

Jaarverslag en jaarrekening 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Algemeen.....	4
Voorwoord.....	4
Leeswijzer.....	7
Programma's.....	8
Inwoner.....	8
Doelen & resultaten.....	8
Wat wilden we bereiken?.....	8
Wat hebben we daarvoor gedaan?.....	8
Wat heeft het gekost?.....	21
Verbonden partijen.....	22
Beleidsindicatoren.....	22
Onze buurt.....	23
Doelen & resultaten.....	23
Wat wilden we bereiken?.....	23
Wat hebben we daarvoor gedaan?.....	23
Wat heeft het gekost?.....	41
Verbonden partijen.....	42
Beleidsindicatoren.....	42
Onze gemeente.....	43
Doelen & resultaten.....	43
Wat wilden we bereiken?.....	43
Wat hebben we daarvoor gedaan?.....	43
Wat heeft het gekost?.....	57
Verbonden partijen.....	57
Beleidsindicatoren.....	58
Ons geld.....	59
Wat heeft het gekost?.....	61
Verbonden partijen.....	61
Beleidsindicatoren.....	61
Overhead.....	62
Wat heeft het gekost?.....	63
Verbonden partijen.....	64
Beleidsindicatoren.....	64
Paragrafen.....	66
Lokale heffingen.....	66
Geraamde en werkelijke inkomsten.....	66
Beleid lokale heffingen.....	67
Overzicht op hoofdlijnen per heffing.....	68
Kwijtscheldingsbeleid.....	72
Lokale lastendruk.....	72
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	75
Risicoregister.....	75
Risico's.....	76
Weerstandscapaciteit.....	79
Weerstandsvermogen.....	80
Financiële kengetallen.....	80
Onderhoud kapitaalgoederen.....	82
Algemeen.....	82
1. Wegen.....	83
2. Riolering.....	85
3. Water.....	87

4. Groen	89
5. Gebouwen	91
6. Openbare verlichting	93
7. Speelruimten	94
Financiering	96
Financiering	96
Rente	97
Staat herkomst en besteding van middelen	98
Bedrijfsvoering	100
Personeel	100
Informatievoorziening	103
Organisatie	106
Huisvesting	107
Toelichting rechtmatigheidsverantwoording	108
Wet Open Overheid	110
WOO contactfunctionaris	110
Passieve openbaarmaking	110
Actieve openbaarmaking	110
Informatiehuishouding op orde	111
Verbonden partijen	112
Grondbeleid	116
Visie op en wijze van het grondbeleid	116
Te verwachten resultaat	117
Bedrijventerrein Mies (Groesbeek)	120
Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)	120
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	120
Inzicht in gronden als materieel vaste activa	120
Vorderingen op de balans	121
Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen	122
Jaarrekening	123
Overzicht baten en lasten	123
Overzicht baten en lasten	123
Toelichting baten en lasten	124
Begrotingsrechtmatigheid	130
Wet Normering Topinkomens	132
Balans met toelichting	135
Balans	135
Toelichting op de balans	138
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	157
Overzicht taakvelden	160
Incidentele baten en lasten	163
Verantwoordingsinformatie SiSa specifieke uitkeringen	170
Rechtmatigheidsverantwoording van burgemeester en wethouders	182
Controleverklaring	183
Bijlagen	189
Jaarverslag in beeld	189
Raadsvoorstel	190
Overzicht lopende kredieten	196

Algemeen

Voorwoord

Welkom bij onze Jaarrekening 2023!

De jaarrekening is de verantwoording over het jaar 2023. Hierin staat wat er bereikt is van de gestelde doelen en resultaten voor het jaar 2023. Er staat ook in wat dat gekost heeft.

Het rekeningsaldo over 2023 is € 3.708.000. Bij de Najaarsnota 2023 gingen we uit van een voordelig saldo van € 4.524.000. Het werkelijke saldo is € 816.000 nadeliger dan begroot.

Bedragen x € 1.000

Rekeningresultaat	
Saldo van baten en lasten	5.697
Mutaties in reserves	-1.989
Gerealiseerd resultaat	3.708

Als we de uiteindelijk behaalde financiële resultaten vergelijken met het actuele begrotingsaldo 2023, dan laat dit het volgende beeld zien.

Bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2023 Primair Saldo	Begroting 2023 Actueel Saldo	Rekening 2023 Saldo	Verschil Begroting Rekening
Inwoner	-39.318	-48.776	-37.110	11.666
Onze buurt	-15.345	-17.230	-18.201	-971
Onze gemeente	-6.143	-8.272	-6.935	1.337
Ons geld	71.722	78.914	79.865	951
Overhead	-11.574	-10.894	-11.923	-1.029
Saldo rekening baten en lasten	-659	-6.258	5.697	11.955
Toevoeging aan reserves	-330	-7.433	-17.121	-9.688
Onttrekking aan reserves	1.337	18.216	15.132	-3.084
Resultaat rekening baten en lasten	348	4.524	3.708	-816

Bij de Najaarsnota 2023 waren we van een deel van deze financiële voordelen op de hoogte. Bij deze jaarrekening zijn ze nog duidelijker geworden. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Programma	Toelichting	Verskil
Inwoner	- We hebben minder statushouders gehuisvest dan verwacht/begroot eind 2023 is de taakstelling naar beneden aangepast vanuit het rijk, omdat we aan minder mensen een woning konden toezeggen. Daarnaast hebben we ook niet de gehele taakstelling kunnen uitvoeren, vanwege woningtekort. Tot slot ontvangen we eenmalig inkomsten vanuit het rijk voor onderwijstrajecten die 3 jaar lopen waardoor de opbrengsten in een jaar vallen en de uitgaven over 3 jaar verspreid worden.	191
	- Er is € 126.000 minder aan bijstandsuitkeringen verstrekt, hiervan is €101.000 minder uitkeringen Participatiewet.	126
	- Aan uitkeringen minimabeleid hebben we minder uitgegeven, omdat het Kindpakket is komen te vervallen en er minder aanvragen zijn binnengekomen op de DoeMee! Regeling.	171
	- Vanwege een positief resultaat over 2023 betalen we een lagere bijdrage aan de MGR. Het betreft arbeidsmatige dagbesteding (€ 130.000) en sociale werkvoorziening (€ 87.000).	217
	- Aan Huishoudelijke hulp hebben we minder besteed, de verwachte extra kosten door vaste bijdrage hulp is niet gerealiseerd.	368
	- Aan zorgkosten WMO (dagbesteding en begeleiding) hebben we minder besteed. Hiervan heeft € 240.000 betrekking op minder begeleiding en € 146.000 op de afrekening 2022 van de subsidie voor inloop en ontmoeting.	749
	- Er is steeds meer sprake van duurdere specialistische begeleiding binnen de Jeugdhulp.	-138
	- We zien een toename in de Gezinshuiszorg waardoor de bestedingen hoger uitvallen.	-231
	- Op de behandeling Jeugd-GGZ met verblijf, waar ook het Moeder Kind Huis onder valt, is minder uitgegeven.	243
	- Aan zorgkosten Jeugdbehandeling GGZ zonder verblijf is meer besteed, zie ook de lagere kosten van Jeugd GGZ met verblijf.	-148
	- Aan zorgkosten crisis Jeugdhulp is in 2023 minder uitgegeven dan begroot.	109
Onze buurt	- Hogere bijdrage aan de VRGZ volgens gewijzigde begroting door prijs- en loonstijging 2023.	-184
	- SPUK IZA, deze uitkering is bestemd voor activiteiten in het kader van de ambities en doelen zoals gesteld in het integraal zorgakkoord (IZA). Hiervoor is een bestedingsplan opgesteld. Voorbeelden van kosten (naast personele kosten), zijn kosten aan GGD, RIBW, IXTa Noa & Pro Persona.	123
	- Diverse per saldo voordelige verschillen leiden tot een 'voordeel' op afval. Daarom is een voorziening afval gevormd. Hieraan is € 278.000 toegevoegd, zodat het geld beschikbaar blijft voor afval.	-278
Onze gemeente	- Een deel van de voorziening wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders is vrijgevallen doordat de betreffende personen een nieuwe baan hebben.	125
	- De verwachting was dat we in 2023 een positief bedrag zouden realiseren op de locatie Hulsbeek. Maar doordat we de in het verleden genomen winst moeten corrigeren is deze een stuk lager. In 2024 sluiten we deze grondexploitatie af. De totale grondexploitatie is nog steeds positief.	-283

	- Hogere opbrengsten uit anterieure overeenkomsten en leges, maar daardoor zijn ook de advieskosten hoger. Per saldo een voordeel van € 101.000.	101
Ons geld	- De ozb opbrengst is € 120.000 hoger dan verwacht. € 27.000 daarvan heeft betrekking op voorgaande belastingjaren.	120
	- Lagere bijdrage Munitax over 2023 en lagere afrekening over 2022.	182
	- De hogere algemene uitkering is als volgt te verklaren: afrekening over 2021 en 2022 € + 90.000 en decembercirculaire 2023 € + 339.000 (bijstelling van diverse maatstaven voor 2023).	429
Overhead	- Hogere doorbelasting naar projecten, dit leidt tot een voordeel van € 158.000. Het gaat hier om uren die aan projecten zijn besteed en die dus niet ten laste van de reguliere exploitatie komen.	158
Reserves	- De reserve rekeningresultaten is niet ingezet, omdat er geen tekort is.	-355
Algemeen	- De directe personele kosten zijn toegerekend aan de programma's. Ten opzichte van de begroting is er een voordeel ontstaan.	149
	- Op basis van de gemeentelijke verslaggevingsvoorschriften mogen wij bijdragen in activa van derden afschrijven in maximaal de termijn die de ontvangende partij hanteert. Doordat de bijdrage van de gemeente, inclusief de overige subsidies die de ontvangende partij ontvangt vaak volledig dekkend is voor de investering activeren zij deze investeringen niet op hun balans. Hierdoor wordt door hen niet afgeschreven en mogen wij dus ook niet afschrijven. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 hebben wij dit vastgesteld bij de controles hierop. Dit betekent een vrijval (extra afschrijvingslast) in 2023 van € 3,248 miljoen.	-3.248
	- Diverse overige verschillen	488
Saldo		-816

Resultaatbestemming

Van het saldo van € 3.708.000 willen we € 112.000 overhevelen naar 2024 voor:

- extra werkzaamheden cluster inburgering voor grote huisvestingsvraagstukken, COA en IND problematiek (€ 84.000).
- uitvoeringskosten voor gebiedsgerichte aanpak (€ 28.000).

Wij stellen voor het resterende bedrag van € 3.596.000 toe te voegen aan de nieuwe vorm reserve 'Verwachte begrotingstekorten'.

Met vriendelijke groet,

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Hoe is dit jaarverslag en de jaarrekening opgebouwd?

Eerst volgt het gedeelte 'Algemeen' met het voorwoord en samenvatting en deze leeswijzer. Daarna zijn de `ambities` van onze gemeente weergegeven. Daar staat beschreven wat wij als gemeente belangrijk vinden en willen bereiken.

De `programma's` bevatten wat we hebben bereikt.

De `paragrafen` gaan over onderwerpen die van invloed zijn op alle programma's.

In de 'jaarrekening' staat een overzicht van de baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) in 2023. Daarnaast zijn bij dit onderdeel de balans met toelichting opgenomen, een overzicht van de incidentele baten en lasten, de verantwoordingsinformatie van de SISA en de controleverklaring van de accountant.

Tot slot zijn in de `bijlagen` het raadsvoorstel en een overzicht van de lopende kredieten opgenomen. Ook geven we hier een toelichting op afkortingen en financiële begrippen.

Onze schrijfstijl proberen we kort en helder te houden en verwijst met 'elektronische links' naar de documenten die erbij horen.

Minbedrag betekent: nadelig of uitgaaf/investering

Plusbedrag betekent: voordelig of inkomst

Inhoudsrechten (disclaimer)

In de jaarstukken is gebruik gemaakt van informatie van derden. Hoewel de jaarstukken met de grootst mogelijke zorgvuldigheid zijn samengesteld kunnen gebruikers van deze stukken geen rechten ontleen aan of aanspraak maken op de juistheid en volledigheid van de inhoud. Ook aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die daardoor kan ontstaan.

Programma's

Inwoner

Meestal heb je de gemeente niet nodig in je dagelijks leven. Je redt het prima zelf. Dat is ook de bedoeling. Maar dat lukt niet iedereen. Soms lukt het niet om alles zelf te regelen. Vaak zonder dat je daar zelf iets aan kunt doen. De gemeente probeert je dan te helpen. Dat kan voor een korte of lange tijd zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om zorg, inkomen, onderwijs of gezondheid. De belangrijkste dingen die je nodig hebt om op een normale en prettige manier te kunnen leven. De gemeente is vaak een laatste plek voor hulp. Daarbij werkt de gemeente samen met andere organisaties of huurt hen hiervoor in. Onze bedoeling is iedereen een goede basis te geven, een steun in de rug, zodat je zelf verder kunt en mee kunt blijven doen!

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/thuis	- Directe omgeving/dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Afnemende betrokkenheid - Minder regels, meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat wilden we bereiken?

- 1.1 Ik heb voldoende inkomen.
- 1.2 Ik kan hulp vragen als dat nodig is.
- 1.3 Ik ben betrokken en doe mee.
- 1.4. Alle kinderen krijgen gelijke kansen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.1 Ik heb voldoende inkomen.

1.1.1 Inwoners die weinig geld hebben worden ook in 2023 gesteund zodat zij net als iedereen kunnen meedoen in de samenleving.

In december 2021 is het nieuwe beleidsplan minima & schuldhulpverlening vastgesteld. Hierin staan verschillende doelen benoemd waar we de aankomende jaren naartoe werken. Zo gaan we vanaf 2023 onze Doe Mee-regeling anders inrichten en werken we samen met Stichting Leergeld zodat meer kinderen mee kunnen doen in de samenleving. Daarnaast worden beleidsregels aangepast zodat er meer maatwerk mogelijk is voor onze inwoner.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Sinds 1 januari 2023 werken we samen met Stichting Leergeld. Zij hebben dit jaar al 172 kinderen geholpen (105 gezinnen). Onder andere met lidmaatschappen van verenigingen, fietsen en laptops. Ook zijn er beleidsregels vastgesteld, zodat er meer maatwerk mogelijk is. Daarnaast lopen de volgende acties:

- cliënt ervaringsonderzoeken zijn uitgezet onder inwoners (wat gaat goed en wat kan beter);
- we onderzoeken of er een permanent noodfonds (voor mensen die tussen wal en het schip vallen) noodzakelijk is;
- er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt (convenant) met ketenpartners bij zware fraudecasuïstiek.

Stand van zaken Jaarrekening

In 2023 zijn een aantal zaken tot stand gekomen die ervoor zorgen dat inwoners met een laag inkomen kunnen meedoen in de samenleving.

Stichting Leergeld heeft in 2023 ongeveer 300 kinderen geholpen met onder andere laptops, fietsen en het betalen van contributies. We bereiken meer kinderen dan voorheen. Met het voormalig Kindpakket hielpen we ongeveer 90 kinderen per jaar.

In 2023 hebben we een noodfonds opgericht met SUN (Stichting Urgente Noden). Dit hebben we samen gedaan met de gemeente Beuningen en Druten. We verwachten de eerste aanvragen in het eerste kwartaal van 2024.

De energietoeslag 2023 wordt uitgevoerd. In 2023 zijn 1.600 uitbetalingen gedaan. Inwoners die de toeslag niet automatisch hebben ontvangen, kunnen deze tot april 2024 aanvragen.

1.1.2 Inwoners met schulden worden geholpen.

Ook op het gebied van schuldhulpverlening zijn verschillende doelen benoemd waaraan gewerkt gaat worden vanuit het actieplan. Zo gaan we 2023 meer regie voeren op het gebied van schuldhulpverlening. Dit wil zeggen dat we meer taken zelf gaan uitvoeren in plaats van uitbesteden. Zo krijgen we beter inzicht in de dossiers van inwoners en kunnen we beter inspelen op de problemen en de vragen van inwoners. Zo wordt het voor ons ook eenvoudiger om in te spelen op bijvoorbeeld de problemen rondom de hoge energieprijzen. We zien namelijk door de energiecrisis steeds vaker dat inwoners hun energierekening niet meer kunnen betalen. Vanuit schuldhulpverlening komt hier meer focus op.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Er zijn grote veranderingen doorgevoerd binnen onze schuldhulpverlening en dat betekent dat we de gehele schuldhulpverlening zelf gaan uitvoeren. Inwoners hebben een vast aanspreekpunt en hoeven hun verhaal niet meer te herhalen bij de verschillende instanties. Wat we gaan doen:

- We bieden saneringskredieten aan zodat het aantal schuldeisers wordt beperkt;
- We bieden budgetbeheer aan om schulden te voorkomen.

Hiervoor is inmiddels alles ingericht (aanpassingen systemen en contracten). Dit gaan we de komende periode monitoren en we sturen bij waar nodig.

Stand van zaken Jaarrekening

Sinds het voorjaar van 2023 voeren wij de schuldhulpverlening bijna volledig zelf uit. We hebben geen samenwerking meer met Plangroep, die eerder voor ons een deel van de schuldhulpverlening uitvoerde. Dit zorgt er voor dat we van begin tot einde met onze inwoners kunnen meelopen en er geen moment van overdracht is bij zware schuldenproblematiek. Dit zorgt voor rust bij de inwoner en voor overzicht. Dit wordt als prettig ervaren.

Sinds 1 juni 2023 is de MSNP en de WSNP (minnelijke en wettelijke schuldsaneringstraject) verkort van 36 naar 18 maanden. Dit betekent dat een inwoner minder lang in een schuldtraject zit en sneller schuldenvrij is. Dit is landelijk bepaald.

1.2 Ik kan hulp vragen als dat nodig is.

1.2.1 Grip op de kosten van Wmo en Jeugdhulp: implementatie koersdocument

In het Koersdocument sociaal domein dat begin 2021 door de raad is vastgesteld, hebben we

de richting bepaald om de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet goed en betaalbaar te houden. De ingezette lijn van het Koersdocument blijft in 2023 onverminderd van kracht.

De drie belangrijke thema's waar we de komende tijd aan blijven werken zijn:

- gebiedsgericht werken (niet elke wijk heeft hetzelfde nodig)
- één gezin, één plan (te beginnen met meer en betere samenwerking tussen het sociaal team en team participatie en inkomen)
- normaliseren (o.a. door meer laagdrempelige opvoedondersteuning).

We investeren in de samenwerking met onze partners, met name in het preventieve, voorliggende veld. Samen werken we aan een gezamenlijke visie op preventie en kijken we hoe we ook verwijzers, zorgaanbieders, sportclubs, ouders en jeugdigen en andere relevante partijen hieraan kunnen verbinden.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Daar waar mogelijk sturen we op de kosten, maar wanneer hulp nodig is bieden we dit ook. Dit is het spanningsveld waar we mee te maken hebben. Op dit moment hebben we onze kosten realistisch geraamd en monitoren deze goed.

- We hebben onze gebiedsaanpak voor Millingen aan de Rijn voorgedragen als project voor medefinanciering van de Groene Metropoolregio. Dit kan helpen om het goed van de grond te krijgen. Dit willen we combineren met het aardgasvrij maken van een wijk in Millingen.
- De interne samenwerking binnen onze organisatie is verbeterd. Medewerkers weten elkaar goed te vinden. Om het integrale werken te bevorderen hebben we één ICT-applicatie voor inkomen, jeugdhulp, leerlingenvervoer, participatiewet, statushouders/inburgering, Wmo en schuldhulpverlening ingekocht en starten we nu met de implementatiefase.
- We hebben aanbod voor laagdrempelige opvoedondersteuning gerealiseerd (groepsaanbod) en bovendien hebben we het maatschappelijk werk algemeen toegankelijk gemaakt (dus geen indicatie van het sociaal team nodig). We hebben ook geïnvesteerd in extra jongerenwerk, onder andere op het Montessori college in Groesbeek.

In het kader van het terugdringen van het jeugdzorggebruik is de Hervormingsagenda opgesteld. De daarin gemaakte (landelijke) afspraken zullen wij lokaal moeten vertalen.

Verder zijn we bezig met de implementatie van het Integraal Zorgakkoord (IZA) dat vorig jaar door een groot aantal partijen is ondertekend (waaronder VNG). Doel is om de zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden terwijl de vraag sneller toeneemt dan het aanbod, onder andere door vergrijzing en schaarste op de arbeidsmarkt. De zorg staat daarmee onder druk. In 2023 gaan we hiervoor aan de slag met het opstellen van een regiobeeld (kwartaal 2) en een regioplan (kwartaal 4). De eerste stappen hiervoor zijn gezet.

Omdat het sociaal domein altijd in beweging is gaan we de balans opmaken of de opgave en de belangrijkste thema's aan herijking toe zijn.

Stand van zaken Jaarrekening

In december 2023 heeft de raad het Regioprogramma jeugd 2023-2028 vastgesteld.

Op grond van het Integraal Zorgakkoord (IZA) hebben we het regiobeeld opgeleverd en het regioplan opgesteld en gepubliceerd. Dit hebben we samen gedaan met zorgpartijen, welzijnspartijen, gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen, zorgverzekeraar en vertegenwoordiging van inwoners. We hebben een samenwerkingsovereenkomst opgesteld met gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen. Daarin staat hoe we samenwerken bij het realiseren van de IZA-doelen.

De drie thema's (gebiedsgericht werken, één gezin één plan en normaliseren) zijn opgenomen in het doorontwikkelingsplan voor het Sociaal Team.

1.2.2 We helpen inwoners langer zelfstandig thuis te wonen.

We willen een inclusieve samenleving zijn. Mensen wonen daarom steeds minder vaak in zorginstellingen, ook als ze ouder worden of (psychisch) kwetsbaar zijn. Om hen goed te ondersteunen gaan we in 2023 het volgende verder ontwikkelen:

- We gaan door met de inzet van WijkGGD'ers om mensen met onbegrepen gedrag en hun omgeving laagdrempelig te helpen. Hiermee zijn we in 2022 gestart. In 2023 sturen we de inzet bij, als het nodig is. Dit doen we op basis van de evaluatie die eind 2022 gehouden wordt.
- We breiden ondersteuning door vrijwillige Maatjes uit en evalueren het effect hiervan.
- We organiseren bijeenkomsten en activiteiten die inclusie bevorderen.
- We bieden trainingen en cursussen die familie en naasten van mensen met psychische problematiek sterk en weerbaar houden.
- We zetten in op passende woonvormen waarbij voldoende zorg en/of ondersteuning aanwezig is, zodat zo zelfstandig wonen mogelijk blijft. Aan de hand van de in 2022 uitgevoerde woon-zorganalyse voeren we hierop de regie.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De Wijk-GGD is verlengd voor 2023. Uit de evaluatie bleek dat de inzet van de Wijk-GGD gewaardeerd wordt, zowel door inwoners als professionals, vanwege de laagdrempeligheid en ervaringsdeskundigheid. We sturen bij waar nodig.

Met Forte Welzijn zijn afspraken gemaakt over het uitbreiden van het aanbod van vrijwillige Maatjes. Een communicatiecampagne hierover is door Forte Welzijn opgestart. De campagne heeft 19 reacties opgeleverd, waarvan na gesprekken met deze potentiële vrijwilligers er 14 maatje zijn geworden.

We hebben in maart activiteiten georganiseerd in het kader van de Welkome Wijk en de Week van de Psychiatrie. In het najaar gaan we hier mee verder.

Er zijn afspraken gemaakt met aanbieders, zodat in 2023 een breed palet aan trainingen en cursussen gegeven kan worden in het omgaan en communiceren met mensen met een beperking, zoals een lichte verstandelijke beperking, autisme, niet-aangeboren hersenletsel en psychische problematiek. Deze trainingen en cursussen zijn voor iedereen. De eerste trainingen zijn gestart.

Dit jaar organiseren we bijeenkomsten over dementie, zowel voor collega's als voor ondernemers, en hoe je daar als samenleving op een goede manier mee om kan gaan. De bijeenkomsten worden verzorgd door Alzheimer Nederland. Zo zorgen we ervoor dat we een dementievriendelijke gemeente worden.

Als vervolg op de vitaliteitsmarkt in Groesbeek organiseren we in september een vitaliteitsmiddag in Millingen aan de Rijn. Langer zelfstandig thuis wonen wordt vanuit verschillende invalshoeken belicht.

Stand van zaken Jaarrekening

In 2023 is extra aandacht besteed aan het werven van maatjes (communicatiecampagne). Er zijn 20 inwoners maatje geworden. Daardoor konden we meer vragen van inwoners oplossen. Om het maatjesproject te verbreden gaan we intensiever samenwerken met de Bruggenbouwers van MEE. Dit zijn studenten. De eerste stappen hiervoor zijn gezet.

We hebben trainingen en cursussen gehouden voor het:

- sterk en weerbaar houden van familie en naasten van mensen met psychische en psychosociale problematiek.
- leren omgaan met mensen met een beperking voor geïnteresseerde inwoners.

Om inclusie en mentale gezondheid te bevorderen:

- hebben we verschillende activiteiten georganiseerd in de week van de psychiatrie (voorjaar) en op de dag van de mentale gezondheid (najaar).
- zijn we gestart met de voorbereidingen van een communicatiecampagne.

De afgesproken bijeenkomst voor collega's over dementie heeft plaatsgevonden. Daarnaast is een symposium rondom dit thema georganiseerd voor professionals, ondernemers en geïnteresseerde inwoners. Het symposium is zeer goed bezocht. Dit jaar blijven we inzetten op de ondersteuning van activiteiten die bijdragen aan de acceptatie van inwoners met dementie. Daarbij worden we ondersteund door de Stichting dementievriendelijk Berg en Dal.

De vitaliteitsbijeenkomst in Millingen aan de Rijn heeft plaatsgevonden. Ondanks dat de aanwezigen de bijeenkomst zeer hebben gewaardeerd, was de opkomst wat mager. Samen met collega's van het sociaal team gaan we op zoek naar andere vormen om inwoners te bereiken om het voorliggend veld meer voor het voetlicht te brengen.

1.2.3 We helpen voorkomen dat kinderen uit huis worden geplaatst.

Als een kind (tijdelijk) niet thuis kan wonen is dit erg ingrijpend. Daarom willen we uithuisplaatsingen zoveel mogelijk voorkomen.

In 2023:

- Maken we de inzet van de Stichting Buurtgezinnen structureel. We hebben in 2022 een positief effect gezien van deze inzet. We helpen hiermee vroegtijdig spanningen in gezinnen te verminderen.
- Ondersteunen we de samenwerking tussen Stichting Buurtgezinnen en Forte Thuis.
- Gaan we door met de inzet op de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming. We kijken kritisch welke processen thuis horen bij de jeugdbeschermingsorganisaties en wanneer we als gemeente zelf vroegtijdig kunnen helpen bij complexe casuïstiek.
- We volgen de toekomsttuin (onderdeel Gelderse Verbeteragenda) die gestart is in 2022 in Nijmegen, om te zien welke onderdelen wij hiervan in onze gemeente kunnen implementeren.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Per januari is de inzet van Stichting Buurtgezinnen structureel gemaakt. Aankomend jaar is er ruimte om acht nieuwe gezinnen aan elkaar te koppelen. We onderzoeken of we gebruik gaan maken van de Zorgoppas. Deze instantie biedt een oppas gespecialiseerd in zorg voor kwetsbare kinderen, zodat ouders ontlast worden. Momenteel wordt de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming geëvalueerd op knelpunten in het uitvoerende proces. Een goedlopend proces zorgt immers voor snel handelen, zodat de hulp zo snel mogelijk op de goede plaats is. De toekomsttuinen die in 2022 gestart zijn in Nijmegen worden gevolgd om hier zelf als gemeente van te leren. We verwachten dit jaar nog een implementatie te kunnen doen.

Stand van zaken Jaarrekening

De inzet van Buurtgezinnen in Millingen is lastig vanwege het ontbreken van vrijwilligers.

De ontwikkeling van de Nijmeegse toekomsttuin volgen we met interesse.

1.2.4 Wij helpen mantelzorgers, zodat zij de zorg voor hun naasten kunnen blijven bieden.

In 2022 is de Nota Mantelzorg 2022-2026 door de raad vastgesteld. In deze nota staan concrete acties hoe we mantelzorgers helpen. Voorbeelden zijn: uitreiken van een mantelzorgcompliment, organiseren van inloop en ontmoeting, beschikbaar stellen van respijtzorg en mantelzorgers in contact brengen door middel van een app, tafels en lotgenotencontact. De komende jaren pakken we samen met Mantelzorg Berg en Dal deze acties op.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In het eerste kwartaal heeft Mantelzorg Berg en Dal een thema-avond georganiseerd over mantelzorg en wonen (De Sprong, in Ooij). Thema's die besproken werden zijn: (pre-) mantelzorgwoningen, Wmo-aanpassingen aan de woning en de mantelzorgurgentieverklaring (voor sociale huur).

De gemeente, ODRN, Oosterpoort Wonen en Waardwonen waren bij deze avond aanwezig. De gemeente Berg en Dal werd begin 2023 in een uitzending van 1vandaag benoemd als

voorbeeldgemeente voor beleid over pre-mantelzorg wonen, omdat we het mogelijk maken om al eerder te verhuizen. We anticiperen hiermee op de toenemende zorgbehoefte.

Wij gaan verder met de reguliere activiteiten van Mantelzorg Berg en Dal. Zoals het organiseren van de mantelzorgtafels (waar lotgenoten elkaar kunnen spreken) en respijtzorg (tot nu toe 4 casussen).

Stand van zaken Jaarrekening

- In het najaar zijn 650 mantelzorgcomplimenten uitgereikt. Met deze complimenten bereiken we ook jonge mantelzorgers.
- We ondersteunen mantelzorgers vanuit Mantelzorg Berg en Dal. Het is maatwerk. De kosten worden vergoed via Mantelzorg Berg en Dal.
- Er is een lotgenotengroep vroege dementie. Deze groep heeft veel steun aan elkaars verhalen en bijvoorbeeld uitwisseling van praktische tips. Dit werkt heel goed.
- Fit voor Zorg (mantelzorgers die sporten) is gestart op 1 oktober. Er hebben zich al 7 mantelzorgers aangemeld.
- Op de dag van de mantelzorg kwamen 42 deelnemers. Er was een theatervoorstelling.
- We ondersteunen de mantelzorgcarrousel. Dat is een inwonersinitiatief dat mantelzorgers in een vergelijkbare situatie aan elkaar koppelt.

1.3 Ik ben betrokken en doe mee.

1.3.1 Inwoners bepalen zelf welke onderwerpen belangrijk zijn voor hun dorp en gaan hiermee aan de slag.

De gemeente stelt budget en ambtelijke ondersteuning beschikbaar voor het opstellen van Dorpsagenda's. De inwoners uit het dorp nemen het initiatief voor een Dorpsagenda, wij ondersteunen waar dit nodig is. Bij het opstellen van een Dorpsagenda bespreken inwoners met elkaar wat ze in hun dorp kunnen doen om er goed te leven en te wonen. Hierover maken ze samen afspraken. Ze bepalen zelf waar ze aan willen werken en of ze hierbij hulp van de gemeente of andere organisaties nodig hebben. In 2022 heeft de werkgroep Burgerparticipatie het thema Dorpsagenda's geëvalueerd. We gaan met de aanbevelingen aan de slag om dit middel samen met inwoners nog beter te benutten. We verwachten in 2023 dat inwoners in verschillende werkgroepen met acties aan de slag gaan. Ook zullen dorpen weer het gesprek voeren om de agenda's te herijken of (opnieuw) op te stellen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Afgelopen jaar is een rapport (door externe werkgroep Burgerparticipatie) opgeleverd met aanbevelingen over de dorpsagenda's. Daar gaan we dit jaar mee aan de slag. Een belangrijke aanbeveling uit dit rapport is dat de gemeente zich meer uitspreekt over dorpsagenda's: hoe komen deze tot stand en wat is de status. En wat kan je van de gemeente verwachten in het proces tot de agenda, en daarna. We starten met een gesprek met alle betrokkenen bij een dorpsagenda. Daarna schrijven we op een toegankelijke manier op wat dorpsagenda's zijn en hoe we samenwerken. Dit komt in de vorm van een animatie op onze website.

Vanuit de dorpsagenda Leuth is in het eerste kwartaal 'vergroenen van Leuth, fase 2' opgeleverd. Dit betreft de buitenruimte bij de Vriendenkring. Daarnaast voert de gemeente aan de hand van de dorpsagenda Berg en Dal gesprekken over verkeersveiligheid en is in de Breedeweg een groep inwoners 'Samen in de Breedeweg' opnieuw aan de slag met een dorpsagenda. We gaan verder met de ondersteuning en inzet waar nodig.

Stand van zaken Jaarrekening

De aanbevelingen uit het rapport evaluatie dorpsagenda van de werkgroep burgerparticipatie zijn verwerkt in een nieuwe, meer uitgebreide werkwijze. Hiervoor verwijzen we naar de website: www.bergendal.nl/dorpsagendas. De initiatiefnemers van dorpsagenda's zijn erg enthousiast over de aanpassingen en vinden de nieuwe werkwijze erg toegankelijk. Daar gaan ze gebruik van maken.

Op de dorpsagenda van Berg en Dal staan verschillende acties rond verkeersveiligheid in het dorp. We hebben afgesproken dat we begin 2024 een deel van de acties uitvoeren.

In Breedeweg zijn we in gesprek met inwoners over de voorgenomen verkoop van de kerk en De Sleutel.

De Dorpsagenda Leuth kijkt samen met de gemeente naar een tijdelijke en structurele nieuwe inrichting van de voetbalvelden VVLK.

1.3.2 We werken samen met inwoners zoals we hebben afgesproken in de nota inwonerparticipatie.

In 2023 wordt het werken volgens de nota 'Samen maken we Berg en Dal' steeds vanzelfsprekender – zowel binnen als buiten het gemeentehuis.

We gaan:

- Inwoners en organisaties eerder betrekken bij belangrijke kwesties.
- Daarbij gebruik maken van nieuwe en beproefde werkmethodes.
- Iedereen mee laten doen.

De nota wordt ook in 2023 gebruikt als kader voor de nieuwe omgevingsvisie/-wet. We hebben de nota participatie vorig jaar geëvalueerd. In 2023 werken we aan de verbeterpunten. Ook beslissen we of we ons digitale participatieplatform www.samenbergendal.nl voor een langere periode gaan gebruiken. We hebben er nu twee jaar mee gewerkt.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Dit jaar ronden we de evaluatie van de nota participatie af. Daar hebben we meer tijd voor genomen. Na de zomer wordt de evaluatie aan de raad voorgelegd. De uitgangspunten uit deze nota zijn opgenomen in het koersdocument voor de Omgevingsvisie.

Na de zomer leggen we ook de Participatieverordening aan de raad voor. De participatieverordening is een uitwerking van de nota en vervangt de Inspraakverordening van de gemeente.

Tijdens de participatie van inwoners over het 'zonneveld' tussen Leuth en Millingen en zonnepark Lagewald is de VR bril ingezet.

We betrekken in een vroegtijdig stadium de inwoners van Berg en Dal bij het project Dekkerswald om met hen het concept de "zorgzame buurt" vorm te geven.

Stand van zaken Jaarrekening

Na de zomer hebben we de evaluatie van de nota participatie afgerond. We hebben de evaluatie voorgelegd aan de gemeenteraad en gepresenteerd tijdens een carroussel vergadering.

Uit de evaluatie komt onder andere dat de gemeente meer de regie op participatie moet pakken bij impactvolle projecten.

De participatieverordening is in concept klaar. Studenten van de Radboud universiteit helpen ons om de wettelijke teksten uit de verordening meer toegankelijk te maken voor onze inwoners.

Het participatieproces voor een nieuw Reinier van Ooiplein is afgerond. Een bijzonder proces waarbij inwoners vanaf het begin onderdeel waren van de werkgroep. Sterker nog, zij hebben onder voorwaarden een keuze voor de architect gemaakt.

Helaas starten we een jaar later dan gepland met de werkzaamheden buiten.

We zijn gestart met het participatieproces voor de ontwikkeling van het terrein van Dekkerswald. Bij de informatiebijeenkomst waren 200 inwoners.

1.3.3 We werken samen met jongeren: hun stem doet ertoe!

We betrekken, samen het jongerenwerk, onze jongeren actief bij projecten en beleid. We zorgen ervoor dat vragen of dilemma's ook voor jongeren interessant zijn. We zetten andere (onder andere meer digitale) communicatiemiddelen in om de jongeren te bereiken.

We werken toe naar een meer structurele methode/manier om met jongeren het goede gesprek te voeren.

Jongeren met een idee koppelen we aan het jongerenwerk. We werken samen om deze ideeën te realiseren.

Stand van zaken Voorjaarsnota

We gaan verschillende initiatieven van groepen jongeren uitwerken en (hopelijk) realiseren:

- in mei is het Calisthenicspark in Millingen aan de Rijn samen met jongeren gerealiseerd. De initiatiefnemers gaan hier samen met andere jongeren sporten;
- samen met twee groepen jongeren werken we plannen uit voor een skatepark in de buurt van Beek. Een vergunning is aangevraagd voor een skatepark bij het Wylerbergmeer;
- de muziekstudio in het jongerencentrum Maddogs is gerealiseerd. Nu wordt samen met jongeren muziek gemaakt.

Stand van zaken Jaarrekening

In het najaar is een groot Skatepark bij het Wylerbergmeer samen met jongeren gerealiseerd. Een mooi proces waarbij twee groepen jongeren vanaf het begin mee hebben gedaan. Zij hebben uiteindelijk ook de opening verzorgd. De gemeente heeft de toestellen gefinancierd. De plek is beschikbaar gesteld door Leisurelands. Een mooie samenwerking.

We hebben een eerste gesprek gevoerd met jongeren over de toekomst van de ontmoetingsplek de Skate in Millingen aan de Rijn. Dit deden we samen met het jongerenwerk van Forte Welzijn. De ontmoetingsplek is verloederd. Dit is een natuurlijk moment om met de jongeren en het jongerenwerk van Forte Welzijn te kijken wat te doen met de huidige plek.

1.3.4 Statushouders horen erbij in Berg en Dal.

Op 1 januari 2022 is de nieuwe Wet Inburgering ingegaan. De wet is ingericht om statushouders zo snel mogelijk te laten participeren in de samenleving. We willen bevorderen dat de statushouder een zo hoog mogelijk taal niveau bereikt, waardoor de integratie goed verloopt. Om dit proces te vergemakkelijken zullen we in 2023 extra inzetten op tolken en taalmaatjes.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In 2022 hebben we de belangrijkste onderdelen van de Wet Inburgering opgezet en uitgevoerd. Daarnaast hebben we taalmaatjes en taalstages bij bedrijven geregeld. In april is de eerste groep statushouders gestart met de Module Arbeidsmarkt en Participatie bij het Werkbedrijf.

We gaan in 2023 ongeveer 80 statushouders (indicatief) huisvesten. Van deze 80 statushouders is ongeveer 65% (52 statushouders) inburgeringsplichtig. Deze 52 statushouders vallen allemaal onder de nieuwe Wet Inburgering. Daarnaast gaan we verder met begeleiding geven aan statushouders die onder de oude wet vallen. Op dit moment begeleiden we ongeveer 180 statushouders uit de oude wet.

Stand van zaken Jaarrekening

Het Rijk heeft de taakstelling voor het huisvesten van statushouders voor de tweede helft van 2023 verlaagd. Dit komt omdat er minder nareizigers naar Nederland zijn gekomen dan verwacht. Ook zijn er minder asielaanvragen ingewilligd dan voorspeld (door achterstanden bij de IND). Hierdoor hebben we in 2023 minder statushouders gehuisvest dan voorspeld, namelijk 53 in plaats van 80. Van deze 53 statushouder zijn 37 statushouders inburgeringsplichtig onder de Wet Inburgering 2021. Zij worden begeleid door onze consulenten inburgering.

In 2023 waren er 60 Nederlandse taalmaatjes actief. Alle taalmaatjes zijn gekoppeld aan één of twee statushouders. Er zijn ook veel bedrijven uit onze gemeente betrokken bij onze inburgeraars. In 2023 liepen 25 statushouders een taalstage bij een van deze bedrijven.

In 2023 zijn we gestart met twee nieuwe projecten/cursussen voor inburgeringsplichtigen:

- De cursus omgaan met Geld. Deze wordt gegeven door Vluchtelingenwerk.
- Het project Buddy to Buddy. In dit project zijn 22 statushouders gekoppeld aan 22 Nederlanders (de buddy-koppels). De buddy koppels doen vier maanden samen leuke activiteiten.

We zijn in 2023 een samenwerking gestart met het Netwerk Cultuursensitief werken. Dit is een netwerk van ongeveer 100 zorgprofessionals met diverse culturele achtergronden. We schakelen het netwerk in als we vluchtelingen/statushouders niet goed kunnen helpen door cultuurverschillen. In 2023 hebben we 8 keer gebruikgemaakt van het netwerk.

1.3.5 Alle inwoners moeten mee kunnen doen.

Om mee te kunnen doen in onze samenleving moet je kunnen lezen en schrijven. In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen daar moeite mee. Naar verhouding betekent dit voor Berg en Dal ongeveer 5.000 inwoners. Zij vinden minder snel een baan, leven minder gezond en hebben sneller financiële problemen. Daarom helpen we mensen in onze gemeente die moeite hebben met lezen, schrijven en/of digitale vaardigheden. Dat doen we samen met organisaties als het ROC, de bibliotheek, Forte Welzijn en Stichting Lezen en Schrijven.

Regionale samenwerking

Belangrijk is de regionale aanpak van Laaggeletterdheid binnen het Rijk van Nijmegen. De regionale taalcoördinator zet zich in voor regionale verbinding en vervult een coördinerende en organiserende rol binnen het Bondgenootschap. In de zomer 2022 is een samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven gestart om regionaal aan de slag te gaan met het onderwerp 'taalrijke thuisomgeving'. Door in te zetten op een gezinsgerichte aanpak zetten we in op taalarme ouders/opvoeders. Daarnaast zijn er in de regio meerjarige subsidieafspraken gemaakt met het ROC Nijmegen (en ROC Rivier) om het formele aanbod volwasseneneducatie te blijven verzorgen, in ieder geval tot en met 2024. Het formele aanbod volwasseneneducatie heeft als doel de vaardigheden van onze inwoners op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden te verbeteren.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Eind 2024 moeten gemeenten de regierol vervullen voor een gemeentelijke gezinsaanpak Geletterdheid. Ouders spelen namelijk een cruciale rol bij de taalontwikkeling van hun kind. In samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven heeft een eerste inventarisatie plaatsgevonden. Op regionaal niveau is er in samenwerking met de nieuwe taalcoördinator ingezet op een duurzame inzet van team basisvaardigheden en het actief betrekken en enthousiasmeren van het bondgenootschap. In voorjaar 2023 is het bondgenootschap na een coronaperiode voor het eerst weer bij elkaar geweest. We gaan verder met de uitvoering van deze aanpak.

Stand van zaken Jaarrekening

In augustus 2023 is het ambassadeurschap Laaggeletterdheid/ Basisvaardigheden overgedragen van Beuningen naar Berg en Dal. Met een feestelijke bijeenkomst is de wethouder beëdigd. Hij is nauw verbonden met het onderwerp en geeft een extra boost aan het onderwerp.

In 2023 is de samenwerking met de Stichting lezen en schrijven versterkt, dat heeft bijgedragen aan meer bewustwording bij werkgevers en binnen organisaties.

1.3.6 Samen met vrijwilligers bepalen we hoe we hen het beste kunnen ondersteunen.

Vrijwilligers zijn essentieel voor onze vitale dorpen. In februari 2022 is de nieuwe Nota Vrijwilligerswerk 2022-2026 door de raad vastgesteld. In deze nota staat concreet wat wij onder andere in 2023 voor en samen met onze vrijwilligers doen. Voorbeelden zijn:

- Er is cursusbudget voor vrijwilligers.
- Er is een vacaturebank: www.geldersehanden.nl.
- Samen met vrijwilligers organiseren van een vrijwilligersmarkt nieuwe stijl.
- Bundelen krachten lokale sponsoring.

De acties pakken we samen op met het Vrijwilligerssteunpunt van Forte Welzijn.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Het vrijwilligerssteunpunt van Forte Welzijn werkt aan de voorbereidingen voor een zomercongres voor Berg en Dalse vrijwilligers.

Er is in de afgelopen periode bij vrijwilligers geïnventariseerd welke cursus- en deskundigheidsbevorderingsbehoefte zij hebben. Op basis van de uitkomsten gaan we dit jaar in ieder geval cursussen aanbieden over:

- het vinden van vrijwilligers (meer algemeen);
- het vinden van vrijwilligers voor specifiek verenigingen;
- het vinden van bestuursleden en hoe communicatie/ publiciteit ervoor kan zorgen dat een stichting/ vereniging zich beter op de kaart zet.

Het vrijwilligerssteunpunt en het opbouwwerk hebben twee workshops georganiseerd over motiverende gespreksvoering voor vrijwilligers van inloop en ontmoeting locaties. Hier sloten ook nog andere vrijwilligers bij aan.

Tot medio maart heeft het vrijwilligerssteunpunt 5 matches gemaakt tussen vrijwilligers en vrijwilligerswerk.

Stand van zaken Jaarrekening

Het is niet gelukt om in 2023 een zomercongres voor Berg en Dalse vrijwilligers te organiseren. Nu is het plan om dit in de zomer van 2024 te organiseren.

We hebben in het najaar een nieuwe online vacaturebank gelanceerd:

www.vrijwilligerswerkbergendal.nl. De vorige website werd regionaal gecoördineerd. Dit werd te duur.

Op de dag van de vrijwilliger hebben het Vrijwilligerssteunpunt en Sportstimulering Berg en Dal vrijwilligers en actieve inwoners uit de gemeente in het zonnetje gezet.

1.3.7 Inwoners kunnen gebruikmaken van de bestaande Inloop & Ontmoetingspunten

In iedere kern zijn plaatsen waar mensen zelf activiteiten kunnen organiseren en elkaar kunnen ontmoeten. We noemen dit de Inloop en Ontmoetingspunten. Hier kan iedereen gebruik van maken. In 2023 blijven we werken aan het bereik en het verbreden van de mogelijkheden van deze punten. Hierdoor blijven deze voor een brede groep leuk en zinvol, ook als de beperkingen toenemen. Met onze partners zetten we in op het vergroten van de vindbaarheid en het realiseren van de juiste ondersteuning. Specifieke aandacht gaat in 2023 uit naar mensen met psychosociale/psychische problemen, mensen met een (licht) verstandelijke beperking en jongdementerenden.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De vrijwilligers van de inloop en ontmoeting zijn geschoold in motiverende gespreksvoering.

Stand van zaken Jaarrekening

- De lokale inloop- en ontmoetingspunten waren wekelijks een aantal dagen open voor inwoners van de gemeente Berg en Dal.
- De regionale inloop van RIBW en Ixta Noa waren dagelijks open voor inwoners uit de regio Nijmegen (m.u.v. zondag).
- Ixta Noa organiseerde themabijeenkomsten in Millingen om de aansluiting van de GGZ-doelgroep bij de lokale inloop te realiseren.
- De opbouwwerkers van Forte Welzijn stimuleerden en ondersteunden (inwoners)initiatieven rondom inloop en ontmoeting. Ze hielden contact met de samenwerkingspartners.
- Zoals elders te lezen is er een lotgenotengroep jongdementerenden gestart.

1.4. Alle kinderen krijgen gelijke kansen.

1.4.1 Wij stimuleren bij onze inwoners een gezonde leefstijl.

Sinds 2019 zijn we bezig om te komen tot een rookvrije generatie. De acties die hiervoor zijn ingezet worden voortgezet. In de hele gemeente vinden verschillende activiteiten op het gebied van bewegen en voeding plaats. Via het lokaal sportakkoord, Gezonde School en project Kansrijke Start hebben we continu overleg met andere organisaties over mogelijkheden en acties om een gezonde leefstijl te promoten. Tenslotte werken we samen met onze partners aan Welzijn op recept. Want medische zorg is niet altijd de oplossing van een probleem.

Uit de recentste jeugdmonitor blijkt dat onze jongeren veel stress en prestatiedruk ervaren.

Daarom gaan wij samen met scholen, de gezondheidsmakelaar jeugd en de sociale teams extra inzet plegen op het verhogen van de mentale weerbaarheid bij jongeren.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Vanuit het preventie –en sportakkoord worden verschillende initiatieven ondersteund. In mei komt er een theatervoorstelling 'Hoezo nix aan?' voor ouders van (pre)pubers in de gemeente Berg en Dal. Via deze interactieve voorstelling krijgen ouders handvatten om problematisch middelengebruik bij hun kinderen te voorkomen.

Verder bereiden we in Millingen samen met de fysiotherapeut, diëtist en de basisschool de gezonde leefstijl interventie 'WoWijs' voor, zodat deze in het schooljaar 2023-2024 van start kan gaan. WoWijs is een multidisciplinair programma voor kinderen met overgewicht tussen de 6 en 14 jaar. Samen met een diëtist, beweegdocent/ specialist en coach werken de kinderen aan een gezonde leefstijl en het krijgen van een gezond gewicht.

Pro persona gaat trainingen geven 'liever bewegen dan moe' voor mensen met lichte depressieve klachten. Het is voorlichting over een gezonde leefstijl in combinatie met een beweegprogramma.

In maart vond een eerste bijeenkomst plaats met alle samenwerkingspartners op het gebied van geboorte voor een nieuw beleidsplan 'Kansrijke start'.

Stand van zaken Jaarrekening

- In het najaar is 'Wowijs' gestart. Een leefstijlinterventie voor kinderen met overgewicht. De locatie is uiteindelijk Leuth geworden en niet Millingen. De eerste kinderen en ouders die deelnemen zijn erg enthousiast.
- In het najaar hebben we onderzocht of Berg en Dal een JOGG-aanpakgemeente kan worden. JOGG staat voor jongeren op gezond gewicht. De JOGG-aanpak richt zich op het gezonder maken van de omgevingen waar kinderen en jongeren van 0-23 jaar leren, wonen en ontspannen. Het richt zich op het stimuleren van gezond eten, voldoende bewegen en de mogelijkheid tot ontspannen. Vanaf 2024 gaan we met JOGG aan de slag.
- We hebben vier voetbalverenigingen die een rookvrij terrein wilden ondersteund met materiaal en voorlichting.
- We hebben nu bij alle speelplekken in onze gemeente borden geplaatst, dat bij de speelplekken niet gerookt mag worden.

1.4.2 Alle kinderen krijgen vanaf hun jongste jaren ondersteuning als zij problemen hebben bij het opgroeien.

Kinderen die in de eerste levensjaren een goede start maken hebben meer kans op een goede gezondheid, deelname aan het onderwijs en kunnen beter meekomen in de samenleving. Daarom ondersteunen wij kwetsbare kinderen en hun ouders in een zo vroeg mogelijk stadium.

Zo zetten we in op het vroegtijdig (h)erkennen van signalen, het voorkomen van problemen (preventie) en op het bevorderen van gewenst gedrag (promotie). In 2022 is de inzet van jeugdconsulenten op het basisonderwijs uitgebreid naar de kinderopvang. Hierdoor kan kortdurende hulp of ondersteuning aan ouders en kinderopvang worden aangeboden. Het project Kansrijke Start loopt sinds midden 2022 in heel onze gemeente, zodat we kwetsbare ouders goed voorbereiden en begeleiden voor, tijdens en na de zwangerschap.

Ouders kunnen op verschillende manieren informatie en hulp krijgen. Bijvoorbeeld via de website www.opvoedinforegionijmegen.nl en de peutercafés. Er is ook hulp thuis, zoals video home training en Forte Thuis. En in 2023 starten we met Spel aan Huis. Een methode om via spelstimulering de ontwikkeling en opvoeding van een kind te ondersteunen als in een thuissituatie dit te weinig gebeurt.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In maart vond een eerste bijeenkomst plaats met alle samenwerkingspartners op het gebied van geboorte voor een nieuw plan Kansrijke start. Het huidige plan is van 2020 en moet worden geactualiseerd. Hiermee gaan we dit jaar aan de slag.

Stand van zaken Jaarrekening

Er was in 2023 in Berg en Dal een breed aanbod van informatie en hulp voor (toekomstige) ouders. Zoals Nu Niet Zwanger, babythuiszorg, zwangerschaps cursussen, Forte Thuis en peutercafé's. Via de casus- en beleidsoverleggen Kansrijke Start weten de professionals elkaar

goed te vinden en verwijzen ze tijdig naar elkaar door indien nodig. Regionaal hebben we via het [online magazine](#) aandacht besteed aan 5 jaar Kansrijke Start. In het magazine staat informatie over de bereikte resultaten en mooie verhalen vanuit de praktijk.

1.4.3 Kinderen kunnen onbelemmerd onderwijs volgen.

Elk kind heeft recht op onderwijs. Maar helaas is het niet voor alle kinderen vanzelfsprekend om onderwijs te kunnen volgen. Zij hebben jeugdhulp-ondersteuning nodig in de vorm van begeleiding en verzorging.

In 2022 zijn we in regio Rijk van Nijmegen een pilot gestart met meerdere scholen op het (voortgezet) speciaal onderwijs met beschikingsvrije jeugdhulp. Zoals de eerdere pilot op de St. Maartensschool. Dit zorgt voor laagdrempelig beschikbare jeugdhulp op het speciaal (voortgezet) onderwijs, zodat elk kind onderwijs kan volgen en ouders en school worden ontzorgd. In 2023 breiden we deze pilots uit naar alle scholen in het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Er is een hulpmiddel bij het beschikken van Individuele Zorg Binnen Onderwijs (IZBO) opgesteld en gedeeld met verschillende scholen in onze gemeente en in de regio Rijk van Nijmegen. Dit helpt om jeugdhulp in de verschillende gemeenten en op de verschillende scholen op dezelfde manier te beschikken. In 2023 evalueren we het gebruik van het hulpmiddel regelmatig met samenwerkende partijen.

Nationaal programma onderwijs

Door corona hebben veel leerlingen vertraging opgelopen in het leerproces. Naast de cognitieve ontwikkeling staat de sociaal-emotionele ontwikkeling onder druk. De onderwijsachterstanden van de groep die daar risico op loopt, zijn verder vergroot. In dit kader heeft de gemeente vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) middelen (een totaal bedrag van €456.627,-) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) ontvangen. Deze middelen worden budgetneutraal uitgegeven. OCW heeft besloten de periode om middelen uit te geven met twee schooljaren te verlengen tot uiterlijk 2024-2025. De gemeente zet deze middelen in gedurende de voorschoolse periode, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. In het voorjaar van 2022 is hiervoor een plan vastgesteld. Het doel is samen met scholen en lokale partners in Berg en Dal de ontwikkeling van kinderen en jongeren, onder andere op cognitief én sociaal emotioneel vlak, een extra stimulans te geven.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Momenteel wordt de pilot beschikingsvrije jeugdhulp van de St. Maartensschool uitgebreid naar de vijf scholen in het (voortgezet) speciaal onderwijs. De verwachting is dat de pilot start in augustus 2023 en loopt tot december 2024. In de pilot gaan we iedere school koppelen aan één of maximaal twee zorgaanbieders. Deze zorgaanbieder(s) levert de zorg voor alle hulpbehoevende kinderen in de school met zoveel mogelijk hetzelfde personeel. De vaste gezichten zorgen voor meer rust in de klas. Bijkomend voordeel van één zorgaanbieder is dat alle administratie, voor zowel ouders, school, als gemeente, veel efficiënter kan worden ingericht. Deze efficiëntieslag levert mogelijk op termijn ook een financieel voordeel op.

Voor kinderen die meer zorg in het onderwijs nodig hebben, bestaat de mogelijkheid om een individuele beschikking aan te vragen. Het proces van de aanvraag van deze beschikking is vereenvoudigd en gelijkgetrokken voor alle scholen en gemeenten in de regio. De verwachting is overigens dat met de start van bovenstaande pilot er een stuk minder IZBO's afgegeven hoeven worden. Dit blijven we monitoren.

In het voorjaar van 2023 zijn de eerste stappen gezet voor het schrijven van een gemeentelijke visie op inclusieve kinderopvang en onderwijs. Uitgangspunt hierbij is om zoveel mogelijk kinderen in eigen dorp of wijk naar school te laten gaan. De visie gaan we in samenwerking met onderwijspartners en kinderopvang schrijven en gaan we (naar verwachting) in het tweede kwartaal voorleggen ter besluitvorming. De visie is het startpunt voor een meerjarige onderwijsagenda en het ontwikkelen van een IHP (Integraal Huisvestingsplan). Ook moeten hier de punten uit de Hervormingsagenda in terugkomen.

Vanuit het Nationaal programma onderwijs (NPO) lopen diverse projecten. Er is onder andere

ingezet op extra schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerkers op het voortgezet onderwijs, uitbreiding van Sjors Creatief en de ondersteuning van kinderen en gezinnen voor een soepele overgang van de voor- en voerschoolse periode naar het primair onderwijs. In het voorjaar hebben de eerste monitorgesprekken plaatsgevonden waar ook gesproken is over de borging van projecten. Dit is een aandachtspunt waarmee we aan de slag gaan.

Stand van zaken Jaarrekening

In de zomer van 2023 is de visie op inclusieve kinderopvang en onderwijs vastgesteld. Medio 2024 zal de bijbehorende uitvoeringsagenda worden vastgesteld.

De pilot beschikkingsvrije jeugdhulp loopt tot en met het einde van 2024.

1.4.4 Ieder kind gaat naar school of heeft een passend toekomstperspectief. Schooluitval wordt zo veel mogelijk voorkomen.

In 2021 is gestart met een nieuw programma Voortijdig School Verlaten (VSV) met een looptijd van vier jaar. We willen met dit programma vroegtijdig schoolverlaten zoveel mogelijk voorkomen. Dit doen we door alle jongeren tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, terug te leiden naar een passende (vervolg)opleiding, arbeidsplaats, zorg of combinatie daarvan. Wij bieden hen daarmee kansen voor een beter toekomstperspectief.

Om dit te bereiken zetten we onder andere in op een sterkere verbinding tussen onderwijs en zorg, zowel op de middelbare scholen als op MBO scholen. Hiervoor zijn wij aangesloten bij de verschillende regionale werkgroepen die zich hier nog tot en met 2024 mee bezig houden.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In de regio Rijk van Nijmegen zijn de aanpakken voor vroegtijdig school verlaten (vsv) en jeugdwerkgelegenheid op elkaar aangesloten in één overkoepelende aanpak 'jongeren naar school of werk'. Het uitgangspunt voor deze aanpak is de jongere. We streven naar één doorlopende loopbaan 12-27 jaar en een toekomstperspectief voor iedere jongere. Vanaf schooljaar 2022-2023 is de stuurgroep vsv verbreed tot de stuurgroep 'jongeren naar school of werk'.

In het voorjaar van 2023 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de Gemeente Berg en Dal en Bureau Leerrecht Nijmegen (voorheen bureau leerplicht). Twee (hiervoor aangestelde) leerplichtambtenaren gaan toezien op de aanpak schoolverzuim bij kinderen van 5 tot 17 jaar. Het goed organiseren van leerplicht is nodig om preventief uitval te voorkomen. De leerplichtambtenaren zijn verbonden aan het netwerk waar we integraal werken aan één gezin, één plan.

In de regionale werkgroep voor de koppeling van zorg en het MBO wordt gewerkt aan verschillende projecten. De twee MBO-scholen in de regio, Yuverta en ROC, passen de projecten vaak gelijk in de praktijk toe zodat snel kan worden geëvalueerd wat werkt en wat niet. Verder gaan we het netwerk samenbrengen rondom de doelgroep, zodat er snel geschakeld kan worden.

Onderwijs nieuwkomers

Sinds het voorjaar van 2022 is de instroom van vluchtelingen en Oekraïense ontheemden in het onderwijs exponentieel toegenomen. Alle kinderen hebben recht op onderwijs en zijn leerplichtig. We streven ernaar om voor alle kinderen een onderwijsplek te creëren. De druk op onderwijsinstellingen is enorm. Voor Oekraïense kinderen is er vooralsnog zowel in het primair als voortgezet onderwijs (binnen een aantal weken) plek. Voor andere nieuwkomers zijn zowel de Bloembergschool (nieuwkomers onderwijs PO) en het Pontem College (nieuwkomers onderwijs VO) vol. Dit betekent dat er jongeren zijn die op dit moment niet naar school kunnen. We werken samen met het Rijk van Nijmegen, het ministerie OCW en de onderwijsinspectie aan een structurelere oplossing. In de tussenperiode bieden we een vorm van dagbesteding en Nederlandse les.

Stand van zaken Jaarrekening

Begin november is Pontem 3 geopend. Hier gaan nu alle alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV'ers) in onze gemeente naar school. Dit betekent dat we alle AMV'ers een

plek in het onderwijs kunnen aanbieden.

1.4.5 We zorgen voor een veilige (thuis)omgeving. Door versterking van de lokale samenwerking voorkomen en stoppen we zoveel mogelijk huiselijk geweld en kindermishandeling.

In 2022 is een lokale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling opgesteld. Dit als aanvulling op de activiteiten van de regionale aanpak. Complexe scheidingen heeft hierin een prominente rol, omdat nog steeds veel kinderen in de problemen komen bij een (v)echtscheiding van hun ouders.

We zorgen ervoor dat ouders op een gemakkelijke manier alle informatie over scheiden kunnen vinden. Bijvoorbeeld informatie over geldzaken, ouderschap, wonen, juridische zaken enzovoorts. En we bekijken wat we in het algemeen toegankelijke, collectieve aanbod moeten ontwikkelen, om te voorkomen dat er onveilige situaties ontstaan (versterking ouderschap).

Ook het voorkomen van ouderenmishandeling en financieel misbruik van ouderen is een belangrijk thema in de lokale aanpak. Via onze lokale Alliantie (financieel) Veilig Ouder Worden zorgen we voor voorlichting aan professionals en inwoners, zodat dit onderwerp steeds meer onder de aandacht komt en blijft.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De lokale alliantie 'veilig (financieel) ouder worden' heeft aan het sociaal team en onze schuldhulpverleners voorlichting gegeven over signaleren en voorkomen van financieel misbruik.

Bij Sterker hebben we begin dit jaar scheidingsdiensten ingekocht, zoals omgangsbemiddeling, en begeleide omgang. Regionaal organiseren we ouderbijeenkomsten rondom het thema scheiden. Dit is nodig omdat het aantal vechtscheidingen stijgt en daarmee ook het aantal kinderen dat hier de nadelige gevolgen van ondervindt.

Om de ketensamenwerking met onder andere Veilig Thuis te verbeteren neemt het sociaal team in het voor- en najaar deel aan de leerbijeenkomsten 'samen werken aan veiligheid'.

Stand van zaken Jaarrekening

- We hebben de afspraken tussen Veilig Thuis en ons sociaal team concreter gemaakt. Er is nu geen /minder ruis over wie aan zet is.
- We zijn regionaal gestart met het ontwikkelen van een digitaal platform met basisinformatie over huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM). Om zoveel mogelijk informatie rondom HGKM op 1 plek bij elkaar brengen. Denk hierbij aan basisdocumenten, projectplannen, filmpjes en webinars.
- Het regionaal expertisecentrum scheiden (REPS) is gestart. Het REPS ondersteunt kortdurend een professional bij een complexe scheiding. Deze ondersteuning is op maat en kunnen we inzetten in alle fases van de hulpverlening aan ouders en kinderen. In het REPS zitten professionals en deskundigen op het gebied van complexe scheiding, veiligheid, ontwikkeling van kinderen en psychiatrie. Het REPS kan meedenken in de analysefase, plan van aanpak, doorgeleiden naar hulpverlening, veiligheidskaders en monitoring.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Verschil Begroting Rekening
Lasten	-52.958	-51.574	-72.191	-59.454	12.737
Baten	16.658	12.256	23.415	22.344	-1.071
Totaal programma	-36.299	-39.318	-48.776	-37.110	11.666

Verbonden partijen

Gelderland-Zuid

Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid

Instituut Bijzonder Onderzoek

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website [Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)%
- Niet sporters
- Jongeren met een delict voor de rechter
- % Jeugdwerkloosheid
- Bijstandsuitkeringen
- Jongeren met jeugdhulp
- Absoluut verzuim
- Relatief verzuim
- WMO-cliënten met een maatwerkarrangement
- % kinderen in uitkeringsgezin
- Jongeren met jeugdbescherming
- Jongeren met jeugdreclassering

Onze buurt

Je brengt een groot deel van je vrije tijd door in de gemeente en het dorp waar je woont. Je wilt daar fijn kunnen leven en wonen. Dat gaat niet vanzelf. Daar moet aan gewerkt worden. Denk bijvoorbeeld aan een schone buurt, veilige wegen, goede riolering en het onderhouden van bomen en planten. Maar ook aan sport en bewegen. De gemeente heeft daarin een aantal taken, maar inwoners en ondernemers hebben dat ook. We hebben elkaar nodig om deze dingen goed te regelen. Daarbij geeft de gemeente steeds meer ruimte aan inwoners en ondernemers om zelf met ideeën te komen. De gemeente wil niet voor inwoners bedenken wat goed zou kunnen zijn, maar juist helpen de ideeën van inwoners te realiseren.

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/thuis	- Directe omgeving/dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Afnemende betrokkenheid - Minder regels, meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat wilden we bereiken?

- 2.1 In onze buurt is iedereen, zo veel als mogelijk, lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond.
- 2.2 Ik voel me veilig in mijn buurt. Inwoners en ondernemers werken samen met de gemeente, politie en andere (zorg)instanties om dat zo te houden.
- 2.3 In onze buurt is het goed wonen.
- 2.4 We willen een duurzame gemeente zijn.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

2.1 In onze buurt is iedereen, zo veel als mogelijk, lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond.

2.1.1 Elke inwoner kan dichtbij huis sporten en spelen.

Speeltuinen vernieuwen wij in nauwe samenwerking met kinderen en buurtbewoners. In het vervangingsschema staat beschreven welke speeltuin wij in een bepaald jaar vervangen en wat hier de kosten voor zijn. In de praktijk kan dit veranderen doordat speeltoestellen op moment van theoretische vervanging nog heel en veilig zijn. In die situatie stellen wij de vervanging uit. In het huidige vervangingsschema staan de volgende locaties voor 2023 op de planning:

- De torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth

Naast het vervangen van deze speelplekken, onderhouden wij de sport- en speeltoestellen en de (val)ondergronden. Dat doen we op basis van interne en externe inspectieresultaten. Het onderhoud is uitgebreid beschreven in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In het eerste kwartaal is de jaarlijkse inspectie geweest. Naar aanleiding hiervan hebben we onderhoud gepland. De vervanging van de torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth staat voor het najaar gepland.

Stand van zaken Jaarrekening

We zijn nog in gesprek over de nieuwe inrichting van de Torteltuif aan de Hoge Kamp in Leuth. Een nieuwe speelplek in Leuth (aan de zuidzijde van de Steenheuvelsestraat) is nog niet gerealiseerd. Dit heeft te maken met de afstemming op naastgelegen nieuwbouwplannen.

2.1.2 We zetten in op verbetering van het lokale sport- en beweegklimaat

Onze sportstimuleringsaanpak bestaat vijf jaar in zijn huidige vorm. In 2022 hebben we de sportstimuleringsaanpak samen met de vaste samenwerkingspartners geëvalueerd. Verder zijn er gesprekken gevoerd met potentiële partners om wederzijds te verkennen of zij ook willen aansluiten bij de aanpak en onder welke voorwaarden.

De uitkomsten hiervan verwerken we in een plan voor 2023. Daarin beschrijven we hoe we sportstimulering gaan organiseren in de toekomst. In dit plan is de inzet vanuit de samenwerkingspartners voor 2023 en verder op basis van hierover gemaakte afspraken vastgelegd.

In het Sport- en Beweegakkoord staan de ambities geformuleerd. Hieraan werken wij samen met inwoners en organisaties. Dat doen we om zo ons lokaal sport- en beweegklimaat te verbeteren. Het akkoord vormt voor sportstimulering de agenda waarlangs wij werken. We werken aan de volgende ambities:

- Inclusief sporten; niemand buitenspel. We maken ons sterk voor kwetsbare doelgroepen waarvoor sport en bewegen niet vanzelfsprekend is. Dat doen we door ze beter te bereiken en erbij te betrekken. In Berg en Dal hebben we specifieke aandacht voor de jeugd van 0-18 jaar, mensen met een beperking en senioren.
- Gezonde sportorganisaties, samen sterk. We maken ons sterk om sportaanbieders toekomstbestendig te maken. We helpen de aanbieders om de financiële en organisatorische basis op orde te brengen. Daardoor kunnen aanbieders zich richten op ontwikkeling van een passend aanbod en het aangaan van duurzame samenwerkingen.
- Duurzame sportomgeving, dichtbij en veelzijdig. We stimuleren multifunctioneel gebruik van sportlocaties en een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte.
- Vaardig in bewegen: actief en betrokken. We maken ons sterk om jeugd en jongeren te stimuleren tot een gezonde en actieve leefstijl. We zetten daarbij in op versterking van samenwerking tussen onderwijs en sport, aandacht voor het onderwerp en het betrekken van ouders.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Met de vaste samenwerkingspartners is gesproken over de aanpak van sportstimulering en de inzet voor de komende jaren. Dit heeft geresulteerd in herijkte jaarplannen sportstimulering voor 2023. De gesprekken hebben tevens input geleverd voor aanscherping van onze sportstimuleringsaanpak.

In de gesprekken met Kwiek Actieve Leefstijl richting het jaarplan 2023 is in goede samenspraak geconcludeerd dat zij niet meer de functie van senioren beweegcoach gaan invullen. Kwiek Actieve Leefstijl blijft een vaste samenwerkingspartner binnen onze aanpak, maar vanuit een minder grote rol. De inzet van een senioren beweegcoach om ouderen aan het bewegen te krijgen en houden is van belang en wordt op dit moment gemist. We zijn voornemens om deze functionaris onder te brengen bij Forte en hen hiervoor te financieren. Plan is dat de nieuwe senioren beweegcoach per september kan starten.

In het gesprek rondom de inzet van het sportteam van Forte Welzijn is afgesproken dat in de verenigingsondersteuning in 2023 naast ondersteuning van bestuurders er ook ingezet wordt op de ondersteuning van trainers. Het sportteam gaat hen ondersteunen om te werken aan een veilig sportklimaat en optimaal leerklimaat binnen hun club. Het eerste resultaat is de op 14 maart georganiseerde aftrapbijeenkomst 'samen voor sportplezier' over het creëren van een positief en ontwikkelgericht sportklimaat op de club. Hieraan namen 50 sportbestuurders en trainers deel. De rest van het jaar volgen er meer activiteiten op basis van de geïnventariseerde ondersteuningsbehoefte.

Het Lokaal Sportakkoord vormt voor een belangrijk deel de agenda waaraan we werken in het

kader van sportstimulering. We gaan dit eerste half jaar aan de slag met de herijking van ons Lokaal Sportakkoord als opdracht die voortvloeit uit het Nationaal Sportakkoord 2.

Bij de herijking zullen we in ieder geval, de volgende zaken meenemen:

- Stimuleren en ondersteunen van sociale veiligheid en integriteit bij sportaanbieders;
- Ook voor allerkleinsten bewegen onderdeel van hun dag te maken, via samenwerkingen met kinderopvang en andere partners;
- Positioneren van onze verenigingsondersteuner als het aanspreekpunt en eerste loket voor clubondersteuning;
- Sport en bewegen als onderdeel van aanpalend beleid, via het intern verkennen van de mogelijkheden om samen te werken en sport en bewegen als middel in te zetten binnen de andere domeinen.

Ook onze partners zijn druk bezig hun aanpakken op basis van nieuwe inzichten te vernieuwen. De partners SPOG en SPO Condor zijn vanuit de subsidie 'impuls en innovatie bewegingsonderwijs' een plan aan het ontwikkelen om de kwaliteit van het bewegingsonderwijs te verbeteren en meer bewegen op school te realiseren. Een deel van de activiteiten uit deze plannen krijgen waarschijnlijk een vervolg binnen de jaarplannen Sportstimulering.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben ons Sportakkoord herijkt. Het Sportakkoord hebben wij bij VNG/VSG ingediend en zij zijn akkoord. Dit betekent dat we uitvoeringsbudget ontvangen voor de aankomende jaren dat we kunnen inzetten om onze bestaande en nieuwe ambities te realiseren.

Bij de herijking zijn de volgende nieuwe ambities meegenomen:

- Stimuleren en ondersteunen van sociale veiligheid en integriteit bij sportaanbieders;
- Ook voor allerkleinsten bewegen onderdeel van hun dag te maken, via samenwerkingen met kinderopvang en andere partners;
- Positioneren van onze verenigingsondersteuner als het aanspreekpunt en eerste loket voor clubondersteuning.

Het sportteam van Forte Welzijn is uitgebreid met een senioren beweegcoach. Die is per 1 september actief en heeft de opdracht om senioren te stimuleren tot bewegen.

De partners SPOG en SPOCondor zijn bezig met een plan om kwaliteit van het bewegingsonderwijs te verbeteren en meer bewegen op school te realiseren. Dit plan is vergevorderd.

We hebben in het najaar gesproken met de vaste samenwerkingspartners over de voortgang van de activiteiten uit hun sportstimuleringsplannen. De uitvoering loopt volgens plan.

Verder hebben de vaste samenwerkingspartners de uitvoeringsplannen opgesteld. Daarin staat welke activiteiten ze volgend jaar met gemeentelijke subsidie uitvoeren voor sportstimulering.

2.2 Ik voel me veilig in mijn buurt. Inwoners en ondernemers werken samen met de gemeente, politie en andere (zorg)instanties om dat zo te houden.

2.2.1 Kinderen kunnen zelfstandig naar school.

Samen met basisscholen en de kinderen zorgen we voor veilige school-thuisroutes met verkeerseducatie (hoe kunnen kinderen de wegen en paden veilig gebruiken) en kleine infrastructurele aanpassingen.

In Breedeweg, Ooij en Millingen hebben de school en ouders meegedacht over verbeteringen, die inmiddels zijn uitgevoerd of de komende tijd bij onderhoudsprojecten worden meegenomen.

In 2022 doen we dit onderzoek bij B.S. Op de Heuvel (Groesbeek) en de Titus Brandsmaschool (Berg en Dal). Het project "School-thuisroutes" wordt daarmee afgesloten. Bij de Biezenkamp (Beek) worden verbeteringen rond de school reeds meegenomen in het onderhoudsproject op de Baron van Voorst tot Voorststraat. Daarmee hebben we de scholen waar in de afgelopen jaren het minst aan de omgeving of schoolroutes was verbeterd, nu alsnog meegenomen.

Uiteraard blijven we, los van bovengenoemd project ook de komende jaren kijken waar we in overleg met scholen kleine en grote verbeteringen voor fietsers/voetgangers, zoveel mogelijk in

combinatie met onderhoudsprojecten in de openbare ruimte, kunnen meenemen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Rond basisschool de Biezenkamp zijn er plannen voorbereid om de verkeersveiligheid te verbeteren. Deze plannen horen bij het onderhoud dat aan de weg wordt uitgevoerd.

Stand van zaken Jaarrekening

De werkzaamheden rond basisschool de Biezenkamp zijn gereed.

2.2.2 Fietsers beschikken over een veilig en comfortabel netwerk.

- In regionaal én internationaal verband werken we aan een samenhangend netwerk voor de fietser.
- De inrichting van alle wegen in het buitengebied wordt bekeken en gevolgd door een plan van aanpak om deze op orde te brengen zodat functie en inrichting van de weg in overeenstemming zijn.
- Begin 2021 heeft de raad een keuze gemaakt over een fietsrondweg in Leuth. We zijn met de voorbereidingen gestart voor de realisatie van het nieuwe stukje fietspad. Hierbij zijn vooral de gesprekken met de grondeigenaren van belang.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Voor de Erlecomseweg ligt er een herinrichtingsplan klaar voor inspraak. Er zijn nog verschillende inzichten die we bij elkaar moeten brengen.

De plannen voor het fietspad in Leuth zijn in voorbereiding. De gesprekken met de grondeigenaren hierover zijn gestart. Helaas hebben de gesprekken geen positief resultaat opgeleverd.

Stand van zaken Jaarrekening

Een nieuwe fietsverbinding aan de noordkant van Leuth is niet mogelijk omdat we niet alle benodigde gronden in eigendom hebben. Ook lijkt een fietsroute “om de noord” niet de meest aantrekkelijke route voor fietsers. In overleg met de dorpsvertegenwoordigers in Leuth kijken we hoe we de situatie voor fietsers kunnen verbeteren.

Voor grensoverschrijdende fietsverbindingen hebben we contact gelegd met de gemeente Kranenburg en de Euregio.

2.2.3 Op de dijken gaan alle verkeersdeelnemers goed samen.

- Voor 2023 vragen we budget aan om een bijdrage te leveren om de ontsluiting van de TOP nabij Beek mogelijk te maken. Uitgangspunt hierbij is dat ook de initiatiefnemer en de Provincie Gelderland een bijdrage leveren.
- In 2023 richten we de Ooijse Bandijk veiliger in. Voor de leefbaarheid en zoals vastgesteld in onze mobiliteitsvisie remmen we het verkeer af. Deze plannen hebben we in 2022 gemaakt en samen met de aanwonenden voorbereid.

Stand van zaken Voorjaarsnota

- Voor de TOP/HUB (toeristisch opstap punt) verkennen we de financieringsmogelijkheden door subsidies en bijdragen van de Provincie Gelderland en van de gemeente Nijmegen;
- De werkzaamheden aan de Ooijse Bandijk zijn in volle gang.

Stand van zaken Jaarrekening

Project Ooijse Bandijk is gereed. In de buurtschappen hebben we de snelheden verlaagd naar 30km/h. Ook hebben we de kleur van het asfalt aangepast en drempels gemaakt.

2.2.4 Alle verkeersdeelnemers reizen veilig en prettig door de gemeente.

In 2017 heeft de raad de mobiliteitsvisie vastgesteld. Deze visie biedt het beleidskader hoe we in de periode tot 2026 werken aan een bereikbare gemeente met veilige en leefbare wegen. In 2018 en 2020 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van en bijdragen aan projecten die opgenomen zijn in de mobiliteitsvisie. Op een aantal aspecten is sprake van voortschrijdend inzicht: het beleid voor de breedte van fietspaden is al aangescherpt maar voor

overige aspecten geldt dat deze worden meegenomen in een update van de mobiliteitsvisie. Daar wordt in 2022 een start mee gemaakt.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Door onderbezetting hebben we hier nog geen start mee kunnen maken.

Stand van zaken Jaarrekening

Met de actualisatie van de mobiliteitsvisie is nog niet gestart. Inmiddels is er wel meer capaciteit op verkeer. Het actualiseren van de mobiliteitsvisie hebben we naar 2024 verplaatst.

2.2.5 We helpen inwoners hun eigen veiligheid en zelfredzaamheid te vergroten.

Binnen het werkgebied van politieteam Tweestromenland wordt door de 6 gemeenten gezamenlijk weer een vernieuwd meerjarig integraal veiligheidsplan opgesteld, waarbij aanpak ondermijning (o.a. drugs, uitbuiting, fraude) en verbinding zorg en veiligheid (o.a. personen met verward gedrag en risicojeugd) weer belangrijke thema's zijn.

Dit sluit ook goed aan op de belangrijkste prioriteiten van politie en OM.

De aanstelling van een gezamenlijke ondermijningscoördinator en het integrale ondermijningsoverleg Tweestromenland (OTSL), waar specifieke signalen/casussen worden behandeld in samenwerking met onder andere politie, ODRN en RIEC, is structureel gemaakt en moet gaan zorgen voor een versterkte aanpak. Zo mogelijk worden strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatregelen ingezet tegen bijvoorbeeld fraude en drugshandel.

Verder zijn de regionale afspraken geactualiseerd, die betrekking hebben op het gebruiken van de Wet tijdelijk huisverbod en de Wet verplichte GGZ. Door heldere taakverdeling en werkprocessen (met belangrijke rollen voor Meldpunt Bijzondere Zorg van GGD, Veilig Thuis en ons gemeentelijk regieteam) wordt in Gelderland-Zuid samengewerkt aan een efficiënte uitvoering van deze wettelijke instrumenten.

Binnen de Veiligheidsregio wordt in 2023 gewerkt aan de totstandkoming van een nieuw meerjarig regionaal beleidsplan en crisisplan voor de periode 2024-2027, waarbij o.a. opgedane praktijkervaringen, geactualiseerde risico's, landelijke ontwikkelingen en aangepaste regelgeving moeten worden verwerkt. Vooruitlopend daarop wordt al (verplicht) toegewerkt naar samenvoeging van de huidige meldkamers tot één gezamenlijke meldkamer voor heel Oost-NL in de loop van 2023.

De bestrijding van het coronavirus en de coördinatie van de problematiek rondom opvang vluchtelingen Oekraïne heeft afgelopen periode grote gevolgen gehad voor organisatie en inzet van de crisisbeheersing, zowel bij de veiligheidsregio als bij de gemeenten. In hoeverre deze extra taken ook in 2023 veel inzet en capaciteit gaan vragen is nog onzeker.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Binnen het werkgebied van politieteam Tweestromenland is het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 opgesteld als strategisch beleidskader voor de komende jaren. Dit meerjarig beleidsplan met de daarin geprioriteerde thema's (aanpak ondermijning, digitale veiligheid, verbinding zorg en veiligheid, verkeersveiligheid en maatschappelijke ontwikkelingen/langdurige crises) is al gepresenteerd op een gezamenlijke raadsbijeenkomst voor de zes gemeenten in Tweestromenland. Dit plan is in april in de gemeenteraden behandeld. Hierbij is vooral sprake van het doorontwikkelen van de al ingezette aanpak door gemeenten, in samenwerking met de betrokken veiligheids- en zorgpartners.

De coördinatie van opvang vluchtelingen (met name uit Oekraïne) heeft zoals bekend veel organisatie en inzet gevraagd, zowel bij de Veiligheidsregio als bij de gemeenten en de realiteit is dat het einde hiervan nog niet in zicht is. Het zwaartepunt verschuift daardoor van acute hulpverlening naar een meer structurele organisatie van de opvang en zorg. We proberen als gemeente tot op zekere hoogte bestuurlijk regie te houden op wat we 'aankunnen' als het gaat om asielvraagstukken.

Binnen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is een start gemaakt met de ontwikkeling van het regionaal beleidsplan crisisbeheersing 2024-2027, het concept hiervan komt in een later stadium voor een zienswijze ook langs de gemeenteraden. De aangekondigde samenvoeging van een meldkamer per veiligheidsregio tot één gezamenlijke 112-meldkamer voor heel Oost-Nederland is in maart 2023 een feit geworden.

Stand van zaken Jaarrekening

Binnen het werkgebied van politieteam Tweestromenland is het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 bestuurlijk vastgesteld. Het is het strategisch beleidskader voor de komende jaren. We hebben de thema's in het plan geprioriteerd en uitgewerkt in uitvoeringsplannen. Die gebruiken we als richtlijn in de samenwerking met de betrokken veiligheids- en zorgpartners.

De coördinatie van opvang vluchtelingen vraagt nog steeds veel organisatie en inzet. Daarbij verschuift het zwaartepunt steeds meer van veiligheidsregio naar gemeenten. We hebben als gemeente nadrukkelijk ons aandeel geleverd op dit thema (in lijn met het wetsvoorstel spreidingswet). Dat moeten we ook komende jaren doen.

Binnen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid heeft het Algemeen Bestuur het regionaal risicoprofiel en het regionaal beleidsplan crisisbeheersing 2024-2027 vastgesteld. Dit is eerder behandeld in de gemeenteraden. In vervolg hierop werken we aan de actualisatie van het dekkingsplan brandweer. Dat leggen we ook voor een zienswijze voor aan gemeenteraden.

2.2.6 We bevorderen de Veiligheid en Leefbaarheid.

In het kader van verbeteren van veiligheid en leefbaarheid beschikken we formeel over 3 fte BOA-capaciteit. Met ingang van 2023 komt daar 1 fte toezichthouder bij. Deze zetten we zowel binnen als buiten kantooruren in, om zo zichtbaar en aanspreekbaar in de wijken te zijn. We vergroten de leefbaarheid door:

- ingekomen meldingen te behandelen.
- meer te controleren op overlastsituaties in brede zin en (zwerf)afval.
- bij evenementen controlerend en zo nodig handhavend aanwezig te zijn.

Daarbij is de insteek om veel contacten met de inwoners, ondernemers, jeugd(groepen) en netwerkpartners te onderhouden en waar nodig direct in te spelen op actuele zaken. Een van die actuele zaken is jeugdoverlast. Het is lastig om de overlast van hangjongeren te verminderen, maar we blijven er op inzetten en hebben budget opgenomen voor straatcoaches die hierbij kunnen ondersteunen.

Verder handhaven zij onder andere de geldende parkeerverboden om zo de veiligheid op de weg en de bereikbaarheid voor hulpdiensten te vergroten. Daarnaast houden we toezicht op geldende coronamaatregelen, mochten deze komend jaar (weer) van toepassing zijn. Dit alles zo veel mogelijk in afstemming met de wijkagenten.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Het is gelukt om vanaf 1 februari jl. één toezichthouder toe te voegen, die het team van de drie al langer in dienst zijnde BOA's kan ondersteunen in hun dagelijkse werkzaamheden.

De komende maanden gaat er toch weer een wisseling plaatsvinden in de BOA-bezetting. Een van de huidige BOA's gaat vertrekken en de vacature voor diens vervanging is al opengesteld, dus het team is hopelijk weer snel op sterkte. De BOA's besteden onder andere veel aandacht aan het behandelen van ingekomen meldingen. De meeste meldingen die zij ontvangen gaan over dumping van afval en parkeeroverlast.

Stand van zaken Jaarrekening

In 2023 hebben we door personele problemen het grootste deel van het jaar maar 2 bevoegde BOA's aan het werk gehad. Dit zorgde voor extra werkdruk op onze huidige twee BOA's. Eind 2023 is een nieuwe (3e) BOA aangenomen.

Ondanks de werkdruk namen we alle ingekomen meldingen in behandeling. De toezichthouder die zich vooral bezig houdt met dumping van afval was hierbij een goede aanvulling.

2.3 In onze buurt is het goed wonen.

2.3.1 Onze dorpscentra zijn aantrekkelijk en gastvrij.

We willen dat de verschillende dorpscentra kwaliteit uitstralen en er een prettige sfeer heerst. Dat doen we in de eerste plaats voor onze inwoners, maar ook voor de bezoekers van onze gemeente. Daarom gaan we op de volgende plaatsen de dorpscentra vernieuwen:

- In het centrum van Ooij; herinrichting Reiner van Ooiplein, Met de uitvoering zijn we in

het najaar van 2022 gestart. Eind 2022 is het bestek voorbereid en het ontwerp met de klankgroep besproken. In 2023 wordt een nieuw Reiner van Ooiplein opgeleverd en samen met de vrijwilligers van de Dorpsagenda feestelijk geopend. Omdat dit een uitvoerig participatietraject was, waarbij inwoners vanaf het begin onderdeel zijn geweest van de werkgroep, evalueren we dit proces: wat ging goed en wat kan beter?"

- In het centrum van Groesbeek; herinrichting van het marktplein en aanpassingen aan de Dorpsstraat. In juni 2021 heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. Hierbij hebben bewoners en belanghebbenden hun reactie kunnen geven over wat ze belangrijk vinden bij herinrichting marktplein en Dorpsstraat. Met deze input werkt het college aan een voorstel dat recht doet aan de uitgangspunten van de raad en de gehouden participatie. De wens is dat er in 2023 gestart kan worden met uitvoering, aansluitend op de nieuwbouw Spoorlaan fase 2.
- In het centrum van Beek; aanpassing winkelcentrum Beek. De inmiddels verouderde plannen zijn in 2020 aangepast en teruggebracht tot de gewenste verkeerskundige verbeteringen zoals het aanpassen van het profiel van de Waterstraat en het aanleggen van een trottoir tussen het Hôfke en de winkels. Het voetpad en het profiel van de weg hebben we eind 2022 aangepast. Over een eventueel vervolg op dit werk en de noodzaak daarvan, gaan we nog in gesprek.
- Breedeweg; omdat we in de Breedeweg toch veel moeten breken in het kader van het project aanpak wateroverlast, willen we van dit moment gebruik maken om de omgeving van het Kerkplein aantrekkelijker in te richten.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De projecten/(her)inrichtingen zijn in voorbereiding en in sommige gevallen al (deels) in uitvoering. De gevolgen van prijsstijgingen (vooral voor materiaal) zijn merkbaar.

Stand van zaken Jaarrekening

In het centrum van Ooij

De uitvoering van het project Reiner van Ooiplein verliep helaas anders dan gehoopt. Door het ontbreken van een watervergunning was uitvoering in 2023 niet mogelijk. Voor de demping van het Eendengat dienen we nog een vergunning onderbouwend onderzoek te doen. En dat kost veel extra tijd. Het resultaat van dat onderzoek verwachten we in 2024. Daarna proberen wij dit project zo spoedig mogelijk uit te voeren.

In het centrum van Groesbeek

We zijn in 2023 gestart met uitvoering, we hebben een bureau en projectleider gevonden hebben voor de uitvoeringsfase. Daarnaast werken we aan de actualisatie van het parkeeronderzoek voor het centrum van Groesbeek

In het centrum van Beek

De Waterstraat (west) in Beek krijgt een inrijverbod voor vrachtverkeer. In samenhang met deze maatregel onderzoeken we of aanpassingen aan de Waterstraat (oost) nodig zijn. We kijken vanuit verkeer ook naar omliggende straten in het centrum.

Breedeweg;

Het ontwerp is gereed en begin 2024 start de uitvoering, deze is gereed voor de zomer 2024 i.v.m. de termijn voor de verstrekte subsidie.

2.3.2 We gebruiken de accommodaties beter.

Op verzoek van de gemeenteraad heeft in april 2021 een evaluatie van het accommodatiebeleid plaats gevonden. Doel daarvan is om nog eens kritisch naar het accommodatiebeleid te kijken omdat accommodaties veel geld kosten. Op basis van de evaluatie hebben we gesprekken met verenigingen en organisaties gevoerd. Deze gesprekken zijn aanleiding geweest om een koersdocument voor het accommodatiebeleid op te stellen. Ontwikkelingen en trends, demografische ontwikkelingen en de inbreng van onze verenigingen en organisaties maken een aanvulling op het accommodatiebeleid noodzakelijk.

Na vaststelling van het Koersdocument, zullen we de acties verder uitwerken in het bestaande accommodatiebeleid.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De inspraakprocedure voor het koersdocument accommodatiebeleid is achter de rug. Op basis van de inhoudelijke reacties willen we het koersdocument na de zomervakantie van 2023 aan de raad aanbieden ter vaststelling.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben de inspraakreacties verwerkt in het concept koersdocument. Door gebrek aan personeel is het proces richting raad vertraagd. We pakken het proces weer op als deze problemen zijn opgelost.

2.3.3 We zijn zuinig op de bijzondere monumenten in onze gemeente.

De monumenten in gemeente Berg en Dal zijn de pareltjes van onze kernen en ons landschap. Het gemeentelijk beleid op cultureel erfgoed zet dan ook in op duurzame instandhouding van het cultureel erfgoed in de gemeente.

Het afgelopen jaar zijn de leden van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit benoemd en is de erfgoedverordening klaargemaakt voor de Omgevingswet. In 2023 kijken we wat er verder nodig is om ons erfgoed adequaat te blijven beschermen onder de Omgevingswet. Het gaat dan om beleid zoals de Omgevingsvisie en de bescherming van cultureel erfgoed in het Omgevingsplan. Ook spelen er verschillende gebiedsontwikkelingen in de gemeente waarbij cultureel erfgoed is betrokken. De verschillende ruimteclaims kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van onze bijzondere monumenten, en ook plaatsen die de identiteit van onze gemeente bepalen. Wij willen dat in ruimtelijke ontwikkelingen cultuurhistorie wordt meegenomen en gekoesterd, en dat vraagt om een zorgvuldige aanpak. De geactualiseerde cultuurhistorische en archeologische waardenkaarten gaan ons helpen om die zorgvuldigheid te waarborgen. Daarnaast gaan we verder met het aanwijzen van een aantal objecten als gemeentelijk monument.

In 2022 hebben alle Limes-gemeenten in Nederland in opdracht van de Nederlandse Limessamenwerking (hierna: NLS) een individueel managementplan opgesteld voor hun werelderfgoederen. In ons managementplan staat hoe het Romeins aquaduct, (het Berg en Dalse deel van) het Kops Plateau en De Holdeurn beheerd, beschermd en (toeristisch) ontsloten is of zal worden. In 2023 gaan we, samen met partners uit de gemeente, acties uit dit managementplan uitvoeren. Ook zal de eerste evaluatie van het managementplan van de NLS plaatsvinden.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Inmiddels is de definitieve versie van de cultuurhistorische waardenkaart bij de gemeente aangeleverd. Hiervoor gaan we binnenkort starten met een formeel inspraaktraject en vervolgens een vaststellingsprocedure. Daarmee krijgt de gemeente een gebiedsgericht beleidsmatig advieskader, waarmee initiatieven wat betreft cultuurhistorie afgewogen kunnen worden.

De gemeente heeft aan het begin van dit jaar een aanwijsverzoek ontvangen voor een object in Leuth. Momenteel zijn we bezig om met de voorbereiding van de aanwijsprocedure. Tegelijkertijd nemen we het spoorbruggetje op de Hoge Hoenderberg in deze procedure mee.

Stand van zaken Jaarrekening

Beleidsmatig hebben we diverse voorbereidingen getroffen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Hiervoor is de beleidsregel voor het plaatsen van zonnepanelen op beschermde monumenten aangepast. Zo sluit deze beter aan op de Omgevingswet-systematiek. Daarnaast hebben we vanuit het vakgebied monumentenzorg en archeologie bijgedragen aan verschillende grote en kleine ontwikkelingen binnen de gemeente. Bijvoorbeeld de geplande zonneparken, de voorgenomen ontzanding en natuurontwikkeling op de Ooijse Graaf, de transformatie van het voormalig Reomie-terrein tot woonwijk, de transformatie van Dekkerswald en de herbesteding van het terrein op de Kleverbergh in Erlecom.

De gemeenteraad heeft in december 2023 de cultuurhistorische waardenkaart vastgesteld. Deze inventarisatie biedt houvast voor de manier waarop de gemeente in de toekomst met het

aanwezige cultureel erfgoed omgaat.

In 2023 heeft de gemeente de spoorbrug op de Hoge Hoenderberg aangewezen tot beschermd monument. Dit unieke stukje spoor- en landgoedgeschiedenis kunnen we hierdoor in de toekomst duurzaam behouden. Het verzoek om een object in Leuth aan te wijzen, heeft ons college afgewezen. In het najaar van 2023 heeft de gemeente een verzoek ontvangen om het buitenmuseum van het Afrikamuseum als gemeentelijk monument te gaan beschermen.

De Nederlandse Limessamenwerking heeft haar koers enigszins verlegd. Samen met de Groene Metropoolregio heeft zij voor Gelderland een Masterplan Romeinse Limes opgesteld. Hierin coördineren ze regionaal de uitgangspunten voor publieksbereik en (recreatieve) ontsluiting van de Limes-werelderfgoedlocaties. De provincie delegeert de planologische bescherming van het werelderfgoed met een instructieregel in de omgevingsverordening naar de gemeenten.

2.3.4 We maken het landschap mooier, diverser en beter bereikbaar.

Het mooie landschap en de waardevolle natuur vormen een van de belangrijkste kernwaarden van onze gemeente. Onze hele gemeente is niet voor niets aangewezen als Nationaal Landschap. In het Landschapsontwikkelingsplan 'Landschap voor Iedereen' (LOP) is opgenomen dat we zoveel mogelijk een multifunctioneel landschap willen, waarbij de toegevoegde functies leiden tot meer ruimtelijke kwaliteit. Hiervoor zijn ook basiskwaliteiten en gewenste ontwikkelingen opgenomen. We gaan het LOP aanvullen met een biodiversiteitsplan. De biodiversiteit staat ook in onze gemeente onder druk. Een belangrijk onderdeel van het biodiversiteitsplan is een inventarisatie van gebieden met veel biodiversiteit en waar potentie is voor vergroting van de biodiversiteit. Op die manier kan gerichter worden bepaald waar we wel en niet ruimtelijke ontwikkelingen willen toestaan en waar we onze inspanningen om de biodiversiteit te vergroten het beste kunnen inzetten.

We zien steeds meer ruimteclaims op het buitengebied. Deze ruimteclaims kunnen een bedreiging vormen voor de waardevolle natuur en het mooie landschap van onze gemeente. Wij willen dat de ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van woningbehoefte, duurzaamheid, klimaatadaptatie, landbouw en functieverandering bijdragen aan een verbetering van de natuur- en landschapswaarden in onze gemeente in plaats van tot een verslechtering. Dit kan ook betekenen dat we sommige activiteiten niet toestaan om het landschap en de natuur te behouden.

We zetten actief in met beleid en projecten op het gebied van duurzaamheid (landschappelijke inpassing van zonneparken), klimaatadaptatie (graften tegen wateroverlast Breedeweg), recreatie (uitbreiding wandel- en fietsnetwerk) en landbouw (nevenactiviteiten, Living Lab Ooijpolder). We stellen randvoorwaarden vast, overleggen met onze partners over de beste invulling van projecten en beleid. We willen beleid van andere en hogere overheden en organisaties zodanig beïnvloeden dat dit leidt tot hogere natuur- en landschapswaarden in onze gemeente.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Bureau Natuurbalans is bezig met het opstellen van een biodiversiteitsplan. Binnenkort wordt een eerste concept opgeleverd. Aan het opstellen van het biodiversiteitsplan en het jaar van de biodiversiteit 2023 is tevens een participatie- en communicatieplan gekoppeld onder de noemer 'Natuurlijk Berg en Dal', waarbij we samen met Via Natura door het jaar heen aandacht vragen voor biodiversiteit. Op 25 juni aanstaande zal als onderdeel daarvan een landschapsparade worden georganiseerd in Beek. Ook doen we mee aan de verkiezing 'Boom van het Jaar'. Tenslotte gaan we werken aan een nieuw bestek voor het beheer van bermen.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben het concept biodiversiteitsplan besproken met natuur-, heemkunde- en agrarische organisaties. We passen het aan op basis van de gemaakte opmerkingen. Een eerste resultaat van het biodiversiteitsplan is een aanpassing van ons ecologisch bermbeheerbeleid.

Op 25 juni 2023 is een succesvolle landschapsparade gehouden in Beek met daaromheen begeleidende activiteiten.

De Kabouterboom uit Beek is uiteindelijk 4e geworden bij de landelijke verkiezing van de Boom van het jaar.

We hebben actief geparticipeerd in het project Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Dit heeft ervoor gezorgd dat de projecten Herstel Blauwe Motor Stuwwal en Groene Mantel om Nijmegen zijn geselecteerd als Koploperproject door de provincie.

Tenslotte hebben we in allerlei ruimtelijke projecten (energietransitie, klimaatadaptatie, recreatie, woningbouw) gezorgd voor voldoende aandacht voor de belangen van natuur en landschap.

2.3.5 We houden de openbare ruimte op peil en zetten in op vergroening.

De openbare ruimte bepaalt voor een groot deel de belevingswaarde in onze gemeente. We willen het onderhoudsniveau van de openbare ruimte in ieder geval op peil houden. Op die manier dragen we zorg voor een schone, hele en veilige openbare ruimte.

In 2023 gaan we aan de slag met een integraal beleidsplan openbare ruimte. In dat plan maken we ambities en doelen concreet. We beschrijven wat we hebben, hoe we dat onderhouden, wat dat kost en hoe we dat gaan betalen.

We zetten in op het vergroenen van woonstraten en centrumgebieden. Sommige straten en centrumgebieden zijn relatief grijs. Waar mogelijk, willen we grijs vervangen door groen. Denk aan plantsoenen, hagen en of bomen. Dat is goed voor bijvoorbeeld het beperken van hittestress, infiltratie van regenwater en het vergroten van woongenot.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Het IBOR (Integraal beleidsplan openbare ruimte) is in concept gereed. We willen de definitieve versie na de zomervakantie 2023 vast laten stellen door de gemeenteraad. Daarna actualiseren we de Leidraad inrichting openbare ruimte. In deze leidraad omschrijven we ontwerp- en inrichtingseisen voor de openbare ruimte.

Voor 2023 en 2024 is er extra budget voor het vergroenen van de gemeente beschikbaar. De eerste voorbereidende overleggen hebben inmiddels plaatsgevonden. De participatie starten we voor de zomervakantie. De verwachting is dat de eerste werken in het najaar in uitvoering gaan.

Stand van zaken Jaarrekening

Eind 2023 zijn we gestart met het opstellen van een handboek inrichting openbare ruimte. In het handboek vertalen we ontwerpprincipes en ambities naar de uitvoering. Daardoor kunnen we beter sturen op toekomstbestendige en groene(re) straten en buurten.

Het project voor het vergroenen is vertraagd door herverdeling van taken. De voorbereidingen zijn wel al gestart.

2.3.6 We hebben een toekomstbestendige bibliotheek.

De bibliotheek is een belangrijke voorziening voor iedereen. Niet alleen voor de uitleen van boeken en als laagdrempelige voorziening in de bestrijding van laaggeletterdheid. Maar ook steeds meer als ontmoetingsplek voor persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid. De focus ligt vooral op de jeugd en ouderen. Daarom is het belangrijk dat de bibliotheek goed bereikbaar blijft. Om deze inhoudelijke doelen te bereiken zullen we moeten voorkomen dat locaties worden gesloten.

We blijven ook werken aan een toekomstbestendige bibliotheek. Voor de kern Groesbeek betekent dat onder andere dat we het door hen eerder al geschreven programma van eisen zoveel mogelijk willen gaan realiseren in de Mallemolen. Dat sluit aan bij de vastgestelde toekomstvisie voor de Mallemolen die in oktober 2021 is vastgesteld. De vernieuwing van de Mallemolen wordt momenteel uitgewerkt.

De taakstellende structurele bezuiniging vanaf 2023 op de bibliotheek van € 75.000,- per jaar zullen we niet halen zonder sluiting van locaties. Omdat dit ten koste gaat van de bereikbaarheid willen we deze bezuiniging ongedaan maken. Zodra de vernieuwing van de

Mallemolen gereed is (eind 2024/begin 2025) zal de bibliotheek minder m2 in gebruik hebben. Op dat moment zal opnieuw gekeken worden welke bezuiniging op de huisvestingskosten van de bibliotheek reëel is.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De bezuinigingstaakstelling voor de bibliotheek is bij de vaststelling van de begroting 2023 ongedaan gemaakt. De vernieuwing van de Mallemolen is nog in ontwikkeling. De OBGZ (Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid) wordt nauw betrokken in de ontwerpfase.

Naast reguliere activiteiten van de bibliotheek zijn al onze bibliotheekvestigingen en servicepunten sinds 2022 tijdens openingstijden ook Informatiepunten Digitale Overheid (IDO). Bij de Informatiepunten in de bibliotheek kunnen inwoners terecht als zij vragen hebben over bijvoorbeeld toeslagen, belastingen, DigiD, AOW, werk, uitkering, Donorregistratie, Coronacheck, rijbewijs en zorg. De medewerkers van het Informatiepunt helpen hen zoeken naar de juiste informatie op de sites van de overheid. Gemeenten zijn vanaf 2023 verantwoordelijk gemaakt voor de instandhouding van de Informatiepunten. Concreet betekent dit dat de gemeente subsidieverstrekker wordt van het IDO. De OBGZ zal deze subsidie ontvangen en functie van IDO blijven vervullen. Hierbij werkt zij nauw samen met lokale partners zoals Forte Welzijn, Werkbedrijf en de formulierenbrigade.

Stand van zaken Jaarrekening

Alle bemande bibliotheekvestigingen waren in 2023 informatiepunt digitale overheid. Met team communicatie hebben we een aantal keer aandacht besteed aan deze informatiepunten in de Rozet en op de website. Inwoners maken regelmatig gebruik van de informatiepunten. Met name in Groesbeek en Millingen aan de Rijn.

In 2023 zijn de eerste contouren geschetst voor een uitvoeringsagenda voor de bibliotheekvestigingen in de gemeente Berg en Dal. Deze agenda stellen we op met partners zoals scholen, Forte Welzijn, medewerkers van de OBGZ en de gemeente. We kijken ook naar trends en cijfers van de gemeente Berg en Dal.

2.3.7 We ondersteunen inwoners om samen prettig in hun buurt te wonen.

Samenleven in een buurt waarin de diversiteit en hulpbehoefte steeds verder toeneemt, vraagt om extra begrip en aandacht voor elkaar. We zetten daarom in op het verbinden van mensen. We geven mensen ook handvatten om hen te leren omgaan met diversiteit en lastige situaties. Hiermee vergroten we de samenredzaamheid in een buurt. Maar soms veroorzaakt een inwoner veel overlast. Onze mogelijkheden zijn dan beperkter dan we willen. Daarom gaan we een locatie zoeken voor zogenaamde Skaeve huse.

Ook in 2023 bieden we extra trainingen en cursussen om mensen te leren omgaan met mensen met een psychisch probleem en/of mensen met dementie, zoals Mental Health First Aid voor volwassenen en voor jeugd. Dit is een soort EHBO training, maar dan gericht op psychische nood. Ook bieden we trainingen gericht op 'Ontwaar verward gedrag' en dementie. Door corona hebben we hierop in 2020 en 2021 minder kunnen inzetten dan beoogd. Het komende jaar krijgt dit daarom nog een extra impuls.

We ondersteunen waar nodig initiatieven uit de dorpen die de sociale structuur versterken. Hierbij kun je denken aan vergelijkbare initiatieven zoals het straatcontactpersonen netwerk in Heilig Landstichting of de Burenhulp in Leuth. Ondersteuning vanuit de gemeente kan op allerlei manieren: bijvoorbeeld financieel of hulp bij het opzetten door een opbouwwerker van Forte Welzijn.

We blijven inzetten op Buurtbemiddeling, waarbij inwoners op vrijwillige basis helpen om conflicten tussen burens in goede banen te leiden.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Er zijn afspraken gemaakt met aanbieders, zodat in 2023 een intensief en breed palet aan trainingen en cursussen gegeven kan worden in het omgaan en communiceren met mensen met een beperking, zoals een lichte verstandelijke beperking, autisme, niet-aangeboren hersenletsel en psychische problematiek. De eerste trainingen en cursussen zijn inmiddels

gestart. Er worden diverse activiteiten georganiseerd om de inclusie van mensen met een beperking of kwetsbaarheid te bevorderen. Voor meer informatie verwijzen we u naar *Programma Inwoner 2.1.1. We helpen inwoners langer zelfstandig thuis te wonen.*

Stand van zaken Jaarrekening

Onder de noemer 'Grip op onbegrip' zijn alle afgesproken trainingen uitgevoerd. De trainingen werden goed gewaardeerd. Met de gemeenten in de regio hebben we afgesproken om deze trainingen de komende jaren te blijven geven. En dat we ze ook specifiek onder de aandacht brengen bij bijvoorbeeld het onderwijs en bij (tech)bedrijven.

Daarnaast hebben we activiteiten georganiseerd om stigmatisering te verminderen en inclusie van mensen met een beperking te bevorderen. Dit hebben we gedaan in het voorjaar tijdens de week van de psychiatrie en in het najaar op de dag van de mentale gezondheid. We hebben een projectopdracht uitgeschreven voor de zogenaamde Skaeve huse. We hebben een potentiële locatie op het oog. De volgende stap is een verkennend en beeldvormend onderzoek. Zo krijgen we een beter beeld van de mogelijkheid en haalbaarheid van een dergelijk nieuw woon – zorginitiatief in Berg en Dal. En wat hiervoor precies nodig is.

2.3.8 We zorgen voor een evenwichtige verdeling van woonruimte in de kernen.

De krapte op de woningmarkt blijft onverminderd hoog. Binnen die krapte hebben we de opgave om ook diverse bijzondere doelgroepen goed te huisvesten. Denk daarbij aan de huisvesting van statushouders, de uitstroom uit jeugdinstanties, beschermd wonen en maatschappelijke opvang, maar ook de jongeren en ouderen die op zoek zijn naar een woning die beter past bij hun leeftijd. Veel van deze woningzoekenden zijn aangewezen op sociale huur. Dat legt extra druk op wijken met veel sociale huurwoningen.

In 2023 houden we aandacht voor:

- Het behouden van de leefbaarheid. Om de leefbaarheid in de buurten op peil te houden, vinden we het van belang dat woonruimte zo goed mogelijk wordt verdeeld en concentratie van problemen wordt voorkomen. We monitoren de afspraken die in het kader van de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WBB) zijn gemaakt. Over bijstelling blijven we in gesprek met regiogemeenten, wooncorporaties, instanties en sociaal team.
- We sturen op het opstarten van een woonproject waarmee we huisvesting kunnen realiseren voor een bijzondere doelgroep uit het convenant Weer Thuis. We sluiten hierbij aan op het convenant dat we samen met de regiogemeenten in het Rijk van Nijmegen opstelden.
- Alle kernen hebben behoefte aan extra woningen. Wij kijken naar een evenredige verdeling en sluiten geen kernen uit.
- We volgen de wetwijziging die zorgt voor meer ruimte om woningen toe te wijzen aan eigen inwoners. We kijken of en hoe dit een bijdrage kan leveren.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De verdelingsystematiek van sociale huurwoningen via de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling is aangepast, zodat de spreiding van bijzondere doelgroepen over de verschillende gemeenten beter tot stand kan komen. Aan het eind van 2023 beoordelen we het effect hiervan.

Stand van zaken Jaarrekening

In 2023 hebben we de effecten van de verdeelsystematiek van de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WBB) gemonitord. We zien dat we de doelgroep die vanuit een instelling weer zelfstandig gaat wonen, beter over de gemeenten in de regio Nijmegen kunnen verspreiden. Maar de verdeelsystematiek was niet handig voor de doelgroep van Housing First. Dit zijn mensen die al een aantal jaar dakloos zijn. Deze doelgroep plaatsen we in beginsel niet meer in de regiogemeenten maar in Nijmegen.

In de nieuwe huisvestingsverordening hebben we regionaal de afspraken herijkt over verspreiding van doelgroepen. Onderdeel daarvan is de lokale voorrang bij nieuwbouwwoningen.

In 2023 hebben we voor elkaar gekregen dat 50% van de nieuwbouwwoningen van corporaties wordt toegewezen aan inwoners uit eigen gemeente. Bij plan de Tichel was dit zelfs 95%.

2.4 We willen een duurzame gemeente zijn.

2.4.1 We werken aan een duurzame gemeente door te werken aan energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Met het door de raad vastgestelde Actieplan Duurzaamheid, werken we in onze gemeente langs verschillende lijnen aan duurzaamheid. Het actieplan duurzaamheid draagt bij aan de doelen uit het coalitieplan. Hierbij volgen we ook de landelijke ontwikkelingen. Komend jaar leggen we hier de focus op:

Duurzame energie

- We stimuleren zonnepanelen op grote daken in onze gemeente.
- We gaan door met de ontwikkeling van de lopende (pilot)projecten voor grootschalige zonneparken op land, waarbij we het onderdeel participatie nauwlettend volgen.
- We werken samen met Liander aan de ontwikkeling van een trafostation.
- We starten de discussie over windmolens.
- We volgen de actuele ontwikkelingen en ondersteunen initiatieven op het gebied van energieopslag, zoals waterstof en buurtbatterijen.

Aardgasvrij wonen

- We starten met het (wijk)uitvoeringsplan als vervolg op de Transitievisie Warmte. We richten ons hierbij o.a. op het isoleren van de huizen en het vergroten van de energiebesparing. Dit zijn belangrijke stappen richting een aardgasvrije toekomst.
- We zetten de van het Rijk ontvangen specifieke uitkering in om energiearmoede tegen te gaan. We stimuleren hiermee het nemen van energiebesparende maatregelen in minimahuishoudens.
- We zetten een collectieve inkoopactie op voor verduurzaming van woningen.
- We versterken het thema aardgasvrije gebouwen in de verbinding met het woonbeleid en het vastgoedbeleid.

Duurzame mobiliteit

- We versnellen de uitrol van het laadpalennetwerk voor elektrische auto's. We doen mee met de concessie voor laadpaalinfrastuctuur in de regio.

Circulaire Economie

- We verkennen de mogelijkheden om circulair te bouwen. Daar waar het kan doen we dit in regionaal verband. Daarmee geven we invulling aan het regionale doel van 50% circulair bouwen in 2030.

Klimaatadaptatie

- We voeren het regionaal uitvoeringsplan uit. Hierin staan ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen.

Samen duurzaam handelen

- We blijven onze inwoners en inwonersinitiatieven zoveel mogelijk ondersteunen met financiën, kennis en het zoeken naar financieringsmogelijkheden. Denk hierbij aan het verduurzamen van bedrijventerreinen en accommodaties van (sport)verenigingen, ondersteunen het duurzaamheidscafé Berg en Dal en het uitbreiden van een netwerk van energiecoaches in onze gemeente.
- We helpen initiatiefrijke ondernemers een verduurzamingsslag te maken. Hiervoor werken we samen met RVN@. In de sector toerisme en recreatie doen we dit onder de vlag van Green Destinations.
- Samen met de regio werken we verder aan de verplichte Regionale Energie Strategie (RES). We maken samen RES 2.0 gereed voor besluitvorming in 2023.
- We nemen actief deel aan de opgave Circulaire Regio van de Groene Metropoolregio. We maken daarbij optimaal gebruik van regionaal opgepakte initiatieven, zoals het inkopen van duurzame energie.

Duurzaam organiseren

- We verbeteren de communicatie over duurzaamheid en zetten hiervoor onder andere in

- op de actualisatie van de gemeentelijke website.
- We onderzoeken het verder verduurzamen van ons eigen vastgoed. De stijgende energieprijzen maken de noodzaak extra duidelijk.
- We geven het goede voorbeeld door onze eigen organisatie verder te verduurzamen, we maken gebouwen energiezuiniger, plaatsen daar waar mogelijk zonnepanelen op onze daken, en schakelen steeds verder over naar duurzaam rijden.
- We integreren duurzaamheid in de omgevingsvisie.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Duurzame energie

We zijn een project aan het opzetten om bedrijven te stimuleren om te verduurzamen in brede zin. Grootschalig zon op dak is hier een onderdeel van. Voor het zonnepark 'Lage Wald' start in het 2e kwartaal het besluitvormingstraject en de ruimtelijke ordeningsprocedure. Voor het zonnepark tussen Millingen en Leuth start dit traject eind 2e kwartaal begin 3e kwartaal. Voor het zonnepark tussen Millingen en Leuth en de overige pilots is de aansluiting op het energienet niet voorzien in een aanvraag waardoor de realisatie van deze zonneparken vertraging zal oplopen.

We verlenen medewerking aan de planologische procedure voor het trafostation.

Aardgasvrij Wonen

We zijn gestart met de wijkuitvoeringsplannen Ooij en Millingen aan de Rijn en onderdeel daarvan is het verbinden van woon- en vastgoedbeleid. Ook zijn we gestart met het project energiearmoede.

Klimaatadaptatie

We werken aan het opnemen van project Herstel Groenblauwe motor in de Regiodeal. Hiermee kunnen we meer innovatieve kennis in het project opnemen.

Samen duurzaam handelen en duurzaam organiseren

Het Energieloket Berg en Dal is uitgebreid met een professionele backoffice. Zo kunnen we onze inwoners beter bedienen. Ook zijn we nu beter uitgerust om generiek advies aan bedrijven te geven en hebben we een start gemaakt om dit jaar ook maatwerkadvies te geven. De motie 'onderzoek naar eigen duurzaam energiebedrijf' is opgepakt. Op regionaal niveau werken we aan de PlanMER van de RES. We hebben samen met de regio 100% duurzame elektriciteit ingekocht en we verduurzamen onze gasinkoop. Tot slot integreren we duurzaamheid in de omgevingsvisie.

Stand van zaken Jaarrekening

Duurzame energie

1. Zonnepark Lagewald is vergund.
2. Het zonnepark bij Leuth en Millingen is ter inzage gelegd.
3. Het proces voor een nieuw onderstation bij Beek loopt nog.
4. Nieuwe initiatieven voor grootschalige opwek van energie op daken worden beperkt door netcongestie. We werken op regionaal niveau aan het netcongestievraagstuk.
5. De discussie over windmolens is gekoppeld aan de actualisatie van de duurzaamheidsvisie, en dus doorgeschoven naar 2024.

Aardgasvrij wonen

1. Er is een projectleider gestart voor de wijkuitvoeringsplannen.
2. Half december 2023 zijn de energiefixers van start gegaan. We werken nog aan een witgoedregeling.
3. We hebben geen collectieve inkoopactie opgezet.
4. De Energiecoaches van stichting Duurzaamheidscafe Berg en Dal hebben gedurende 2023 121 woningen bezocht voor energieadvies.

Duurzame mobiliteit

1. We doen mee met de concessie voor laadpaal infrastructuur in de regio.

Circulaire Economie

1. We doen in GMR verband mee met het uitwerken van circulaire inkoop, en het circulair

maken van gww sector in onze regio.

Klimaatadaptatie

1. We voeren het regionaal uitvoeringsplan uit. Hierin staan ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen. We maken onderdeel uit van een regiodealvoorstel om de verdroging van de stuwwal en de wateroverlast in Beek aan te pakken.
2. Voorbeelden van uitgevoerde projecten: Steenbreek uitgebreid naar de hele gemeente, en de aanpak wateroverlast Breedeweg.

Samen duurzaam handelen

1. We blijven onze inwoners en inwonersinitiatieven zoveel mogelijk ondersteunen met financiën, kennis en het zoeken naar financieringsmogelijkheden. Denk hierbij aan het verduurzamen van bedrijventerreinen en accommodaties van (sport)verenigingen. Voor maatschappelijk vastgoed is een subsidieregeling vastgesteld. Ook ondersteunen we het duurzaamheidscafé Berg en Dal en het uitbreiden van een netwerk van energiecoaches in onze gemeente.
2. We helpen initiatiefrijke ondernemers een verduurzamingsslag te maken. Hiervoor werken we samen met RVN@. In de sector toerisme en recreatie doen we dit onder de vlag van Green Destinations.
3. Samen met de regio werken we verder aan de verplichte Regionale Energie Strategie (RES). Besluitvorming over RES 2.0 is doorgeschoven naar 2024.
4. We nemen actief deel aan de opgave Circulaire Regio van de Groene Metropoolregio. We maken daarbij optimaal gebruik van regionaal opgepakte initiatieven, zoals het inkopen van duurzame energie.
5. We hebben een enquête uitgevoerd om een beter beeld te krijgen van de wensen van onze inwoners. In de enquête vragen we om aanvullende initiatieven om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Duurzaam organiseren

1. We verbeteren de communicatie over duurzaamheid en hebben onder andere de gemeentelijke website geactualiseerd.
2. We onderzoeken het verder verduurzamen van ons eigen vastgoed. De stijgende energieprijzen maken de noodzaak extra duidelijk.
3. We geven het goede voorbeeld door onze eigen organisatie verder te verduurzamen. We maken gebouwen energiezuiniger, plaatsen daar waar mogelijk zonnepanelen op onze daken en schakelen steeds verder over naar duurzaam rijden.
4. We integreren duurzaamheid in de omgevingsvisie.
5. We hebben een eerste verkenning uitgevoerd voor een gemeentelijk energiebedrijf.

2.4.2 We nemen maatregelen tegen de effecten van klimaatverandering.

We willen onze gemeente klimaatbestendig maken in 2050. Als vervolg op de Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal is er een regionaal uitvoeringsprogramma (RUP) vastgesteld. We doen mee aan alle 9 speerpunten uit de RUP, te weten:

1. Stenen eruit, groen erin;
2. Klimaatbestendig op weg (hoe kunnen wegen klimaatbestendig worden);
3. Herstel Blauwe motor stuwwal;
4. Klimaatafspraken in de bouw;
5. Agenda landelijke gebied voor de Ooijpolder en Groesbeek (met de nadruk op waterkwantiteit en –kwaliteit);
6. Hitteplannen;
7. Klimaatkennis op orde;
8. Communicatiestrategie en campagne;
9. Klimaatbestendigheid in prestatieafspraken.

Samen met onze partners in de regio en in onze gemeente wordt hiermee gewerkt aan de trits 'meten, weten, doen' op de onderwerpen wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

We werken mee aan het actualiseren van het Regionale Uitvoeringsprogramma (RUP) en aan

de verschillende speerpunten, voor zover die niet al afgerond zijn. De communicatiestrategie wordt binnenkort vertaald in een regionale communicatiecampagne.

We werken mee aan het actualiseren van het Regionale Uitvoeringsprogramma (RUP) en aan de verschillende speerpunten, voor zover die niet al afgerond zijn. De communicatiestrategie wordt binnenkort vertaald in een regionale communicatiecampagne.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben het aflopende Regionale Uitvoeringsprogramma (RUP) geëvalueerd. We hebben een nieuw concept RUP opgesteld met doorlopende of nieuwe doelen. Het nieuwe RUP wordt in 2024 vastgesteld. De regionale communicatiestrategie krijgt vooral een lokale vertaling.

We hebben de samenwerking met de stichting Steenbreek uitgebreid van enkel Breedeweg naar de gehele gemeente. We hebben hiervoor een Plan van Aanpak opgesteld. Daarin neemt communicatie een belangrijke plaats in.

Een andere actie die we uitvoeren is het aanbieden van gratis groen tuinadvies aan bewoners van nieuwbouwwijken.

Het RUP-project Herstel Blauwe Motor Stuwwal verbreden we naar een gebiedsproces met de combinatie water, bodem, natuur en landbouw. Daardoor heeft de provincie het geselecteerd als Koploperproject uit het project Vitaal Landelijk Gebied Gelderland met kans op Rijksfinanciering.

2.4.3 We actualiseren onze nota bodembeheer en vertalen die in regels die in het toekomstige omgevingsplan terecht komen.

De bodem in onze gemeente is van goede kwaliteit. Dat willen we graag zo houden. Met de komst van de Omgevingswet krijgen we meer ruimte voor gemeentelijk beleid. We actualiseren onze nota bodembeheer en maken een vertaling naar regels die in het omgevingsplan terecht komen. Omdat schone grond schaars is, proberen we hergebruik zoveel mogelijk te stimuleren.

We maken inzichtelijk hoe druk het eigenlijk al is in de bodem

Klimaatverandering en energietransitie betekenen ook iets voor de ondergrond. Bomen, warmtenetten, geothermie, kabels en leidingen hebben allemaal ondergrondse ruimte nodig. We stellen daarom een complexiteitskaart ondergrond op die de drukte in de ondergrond visueel inzichtelijk maakt en in een vroeg stadium inzicht geeft.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De actualisatie van het bodembeleid is in concept bijna klaar. Er moet nog een vertaling naar planregels plaatsvinden. De definitieve oplevering van het stuk is voor de zomer van 2023.

Met het opstellen van een complexiteitskaart ondergrond zijn we in het 2e kwartaal gestart.

Stand van zaken Jaarrekening

De actualisatie van het bodembeleid is klaar en vastgesteld. De vertaling naar planregels is bijna klaar. We stellen de planregels vast zodra we het omgevingsplan vaststellen.

We zijn in het 2e kwartaal 2023 gestart met het opstellen van een complexiteitskaart ondergrond. We verwachten dat het opstellen van de kaart ongeveer een jaar duurt.

2.4.4 We nemen maatregelen om de wateroverlast te voorkomen.

Op diverse locaties hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. De overlast bestaat vaak uit schade aan privé en gemeentelijke eigendommen. Vooral in Breedeweg is sprake van overlast; hinder treedt met name op in Beek, het centrum van Groesbeek en Heilig Landstichting. Prioriteit wordt gegeven aan situaties waarbij sprake is van overlast. In 2019 is dan ook gestart met het project 'Wateroverlast Breedeweg'. Samen met Waterschap Rivierenland werken we aan ongeveer 40 maatregelen in en rond de kern om wateroverlast (en droogte) tegen te gaan. Dit project loopt door tot en met 2024 (en staat ook vermeld in het MIP).

Het rioolstelsel is ontworpen op neerslag van ongeveer 20 mm (in één uur), en is niet berekend op de waterafvoer van extreme regenval. De te nemen maatregelen voor wateroverlast door extreme neerslag brengen we voor het grootste deel ten laste van de rioolheffing. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vormt het vertrekpunt om invulling te geven aan de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater.

Algemeen

Bij de uitvoering van projecten nemen we het aspect wateroverlast meteen mee. We hebben de knelpuntlocaties namelijk in beeld. De maatregelen worden in de bovengrond gezocht. Door aanpassingen van het maaiveld wordt het water naar locaties geleid waar het geen of minder overlast veroorzaakt. Het betreft bijvoorbeeld de reconstructies Ottenhofstraat en Mooksestraat/Binnenveld in Groesbeek.

Breedeweg

We werken verder aan de uitvoering van het Maatregelenplan van het project Breedeweg maakt ruimte voor water. In de waterstroom Knapheideweg richting buurtsuper (stroombaan 1) worden de maatregelen in het buitengebied tot en met het pleintje Wilgstraat uitgevoerd. De planvorming van het verdere verloop wordt opgepakt. Voor de andere grote waterstroom Klein Amerika, Antoniusweg, Breedeweg (stroombaan 2) geldt eveneens de maatregelen worden uitgevoerd. Dat geldt voor alle maatregelen, met wellicht een uitloop naar 2023. Planvorming en uitvoering van de maatregelen rondom de 1e Colonjes (stroombaan 6) is eveneens voorzien. De provincie zal starten met de planvorming van de maatregelen die voorzien zijn aan de Provinciale weg. Voor stroombanen 3, 4, 5, en 7 wordt de planvorming opgestart. Project Steenbreek (ontsteden tuinen) heeft een doorlopend karakter gedurende drie jaar.

Beek

Het project “water werkt” is 20 jaar geleden gerealiseerd. Dit kunstwerk heeft ook een belangrijke watervoerende functie. We gaan het restaureren. Op dit moment lopen de werkzaamheden van de pilot “water werkt” waar voor een klein gedeelte een nieuw type goot wordt aangelegd. Indien de pilot succesvol is, zal de restauratie voor de rest van “water werkt” in gang worden gezet.

Voor Beek-Ubbergen moeten de laatste berekeningen nog worden uitgevoerd in het kader van het BRP/stresstest. Dit in combinatie met de aanpak wateroverlast gemeentebreed.

Heikant

Op dit moment zijn wij samen met het waterschap bezig met een studie naar de afvalwaterbak op de Heikant. Samen met het waterschap zijn we op dit moment bezig om de laatste varianten door te rekenen. Op basis van deze uitkomsten wordt een definitief plan opgesteld over hoe deze locatie kan worden ingericht.

Afkoppelsubsidieregeling

We hebben een afkoppelsubsidieregeling ingesteld voor bewoners, bedrijven en corporaties van onze gemeente. Juist ook op particulier terrein liggen veel kansen om wateroverlast te beperken. Vandaar dat wij onze inwoners willen stimuleren om hun hemelwater op hun eigen terrein te verwerken. De regeling is in het najaar van 2021 van start gegaan en zal lopen tot eind 2025. Tot op heden zijn er zo'n 150 reacties binnen gekomen. Hier van zijn er in totaal 35 compleet uitgevoerd en betaald.

Heilig Landstichting

We onderzoeken structurele oplossingen voor de waterhinder. Een belangrijke partner hierin is de gemeente Nijmegen. In het verleden is een optie besproken met Nijmegen om hemelwater over te storten op grondgebied van de gemeente Nijmegen. Deze optie dient verder besproken te worden. De mogelijke consequenties berekenen wij in het BRP.

De verplaatsing van het waterwingebied Heumensoord heeft geen consequenties voor Heilig Landstichting.

Stand van zaken Voorjaarsnota

We houden water zo veel mogelijk vast op de plek waar het valt om als dat mogelijk is het hemelwater ter plekke te infiltreren. Als dit niet mogelijk is, wordt het water naar plekken geleid waar het geen of minder overlast veroorzaakt.

Beek

Voor de aanpak wateroverlast heeft het startoverleg plaats gevonden met het onderzoeksbureau en het waterschap. Het maatregelenpakket wordt geactualiseerd en doorgerekend. Op basis van de resultaten worden eventueel aanvullende maatregelen opgesteld. Van de maatregelen wordt een globale kostenraming gemaakt en vertaald naar een maatregelenplan met een termijnplanning.

Afkoppelsubsidieregeling

De afkoppelsubsidieregeling loopt in 2023 door. We zullen hierover blijven communiceren met onze inwoners.

Stand van zaken Jaarrekening

Beek

In overleg met het Waterschap hebben we de wateroverlast studie in Beek uitgebreid naar een SSW (Systeemoverzicht Stedelijk Water) studie. Dit betekent dat we niet alleen de interactie tussen de riolering en het afstromend hemelwater over het maaiveld inzichtelijk maken, maar dat we hierin ook de interactie met het grond- en oppervlaktewater mee nemen. Gezien de unieke situatie in Beek vanwege de stuwwal, is het nodig om de projectscope te verbreden en eerst goed onderzoek te doen voordat we met de uitvoering starten.

Heikant

Een projectleider is gestart met de voorbereiding van het herinrichten van het terrein waar de overstort ligt. Omdat dit de nodige tijd in beslag neemt, bedenkt en realiseert hij op korte termijn een oplossing voor het stankprobleem.

Afkoppel subsidieregeling

De afkoppel subsidieregeling hebben we geëvalueerd en daaruit blijkt dat het proces van aanvraag soms best ingewikkeld kan zijn voor onze inwoners. Ook blijkt dat constante communicatie over de regeling erg belangrijk is voor het succes. Beide punten hebben onze aandacht om de regeling een nog groter succes te maken.

2.4.5 We stimuleren het verminderen van de hoeveelheid restafval.

De inwoners van Berg en Dal scheiden hun huishoudelijk afval steeds beter. Om dit verder te stimuleren en mogelijk te maken zijn we halverwege 2021 gestart met gescheiden inzameling en verwerking van luiers en incontinentiemateriaal. En vanaf 2022 zamelen we het huishoudelijk restafval eens per vier weken in, in plaats van eens per twee weken.

Met deze maatregelen verwachten we een stijging van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen, en verdere daling van de hoeveelheid huishoudelijk restafval. Na afloop van 2022 beoordelen we de resultaten.

We streven ernaar om de kwaliteit van gescheiden ingezamelde grondstoffen te verbeteren zodat we de grondstoffen op een efficiëntere wijze kunnen recyclen. Daarvoor zetten we extra in op communicatie, en doelgerichte controle en toezicht.

Landelijk wordt gewerkt aan uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid, bijvoorbeeld via statiegeld op drankverpakkingen. Dat zal waarschijnlijk invloed gaan hebben op de door gemeente in te zamelen hoeveelheid Plastic+ en de hoeveelheid zwerfafval. De vergoeding die we daarvoor ontvangen zal ook aangepast worden, dit is op dit moment nog niet bekend.

De milieustraten worden goed gebruikt en gewaardeerd door onze inwoners. We passen daarom de bestaande ruime openstelling niet aan.

De effecten van het afvalbeleid monitoren we jaarlijks en rapporteren we apart aan de gemeenteraad. Afhankelijk van de resultaten stellen we eventuele aanpassingen voor.

In 2023 willen we de haalbaarheid en wenselijkheid van een Ja-Ja regeling voor ongeadresseerd drukwerk onderzoeken. Hiermee ontvangen alleen nog de inwoners die dat graag willen folders en krantjes, daardoor daalt waarschijnlijk de hoeveelheid papier.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Op dit moment zijn nog niet alle afvalcijfers over 2022 definitief. Wel is een toename van de hoeveelheid luiers en incontinentiemateriaal zichtbaar, en daartegenover een daling van de hoeveelheid gescheiden restafval. We informeren de raad apart over de definitieve resultaten.

De vergoeding voor gescheiden inzamelen van verpakkingen is nog altijd onderwerp van landelijke discussies.

Het onderzoek naar de ja-ja sticker is nog niet opgestart.

Stand van zaken Jaarrekening

Fijn huishoudelijk restafval

We zien een duidelijke afname van de hoeveelheid fijn huishoudelijk restafval. Op basis van de (voorlopige) cijfers 2023 komt de hoeveelheid fijn restafval op 32 kg per inwoner per jaar, dat was in 2021 nog 51 kg per inwoner per jaar.

We zamelen gescheiden luiers/incontinentiemateriaal in. Over 2023 is dat 5 kg per inwoner per jaar. In 2021 was dat nog 2 kg.

Op basisscholen draait een inzamelactie voor lege batterijen. We hebben met deze actie ongeveer 1.500 kg lege batterijen ingezameld.

Producentenverantwoordelijkheid; Plastic + en zwerfafval

Eind juli 2023 is landelijk de inzamelvergoeding voor verpakkingen vastgesteld.

In 2023 is een nieuwe regeling voor vergoeding voor het aandeel verpakkingen in openbare prullenbakken vastgesteld. Die vergoeding (€0,76 per inwoner) en hebben we in 2023 ontvangen.

De vergoeding voor zwerfafval (€1.14 per inwoner) is aangepast. We ontvangen nu achteraf een vergoeding over het voorgaande jaar. De vergoeding over 2023 ontvangen we in 2024.

Op basis van de cijfers 2023 komt de hoeveelheid ingezameld huishoudelijk PMD (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons) op 32 kg per inwoner per jaar. Dat was in 2021 nog 36 kg per inwoner per jaar.

Nederland behoort bij de top van Europa:

Van alle metalen verpakkingen wordt 95 procent gerecycled uit de PMD verpakkingen. Van kunststof verpakkingen is dit al 52 procent. Dit is waarschijnlijk (deels) het effect van statiegeld op flesjes en blikjes.

Ja-Ja sticker

We hebben uiteindelijk geen onderzoek opgestart naar de ja-ja sticker. Vanuit de reclamebranche zelf is inmiddels een digitale Ja sticker opgezet. In Nijmegen is wel een ja-ja regeling vastgesteld. We volgen eerst de resultaten van beide systemen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Verschil Begroting Rekening
Lasten	-24.305	-26.787	-29.317	-31.023	-1.706
Baten	11.098	11.441	12.087	12.822	735
Totaal programma	-13.207	-15.345	-17.230	-18.201	-971

Verbonden partijen

Dar N.V.

Leisurelands

Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

Veiligheidsregio Gelderland Zuid

Vitens N.V.

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website [Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Verwijzingen Halt
- Diefstallen uit woning
- Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
- Winkeldiefstallen
- Gewelddsmisdrijven
- Fijn huishoudelijk restafval
- Hernieuwbare elektriciteit

Onze gemeente

Sommige dingen die de gemeente voor je regelt ken je. Bijvoorbeeld een nieuw paspoort, trouwen of het registreren van een pasgeboren kind. Maar we doen meer voor je. Dingen waar je niet zoveel van merkt en die verder gaan dan onze gemeentegrenzen. Denk aan het versterken van de economie, zodat er genoeg bedrijven en banen zijn. Of woningbouwafspraken om woningen te mogen bouwen of het organiseren van zorg. Om dat goed te kunnen doen, werken we samen met andere gemeenten om ons heen. Wat we ook doen, het belang van onze inwoners staat voorop!

In dit programma maken we duidelijk wat je van ons kan verwachten als dienstverlener.

In het belang van onze inwoners zijn we ook actief buiten de gemeentegrens. Vaak juist om de zaken dichtbij inwoners goed te regelen. Bijvoorbeeld op het gebied van verkeer, vervoer, zorg en verduurzaming. Om deze taken goed en goedkoop te kunnen uitvoeren, werken we samen met andere gemeenten uit onze regio.

In dit programma vind je dus de onderwerpen die zich binnen én buiten onze gemeentegrens afspelen.

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/thuis	- Directe omgeving/dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Afnemende betrokkenheid - Minder regels, meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat wilden we bereiken?

- 3.1 Onze inwoners weten ons te vinden en zijn tevreden over hoe ze worden geholpen.
- 3.2 Een goed ondernemersklimaat en hulp voor inwoners bij het vinden van een baan of een zinvolle tijdsbesteding.
- 3.3 Onze inwoners kunnen duurzaam en betaalbaar wonen.
- 3.4 We willen goede en betaalbare dienstverlening voor onze inwoners. En om dit te kunnen bieden, werken we samen met andere gemeenten.
- 3.5 Toeristen en recreanten bezoeken graag Berg en Dal.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

3.1 Onze inwoners weten ons te vinden en zijn tevreden over hoe ze worden geholpen.

3.1.1 We verbeteren onze dienstverlening en blijven ons hiervoor inzetten.

We digitaliseren onze dienstverlening en bedrijfsvoering steeds meer. Ook stimuleren we inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen om gebruik te maken van de digitale mogelijkheden die we bieden. Onze gemeentelijke website is daarbij erg belangrijk. Daarom zorgen we ervoor dat de informatie op de website steeds vernieuwd wordt, leesbaar en volledig is. Wij ontwikkelen de website continu door zodat deze voldoet aan de nieuwe toegankelijkheidseisen. Door de digitalisering kunnen inwoners steeds vaker zelf bepalen waar en wanneer ze iets willen regelen.

In 2023 gaan we een koppeling leggen tussen de applicatie iBurgerzaken en het kadaster. Dit heeft als voordeel voor de inwoner dat we aanvragen sneller kunnen verwerken en minder documenten hoeven aan te leveren.

We starten met OpenBurgerzaken, een applicatie die onze oudere systemen vervangt en die verdere digitalisering in de toekomst makkelijker maakt

Onze telefonisten kunnen nu ook vanaf thuis werken, wat ons flexibeler maakt. Daarnaast komt er een koppeling waardoor we beter inzicht krijgen in de data rondom onze telefonische dienstverlening.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Bij het CCB ontwikkelen we een registratiewijze waardoor we zicht krijgen op de aard van de vragen die inwoners hebben. Als we weten waarover de telefoontjes gaan, kunnen we eenvoudiger verbeteringen aanbrengen op bijvoorbeeld de website en in brieven, werken aan het optimaliseren van de kennis bij het CCB en soms ook vragen van inwoners voorkomen. Daarnaast wijzen we inwoners actief op de mogelijkheden om digitaal een aanvraag te doen en bieden we hulp aan bij het doorlopen van digitale formulieren.

Team CCB heeft inmiddels de mogelijkheid om vanuit huis te werken. Hierdoor kunnen we pieken eenvoudiger opvangen en onze dienstverlening op peil houden. Team MI en team CCB werken samen aan een dashboard dienstverlening dat onder andere inzicht geeft in de contacten met inwoners (telefonisch en aan de balie) en de kwaliteit van de service die we bieden.

Naar aanleiding van het onderzoek naar de telefonische dienstverlening zijn er Inmiddels duidelijker afspraken gemaakt over hoe we omgaan met terugbelverzoeken en monitoren we bij het CCB strikter of de terugbelverzoeken worden opgepakt. Op die manier komen we onze afspraken na en zorgen we dat de inwoner van ons op aan kan (betrouwbaarheid). Aan het verbeterpunt om intern beter bereikbaar te zijn, wordt in de loop van dit jaar nog verder aandacht besteed.

Als onderdeel van OPENburgerzaken worden voorbereidingen getroffen voor de koppeling tussen iBurgerzaken en diverse ketenpartners, zoals het kadaster en woningcorporaties. Hiermee wordt het mogelijk om burgerzakendata uit te wisselen. Een voorbeeld hiervan is dat woningcorporaties zelf een check kunnen doen, waardoor een inwoner niet meer naar het gemeentehuis hoeft om een uittreksel uit de BRP op te vragen. Een ander voorbeeld is dat het bij het doorgeven van een verhuizing niet meer nodig is om een koopovereenkomst aan te leveren, maar er automatisch een check bij het kadaster plaatsvindt. De verwachting is dat hier in de loop van dit jaar verdere stappen in gezet kunnen worden.

Stand van zaken Jaarrekening

Om de dienstverlening verder te verbeteren hebben we in 2023 verschillende initiatieven genomen. Zo kunnen inwoners steeds meer aanvragen digitaal doen. Bijvoorbeeld toestemming geven aan de andere ouder als een minderjarige een reisdocument nodig heeft. En begrafenisondernemers kunnen nu een overlijden digitaal melden.

Om onze websites toegankelijker te maken hebben we diverse toegankelijkheidsverklaringen opgesteld. Ook hebben we een projectopdracht voorbereid om in 2024 verder te voldoen aan de wettelijke verplichtingen rondom digitale toegankelijkheid.

We hebben de dienstverlening voor rechthebbenden van een graf op een van onze gemeentelijke begraafplaatsen verbeterd. We informeren ze eerder van het aflopen van de grafrecht termijn.

Sinds 2023 monitoren we strikter of terugbelverzoeken worden opgevolgd. We herinneren medewerkers hier actief aan. Hierdoor is de telefonische dienstverlening verder verbeterd en stijgt de betrouwbaarheid van onze organisatie.

We zijn gestart met het werven van een adviseur dienstverlening. Zo kunnen we nog meer stappen zetten om de dienstverlening te verbeteren.

3.2 Een goed ondernemersklimaat en hulp voor inwoners bij het vinden van een baan of een zinvolle tijdsbesteding.

3.2.1 We hebben een goed ondernemersklimaat.

Hiervoor zetten wij in 2023 op de volgende zaken in:

- **Economische agenda.**
De huidige Economische Visie met agenda is in 2017 vastgesteld. Op dit moment werken wij aan de Omgevingsvisie. In deze integrale visie komen de belangrijkste economische thema's terug. Het is de planning dat deze visie in 2023 wordt vastgesteld. Aanvullend op deze visie werken wij voor Economische Zaken een agenda uit. Met de Omgevingsvisie en de agenda kunnen wij doelgericht werken aan het versterken van de economie.
- **Versterking van ondernemersnetwerken.**
Op economisch gebied werken we samen met ondernemers en andere partners. We werken samen aan de versterking en vernieuwing van de lokale economie. Net zoals in 2022 leggen wij in 2023 het accent op verduurzaming, circulariteit en de korte voedselketen.
- **Verduurzamen MKB.**
In 2022 zijn wij samen met RvN@ een project gestart om bedrijven in Berg en Dal te verduurzamen en toekomstbestendiger te maken. Diverse acties bieden wij gebundeld als actiekaart aan, aan de bedrijven. In 2023 geven wij dit project een vervolg.
- **Aantrekkelijke en concurrerende winkelgebieden en dorpscentra.**
Om het centrum aantrekkelijker te maken wil de vereniging BIZ Millingen Centrum graag een centrale ontmoetingsplek creëren. In 2023 ondersteunen wij de vereniging bij een verkenning en een eerste grove schets.
Voor het centrum van Groesbeek werken we aan de afronding van de centrumplannen. De resultaten van dit project staan beschreven in programma 2 van deze begroting.
- **Toekomstbestendige bedrijventerreinen.**
Bedrijventerrein I en II in Groesbeek is verouderd en ziet er op sommige plekken niet fraai uit. Over 2 á 3 jaar gaan wij een groot deel van de openbare ruimte vernieuwen. Dit is een goed moment om in gezamenlijkheid met de ondernemers het gehele bedrijventerrein een impuls te geven. Als eerst werken we met de ondernemers aan een plan van aanpak.
Meerdere ondernemers hebben bij ons kenbaar gemaakt dat zij hinder ervaren van geparkeerde auto's en vrachtwagens. Wij onderzoeken de mogelijkheden om de ondernemers te helpen bij het oplossen van dit probleem.

Stand van zaken Voorjaarsnota

- Het koersdocument voor de omgevingsvisie is in concept uitgewerkt en wordt in juni in de raad besproken. Het koersdocument gaat o.a. in op de werklocaties, de centrumgebieden, toerisme en recreatie en het buitengebied met de boerenbedrijven.
- In het voorjaar en het najaar organiseren wij samen met alle ondernemersorganisaties uit onze gemeente het platform economie. In 2022 hebben wij dit platform opgezet. Door dit platform krijgt elke partij een beter overzicht waar iedereen mee bezig is, kunnen we elkaar inspireren en kan de onderlinge samenwerking worden versterkt.
- Het éérste grote onderwerp dat wij op dit platform bespreken is het verduurzamen van het MKB. Met RvN@ hebben wij diverse acties uitgewerkt die wij aan het MKB gaan aanbieden in het tweede kwartaal van 2023.
- Wat betreft de centrale ontmoetingsplek in Millingen is er geen nieuws te melden.
- Samen met de ondernemers op Bedrijventerrein I/II willen wij allereerst komen tot een gezamenlijk toekomstplan voor het bedrijventerrein. Voor dit traject hebben wij subsidie aangevraagd bij de provincie en deze aanvraag is goedgekeurd. Het traject start in juni 2023 met een inventarisatie.

Stand van zaken Jaarrekening

- Na het vaststellen van de omgevingsvisie kunnen we ons gaan richten op de

economische agenda.

- We hebben samen met alle ondernemersorganisaties uit onze gemeente diverse bijeenkomsten georganiseerd om de onderlinge samenwerking te blijven stimuleren. De nadruk lag op verduurzaming, circulariteit en de korte voedselketen.
- We zijn samen met RvN@ gestart met actiekaarten duurzaamheid ten behoeve van het MKB.
- De voorlopige inventarisatie van het gezamenlijke toekomstplan voor het oudste bedrijventerrein in Groesbeek is klaar. Nu moet het uitvoeringsplan verder worden uitgewerkt.

3.2.2 We helpen inwoners een baan te vinden, of als dat niet mogelijk is, een zinvolle tijdsbesteding.

We gaan het volgende doen (en voor een aantal dingen werken we samen met het Werkbedrijf).

- We richten onze aandacht vooral op vier focusgroepen: jongeren, 50-plussers, statushouders en kandidaten met een arbeidsbeperking. We zetten in op kansberoepen: beroepen waarin de vraag naar personeel hoog is en blijft, zoals de horeca en de zorg. Dat doen we door scholing met praktische leerlijnen en focus op de competenties van mensen. We willen meer mensen (groepsgewijs) detacheren door risico's voor werkgevers over te nemen.
- We gaan door met de regionale mobiliteitsteams.
- We zetten sterk in op de bestrijding en het voorkomen van jeugdwerkloosheid.
- Intensieve en persoonlijke begeleiding van inwoners met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Wij vinden dit belangrijk omdat we door allerlei ontwikkelingen (flexibilisering en digitalisering) steeds meer mensen moeilijk mee kunnen doen. Juist hen willen wij ondersteunen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

We gaan het volgende doen (en voor een aantal dingen werken we samen met het Werkbedrijf).

- We blijven onze aandacht richten vooral op vier focusgroepen: jongeren, 50-plussers, statushouders en kandidaten met een arbeidsbeperking.
- We begeleiden inwoners op de werkplek, zodat de inwoner duurzaam wordt geholpen.
- We zetten in op een nieuw regionaal arbeidsmarkt en re-integratie beleid.
- We hebben met het Werkbedrijf afspraken gemaakt over speciale trajecten voor zorgjongeren, Zowel onze eigen participatieconsulenten als de medewerkers van het Werkbedrijf hebben de aandachtsgroepen goed in beeld.
- De regionale mobiliteitsteams lopen.
- We hebben samen met onderwijs en Werkbedrijf een aanpak ontwikkeld waardoor jongeren altijd in beeld zijn. Zij worden begeleid naar onderwijs of naar werk.
- Onze participatieconsulenten en onze consulenten statushouders begeleiden de groep mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Vrijwilligerswerk is vaak de eerste stap en het is mooi om te zien hoe mensen dan opbloeien.

Stand van zaken Jaarrekening

We zijn in 2023 gestart met nieuwe producten/diensten op het gebied van participatie en deelname aan de arbeidsmarkt.

- We zijn begonnen met het opstellen van een richtlijn voor parttime ondernemen in de bijstand. We willen namelijk dat iedereen mee kan doen dus ook de bijstandsgerechtigden die graag als zelfstandige aan de slag gaan, maar waar de werkzaamheden niet direct tot uitstroom leiden.
- We hebben inwoners intensiever begeleid naar participatie met coachingsgesprekken en het stimuleren van vrijwilligerswerk en werkervaringsplekken.
- Sinds 1 april 2023 heeft Berg en Dal de pre-fase Bbz in eigen hand. Voorheen werd dit uitgevoerd door het Ondernemerspunt te Nijmegen in samenwerking met WerkBedrijf. De redenen om het o.a. zelf weer op te pakken zit in het geringe aantal aanmeldingen en het feit dat wij na de pre-fase de kandidaat weer verder zelf in behandeling nemen. Dit gebeurt namelijk door de Bbz-specialist van de gemeente. Wij zullen als gemeente zelf de verwachtingen t.a.v. een startende onderneming uitleggen en zijn hierdoor direct betrokken vanaf de startfase.

- Startplekken hebben meer vorm gekregen. Forte Welzijn en de gemeente werken hierbij nauw samen om een inwoner goed te begeleiden op een vrijwilligerswerkplek.

3.3 Onze inwoners kunnen duurzaam en betaalbaar wonen.

3.3.1 We gaan door met de uitvoering van het in 2020 vastgestelde Actieplan Wonen.

Op basis van de door de raad gemaakte keuzes gaan we door met de uitvoering van het Actieplan Wonen.

- De huidige woningbouwplanning kent voldoende locaties, we gaan door met de beoordeling van deze locaties.
- We prioriteren op woningbouwprojecten die snel zoveel mogelijk betaalbare woningen toevoegen.
- We richten ons op 30% corporatiewoningen en 20% middeldure woningen in elk plan.
- We zetten ons in om in overleg met de corporaties en marktpartijen de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen zodat meer woningen voor starters vrijkomen.
- We onderzoeken hoe we meer woningen beschikbaar kunnen krijgen voor jongeren. We continueren het jongerencontract (woningcorporaties) en de starterslening.
- We leveren in 2023 meer dan 100 woningen op en richten op een stijgend cijfer de jaren daarna.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In september is de stand van zaken gedeeld met de raad (update woningbouwplanning). In 2022 zijn 102 woningen aan de voorraad toegevoegd. Ook zijn diverse plannen nu in aanbouw of voorbereiding. In 2023 verwachten we ongeveer 150 woningen toe te voegen.

Stand van zaken Jaarrekening

In september is de stand van zaken gedeeld met de raad (update woningbouwplanning). In 2023 zijn 189 woningen aan de voorraad toegevoegd. In deze cijfers is ook de oplevering van Kalorama gebouw 3 meegenomen (48 zorgwoningen). Van de reguliere woningen was 25,9% sociale corporatiehuur. De grootste plannen waren Vijverhof (76), Schreven (33), afronding Heikant De Horst (16), Bosbes/bremstraat Groesbeek (11), Kalfsheuvel Leuth (11) en Jonkmanshof Ooij (10).

Eind 2023 zijn er voor 550 woningen plannen ter inzage gelegd. Daaronder Reomie (220), DAC-terrein (86), Leuth Noord en Zuid (60), Tijdelijke woningen Achilles (47), Muntberg (45), Antoniushof Breedeweg (39), Kastanje (14) en Prinses Margrietstraat (8).

3.3.2 De woningen in Berg en Dal zijn van goede kwaliteit. Mensen kunnen goed wonen en blijven wonen.

We stimuleren het aanpassen van bestaande woningen. Hiervoor is in 2019 de regeling Toekomstbestendig wonen vastgesteld. Hierdoor kunnen mensen maatregelen om langer thuis blijven wonen combineren met het verduurzamen van de woning.

Regionaal wordt er eind 2022 een nieuw woningmarktonderzoek opgeleverd. We stemmen middels een regionale woningbouwmonitor met onze buurgemeenten af welke woningen waar worden gebouwd, zodat er binnen de regio voldoende woningaanbod en keuzevrijheid is voor woningzoekenden. Hierbij is uiteraard ook aandacht voor de groter wordende groep één- en tweepersoonshuishoudens, de betaalbaarheid van de huisvesting, de leefbaarheid en alternatieve woonvormen (waaronder woonvormen die sociale interactie bevorderen).

Stand van zaken Voorjaarsnota

Het nieuwe regionale woningmarktonderzoek wordt begin 2023 gepresenteerd. Er was een kleine vertraging omdat de data landelijk nog niet beschikbaar was. In 2022 is een nieuwe woondeal voorbereid welke in maart 2023 is vastgesteld. Grootste verandering is de fair share gedachte: elke gemeente werkt toe naar een woningbouwplanning met 30% sociale huurwoningen. In Berg en Dal was dit al het uitgangspunt, voor ons is het positief dat ook omliggende gemeenten nu hieraan meedoen.

Stand van zaken Jaarrekening

In 2023 is een nieuwe woondeal vastgesteld. De uitgangspunten rondom betaalbaarheid sluiten aan bij onze woningbouwplanning. Voor ons is het positief dat ook omliggende gemeenten zich committeren aan 30% sociale huur en een fors deel betaalbaar.

Ook is het nieuwe regionale woningmarktonderzoek gepresenteerd. De vraag naar (betaalbare) woningen blijft onverminderd groot, zeker voor starters. Er is vooral behoefte aan plannen die op korte termijn woningen opleveren (start bouw binnen 3 jaar).

3.3.3 Steeds meer woningen in Berg en Dal zijn duurzaam.

Met de corporaties Waardwonen en Oosterpoort zijn afspraken gemaakt om gemiddeld energielabel A te halen in respectievelijk 2022 en uiterlijk 2028. Er is extra aandacht voor lage energielabels.

We zetten de samenwerking met Oosterpoort en andere belanghebbende partijen voort om te komen tot een aardgasloze buurt. We onderzoeken het draagvlak om in een buurt te beginnen met een pilot.

We zijn in 2022 gestart en gaan in 2023 door met het helpen van minima bij het inzetten van energiebesparende maatregelen.

Energieneutraal wonen is uitgangspunt in alle bouwplannen.

De doelstelling voor verduurzaming van de particuliere woningvoorraad valt binnen de gehele duurzaamheidsdoelstelling van een jaarlijkse energiebesparing van 1,5% in de gemeente. De regeling Toekomstbestendig Wonen levert een belangrijke bijdrage aan het verduurzamen van de woningen in de gemeente (zie onder 3.3.2).

We maken afspraken met de woningcorporaties over het vergroenen van tuinen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

In de prestatieafspraken zijn diverse afspraken gemaakt met woningcorporaties over het verder verduurzamen (zonnepanelen/verbeteren slechtste labels) en vergroenen van tuinen. Ook is in 2023 een start gemaakt met het maken van wijkuitvoeringsplannen om te komen tot aardgasvrije wijken.

Stand van zaken Jaarrekening

In de prestatieafspraken zijn langjarig afspraken gemaakt met woningcorporaties over het verder verduurzamen (zonnepanelen/verbeteren slechtste labels) en vergroenen van tuinen. Ook is in 2023 een start gemaakt met het maken van wijkuitvoeringsplannen om te komen tot aardgasvrije wijken.

3.4 We willen goede en betaalbare dienstverlening voor onze inwoners. En om dit te kunnen bieden, werken we samen met andere gemeenten.

3.4.1 We willen meer grip op de verschillende samenwerkingen.

Evaluatie BRN

De BRN-functie is geëvalueerd. De wens is om zowel de adviesfunctie als de BRN te behouden. We blijven ons hiervoor inzetten. De deelnemende regiogemeenten gaan medewerkers leveren om de adviesfunctie te ondersteunen.

Ook stimuleren we, in overleg met de Kring Griffiers, vanuit de diverse regelingen dat regionale radenbijeenkomsten worden georganiseerd, waar ook afstemming tussen raden kan plaatsvinden om zo tot effectievere kaderstelling en aansturing van GR-en te komen

ODRN

In 2023 zal een versimpelde bedrijfsvoering van start gaan bij de ODRN. Dit betekent dat er een uniform uurtarief komt waarbij er wordt afgerekend op nacalculatie van uren. De standaardprijzen producten verdwijnen uit de productencatalogus. Ook wordt de productencatalogus aangepast. Er worden minder, circa 65, producten opgenomen. Voorheen waren dit er meer dan 100.

Daarbij zal er vanaf 2023 van start worden gegaan met een nieuwe indexeringsmethodiek. Met deze methodiek sluit de ODRN aan bij de methodiek die al door de VRGZ wordt toegepast. In de begroting 2023 van de ODRN is een aandeel van Berg en Dal opgenomen van ongeveer € 2.246.000. Deze prognose is gebaseerd op de advieslijsten van januari 2022 en zal worden bijgesteld in september 2022.

VRGZ (Veiligheidsregio Gelderland-Zuid)

In de vergadering van de gemeenteraad van juni 2022 is reeds ingestemd met de door VRGZ aangeboden concepten van jaarrekening 2021 en begroting 2023.

In financiële zin betekent dat het volgende: vastgestelde begroting 2022 + 0,6% index + € 130.000 voor structurele invulling duiktaak. De kosten verbonden aan de nieuwe functie van concerncontroller worden door VRGZ structureel binnen de eigen loonsom gedekt. De actuele CAO-ontwikkelingen (nog niet bekend in kaderbrief) worden voor 2023 incidenteel opgevangen middels inzet bestemde reserve en pas nagecalculeerd in de eerstvolgende begroting, zijnde de begroting 2024. In onze meerjarenraming 2024 e.v. moeten we daarom vast rekening houden met de structurele uitzetting van de CAO-ontwikkeling.

Op het niet (kunnen) realiseren van 1% generieke korting is door VRGZ afdoende onderbouwd ingegaan. De uitgevoerde externe quickscan toont voldoende aan dat de bedrijfsvoeringskosten van VRGZ gemiddeld lager liggen dan die van een aantal vergelijkbare veiligheidsregio's in de benchmark. Hierdoor zijn verdere bezuinigingen niet haalbaar zonder de primaire dienstverlening aan te tasten. Gelet op de huidige marktsituatie zijn forse prijsstijgingen een reëel risico voor de komende jaren.

Uiteindelijk besluit het Algemeen Bestuur van VRGZ, met daarin alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd, over vaststelling van de begroting.

Stand van zaken Voorjaarsnota Algemeen

- In januari is aan de carrousel een presentatie gegeven over grip op GR-en. Ook is er gesproken over de rol van de (Regio)agendacommissie.
- In maart heeft er in het Rijk van Nijmegen een radenbijeenkomst plaatsgevonden over de nieuwe Wgr. Hierin hebben raadsleden kunnen aangeven van welke mogelijkheden die de nieuwe Wgr biedt om de grip van raden op GR-en te vergroten zij graag gebruik willen maken.
- De colleges in het Rijk van Nijmegen hebben in 2022 besloten tot het laten uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheden om de samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen in het Rijk van Nijmegen te verbeteren. Raadsleden zijn uitgenodigd om een enquête in te vullen en deel te nemen aan een ronde van interviews en gesprekken.

BRN-functie

Inmiddels zijn er concrete afspraken gemaakt over de ondersteuning van de adviesfunctie vanuit diverse gemeenten in het Rijk van Nijmegen. Vanuit ons Team Financiën wordt ondersteuning geboden aan de verwerking van de zienswijzen op de jaarrekening 2022 en begroting 2024 van de diverse GR-en

ODRN

De ODRN heeft laten weten dat zij het werkplan 2023 moeten bijstellen, op basis van de werkelijk uitgevoerde werkzaamheden in 2022. Uiteraard betekent dit ook iets voor onze leges, immers meer aanvragen betekent ook meer legesinkomsten. Een bedrag ramen voor de legesinkomsten is lastig, omdat dit afhankelijk is van het soort vergunning en de bouwkosten. We verwachten dat we het werkplan 2023 met €135.000 moeten verhogen.

Daarbovenop gaat de ODRN de kosten van de nieuwe CAO en inflatie voor 2023 doorrekenen. We verachten voor Berg en Dal een bijstelling van de bijdrage voor 2023 van ongeveer € 200.000.

Beide bedragen moeten nog definitief worden vastgesteld. Na besluitvorming passen we de bedragen aan in onze begroting.

VRGZ (Veiligheidsregio Gelderland-Zuid)

De jaarrekening 2021 en begroting 2023 zijn definitief vastgesteld door het AB van GR VRGZ. Gelet op de huidige marktsituatie en de hoge inflatie zijn forse loon- en prijsstijgingen (materiaal en gebouwen) wel een reëel risico voor de komende periode, die dan ook hun weerslag kunnen hebben op de gemeentelijke bijdragen. De binnenkort te ontvangen conceptbegroting 2024 van VRGZ zal voor zover nu mogelijk hierover meer duidelijkheid moeten gaan geven.

Stand van zaken Jaarrekening

Algemeen

- In december 2023 was er een regionale radenbijeenkomst over de inhoud van de kaderbrieven 2025.
- In maart 2023 hebben de gemeenteraden voorkeuren uitgesproken over de wijzigingen uit Wet gemeenschappelijke regeling. In de ontwerpregelingen van de diverse Gemeenschappelijke Regelingen zijn bijna alle voorkeuren verwerkt.

ODRN

In 2023 zijn de daadwerkelijk gerealiseerde producten in rekening gebracht. Deze sluiten aan bij de eerder gerapporteerde aantallen.

De ODRN heeft de kostenstijging voor loon en indexering opnieuw berekend. Deze komt ongeveer € 32.000 lager uit dan eerder is aangegeven bij de Voorjaarsnota.

VRGZ

Er was een tussentijdse begrotingswijziging. Hierdoor is de gemeentelijke bijdrage verhoogd. Dit is in de raadsvergadering van 22 juni 2023 aan de orde geweest. Dit kwam onder andere door de hoge inflatie en kosten- en loonstijgingen die daarmee gepaard gingen. De gevraagde begrotingsuitzettingen waren volgens het vastgestelde beleidskader.

3.4.2 Portefeuillehouders koppelen duidelijk terug naar de raad over zaken die spelen in de samenwerkingen.

We werken sinds 2 jaar volgens een systeem waarbij de portefeuillehouders vanuit het college een centrale rol spelen bij de behandeling van de jaarstukken en de begrotingen van de GR-en waaraan we deelnemen. De focus ligt hierbij vooral op bespreking van de selectie van aandachtspunten die door het college zijn benoemd (en op grond waarvan door het college een voorstel voor het indienen van een zienswijze wordt gedaan) en minder op volledige (technische) bespreking van de hele jaarrekening en begroting. Dit sluit aan bij de wens vanuit de raad om te sturen op hoofdlijnen. Graag bespreken we met de raad of deze nieuwe aanpak bevalt of juist bijstelling behoeft.

Verder gaan we door met het gebruik maken van het instrument van de informatienota en het benutten van het vaste agendapunt 'Mededelingen door vertegenwoordigers in de gemeenschappelijke regelingen' dat op iedere raadsvergadering staat. Als de omstandigheden daartoe aanleiding geven (zoals de afgelopen jaren de coronacrisis) maken we gebruik van periodieke terugkoppelmomenten buiten de raadsvergadering om.

ODRN

De ODRN rapporteert regelmatig aan de gemeente in de vorm van bestuursrapportages. De bestuursrapportages worden via een informatienota doorgezet naar de raad. Daarnaast houdt de wethouder de raad op de hoogte van belangrijke projecten of gebeurtenissen

Stand van zaken Voorjaarsnota

Algemeen

In de raad van februari zijn de zienswijzen op de kadernota's van de diverse GR-en vastgesteld.

ODRN

Er is op dit moment nog geen bestuursrapportage om te bespreken. De belangrijkste ontwikkelingen van dit moment staan bij 3.4.1.

Stand van zaken Jaarrekening

Algemeen

- De behandeling van de jaarrekeningen en begrotingen van de GR-en heeft plaatsgevonden zoals in de begroting is beschreven.
- Berg en Dal heeft met succes een aanvraag voor Leader-subsidie voor de periode 2024 – 2027 bij de provincie ingediend. Dit deden we samen met vijf andere gemeenten in het Rijk van Nijmegen en het land van Maas en Waal.

ODRN

De portefeuillehouder heeft in 2023 belangrijke ontwikkelingen van de ODRN direct gemeld aan de gemeenteraad. Onderstaande onderwerpen zijn aan de orde geweest:

- De bijstelling van het werkplan.
- De verkennende onderzoeken tot samenwerking tussen de ODRN en ODRA.
- De Omgevingswet.
- De nieuwe softwareprogramma's.
- Het terugtrekken van de BRIKS-taken door de gemeente Nijmegen per 1-1-2025.

3.4.3 We blijven ons voorbereiden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

De Omgevingswet vervangt een groot aantal wetten op ruimtelijk gebied. De Omgevingswet treedt, zoals het er nu naar uitziet, op 1 januari 2023 in werking. De tijd tot 1 januari 2023 hebben we hard nodig om ons voor te bereiden. De werkzaamheden in 2022 zijn gericht op de noodzakelijke stappen die nodig zijn om vanaf de inwerkingtreding met de nieuwe Omgevingswet te kunnen werken, op de minimale verplichtingen.

We zijn op 1 januari 2023 in staat om vergunningen en meldingen te ontvangen en af te handelen. Dit doen wij in samenwerking met de regio en de ODRN. Dit omdat we elkaar in de regio kunnen versterken en de ODRN een groot deel van de Omgevingswet voor ons gaat uitvoeren. De implementatie van het vergunningenproces loopt ook na 1 januari 2023 door. Op 1 januari zijn we in staat om te werken met het tijdelijke omgevingsplan. We kunnen dit plan bovendien wijzigen. Ook na de startdatum is er nog inzet nodig gericht op onder andere het omgevingsplan en de verandering in cultuur die het werken met de wet van ons vraagt. Daarnaast gaan we in 2022 en 2023 door met het opstellen van de Omgevingsvisie als beleidskader voor de ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente. Dit volgens de startnotitie zoals die in juni 2021 is vastgesteld door de raad.

De wet is sinds het beschikbaar stellen van het krediet in 2019 (€ 845.000) twee keer uitgesteld. In de routekaart schrijven we: De incidentele kosten worden op basis van het Financieel Dialoogmodel Omgevingswet van de VNG en op basis van de omvang van de gemeente Berg en Dal geschat op € 1.500.000 voor de periode tot 2024. Dit is een grove inschatting waarmee wij rekening mee kunnen houden. In de meicirculaire van 2022 is een aanvullende bijdrage toegekend aan de gemeente in verband met de extra kosten van het uitstel.

We hebben inmiddels steeds beter zicht op wat de implementatie vraagt van onze organisatie. Bij het beschikbaar stellen van het krediet gingen we uit van inwerkingtreding op 1 januari 2021. Inmiddels is duidelijk dat er voor projectleiding, projectondersteuning en het uitvoering geven aan de startnotitie van de omgevingsvisie extra capaciteit en budget benodigd is (e.e.a. conform vastgesteld projectplan). De implementatie loopt door in 2023. We kunnen op dit moment echter nog niet inschatten in hoeverre dit past binnen het reeds beschikbaar gestelde krediet en de aanvullende bijdrage in de meicirculaire. Zodra we dit inzicht hebben zullen we, als nodig, een aanvullend kredietvoorstel aan de raad voorleggen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Inmiddels is duidelijk geworden dat de wet in werking treedt op 1 januari 2024. Nieuw uitstel, maar wel zekerheid over de datum, eindelijk. In 2023 zijn de voorbereidingen 'gewoon' door gegaan. We hebben daarbij los van de datum inwerkingtreding ook lange termijn veranderingen opgepakt. In de regiekamer worden ruimtelijke initiatieven integraal behandeld, in 2023 heeft dit werkproces steeds meer vorm gekregen. Met het in 2022 opgestelde werkproces voor vergunningen zijn in 2023 samen met de ODRN de eerste ketentesten uitgevoerd. Ook zijn we intern gestart met de werkzaamheden voor het nieuwe beleidshuis. We proberen daarin antwoorden te geven op de vraag hoe ons ruimtelijk beleid van de toekomst eruit moet zien. Het koersdocument voor de omgevingsvisie is door het college vastgesteld. Ook de overige acties die voor inwerkingtreding nog plaats moeten vinden zijn in een aangepast plan van aanpak

opgenomen.

Stand van zaken Jaarrekening

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden.

We hebben ons de afgelopen jaren voorbereid op het moment van inwerkingtreding:

- De software en processen zijn uitvoerig getest en klaar voor de praktijk.
- Met ketenpartners en ODRN zijn afspraken over samenwerking gemaakt en processen doorleefd. We hebben ons verdiept in de nieuwe instrumenten. We kunnen het omgevingsplan wijzigen, maar we kunnen ook gebruik maken van de tijdelijke alternatieve maatregelen. Het koersdocument voor de omgevingsvisie is vastgesteld en het proces naar vaststelling is in gang gezet. Ook is in 'eerste hulp bij omgevingswet' voorzien. Zowel intern als extern is een netwerk beschikbaar bij vragen en onvoorziene omstandigheden.
- Communicatie op de website en langs andere kanalen is verzorgd over de inwerkingtreding. We hebben ervoor gezorgd dat we in het eerste deel van 2024 snel kunnen bijsturen, verbeteren en verfijnen als dat nodig blijkt.

3.4.4 Onze opdrachten naar de ODRN blijven duidelijk en inhoud en financiën zijn blijvend in evenwicht.

In de begroting 2023 wordt een structurele verhoging van het ontwikkelbudget voorgesteld van 2%. De raad heeft hier in de raadsvergadering van juni 2022 mee ingestemd. Er wordt momenteel een nieuwe ontwikkelagenda uitgewerkt, waarop verschillende aandachtspunten zijn geformuleerd. Een wens van de gemeente is om meer te sturen en rapporteren op uitkomst. Zodat wij beter zicht krijgen in maatschappelijke vraagstukken op het gebied van milieu en bouw.

Ook voor 2023 zal er kritisch gekeken worden naar het takenpakket dat we afnemen bij de ODRN. Met name de komst van de Omgevingswet en de Wkb brengt nieuwe en andere taken met zich mee. Het blijft op voorhand lastig te voorspellen hoeveel uren de ODRN kwijt zal zijn met de nieuwe taken. We weten dan ook niet of de realisatie van 2023 in de pas zal lopen met de prognose.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Op basis van de ontwikkelagenda is een aantal sporen in gang gezet. Dit zijn de vereenvoudigde productencatalogus en afrekenen op werkelijke urenrekening. Ook is een traject gestart om toe te werken naar meer output/outcome gestuurd werken.

De invoering vanaf 2024 van de Omgevingswet en Wkb (Wet kwaliteitsborging voor het Bouwen, toezicht door private gecertificeerde kwaliteitsborgers) vragen gedurende 2023 extra voorbereiding. Het lijkt er op dit moment op dat de Wkb bij aanvang slechts gedeeltelijk in werking zal treden. Het is nog niet precies duidelijk welke werkzaamheden dan door de markt uitgevoerd gaan worden, en dus bij de gemeente/ODRN komen te vervallen. Er is dan ook nog geen duidelijkheid over de resterende taken en kosten. Wel is duidelijk dat door de (gedeeltelijke) invoering van de Wkb er minder leges inkomsten zijn. We verwachten daardoor voor 2024 per saldo hogere kosten.

Stand van zaken Jaarrekening

De productencatalogus is in 2023 sterk vereenvoudigd. De kosten van de ODRN zijn in rekening gebracht op basis van werkelijk uitgevoerde producten. Het traject om te gaan sturen op outcome loopt nog steeds.

De invoering van de Wkb is in de afgelopen periode gewijzigd. Er is meer duidelijk over de invoering van de Wkb. De Wkb is voor de nieuwbouw (gevolgklasse 1) per 1 januari 2024 ingevoerd. Voor de bestaande bouw is de invoeringsdatum meerdere malen gewijzigd. Er is voor nu gekozen voor invoering op 1 januari 2025.

3.5 Toeristen en recreanten bezoeken graag Berg en Dal.

3.5.1 Door goede regionale samenwerking bereiken we meer op toerisme.

We werken op verschillende niveaus samen in de regio om onze toeristische doelen te

bereiken. We doen dit met (één of meerdere) gemeenten op thema's, met 7 gemeenten in het Rijk van Nijmegen en met 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen. Samen met de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen werken we aan een uitvoeringsplan dat gekoppeld is aan het Toeristisch Toekomstperspectief; "toerisme in balans". Toerisme is geen doel op zich maar een middel om de leefbaarheid te verbeteren. Hiervan profiteren zowel inwoners als bezoekers. Denk aan thema's als fiets- en wandelnetwerk, een Green Destination (een duurzame toeristische bestemming), zorgtoerisme en herinneringstoerisme. Dit uitvoeringsplan helpt de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen om projectmatig beter te kunnen samenwerken. Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen en de Provincie Gelderland werken met de gemeenten samen aan dit uitvoeringsplan.

Wij doen binnen de Opgave Ontspannen Regio, speerpunt Duurzaam Toerisme mee aan de volgende uitvoeringsprojecten:

- een vitaliteitsonderzoek naar het aanbod van de toeristische/recreatieve sector; diverse verblijfsaccommodaties en dag-attracties worden onderzocht.
- een onderzoek naar belevingsgebieden in de metropoolregio.
- de verkenning naar de mogelijkheden om aan te sluiten op een uniform wandelnetwerk in Gelderland. In 2023 zijn de uitkomsten van deze projecten en verkenningen bekend en kunnen we vervolgstappen zetten.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Bovenstaande projecten lopen nog. Er is nog geen nieuws te melden.

Stand van zaken Jaarrekening

- We hebben gewerkt aan een vervolg op het vitaliteitsprogramma. De resultaten hiervan zijn in 2024 zichtbaar.
- Er is een concept gereed voor het wandelnetwerk. Het wandelnetwerk wordt gerealiseerd in 2024.
- We hebben Bureau Ginder benaderd om aan de slag te gaan met de Verhaallijnen en om deze verder uit te werken met stakeholders.
- Het Masterplan Romeinen is inhoudelijk klaar. In 2024 wordt de governance en financiering hiervan duidelijk

3.5.2 Toeristen die zorg nodig hebben, kunnen op vakantie in onze gemeente.

Wij willen een gastvrije en toegankelijke gemeente zijn. Dat doen we op verschillende manieren, onder andere door in te zetten op kennis en bewustwording over het onderwerp toegankelijkheid bij ondernemers. Dit doen we in samenwerking met de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal, de organisatie Ongehinderd en de Wmo Adviesraad. We gebruiken hiervoor onder andere een nieuwsbrief en kennis- en netwerkbijeenkomsten. Verder stimuleren we de ontwikkeling van toegankelijke routes en doen we mee aan landelijke acties zoals de Week van de Toegankelijkheid en initiatieven zoals de Hoge Nood App. Het toegankelijke aanbod bundelen we op www.zorgeloosopvakantie.nl.

Wij gaan aan de slag met de uitkomsten van pilot Toegankelijke bestemming. Deze zijn medio 2022 bekend. Dit is een project van diverse partijen als regio Rijk van Nijmegen, regio Vechtdal en Achterhoek in samenwerking met de Community Toegankelijke Recreatie en de Provincie Gelderland. Met de uitkomsten willen de regio's bestemmingen helpen toegankelijker te worden.

Wij doen mee aan de Week van de Toegankelijkheid.

We stimuleren toegankelijk productaanbod zoals bijvoorbeeld toegankelijke wandelroutes, toegankelijke horeca en evenementen waarbij aandacht is voor toegankelijkheid.

We profileren Berg en Dal als een toegankelijke bestemming in samenwerking met de Stichting Toerisme en Recreatie.

Stand van zaken Voorjaarsnota

We nemen dit thema in al onze contacten en activiteiten mee. Zo zijn we bezig met picknicktafels waar ook rolstoelen en duofietsen makkelijk aan kunnen plaatsnemen, hebben we onze gemeente bij de doelgroep via Support op de kaart gezet en participeren we in een webinar met zoveel mogelijk ondernemers over toegankelijke recreatie.

Stand van zaken Jaarrekening

- We willen de routes die toegankelijk zijn voor mindervaliden en kinderwagens duidelijk zichtbaar maken in het wandelnetwerk. We hebben meegedaan aan de Week van de Toegankelijkheid. We hebben samen met het Wijnbouwcentrum en muZIEum een bijeenkomst georganiseerd over dit onderwerp. Hiervoor waren ca 25 geïnteresseerden.
- We stimuleren evenementen en partijen om aandacht te besteden aan het onderwerp toegankelijkheid. Zo besteden evenementen als Zeven voor Leven en de Omloop der Zeven Heuvelen extra aandacht aan de doelgroep handbikers.
- Op 18 april hebben we de sector uitgenodigd voor een webinar over toegankelijkheid bij Heuvelrijk Berg en Dal. Doel was kennis opdoen over dit onderwerp en elkaar inspireren.
- We hebben Berg en Dal als toegankelijke bestemming op de kaart gezet via diverse media zoals Topic, Rozet, Te Voet en Support Magazine.

3.5.3 Wandelaars en fietsers weten onze gemeente te vinden.

Wandelaars: We hebben in 2020 meegedaan aan de wedstrijd “wandelgemeente van het jaar” en zijn uitverkozen tot Wandelgemeente van het jaar 2020. Tot en met december 2022 publiceren wij samen met wandelkrant Te Voet over het mooie wandelaanbod in onze gemeente. Daarnaast besteden wij via lokale, regionale en landelijke kanalen aandacht aan het wandelaanbod.

Ieder dorp heeft in 2023 waarschijnlijk een ommetje. Met diverse partijen onderzoeken wij hoe we deze met elkaar kunnen verbinden.

We hebben aandacht voor het aanbod toegankelijke routes waarbij gelijk moet worden opgemerkt dat het niet haalbaar is om dat voor al het aanbod mogelijk te maken.

We gaan aan de slag met de Herfstwandeleweek in Berg en Dal.

Berg en Dal wil een aantrekkelijke fietsgemeente zijn. Wij willen samen met lokale fietsexperts zoals Fietsersbond Nijmegen laagdrempelig verkennen hoe we ons aanbod kunnen verbeteren. Als de lichten op groen staan, kunnen we eventueel meedoen aan een competitie zoals bijvoorbeeld die van de Fietsersbond: fietsstad van het jaar.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Inmiddels zijn er 18 Dorpsommetjes gerealiseerd.

De Berg en Dalse Fietskroegjesroute is volop in ontwikkeling en is voor het toeristisch seizoen klaar.

Stand van zaken Jaarrekening

- Stichting Toerisme en Recreatie heeft de Fiets Kroegjesroute gerealiseerd. Deze is te vinden op de toeristische website van onze gemeente.
- Tijdens de Herfst Wandelweken hebben wij Berg en Dal als wandelbestemming op de kaart gezet via Te Voet onze toeristische website en andere media.
- Met het wandelnetwerk breiden wij de faciliteiten voor wandelaars uit. We nemen de Dorpsommetjes op in dit netwerk en zijn op deze manier met elkaar verbonden. Wij realiseren op strategische punten ook watertappunten.
- Wij zijn deelnemer van de Liberation Route Europe en doen mee aan de thematische Liberation Hiking Trail. Op deze route zijn wij goed vertegenwoordigd met lokale inhoud. Er komt in 2024 ook een route voor fietsers langs de sporen van de bevrijding. Er zal in

de jubileumjaren Vrijheid en Herinnering 2024-2025 extra aandacht zijn voor deze fiets- en wandelroute.

- We hebben nieuwe overeenkomsten gesloten met Kievits Veerdiensten voor 5 jaar. Dit betekent dat fiets- en wandelroutes die gebruik maken van het veer Millingen aan de Rijn- Pannderden en Millingerwaard – Doornenburg kunnen blijven bestaan.

3.5.4 We bewegen met de consument mee; we veranderen onze definitie van goed Gastheerschap.

Het gastheerschap verandert omdat de wens van de consument verandert. Bij gastheerschap gaat het om alle aspecten van daadwerkelijke ontvangst van een bezoeker in onze regio. Gastheerschap omvat zowel de online vorm (apps, websites en social media-kanalen) als de fysieke vorm (VVV's). Goed gastheerschap is belangrijk omdat je daarmee de consument kan informeren en inspireren, maar ook sturen. Daarom gaan wij opnieuw invulling geven aan het gastheerschap, passend bij onze gemeente en het Rijk van Nijmegen. Wij werken daarbij samen met diverse partijen zoals Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal en de regiogemeenten. In 2023 zijn wij begonnen met invulling geven aan een veranderde vorm van gastheerschap en weten we wat de kosten hiervan zijn. Zo onderzoeken we de mogelijkheid om de functies van VVV en Draisine te combineren in het Draisinegebouw.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De eerste TIP (toeristisch informatiepunt) in Millingen aan de Rijn is gereed. Wij gaan verder met andere informatiepunten in de gemeente.

De verkenning naar het combineren van de functies van VVV en Fietstrein (draisine) loopt.

Stand van zaken Jaarrekening

De overige Toeristische Informatiepunten zijn nog niet gerealiseerd. Wij verwachten dat deze in klaar zijn in de eerste helft van 2024.

Wij zijn in 2023 begonnen met het aanbieden van rondwandelingen door Historisch Groesbeek met een lokale gids. Dit is een samenwerking tussen VVV, gids Theo Giesbers, de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal en onze gemeente. De rondwandelingen waren zeer goed bezocht.

De verkenning naar de VVV-locatie loopt nog. Wij onderzoeken ook alternatieven voor een combinatie met het kantoor van de Fietstrein (Draisine). Wij verwachten dat hierover duidelijkheid komt in de eerste helft van 2024.

3.5.5 Berg en Dal wordt een Green Destination.

Green Destinations is een middel om duurzaamheid en toerisme te verbinden. Vanuit toeristisch oogpunt biedt het kansen om ons te positioneren en verder te ontwikkelen als groene, duurzame bestemming en daarmee een nieuwe doelgroep te bereiken. Vanuit duurzaamheid biedt het kansen om de toeristische sector te motiveren en activeren om te verduurzamen met aandacht voor de thema's milieu, mens, landschap, cultuur.

Eind 2022 doen wij mee aan de hernieuwing van onze Green Destination Award. Dat was Platina in 2020.

Streekproducten dragen bij aan een Green Destination. Wij zetten streekproducten goed op de kaart, zowel bij inwoners als bezoekers

In 2023 geven wij vervolg aan pilots met afval bij een aantal toeristische ondernemingen. Doel hiervan is het verminderen, beter scheiden en afvoeren van afval. De aanbevelingen uit dit onderzoek delen we met de toeristische ondernemers.

Wij willen met RVN@ toeristische ondernemingen ondersteunen bij verduurzaming van hun bedrijf.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De herbeoordeling van Green Destination loopt nog.

Wij ondersteunen een aantal evenementen bij de stappen die ze kunnen zetten om hun bedrijf te verduurzamen. Onder andere betere afvalscheiding is daarbij een onderwerp dat we verkennen.

De minimappen met streekproducten zijn een groot succes en voor het toeristisch seizoen weer beschikbaar. Met producenten van streekproducten onderzoeken wij follow up mogelijkheden.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben diverse actiekaarten voor het MKB. Daarmee kunnen ze stappen zetten richting het verduurzamen van hun onderneming. Dit doen we samen met RvN@.

We zijn een samenwerking aangegaan met de gemeente Nijmegen (De Streek op Tafel) om gezamenlijk streekproducten beter op de regionale kaart te zetten. De aftrap van dit project is tijdens de Streekmarkt op 14 april 2024 bij Wijngaard De Plack.

We hebben de nieuwe beoordeling van Green Destinations afgerond. In het eerste kwartaal van 2024 maken we samen met Stichting Toerisme en Recreatie de uitslag hiervan bekend.

Wij verkennen hoe we evenementen kunnen ondersteunen bij het vraagstuk van afval en recycling. Evenementen kunnen daarnaast een beroep doen op een duurzaamheidsadviseur voor specifieke vragen.

3.5.6 We hebben een (extra) seizoens fiets-voetveer tussen Bemmelen en Ooij.

In 2023 is de marktconsultatie afgerond en hebben we zicht op de geïnteresseerde exploitanten voor deze verbinding. Met de potentiële exploitant worden de mogelijkheden verkend. Voor de structurele exploitatielasten is via de lijst met op te voeren posten budget gevraagd zodat dit geregeld is. Hierbij is voortgeborduurd op eerdere berekeningen.

Een veer op deze locatie betekent een uitbreiding van het toeristisch/ recreatieve aanbod voor bezoekers en inwoners. Daarnaast zorgt deze voor een nieuwe oeververbinding waarmee we onze gemeente als fiets- en wandelgemeente nóg beter op de kaart kunnen zetten. Ter hoogte van de locatie van het veer zijn cultuurhistorische sporen te vinden van de IJssellinie en de Mauritslinie. Via het veer willen we deze met de gemeenten Lingewaard en Zevenaar en Stichting Beleef onze Waal zichtbaar en beleefbaar maken. Het fiets-voetveer draagt dus bij aan uiteenlopende opgaven van onze gemeente.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Op 4 april 2023 heeft de gemeenteraad een informatienota ontvangen waarin staat dat de fiets-voetveerverbinding Ooij-Bemmelen op dit moment niet haalbaar is. Na de uitgevoerde marktconsultatie bleek dat er geen partijen zijn die het seizoens fiets-voetveer Bemmelen-Ooij kunnen of willen exploiteren. Daarom zien de gemeenten Lingewaard en Berg en Dal geen andere mogelijkheid dan de werkzaamheden om tot een mogelijke veerverbinding Bemmelen-Ooij te komen te beëindigen.

Stand van zaken Jaarrekening

Hierover zijn geen ontwikkelingen te melden.

3.5.7 We hebben Vitale Vakantieparken.

Op sommige vakantieparken is sprake van strijdig gebruik met de bestemming, zoals zakelijke verhuur of permanente bewoning. Enerzijds is dit een verdienmodel voor de ondernemer, anderzijds is er een gebrek aan voldoende en betaalbare huisvesting voor bepaalde doelgroepen. Een aantal parken zijn op dit moment niet (volledig) vitaal te noemen. Daarmee willen we aan de slag. We willen onderzoeken of en hoe deze parken vitaal gemaakt kunnen worden.

Op vitale parken wordt in overeenstemming met het bestemmingsplan recreatief verbleven.

Vitale vakantieparken kunnen bijdragen aan werkgelegenheid (op de parken en daarbuiten), zijn belangrijk voor de toeristische uitstraling en versterken het recreatieve aanbod binnen de gemeente. Ook wordt met vitale vakantieparken ondermijning tegen gegaan. Als we niets doen, zien we dat de problemen rondom criminaliteit en ondermijning toenemen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Per 1 februari hebben wij een projectleider voor de Vitale Vakantieparken. De projectleider inventariseert alle beschikbare informatie en stelt een plan van aanpak op die bijdraagt aan Vitale Vakantieparken.

Stand van zaken Jaarrekening

- Per 1 februari 2023 hebben wij een projectleider voor de Vitale Vakantieparken.
- De projectleider inventariseert alle beschikbare informatie en heeft medio 2023 een plan van aanpak opgesteld.
- In de zomer van 2023 hebben we een vernieuwd handhavingsbeleid opgesteld. Het college heeft dit geaccordeerd. We hebben hierover een informatieavond georganiseerd voor de gemeenteraad.
- Aansluitend hebben we startgesprekken gevoerd met de ondernemers en VVE's van verschillende vakantieparken.
- Het projectteam Ariadne heeft in het najaar een zichtcontrole op alle vakantieparken uitgevoerd. Vanuit de resterende projectbudget worden de werkzaamheden voor dit project in 2024 voortgezet.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Vershil Begroting Rekening
Lasten	-9.422	-8.441	-10.866	-10.496	370
Baten	4.212	2.299	2.594	3.561	967
Totaal programma	-5.210	-6.143	-8.272	-6.935	1.337

Verbonden partijen

 Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

 Euregio (Rhein-Waal)

 Grenzland Draisine GMBH

 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

 Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen

 Stichting Rijk van Nijmegen@

 Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Functiemenging
- Vestigingen (van bedrijven)
- Banen
- Aantal re-integratievoorzieningen
- Netto arbeidsparticipatie
- Nieuw gebouwde woningen
- Demografische druk

Ons geld

In dit programma staat:

- waar ons geld vandaan komt: overzicht van de algemene dekkingsmiddelen (inclusief financiering en reserves);
- hoeveel vennootschapsbelasting we moeten betalen;
- hoe we het bedrag voor onderwerpen, die we niet hadden kunnen voorzien, hebben besteed.

Algemeen

Wij willen een financieel gezonde gemeente zijn voor nu en in de toekomst. Dit betekent dat wij een verantwoord financieel beleid voeren met sluitende begrotingen. Daarbinnen maken we ruimte voor noodzakelijke en gewenste veranderingen van beleid en het opvangen van onvoorziene omstandigheden. Wij maken steeds de afweging tussen onze bestuurlijke ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Hieronder staat een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen met een toelichting per onderdeel.

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Vershil Begroting Realisatie 2023
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Lokale heffingen					
- OZB	6.322	6.471	6.471	6.591	120
- Toeristenbelasting*	786	607	748	740	-7
- Forensenbelasting*	36	30	30	30	-1
- BIZ-belasting*	42	46	46	44	-2
- Uitvoeringskosten*	-635	-490	-1.047	-857	190
Totaal lokale heffingen	6.549	6.664	6.248	6.548	300
Algemene uitkering					
- uitkering	68.278	65.576	72.202	72.630	429
- uitvoeringskosten	-17	-17	-17	-17	-0
Totaal algemene uitkering	68.261	65.560	72.185	72.613	428
Dividend					
- opbrengsten	235	175	258	258	-
- kosten	-5	-5	-5	-5	-0
Totaal dividend	231	170	253	253	-0
Saldo financieringsfunctie	411	-167	741	843	102
Overige dekkingsmiddelen					
- Post onvoorzien	-	-25	-12	-	12
- Stelposten / diversen	-	-885	-10	-	10

- Saldo kapitaallasten	447	1.034	422	422	-
- Diversen	-	-	-117	-35	82
Totaal overige dekkingsmiddelen	447	123	283	387	103

Totaal algemene dekkingsmiddelen	75.899	72.350	79.710	80.645	934
---	---------------	---------------	---------------	---------------	------------

Mutaties op reserves

- toevoeging aan	-6.097	-330	-7.433	-17.121	-9.688
- onttrekking aan	4.467	1.337	18.216	15.132	-3.084
Totaal reserves	-1.630	1.007	10.783	-1.989	-12.771

Batig resultaat	7.838	348	4.524	3.708	-816
------------------------	--------------	------------	--------------	--------------	-------------

* De BIZ-belasting, toeristenbelasting en forensenbelasting met de daarbij horende uitvoeringskosten zijn vermeld bij programma 3 Onze gemeente. Dit is verplicht op grond van het BBV.

Lokale heffingen

Onder de lokale heffingen verstaan we de Onroerende zaakbelastingen, Toeristenbelasting, Forensenbelasting, BIZ-belasting en de Baatbelasting. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf 'Lokale heffingen'.

De uitvoeringskosten zijn in het overzicht apart zichtbaar gemaakt. Dit om de ontwikkeling van de opbrengsten goed zichtbaar te maken.

Algemene uitkering

De belangrijkste inkomstenbron van de gemeente is de uitkering die wij ontvangen van het Rijk uit het Gemeentefonds. Deze algemene uitkering is berekend op basis van de meest actuele gegevens voor onze gemeente, zoals aantallen inwoners, uitkeringsgerechtigden enzovoort.

In 2023 zijn ook afrekeningen over oude jaren verantwoord. De raming is gebaseerd op de septembercirculaire 2023. Het voordelige verschil ten opzichte van de actuele begroting is als volgt te verklaren:

• afrekening oude jaren (2021-2022)	€ 90.000
• aanpassing diverse maatstaven 2023	€ 339.000
Totaal verschil begroting - rekening	€ 429.000

Dividend

Het verantwoorde bedrag van € 258.000 betreft de dividenduitkering over 2022 die we van de BNG ontvangen.

Saldo financieringsfunctie

In de regelgeving is het saldo van de financieringsfunctie apart vermeld als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen. Onder dit saldo wordt verstaan: het saldo van de kosten en opbrengsten die samenhangen met het uitzetten en opnemen van geld, en de renteopbrengsten van de eigen financieringsmiddelen. De eigen financieringsmiddelen zijn de reserves en voorzieningen. Het saldo bedroeg in € 843.000.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Vennootschapsbelasting

De gemeente moet belasting afdragen over de winst die ze met "commerciële activiteiten" maakt. Met commerciële activiteiten worden in dit verband activiteiten bedoeld, die zowel door de gemeente als door ondernemers (kunnen) worden verricht. Te denken valt hierbij

aan de grondexploitatie. In 2023 hebben we € 38.000 vennootschapsbelasting betaald over 2022 en een voorschot voor 2023.

Onvoorzien/ stelposten

In de begroting 2023 hadden we een stelpost opgenomen onvoorzien uitgaven. Hieronder vindt u een overzicht van de inzet van de stelpost en de post onvoorzien.

Bedragen x €1.000

Begrotingswijziging	Toelichting	Bedrag
<u>Post onvoorzien</u>		
Primaire begroting	Beginstand van de stelpost onvoorzien	-25
9e wijz 2023/ VJN 2023	Bijdrage LOS/LEADER	4
24e wijz 2023/ NJN 2023	Financiële compensatie	10
Eindstand stelpost onvoorzien		-12

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Verschil Begroting Rekening
Lasten	-12.087	-8.070	-14.009	-26.660	-12.652
Baten	85.561	80.799	103.706	104.537	831
Totaal programma	73.474	72.729	89.697	77.876	-11.820

Verbonden partijen

Bank Nederlandse gemeenten

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Gemiddelde WOZ waarde woningen
- Woonlasten eenpersoonshuishouden
- Woonlasten meerpersoonshuishouden

Overhead

We moeten de overheadkosten apart in de begroting en jaarrekening verwerken. Het gaat hier om kosten die te maken hebben met de ondersteuning van de organisatie.

Wat is overhead?

De commissie BBV legt de overhead uit als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het primaire proces zijn de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waar de inwoner mee geholpen wordt. Alle kosten die gemaakt worden bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.

Welke indeling?

In de regelgeving is de overhead verdeeld in vier hoofdgroepen.

1. Loonkosten overhead

Het gaat hier om de loonkosten van:

- a. Leidinggevenden in het primaire proces
- b. Financiën, toezicht en controle
- c. P&O
- d. Inkoopfunctie
- e. Communicatiefunctie
- f. Juridische zaken
- g. Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- h. Informatievoorziening en automatisering
- i. Documentaire informatie voorziening (DIV) / informatiebeheer
- j. Facilitaire Zaken en huisvesting
- k. Managementondersteuning in het primaire proces

2. ICT-kosten

Dit zijn bijvoorbeeld de computers, intranet, applicatiebeheer en de Windows software.

3. Huisvestingskosten

De onderhoudskosten en kapitaallasten (rente en afschrijving) van bijvoorbeeld het gemeentehuis horen hier ook bij.

4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering

Het gaat hier om uitbesteding van reguliere overheadtaken (bijv. schoonmaak) of inhuur van overheadpersoneel.

Overhead in cijfers:

Hieronder staat het overzicht van de overheadkosten in 2023.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Overhead	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023
1. Loonkosten overhead	-5.936	-6.744	-5.448	-6.058
2. ICT-kosten	-2.225	-2.342	-2.702	-2.726
3. Huisvestingskosten	-442	-537	-558	-610
4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	-2.453	-2.301	-2.536	-3.039
Totaal	-11.057	-11.924	-11.244	-12.433
Toerekening aan projecten/grondexploitatie	137	350	350	511
Overhead ten laste van exploitatie	-10.921	-11.574	-10.894	-11.922

ad 1 Loonkosten overhead

In deze raming zijn naast de directe loonkosten ook opgenomen:

- de kosten van participatiebanen;

ad 2 ICT-kosten

In deze raming zijn onder meer opgenomen:

- kosten van onderhoud software;
- leasekosten van de PC's;
- bijdrage aan de IRVN (ICT Rijk van Nijmegen).

ad 3 Huisvestingskosten

In deze raming zijn opgenomen:

- kosten gemeentehuis in Groesbeek;

ad 4 Uitbestedingskosten bedrijfsvoering

In deze raming zijn opgenomen:

- diverse kosten, waaronder opleidingen, abonnementen, vakliteratuur en lidmaatschappen.
- stelpost inhuur
- stelpost flexibele schil

Een stelpost is een raming/reservering voor uitgaven waarvan we nog niet weten waar die precies thuishoren. Een voorbeeld hiervan is de stelpost voor inhuur. Deze wordt ingezet als vervanging bij uitval van een zieke medewerker of bij het opvangen van werkzaamheden als er een vacature niet kan worden ingevuld. Bij de raming van zo'n stelpost inhuur weten wij wel vooraf dat het nodig is maar niet door welke afdelingen dit budget ingezet gaat worden. We kunnen daarom deze ramingen niet vooraf toerekenen aan de programma's. Dat is de reden dat deze meegenomen zijn in de overhead.

Daarnaast is er een flexibele schil, dat zijn middelen (mensen en geld) die we vanuit de flexibele schil inzetten om goed in te kunnen spelen op externe ontwikkelingen.

Toerekening aan projecten/grondexploitatie

Een deel van de overheadkosten kan worden toegerekend aan de projecten/grondexploitatie. Deze overheadkosten drukken daardoor niet op het resultaat.

Opslag overhead

De overheadkosten worden niet verdeeld, maar moeten in de begroting apart zichtbaar gemaakt worden. Dat gebeurt in dit programma.

De kosten die we doorrekenen aan de programma's mogen alleen nog maar zogenaamde directe kosten zijn en dat is overhead niet.

Bij het berekenen van kostendekkendheid (bij tarieven) mogen we echter wel een opslag voor overhead meenemen, zodat de kosten juist en volledig zijn. De kosten worden dan verhoogd met een percentage voor de overhead.

Bij de begroting is het opslagpercentage voor 2023 berekend op 95,07%.

Voor meer informatie over de organisatie en de bedrijfsvoering verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Verschil Begroting Rekening
Lasten	-10.936	-11.574	-10.894	-11.923	-1.029

Baten	15	0	0	1	1
Totaal programma	-10.921	-11.574	-10.894	-11.923	-1.029

Verbonden partijen

Er zijn geen Verbonden partijen die onder dit programma vallen.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting en het jaarverslag volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatiegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Apparaatskosten			
Gemeente	312	725	754
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Kosten per inwoner

Bron: Eigen begroting

Toelichting:

Externe inhuur			
Gemeente	17	5,1	20,4
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen

Bron: Eigen begroting

Toelichting:

Overhead			
Gemeente	10,1	10,91	8,54
Provincie			
Nederland			

Eenheid: % van totale lasten

Bron: Eigen begroting

Toelichting:

Formatie

Gemeente	6,79	6,71	7,35
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Fte per 1.000 inwoners

Bron: Eigen gegevens

Toelichting:

Bezetting

Gemeente	6,17	6,5	6,63
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Fte per 1.000 inwoners

Bron: Eigen gegevens

Toelichting:

Paragrafen

Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de belastingen en heffingen die een gemeente mag innen. We gaan in op de volgende onderdelen:

- de verwachte en werkelijke belastinginkomsten
- het beleid over de lokale heffingen
- een overzicht van de diverse heffingen
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk

De gemeente mag een aantal belastingen en heffingen innen. Deze gemeentelijke belastingen en heffingen maken voor ongeveer 14% deel uit van de gemeentelijke inkomsten. We maken in het gemeentelijk belastinggebied onderscheid tussen:

- belastingen, dit zijn onder andere de onroerendezaakbelastingen (OZB), BIZ-belasting, toeristenbelasting en forensenbelasting: de opbrengst hiervan is niet gekoppeld aan bepaalde diensten die wij aanbieden.
- bestemmingsheffingen, zijn heffingen die gekoppeld zijn aan een bepaalde dienst van de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.

Geraamde en werkelijke inkomsten

Hieronder vindt u een overzicht van de verwachte belastinginkomsten 2023 en de werkelijke inkomsten 2022 en 2023. De regels over belastingen zijn vastgelegd in een zogenaamde verordening. Per verordening of belastingsoort zijn de inkomsten afzonderlijk vermeld.

In vergelijking met de verwachte opbrengsten 2023 is de werkelijke belastingopbrengst ongeveer 0,6% hoger dan verwacht.

Onder het kopje 'Overzicht op hoofdlijnen per heffing' leggen we uit welke ontwikkelingen er per heffing zijn.

	Rekening 2022	Begroting 2022 Actueel	Rekening 2023	Verschil Begroting- Rekening
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Legesverordening	1.391	1.311	1.362	51
Verordening marktgeden				
- Marktgeden	13	20	13	-7
Verordening afvalstoffenheffing				
- Afvalstoffenheffing	4.022	4.243	4.260	17
- Huisvuilzakken	239	312	245	-67

Verordening rioolheffing				
- Rioolheffing	4.113	4.152	4.150	-2
Verordening Grafrechten				
- Grafrechten	62	75	76	1
Verordening OZB				
- Onroerendezaakbelasting	6.322	6.471	6.591	120
Verordening Forensenbelasting				
- Forensenbelasting	36	30	30	-1
Verordening Toeristenbelasting				
- Toeristenbelasting	786	748	740	-7
Verordening BIZ-belasting				
- BIZ-belasting	42	46	44	-2
Totaal belastinginkomsten	17.027	17.408	17.511	103

Beleid lokale heffingen

Bij het opstellen van de begroting 2023 is uitgegaan van de financiële kaders zoals die hieronder zijn de genoemd.

Voor de Ozb is uitgegaan van een stijging 3,4% inflatiecorrectie.

Voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing, het rioolaansluitrecht en de leges is ervan uitgegaan dat ze 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten aan elkaar gelijk zijn.

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2020 is besloten om de tarieven voor de toeristenbelasting in 2 jaar te laten verdubbelen ten opzichte van 2019. Hiervoor is in 2020 een bedrag van € 132.500 uit de algemene reserve gehaald. De raad heeft verder besloten tot een extra verhoging van de tarieven in de jaren 2022 tot en met 2026 (€ 26.500 per jaar). Dit bedrag vloeit terug naar de algemene reserve. Onze inwoners en onze bezoekers gebruiken onze voorzieningen. We vragen dus ook van onze bezoekers een bijdrage. De tarieven voor de toeristenbelasting zijn in 2023 gelijk gebleven ten opzichte van 2022.

Voor de forensenbelasting sluiten we aan bij ons gemeentelijk beleid over de toeristenbelasting. Daarom zijn ook deze tarieven gelijk gebleven ten opzichte van 2022.

Voor de Bedrijfs Investerings Zone Belasting (BIZ) is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum voor een periode van 5 jaar. Deze liep af op 1 januari 2022. Tijdens de draagvlakmeting in januari 2022 stemde 78% van de ondernemers uit de zone voor verlenging. Daarmee is de BIZ verlengd met 5 jaar. De tarieven zijn gelijk gebleven.

Eind 2019 is ook voor Vereniging BIZ Millingen Centrum een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van 5 jaar.

Munitax voert voor onze gemeente de belastingwerkzaamheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) uit. Munitax is het gemeenschappelijk belastingkantoor waar wij bij zijn aangesloten. Munitax verzendt de belastingaanslagen.

Overzicht op hoofdlijnen per heffing

Onroerende zaakbelastingen

De inkomsten Onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn niet bestemd voor bepaalde producten of diensten. Het is een zogenaamd algemeen dekkingsmiddel.

De OZB kent twee soorten belastingen:

- een eigenarenbelasting
dit is belasting die de eigenaar van een gebouw moet betalen.
- een gebruikersbelasting
dit is een belasting die een gebruiker, bijvoorbeeld een huurder van een gebouw moet betalen.

De eigenarenbelasting heffen we van de eigenaren van woningen en niet-woningen. De gebruikersbelasting heffen we alleen van de gebruikers van niet-woningen. Deze belasting is een zogenaamde tijdstipbelasting. Dit betekent dat de toestand per 1 januari van het betreffende jaar bepalend is voor de OZB-heffing. We berekenen de OZB op basis van de vastgestelde waarde van het pand. Het tarief is een percentage van de waarde van een gebouw. Deze waarde bepalen we op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ).

Voor 2023 zijn de percentages (tarieven) vastgesteld op:

a. gebruikersbelasting niet-woning	0,1919%
b. eigenarenbelasting woning	0,0780%
eigenarenbelasting niet-woning	0,2320%

Voor 2023 waren de OZB- inkomsten begroot op € 6.471.000. De werkelijke OZB- inkomsten waren € 6.591.000. Hiervan heeft € 27.000 betrekking op eerdere belastingjaren.

Toeristenbelasting

De inkomsten Toeristenbelasting zijn ook algemene dekkingsmiddelen. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2020 heeft de gemeenteraad besloten om de tarieven toeristenbelasting van 2019 te verdubbelen. Hierbij is de keus gemaakt om deze verhoging in twee jaar door te voeren. Daarom is in 2020 een bedrag van € 132.500 uit de algemene reserve gehaald. De raad heeft daarnaast besloten tot een extra verhoging van de tarieven in de jaren 2022 tot en met 2026 (€ 26.500 per jaar). Dit bedrag vloeit terug naar de algemene reserve. Het tarief voor 2023 is ongewijzigd ten opzichte van 2022 en was € 1,63 per overnachting voor de categorie 'hotels'. Voor de categorie 'campings' was het tarief € 1,03.

De opbrengst voor 2023 was begroot op € 747.500. De werkelijke opbrengst is € 740.000.

Forensenbelasting

Forensen zijn mensen die meer dan 90 dagen, maar minder dan 9 maanden in één kalenderjaar, in een woning in onze gemeente verblijven en geen inwoner zijn van onze gemeente. Zij moeten in onze gemeente ook belasting betalen. Dit noemen we de forensenbelasting.

Mensen die forensenbelasting betalen hoeven geen toeristenbelasting te betalen. Dit is geregeld in de verordening.

Omdat de tarieven voor de forensenbelasting de ontwikkeling van de toeristenbelasting volgen, zijn ook de tarieven forensenbelasting gelijk gebleven ten opzichte van 2022. Het tarief is vastgesteld op € 319,- per woning per jaar.

De opbrengst voor 2023 was begroot op € 30.000. De werkelijke opbrengst is € 30.000.

Afvalstoffenheffing

Wij brengen afvalstoffenheffing in rekening op grond van de Wet milieubeheer. Iedereen waarvoor de gemeente huishoudelijk afval in moet zamelen moet daarvoor belasting betalen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn voor 2023 gestegen met ongeveer 5,5%. Op begrotingsbasis was het dekkingspercentage 100%. Het verschil tussen de werkelijk gerealiseerde lasten en baten is € 277.665. Gelet op de geldende regelgeving is in 2023 een voorziening afval gevormd. Het bedrag van € 277.655 is in deze voorziening gestort.

Afvalstoffenheffing

7.3 Afval incl btw	-4.531.067
7.3 Dotatie aan voorziening	-277.665
6.3 Kwijtschelding incl btw	-250.086
0.4 Overhead	-237.411
0.9 Onttrekking reserve	64.157
Overige opbrengsten	<u>971.957</u>

Totale kosten -4.260.115

Opbrengst afvalstoffenheffing 4.260.115

Totale opbrengst afvalstoffenheffing 4.260.115

Dekking 100%

Rioolheffing

De gemeente moet zorgen voor de afvoer van het stedelijk afvalwater (rioolwater) en hemelwater (regenwater). De kosten betalen we uit de rioolheffing.

Eind 2020 heeft de gemeenteraad het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2021-2025 vastgesteld. De tarieven voor 2023 zijn verhoogd met 3,4% (inflatiecorrectie).

De totale opbrengst voor 2023 was begroot op € 4.249.000. Op basis van de begroting is de rioolheffing 100% kostendekkend. Dit betekent dat de kosten net zo hoog zijn als de inkomsten. Het verschil tussen de werkelijk gerealiseerde lasten en baten is € 76.882. Dit bedrag is in 2023 gestort in de voorziening 'egaliserie riolering'.

Rioolheffing

7.2 Riolering incl btw	-3.268.345
7.2 Overige opbrengsten	31.153
7.2 Dotatie aan voorziening	-76.882
0.9 Onttrekking reserve	12.150
5.7 Natuurlijk groen incl btw	-117.826
6.3 Kwijtschelding incl btw	-228.939
2.1 Schoonhouden wegen incl btw	-80.377
0.4 Overhead	<u>-420.991</u>

Totale kosten -4.150.056

Opbrengst Rioolheffing 4.150.056

Totale opbrengst Rioolheffing 4.150.056

Dekking 100%

Rioolaansluitrecht

We hanteren een vast tarief als we een standaard aansluiting op het riool moeten maken. Uitgangspunt hierbij is dat we met de opbrengsten de kosten kunnen betalen. In 2023 was het dekkingspercentage 43%. In 2023 hebben we hoge kosten gehad voor één aansluiting door een hoge grondwaterstand waardoor bronbemaling nodig was. De leges voor deze aansluiting hebben we al in 2022 ontvangen. Dit leidt in 2023 tot een lagere kostendekkendheid.

Rioolaansluitrecht

7.2 Huisaansluitingen incl btw	-18.733
0.4 Overhead	<u>-495</u>

Totale kosten -19.228

Leges 8.220

Totale opbrengsten 8.220

Dekking 43%

Marktgelden

In de marktgeldverordening staan de gemeentelijke regels over de markt. De tarieven voor 2023 zijn verhoogd met 3,4% (inflatie).

Het dekkingspercentage, inclusief de inkomsten uit staangelden, is 24%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten uit marktgelden (€ 13.423 in 2023), 24% van de kosten (€ 56.427) konden betalen. Er is dus een tekort van € 43.004 (zie ook tabel Marktgelden).

Kostendekkende tarieven vinden we niet haalbaar.

Marktgelden

3.3 Kosten markten	-57.098
0.4 Overhead	-9.219
3.3 Overige opbrengsten	<u>9.890</u>

Totale kosten -56.427

Opbrengst marktgelden 13.423

Totale opbrengst marktgelden 13.423

Dekking 24%

Lijkbezorgingsrechten/Grafrechten

Met de opbrengst uit de begraafrechten betalen we de kosten van het begraven en onderhouden van de begraafplaatsen. Voor 2023 zijn de tarieven verhoogd met 3,4% (inflatie). Volgens de begrotingsgegevens kwam het dekkingspercentage uit op 49%. Kostendekkende tarieven vinden we niet haalbaar.

Het werkelijke dekkingspercentage over 2023 is 48%. Dit betekent een tekort op de exploitatie van ruim € 81.000.

Begraafplaatsrechten

7.5 Kosten begraafplaatsen	-139.167
0.4 Overhead	-18.449
7.5 Overige opbrengsten	<u>6.170</u>

Totale kosten -157.615

Opbrengst lijkbezorgingsrechten 75.752

Totale opbrengsten 75.752

Dekking 48%

BIZ-belasting

Per 1 januari 2022 is de Verordening Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Centrum Groesbeek 2022-2026 in werking getreden. Per 1 januari 2020 is de Verordening Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Millingen Centrum 2020 tot en met 2024 in werking getreden.

Het hoofddoel van de BIZ is om de concurrentiekracht van het winkelgebied te vergroten, zodat de omzet van de ondernemers in het werkgebied toeneemt. Hiervoor hebben we een Uitvoeringsovereenkomst gesloten met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum en de Vereniging BIZ Millingen Centrum voor een periode van vijf jaar.

De BIZ-bijdrage dragen wij over aan de genoemde verenigingen, waarvan de leden gezamenlijk bepalen welke activiteiten ze voor dit bedrag (laten) organiseren. In hun jaarplan

staat onder andere gezamenlijke online marketing, evenementen en verfraaiing van het centrum.

Leges

Leges zijn kosten die de gemeente in rekening brengt bij inwoners voor bepaalde diensten waar zij gebruik van maken. Dit gebeurt op basis van de legesverordening.

De Tarieventabel bij de verordening is overeenkomstig het VNG-model ingedeeld in drie titels:

Titel 1 Algemene dienstverlening;

Titel 2 Dienstverlening vallende onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen;

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen.

In artikel 229b van de Gemeentewet is bepaald dat de geraamde baten van de leges niet uitgaan boven de geraamde lasten. Daar waar rijksnormen of maximumtarieven gelden (zoals bij reisdocumenten), zijn deze leidend. De overige tarieven in de legesverordening zijn - los van overige wijzigingen van de legesverordening - verhoogd met 3,4% (inflatie). Dit percentage is bij de Begroting 2023 vastgesteld.

De totale legesopbrengst over 2023 is € 51.000 hoger dan verwacht. De belangrijkste oorzaken van dit verschil zijn:

- leges kabels en leidingen € + 58.000
- diverse leges burgerzaken € - 23.000

Kwijtscheldingsbeleid

Het is voor belastingplichtigen mogelijk om voor de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en de rioolheffing kwijtschelding aan te vragen.

In 2023 is voor een bedrag van ruim € 386.000 kwijtschelding verleend. Bijna 58% hiervan is automatisch verleend.

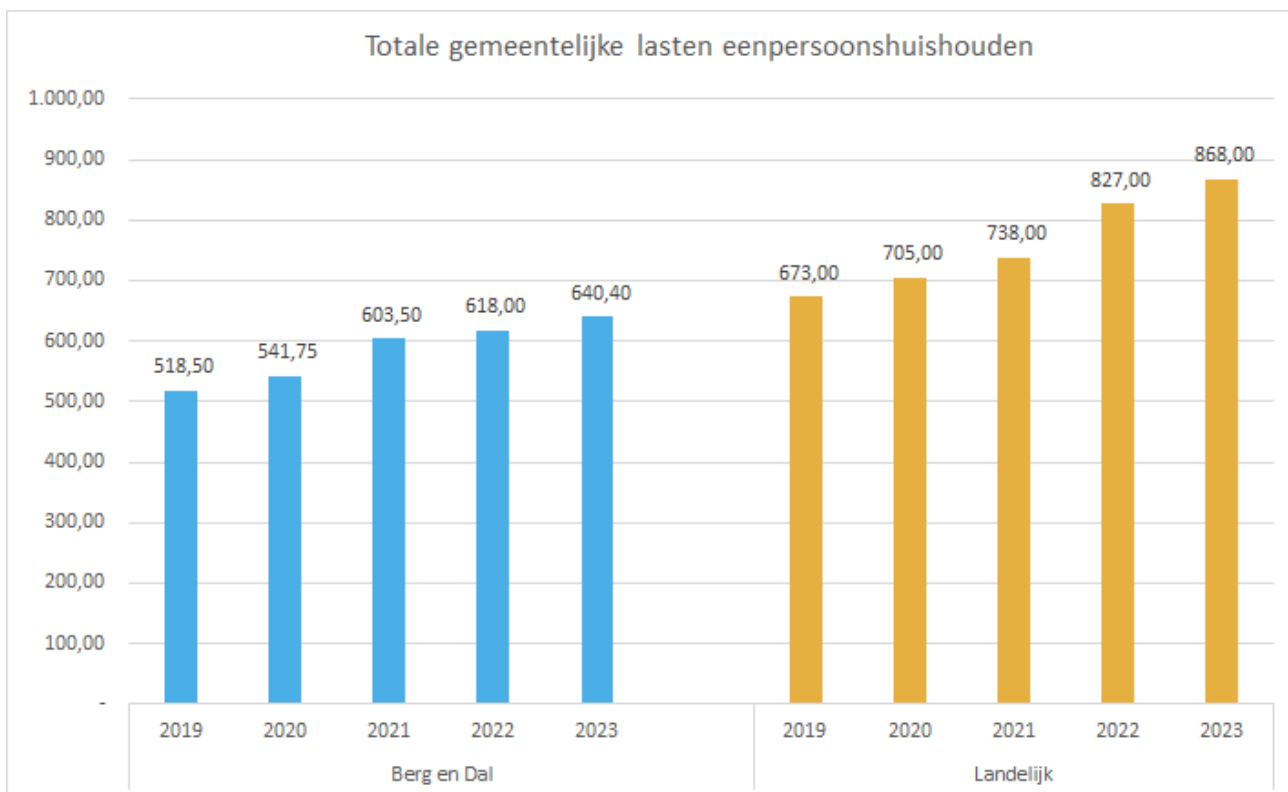
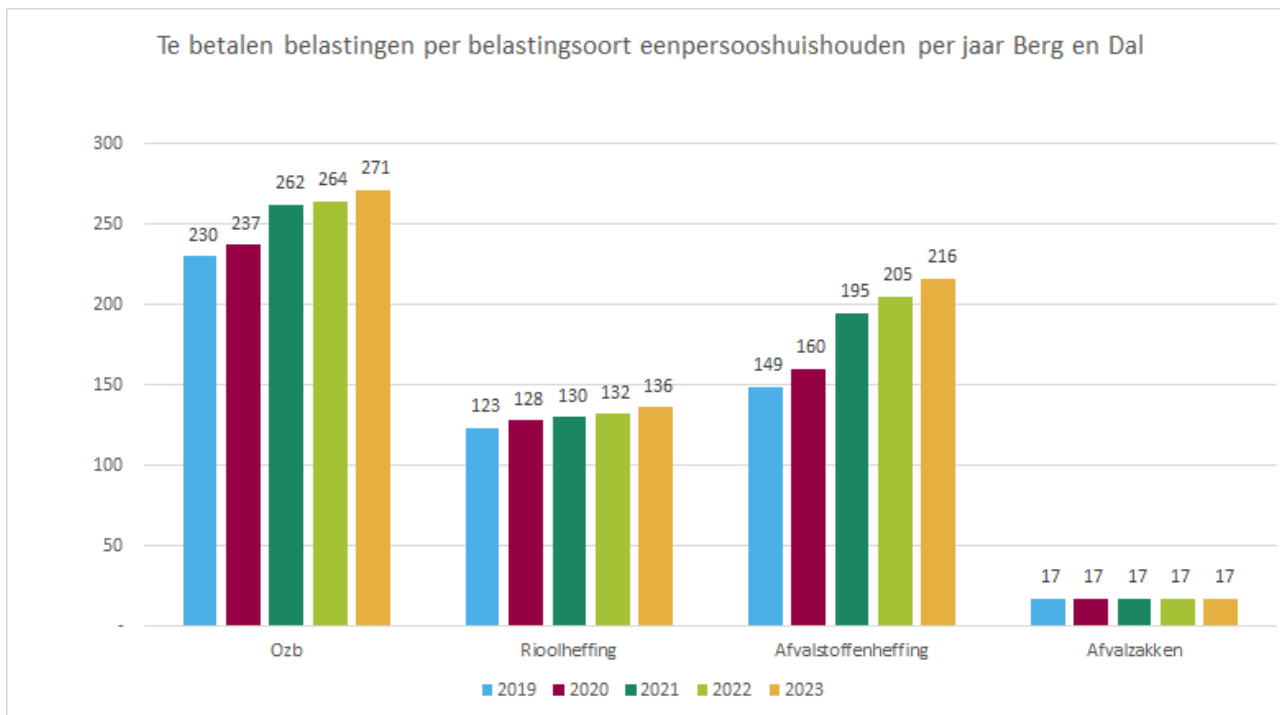
Of de aanvrager in aanmerking komt voor kwijtschelding hangt af van zijn persoonlijke financiële situatie. Wij verlenen kwijtschelding als aan alle voorwaarden voor kwijtschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijtscheldingsnorm. Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen (bijvoorbeeld spaargeld of het bezit van een auto), altijd in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Belastingkantoor Munitax regelt voor ons de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid. Het kantoor maakt voor het verlenen van geautomatiseerde kwijtschelding gebruik van de informatie van het landelijk Inlichtingenbureau. Aan de hand van gegevens van het UWV, de Belastingdienst en de RDW toetst dit bureau welke huishoudens in aanmerking komen voor kwijtschelding. Afhankelijk van wat er uit de toetsing komt verlenen we ambtshalve wel/niet kwijtschelding.

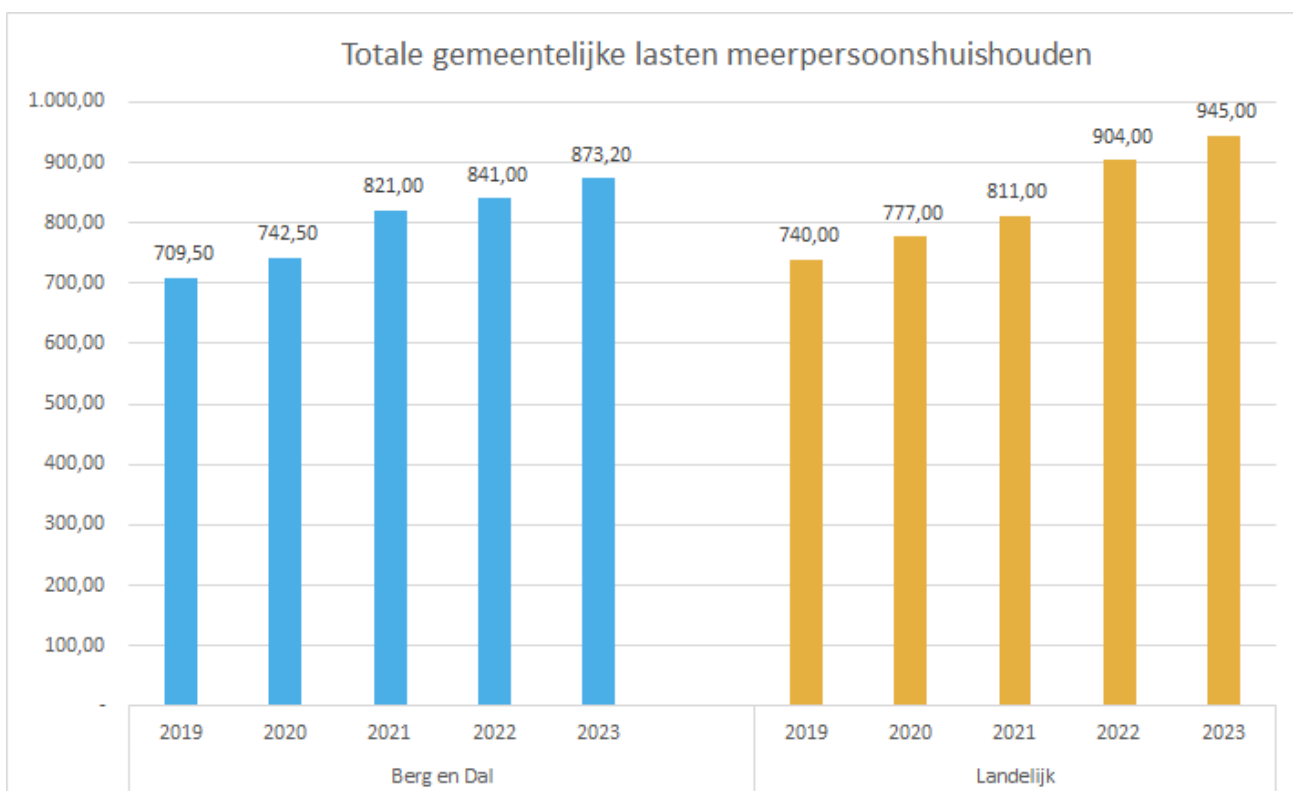
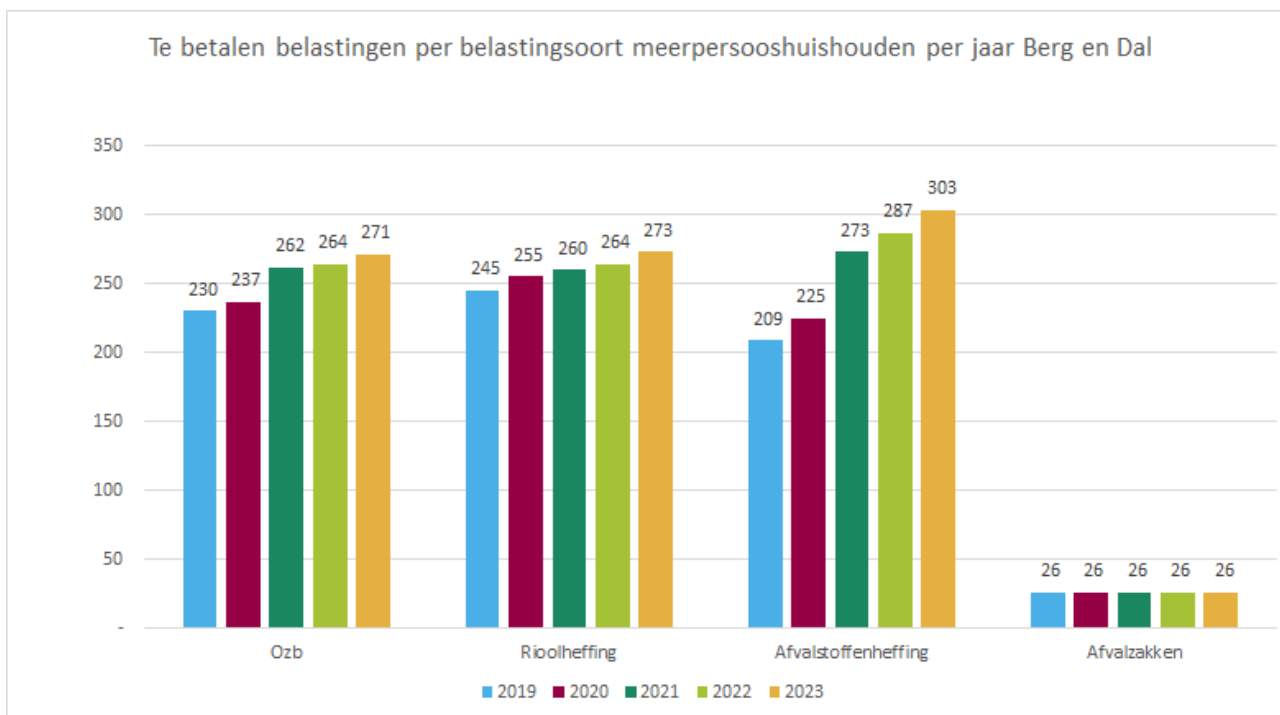
Lokale lastendruk

De belastingen en heffingen die inwoners betalen, verschillen per persoon. Toch bestaat de behoefte om gemeenten te vergelijken. Voor die vergelijking maken we gebruik van de gemeentelijke lastendruk. Hierbij gaan we uit van een standaardsituatie met de tarieven van onze gemeente. In de berekening van de lastendruk houden we rekening met de Onroerende- zaakbelastingen, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

Hieronder is in een grafiek weergegeven wat de lasten per belastingsoort zijn voor een eenpersoonshuishouden en de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Hieronder is in een grafiek weergegeven wat de lasten per belastingsoort zijn voor een meerpersoonshuishouden en de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om onverwachte, hoge kosten op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van taken en de bedrijfsvoering in gevaar komen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk de financiële positie van de gemeente is. Voor het beoordelen van de "weerstand" is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten beschikbaar zijn. In deze paragraaf gaan wij in op onze risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Risicoregister

In het risicoregister hebben wij alle bekende risico's in beeld gebracht, beoordeeld en geanalyseerd. Vervolgens geven wij aan hoe wij met het risico willen omgaan in termen van beheersing. De risico's zijn gekwantificeerd en de risicoscore is bepaald. Per risico geven we het financiële belang aan, vervolgens bepalen wij de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet, uitgedrukt in een percentage. Hierna hebben wij de risicoscore bepaald door het financieel belang te vermenigvuldigen met de kans.

Klasse-indeling

De gehanteerde klasse-indeling ziet er als volgt uit:

	Kans	
Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	Zeer klein (< of 1 keer per 10 jaar). Zeer onwaarschijnlijk, komt niet voor in de branche, voor zover bekend	1 - 20%
2	Klein (1 keer per 5 - 10 jaar). Niet waarschijnlijk maar mogelijk, is binnen andere gemeenten wel eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)	21 - 40%
3	Gemiddeld (1 keer per 2 - 5 jaar). Komt zelden voor maar is wel al eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)	41 - 60%
4	Groot (1 keer per 1 - 2 jaar). Is verscheidene malen voorgekomen (3x of vaker in de afgelopen 5 jaar)	61 - 80%
5	Zeer groot (1 keer per jaar of >). Komt met enige regelmaat voor (1 of meerdere keren per jaar)	81 - 100%

Beheersen van risico's

In deze fase bepalen wij oplossingen om de benoemde risico's te beheersen. Het is van belang dat wij ook iets met de risico's doen. Voor elk risico maken wij een keuze uit de volgende vier maatregelen:

1. Beëindigen (B)

Dit houdt in dat wij beleid waar een risico door ontstaat (adviseren te) beëindigen, op een andere manier vorm geven of geen beleid starten dat een risico met zich meebrengt. Ook kunnen wij werkprocessen zodanig invullen, dat we bepaalde risico's vermijden.

2. Verminderen (V)

Door het risico af te dekken middels een verzekering, een voorziening of een ander budget in de begroting kunnen wij het risico verminderen. Hiermee beperken we dus de

gevolgen van een risico. Tevens kan verminderen betekenen, het aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.

3. Overdragen (O)

Dit kan door het beleid dat een risico met zich meebrengt, uit te laten voeren door een andere betrokken partij, die daarbij ook de financiële risico's overneemt.

4. Accepteren (A)

Als wij een risico niet (kunnen) vermijden, verminderen of overdragen accepteren wij het risico en moeten wij de eventuele financiële schade volledig middels de weerstandscapaciteit afdekken. Dit betekent niet dat het risico niet beïnvloedbaar is en dat we het daarom maar moeten accepteren. Het betekent dat wij het risico op dit moment accepteren en niet op één of andere wijze afdekken. Mocht de wens bestaan om het risico in de toekomst anders te beheersen dan moeten we kiezen voor beëindigen, verminderen of overdragen.

Risico's

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin. Belang	Kans		Risico score
		€	Kl.	%	€
Aansprakelijkheid					
Nalatigheid of onrechtmatig handelen	V	100	1	5%	5
Wateroverlast	A	1.000	1	4%	40
Rechtmatig overheidshandelen	O/V	75	1	5%	4
Schadeclaims	A	1.000	1	20%	200
Totaal risico's aansprakelijkheid		2.175			249
Eigendommen					
Eigen risico schadegevallen	V	25	3	50%	13
Schade door vandalisme/diefstal (in openb. ruimte)	V	40	3	50%	20
Onderhoud gemeentelijke gebouwen en terreinen	A	500	1	2%	10
Onderhoud wegen	A	100	1	5%	5
Gladheidsbestrijding	A	80	1	10%	8
Zwembad	A	160	1	3%	4
Niet bereikbare en/of beheerbare rioleringen	A	60	1	15%	9
Ruiming explosieven	V	50	1	10%	5
Bodemsanering	V	100	2	25%	25
Archeologie	V	25	2	25%	6
Totaal risico's eigendommen		1.140			105
Bedrijfsvoering					
Bedrijfsongevallen	V/A	250	1	2%	5
Afwezigheid personeel wegens ziekte of anderszins	V	1.481	2	25%	370
Vertrek personeel	V	100	1	10%	10
ICT	V	129	3	50%	65

Informatiebeveiliging en cybercrime	V	500	1	5%	25
Totaal risico's bedrijfsvoering		2.460			475

Financieel

Open-einde regelingen

Zwembad	A	325	1	5%	16
Doelgroepenvervoer (Wmo-cliënten en leerlingen)	A	105	2	25%	26
Wmo begeleiding en Jeugdhulp	A	3.596	3	50%	1.798
Hulp bij het huishouden	A	225	3	50%	113
Voorzieningen Wmo klassiek	A	131	3	50%	66
Beschermd Wonen	V/A	p.m.	2	25%	p.m.
Af-/toename aantal uitkeringen PW/IOAW/IOAZ	V	264	2	25%	66
Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding	V	207	2	25%	52
Toename aanvragen schuldhulpverlening	A	55	3	50%	28
Toename aantal aanvragen bedrijfskredieten Bbz	V	50	3	50%	25
Vermindering legesopbrengsten (bouw)vergunningen	V	201	2	25%	50
Toename bezwaar/kwijtschelding - meer kosten/minder opbrengsten	V	100	1	5%	5
Lagere opbrengsten OZB, AH en RH door leegstand bedrijfstvastgoed	V/A	200	1	5%	10

Verbonden partijen

GGD	V/A	205	3	50%	103
MARN	V/A	0	1	5%	0
ODRN	V/A	81	3	50%	40
VRGZ	V/A	47	1	10%	5
MGR Werkbedrijf en ICT	V/A	388	2	25%	97
IBO	V/A	24	3	50%	12

Grondexploitatie

Toerekening apparaatskosten Grex	V	197	1	5%	10
Economische risico's en vertraging	V/A	32	-1	-5%	3

Grote projecten

Toerekenen apparaatskosten aan projecten	V	591	1	10%	59
Gemis subsidies a.g.v. uitloop projecten	V	200	1	10%	20

Overige financiële risico's

BTW subsidies sport	A	295	1	10%	30
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2040 energieneutraal	A/V	5.000	1	10%	500
Prijzontwikkeling energie	A/V	500	2	21%	105
Prijzontwikkelingen investeringen	A/V	1.998	3	25%	500
Loonontwikkelingen	A/V	0	3	50%	0
Ontwikkeling pensioenpremie	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Prijzontwikkelingen exploitatie	V	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Algemene uitkering	A/V	1.755	2	25%	439

Renterisico	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Beleggingen - dividend	A	343	1	15%	51
Decentralisatie Rijkstaken	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Bezwaarschriften	V	5	4	80%	4
Garanties en borgstellingen	A	142.357	1	1%	712
Hypotheken personeel	V/B	100	1	2%	2
Wachtgeld/pensioenen bestuurders	V	30	1	10%	3
Arbeidsongeschiktheid en overlijden bestuurders	A	5.000	1	1%	50
Eigendommenadministratie gemeentelijke gronden	V	25	1	2%	1
Totaal risico's financieel		164.632			5.001
Totaal risico's		170.407			5.830

Hieronder volgt een toelichting op de risico's met een risicoscore boven de € 100.000.

Schadeclaims

De gemeente loopt altijd het risico op schadeclaims. Over het algemeen zijn dit langlopende procedures waarvan de risico's moeilijk in te schatten zijn. Daarom is hiervoor in de exploitatie geen raming opgenomen. Om de risico's toch mee te kunnen nemen in deze paragraaf, zijn we uitgegaan van een totaal bedrag van € 1 miljoen met een kans van 20%.

Afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins

Kennis en kunde zijn (tijdelijk) niet beschikbaar waardoor de kwaliteit van de organisatie en de door de organisatie geleverde producten lager worden. Uitgangspunt bij ziekteverzuim is een interne oplossing en geen externe inhuur, afhankelijk van de duur van de afwezigheid en taak. Totstandkoming inschatting: loonsom € 21.551.690 x 6,87% (bron: loonsom begroot 2024; ziekteverzuimpercentage over 2023) = € 1.480.601.

Wmo begeleiding en Jeugdhulp

De ramingen 2024 hebben we zo realistisch mogelijk ingeschat. We lopen het risico dat de aanvragen en de duur van de zorg nog meer toenemen. De hervormingsagenda jeugd moet leiden tot maatregelen die de kosten van jeugdhulp beperken vanaf 2025. Het is onduidelijk wat dit (financieel) voor ons betekent. We schatten het risico in op 20% van € 17.979.000 en de kans hierop op 50% = € 1.798.000.

Hulp bij het huishouden

De tarieven voor hulp bij het huishouden zijn onderbouwd en reëel. De kosten ramen we € 4,5 miljoen voor 2024. Hierbij is rekening gehouden met recente CAO wijzigingen en een toename van aanvragen met 5%. Het risico dat dit verder toeneemt ramen we op 5% van € 4,5 miljoen. De kans hierop schatten we in op 50% = € 112.500.

GGD

In de begroting 2024 GGD is rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage. We lopen het risico dat het begrotingsbudget van de GGD niet toereikend is. We schatten het risico in op 10%, de kans op 50% en het risicobedrag op € 103.000.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2040 energieneutraal

Een 0 meting wordt uitgevoerd, aan de hand daarvan worden de kosten berekend. Het benodigde bedrag is nog niet bekend, uitvoering kan leiden tot extra huisvestigingskosten. Risico is ingeschat op €500.000.

Prijswontwikkeling energie

Met betrekking tot de kosten voor energie bestaat een afhankelijkheid van de energieleverancier i.c.m. mogelijke prijsverhogingen. Het risicobedrag is ingeschat op €105.000.

Prijswontwikkelingen investeringen

In het Meerjareninvesteringsplan van de begroting 2024 is voor de periode 2024-2027 een investering van € 43,2 miljoen opgenomen. Dit bedrag is gebaseerd op de laatst bekende prijsgegevens. We ontvangen geregeld signalen dat de prijzen blijven stijgen door onder meer tekort van materialen en grote vraag naar materialen. Ook werken de stijgingen van lonen en energiekosten nog steeds door in de prijzen. De kapitaallasten bedragen in 2027 bijna € 2 miljoen. We schatten het risico in op 20% van deze kapitaallasten.

Algemene uitkering

Het rijk heeft het accres voor wat het volumedeel voor de jaren 2022 tot en met 2025 bevroren. Dit betekent dat de algemene uitkering niet meer onderhevig aan de schommelingen van de rijksuitgaven. Voor de loon - en prijswontwikkeling vindt wel bijstelling van de algemene uitkering plaats. We lopen het risico dat deze bijstelling niet toereikend is. Na 2025 is er sprake van een financieel ravijn omdat de aanvullende middelen uit het Regeerakkoord tot 2026 lopen. En ook de opschalingskorting die tot 2026 bevroren was, voert het rijk weer op. In de raming 2026 en 2027 hebben we hiermee rekening gehouden en de VNG is met het Rijk in gesprek over een stabiele en reële algemene uitkering vanaf 2026. De herijking van de algemene uitkering heeft het Rijk voor een groot deel verwerkt in de uitkering voor 2023. Er vinden nog vervolgonderzoeken plaats, die mogelijk tot bijstelling van de algemene uitkering leiden.

Vooralsnog schatten we het totale risico met betrekking tot de algemene uitkering in op 2,5% van € 70,2 mln is € 1,755 mln. De kans hierop is 25%.

Garanties en borgstellingen

De gemeente staat garant voor aan enkele stichtingen en verenigingen en stichtingen verstrekte geldleningen (€ 2.157.072) en is achtervang voor leningen aangegaan door woningcorporaties (€ 142.356.732). Voor deze laatste leningen staat het WSW garant. Gezien de ervaringen en de regelgeving hierover lopen we op dit terrein nauwelijks risico. Per 1 augustus 2021 is de nieuwe generieke achtervangovereenkomst van toepassing. Hierdoor is het risico dat het WSW een beroep moet doen op de gemeentelijke achtervang nog verder beperkt.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in structureel en incidenteel. De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Onderdeel	Bedrag
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>	
1. onbenutte belastingcapaciteit	4.128
2. post onvoorzien	25
3. vrije begrotingsruimte	-
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden	-

Totaal structurele weerstandscapaciteit	4.153
---	-------

Incidentele weerstandscapaciteit

1. algemene reserve	36.522
2. bestemmingsreserves	-
3. stille reserves (overwaarde gemeentelijke bezittingen)	277
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	36.799

Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2023	40.952
---	---------------

Weerstandsvermogen

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (= totaal risicoscore)}}$$

Op basis van de jaarrekening 2023 ziet de weerstandsratio er als volgt uit:

		Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021
Ratio	$\frac{40.952}{5.830} =$	7,02	6,48	6,28	6,94	7,24
weerstandsvermogen						

Een weerstandsratio hoger dan 2 is uitstekend. Met een weerstandsratio van 7,02 beschikken wij op dit moment dus over een uitstekend weerstandsvermogen. Er zijn voldoende middelen om de in beeld gebrachte risico's op te kunnen vangen.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) moeten gemeenten een vijftal financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en de jaarstukken. Het doel is om op deze wijze makkelijker inzicht te verschaffen in de financiële positie van de gemeente.

De vijf kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld, is voorbehouden aan de raad. Hiervoor zijn geen algemene normen gegeven.

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Normering Categorie
1a. Netto schuldquote	21%	68%	14%	A
1b. Netto schuldquote met correctie alle verstrekte leningen	13%	57%	7%	A
2. Solvabiliteitsratio	52%	33%	53%	A

3. Grondexploitatie	0%	-1%	0%	A
4. Structurele exploitatieruimte	6,8%	0,1%	5,7%	A
5. Belastingcapaciteit	93%	94%	92%	A

Zoals aangegeven bestaan er geen algemeen geldende of wettelijk voorgeschreven normen voor de beoordeling van de financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor een afgewogen beoordeling van de financiële positie moeten de financiële kengetallen in hun onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente worden bekeken.

Om de beoordeling gemakkelijker te maken hebben wij in de laatste kolom van bovenstaande tabel een normering opgenomen. Deze normering is gelijk aan de normen die de provincie Gelderland in het kader van haar financiële toezicht functie hanteert. Hierbij wordt gewerkt met de drie categorieën 'A', 'B' en 'C'. Aan deze categorieën is geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaats dient te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

In samenhang geven de kengetallen een positief beeld van de financiële positie van de gemeente Berg en Dal. De schuldpositie is op een aanvaardbaar niveau, er is sprake van enige onbenutte belastingcapaciteit en het weerstandsvermogen is uitstekend zodat wij in staat zijn om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente heeft veel wegen, riolen, lichtmasten, speeltuinen en gebouwen in eigendom. Dit noemen we kapitaalgoederen. De gemeente zorgt voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Dat is belangrijk om prettig en veilig in de gemeente te kunnen wonen en verblijven. Om de kapitaalgoederen goed te onderhouden hebben we beleidsplannen opgesteld en vertaald naar beheer- en uitvoeringsplannen. Zo weten we wat we willen, wat we hebben, wat nodig is en wat het ons gaat kosten.

Algemeen

In deze paragraaf beschrijven we op welke wijze wij onze kapitaalgoederen beheren. De volgende kapitaalgoederen moeten we minimaal benoemen volgens het “besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten”:

1. wegen;
2. riolering;
3. water;
4. groen;
5. gebouwen;

Van deze kapitaalgoederen moeten in de begroting:

- Het beleidskader;
- De financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien;
- De vertaling van de financiële consequenties.

Aan dit rijtje hebben wij zelf twee kapitaalgoederen toegevoegd:

6. openbare verlichting;
7. speelruimten.

Wetten en regels

Er bestaat geen algemene wet waarin staat hoe gemeentes kapitaalgoederen moeten onderhouden. Dit is namelijk in verschillende wetten beschreven. Bijvoorbeeld vanuit de provincie en waterschappen bestaan er specifieke wetten en regels.

Het algemeen uitgangspunt is dat de gemeente verplicht is om te zorgen voor een veilige openbare ruimte. Wij moeten aan kunnen tonen dat er voldoende gedaan is om de openbare ruimte veilig te houden. Dit doen wij onder anderen door regelmatig inspecties uit te voeren. De gegevens uit deze inspecties in combinatie met beleidskaders zijn de basis voor de beheer- en onderhoudsplannen.

Actuele beleids- en beheerplannen

In onderstaand schema hebben we per kapitaalgoed de relevante beleids- en beheerplannen genoemd. Het jaar geeft aan wanneer het plan vastgesteld is. De frequentie gaat over de houdbaarheid van het plan. Onder volgende actualisatie staat in welk jaar we de bestaande versie actualiseren. In de laatste kolom is aangegeven waar en of het beleids- beheerplan in de begroting staat.

Beheerplan	Vaststelling	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Financiële vertaling in begroting
Alg. Integraal beleidsplan openbare ruimte	Raad: 12 juni 2023	-	-	Algemeen
1. Onderhoudsplan Wegen	Raad: 1 april 2021	Een keer per 5 jaar	2026	MIP* en voorziening
2. Gemeentelijk Rioleringsplan	Raad: 29 oktober 2020	Een keer per 5 jaar	2025	MIP*, reserve en exploitatie
3. Water (valt onder GRP)	Raad: 29 oktober 2020	Een keer per 5 jaar	2025	MIP* en exploitatie
4.1. Bomenstructuurplan	Gbk: 29 augustus 2013 MadR: 28 januari 2014	Een keer per 10 jaar	2024	Exploitatie
4.2. Lijst bijzondere houtopstanden	Gbk-MadR: 28 januari 2014 Ubb: 20 december 2016	Een keer per 10 jaar	2024	Exploitatie
5. Gebouwen	Raad: 12 oktober 2023	Een keer per 3 jaar	2026	MIP* en voorziening
6. Openbare verlichting	Raad: 14 juli 2016	-	-	Exploitatie
7. Vervangingsplan Speelvoorzieningen	Raad: 15 december 2022	Een keer per 5 jaar	2025	Bestemmingsreserve

* MIP = Meerjaren investeringsplan

1. Wegen

Wat willen we?

We willen onze wegen sober onderhouden. In 2021 heeft de gemeenteraad opnieuw bepaald wat de onderhoudsniveaus van elke weg zijn. Wij hadden een uitbalancerend onderhoudsniveau waarvoor ruim € 1,3 miljoen euro beschikbaar was. Dit is in 2022 teruggebracht naar een sober kwaliteitsniveau en daarvoor is € 1 miljoen beschikbaar. Deze bezuiniging hebben wij bij deze begroting teruggedraaid. Daarnaast weten we niet goed wat het effect van extreme vorst of hitte zal zijn. We zien al wel dat het aantal meldingen over oneffenheden toeneemt. Daarom hebben we na twee jaar een evaluatie afgesproken. Daarnaast hebben we in 2022 voorgesteld om de bezuiniging terug te draaien. Tijdens de evaluatie komen we daarop terug.

Bij het uitgebalanceerd onderhoudsniveau maakten we onderscheid tussen bepaalde type wegen. Zo schreven we voor bijvoorbeeld centrumgebieden, rijbanen en fietspaden binnen de kom hoge kwaliteit voor. Voor bedrijventerreinen, wijkontsluitingswegen en overige wegen binnen de kom was dit niveau basis. Bij het nieuwe sobere niveau staat alles op laag. We maken dus geen verschil meer tussen bijvoorbeeld centrumgebieden en wegen buiten de bebouwde kom. Meer en gedetailleerde informatie hierover staat in het onderhoudsplan wegen.

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse inspectie brengen we de onderhoudstoestand in kaart. In 2022 voerden we deze tweejaarlijkse inspectie voor het laatst uit. Het aansluitende beheerplan 'beheerplan wegen 2020' heeft de raad in 2021 vastgesteld.

De volgende inspectie staat gepland voor 2024. De inspectie geeft per wegvak inzicht in de kwalitatieve toestand. Als uit de inspectie blijkt dat een weg niet meer te onderhouden is, dan vragen we budget voor een reconstructie aan. Dit doen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP).

Stand van zaken Voorjaarsnota

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

De wegininspectie is inmiddels georganiseerd en gepland voor het voorjaar van 2024.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Wegen: oppervlakte van het wegennet	2.006.402	m ²
Wegen: binnen bebouwde kom	1.431.126	m ²
Wegen: buiten bebouwde kom	575.276	m ²
Wegen: elementen bestrating	1.097.107	m ²
Wegen: asfalt	850.171	m ²

Wat is nodig?

Het adviesbureau voert de inspectie 2022 op het moment van schrijven uit. Daarom kunnen we nog geen volledige opsomming van werkzaamheden maken.

In 2023 gaan we in ieder geval groot onderhoud uitvoeren aan:

- Het fietspad Hubertusweg (Persingen)
- Het derde en laatste gedeelte van Oude Kleefsebaan (Berg en Dal)
- De Plakseweg (Groesbeek)
- De Cranenburgsestraat (Groesbeek)

Stand van zaken Voorjaarsnota

- Groot onderhoud van fietspad Hubertusweg (Persingen) staat voor het 2e kwartaal gepland.
- Voor het derde en laatste gedeelte van Oude Kleefsebaan (Berg en Dal) zijn we in afwachting van resultaten van de afrondende weginspectie. Daarna plannen we het onderhoud in.
- Groot onderhoud aan de Plakseweg (Groesbeek) staat gepland voor het 3e kwartaal.
- Het onderhoud van Cranenburgsestraat (Groesbeek) hebben we toegevoegd aan een project op het Meerjaren Investeringsplan (MIP), omdat er ook een verkeerskundige wens ligt. Het project staat voor 2024 op de planning.

Stand van zaken Jaarrekening

- Het fietspad Hubertusweg (tussen Persingen en Ooij) is gereed. We hebben de deklaag vervangen.
- Het derde en laatste gedeelte van de Oude Kleefsebaan (Berg en Dal) hebben we uitgesteld. De reden voor verschuiving is het natte najaar.
- De Plakseweg (Groesbeek) is gereed, We hebben de wegkanten verbeterd. Daardoor is de uitwijkmogelijkheid vergroot.
- De voorbereiding van het onderhoud aan de Cranenburgsestraat (Groesbeek) start in het eerste kwartaal van 2024. We combineren groot onderhoud met verkeerskundige aanpassingen. Daardoor vraagt dit werk meer tijd in de voorbereiding. De uitvoering staat gepland na de bouwvak vakantie 2024.

Wat kost het?

Samen met de planning uit het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vormen de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten met andere vakgebieden, zoals openbare verlichting, groen, water en spelen. Deze integrale projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het MIP staan de kosten per project.

Voor groot onderhoud werken we met raamovereenkomsten. Op basis van deze overeenkomsten kunnen wij diverse onderhoudswerkzaamheden uit laten voeren. Door groot onderhoud op tijd uit te voeren, kunnen we de levensduur van de weg verlengen en reconstructies uitstellen.

Voor financiering van het groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud wegen. Hier voegen we jaarlijks € 1.278.000 aan toe. Voor het verloop van de voorziening onderhoud wegen verwijzen wij u naar het overzicht “reserves en voorzieningen”.

Stand van zaken Voorjaarsnota
Geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben € 1.278.000 toegevoegd aan de voorziening groot onderhoud wegen. Binnen de onderhoudsvoorziening is voldoende ruimte.

2. Riolering

Wat willen we?

Een goed functionerend en heel rioolstelsel, zodat we vuilwater en hemelwater op een juiste manier kunnen verwerken. Dat doen we door het afvalwater af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Het inzamelen en afvoeren van afvalwater naar de afvalwaterzuivering is een belangrijke wettelijke zorgplicht voor de gemeente. Daarnaast heeft de gemeente ook de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van hemelwater en het voorkomen van nadelige gevolgen voor grondwater. De riolering maakt deel uit van het watersysteem, waarbij zowel boven- als ondergrondse voorzieningen aanwezig zijn. Daarmee is het een belangrijk onderdeel van de leefomgeving.

Een aantal ontwikkelingen hebben een directe relatie met riolering en een effect op onze werkzaamheden.

- Klimaatadaptatie. Het klimaat verandert. Het regent vaker en harder, het wordt warmer en droger voor lange aaneengesloten perioden. Droge zomers hebben effecten op onze waterhuishouding. Dat zien we door grondwaterstanden die dalen, een stuwwal die steeds droger wordt en opgedroogde bronnen, waaronder de bron van de Groesbeek.
In 2016 maar ook in 2018 hebben we in onze gemeente ook te maken gehad met zware buien die voor veel overlast hebben gezorgd. Vooral in de kern Breedeweg was veel wateroverlast.
- Duurzaamheid/circulariteit. Ontwikkelingen om de riolering te verduurzamen houden we in de gaten. Je kunt hierbij denken aan materialen die we hergebruiken en/of het toepassen van herbruikbare materialen. Indien mogelijk kiezen we voor renovatie van het riool in plaats van volledige vervanging.
- Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet biedt mogelijkheden om zaken die nu nog op nationaal niveau geregeld zijn, straks lokaal te regelen. Dit betekent dat er straks meer keuze is hoe we de gemeentelijke watertaken vormgeven. De gemeentelijke zorgplichten blijven overigens onveranderd gelden en komen terug in de Omgevingswet.

Het beleid rondom riolering en de gemeentelijke watertaken staat in het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Dit GRP heeft de raad in het najaar van 2020 vastgesteld. Het voorgaande beleid zetten we grotendeels door, maar we geven meer aandacht aan klimaatverandering en hoe we hier mee omgaan. Het GRP biedt ook de onderbouwing voor (ontwikkeling van) de rioolheffing.

Eén van de speerpunten is om de stankproblematiek rondom de randvoorziening Heikant aan te pakken. We zijn berekeningen uit aan het voeren, om tot een uitvoerbaar plan te komen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Voor de stankproblematiek rondom de randvoorziening Heikant hebben we onderzoek uit laten voeren. Het rapport is binnen en de resultaten bespreken we in het 2e kwartaal met Waterschap Rivierenland.

Stand van zaken Jaarrekening

De gesprekken met Waterschap Rivierenland zijn gevoerd. We trekken samen op in dit project. Er zijn ontwikkelingen nabij de randvoorziening en dat biedt kansen. Denk aan het zichtbaar maken/natuurlijk inpassen van De Groesbeek. We hebben een projectleider aangesteld om de mogelijkheden te verkennen. We zijn bezig met een oplossing op korte termijn voor het stankprobleem. Dit doen we vooruitlopend op de mogelijke herinrichting van het terrein en het ondergronds plaatsen van de randvoorziening.

Wat hebben we?

Onderstaande tabel geeft een globaal overzicht van de voorzieningen binnen de gemeente Berg en Dal voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater en grondwater.

Taakveld	Omvang	Eenheid
Riolering: lengte vrijvervalriool	273	km
Riolering: lengte drukriool	82	km
Riolering: gemalen	53	stuks
Riolering: bergbezinkvoorziening	7	stuks
Riolering: drainage	8	km
Riolering: pompunits	219	stuks
Riolering: straatkolken	11.500	stuks

Wat is nodig?

Onderstaande reguliere beheerwerkzaamheden en projecten voeren we jaarlijks uit om te voldoen aan de visie en beleidsdoelen:

- Reinigen en inspecteren riolering.
- Reinigen van straat- en trottoirkolken.
- Reinigen en inspecteren rioalgemalen en pompunits.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan riolering en kolken.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan gemalen en pompunits.
- Meten en monitoren van riolering en grondwater.

Afhankelijk van ontwikkelingen en het functioneren van bestaande voorzieningen, berekenen we het functioneren van de riolering met een computermodel. Op basis van deze uitkomsten laten we werkzaamheden aan het riool uitvoeren.

Stand van zaken Voorjaarsnota

- Reiniging en inspectie van hoofdriolering voert de aannemer in het 1e en 2e kwartaal uit.
- De verbeteringsmaatregelen aan riolering en kolken zijn in voorbereiding.
- De verbeteringsmaatregelen aan gemalen en pompunits van 2022 gaan in het 2e kwartaal in uitvoering en die van 2023 zijn in voorbereiding.

Stand van zaken Jaarrekening

- De reiniging en inspecties van de hoofdriolering zijn uitgevoerd.
- Afgelopen jaar hebben we diverse reparaties uitgevoerd aan de riolering.

- We lopen achter met de verbeteringsmaatregelen aan de gemalen en pompunits. We hebben in 2023 de maatregelen uitgevoerd die in 2022 op de planning stonden. De gemalen die in 2023 op de planning stonden hebben we deels uitgevoerd, zijn we nog mee bezig en hebben we deels in voorbereiding.

Wat kost het?

De planning uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vormt samen met de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten. Deze projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het GRP is gerekend met deze projecten en hiervoor geld gereserveerd.

Voor groot en dagelijks onderhoud is er budget in de exploitatie. Door groot en dagelijks onderhoud tijdig uit te voeren, kunnen we de levensduur van de riolering verlengen.

Om de lasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, maken we gebruik van de voorziening riolering. Het uitgangspunt is volledige kostendekkendheid.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

De budgetten voor riolering zijn niet volledig gebruikt. Daarom hebben we € 77.000 gestort in de voorziening riolering, zodat het geld beschikbaar blijft voor riool.

3. Water

Wat willen we?

De komende periode willen we bij de aanleg van riolering zo veel mogelijk huishoudelijk afvalwater en hemelwater scheiden. Waar mogelijk infiltreren we hemelwater, dit helpt verdroging tegen te gaan en het hoeft niet te worden afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinrichting. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden met maatregelen voor klimaatadaptatie.

In 2019 hebben de regiogemeenten samen met veel andere partijen de visie Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal ondertekend. In deze visie staan veel ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen. In een uitvoeringsprogramma staat wat prioriteit heeft, wat we regionaal of lokaal gaan doen en welke partijen bij welke maatregelen betrokken zijn. Er is in ieder geval een bewustwordingscampagne nodig om inwoners duidelijk te maken dat we ons moeten voorbereiden op de klimaatverandering en dat de overheid niet alles kan en wil oplossen. Ook inwoners en organisaties staan aan de lat om maatregelen te nemen. Er moet hierbij een goede balans zijn tussen maatregelen die de gemeente voorbereidt en uitvoert en ruimte geven aan initiatieven van inwoners en organisaties.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

De subsidieregeling afkoppelen, die de inwoners stimuleert om zelf hemelwater te infiltreren i.p.v. af te voeren naar het riool, is geëvalueerd. Naar aanleiding van deze evaluatie is de regeling iets aangepast om het nog laagdrempeliger te maken om voor de inwoners af te koppelen.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Water: infiltratieputten	516	stuks
Water: wadi's (23 stuks)	15.830	m ²
Water: waterwerkt Beek	4	km
Water: sloten	64	km
Water: waterdoorlatende verharding	6.150	m ²

Wat is nodig?

Op diverse plekken hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. Vooral in de kern Breedeweg en, hoewel in andere mate ook in de kern Beek. Het centrum van Groesbeek en Heilig Landstichting zijn ook plekken die hier regelmatig mee te maken hebben. We maken onderscheid tussen wateroverlast en waterhinder. Met overlast bedoelen we dat er daadwerkelijk schade optreedt aan privé of gemeentelijke eigendommen. Met hinder bedoelen we situaties waarbij water op straat staat. Overlast heeft de hoogste prioriteit.

Daarnaast hangt het omgaan met hevige neerslag samen met de hemelwaterzorgplicht van de gemeente. Hemelwater gaat via het oppervlak maar gedeeltelijk ook via het rioolstelsel. Het houdt daarom verband met elkaar. De invulling van de zorgplicht staat in het Gemeentelijk Rioleringsplan Berg en Dal. Concreet voeren we zogenoemde basisrioleringsplannen (BRP) uit. Bij het opstellen van deze plannen bekijken we welke locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen.

In 2019/2020 zijn we gestart met het project Wateroverlast Breedeweg. Samen met het Waterschap treffen we maatregelen in en rond de kern van de Breedeweg, om zo de wateroverlast te verminderen. De geplande projectduur voor wateroverlast Breedeweg is 2020 tot en met 2024.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Voor de locaties Beek en Heilig Landstichting zijn inmiddels werkateliers wateroverlast geweest, waarbij het Waterschap Rivierenland ook aanwezig was. Dit is een verkennend veldonderzoek om kennis en informatie op te halen.

Daarnaast hebben we voor Heilig Landstichting een bodemonderzoek uit laten voeren. Dat was nodig om te onderzoeken of we in Heilig Landstichting regenwater kunnen infiltreren.

Stand van zaken Jaarrekening

In Heilig Landstichting hebben we op tactische punten vijf infiltratieputten geplaatst.

Daardoor kan overtollig hemelwater op die plekken in de bodem infiltreren.

Het project Wateroverlast Breedeweg: van stroombaan 1, 2 en 6 zijn de werkzaamheden uitgevoerd en afgerond. Financieel zijn deze projecten nog niet gereed, in het veld wel.

Wat kost het?

Vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken is inzichtelijk gemaakt welke financiële middelen noodzakelijk zijn voor de maatregelen die we willen nemen. Deze zijn opgenomen in het GRP 2021-2025. Ook leveren wij een bijdrage aan andere disciplines voor onderhoud. Een concreet voorbeeld is dat de groenbeheerders voor het onderhoud van wadi's een bijdrage uit het GRP ontvangen.

Bij gecombineerde projecten (bijvoorbeeld; groen, wegen en riolering) op het Meerjaren investeringsplan is ook aandacht voor het hemelwater. In die plannen maken we ruimte om

water tijdelijk op te vangen en in het gebied te verwerken. Hiervoor is jaarlijks € 200.000 beschikbaar.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

In de Herwendaalsehoek hebben we het afkoppelbudget (€200.000,-) ingezet om verticale infiltratieschachten aan te leggen. Door middel van deze infiltratieschachten is de openbare ruimte afgekoppeld en kan het hemelwater infiltreren in de bodem.

4. Groen

Wat willen we?

We willen dat het openbaar groen schoon, heel en netjes is. Groen bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefomgeving. Daarom laten we het gemeentelijk stedelijke groen (zoals plantsoenen en hagen) op A-kwaliteit onderhouden. Dat betekent dat er weinig onkruid mag groeien en er geen kale plekken mogen zijn. Grasvelden onderhouden we op hetzelfde kwaliteitsniveau en maaien we daarom in het groeiseizoen wekelijks.

Natuurlijk groen, zoals bermen en sloten, maaien en onderhouden we 1 tot 2 keer per jaar. De trend is om meer in te zetten op biodiversiteit en ecologisch bermbeheer. Dit betekent dat we brede bermen minder vaak maaien (2*50%) en maai-resten opruimen om zo de ontwikkeling van bloemen en kruiden te stimuleren. De meterstrook met bermplanken en uitzichthoeken maaien we drie keer per jaar vanwege verkeersveiligheid.

Voor het boombeheer hebben wij een lijst met de meest bijzondere bomen (lijst bijzondere houtopstanden) en een bomenstructuurplan (waardevolle rijen van bomen). In deze documenten staat welke bomen/structuren wij het meest belangrijk vinden. Actualisatie van deze documenten staat op de planning. Naar verwachting zal dit in 2024, na vaststelling van het integrale beleidsplan openbare ruimte zijn. In dat plan beschrijven we kaders en maken ambities concreet.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Het integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) is in concept gereed. In het 1e kwartaal is dit voor een inhoudelijke bespreking aan de carrousel voorgelegd, waarna we het definitief maken. In het 2e of 3e kwartaal leggen we het beleidsplan ter vaststelling aan de raad voor. Daarna starten we met de actualisatie van de lijst bijzondere houtopstanden en het bomenstructuurplan.

Stand van zaken Jaarrekening

Het integraal beleidsplan openbare ruimte is vastgesteld. Inmiddels zijn we gestart met de doorvertaling naar concrete uitvoeringsmaatregelen in een 'Handboek inrichting openbare ruimte (HIOR)'.

In 2023 hebben we de overstap naar een nieuw beheersysteem gemaakt. Dat systeem is vriendelijker in gebruik. Daardoor zal er een betere interactie tussen binnen en buiten zijn.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Groen: aantal bomen (exclusief bospercelen)	16.733	stuks
Groen: oppervlakte cultuurrijke beplanting	198.033	m ²
Groen: gazon	360.392	m ²
Groen: bermen	857.816	m ²

Wat is nodig?

Voor het klein en groot onderhoud van dit kapitaal werken wij met onderhoudscontracten, die wij in de markt brengen. In deze contracten beschrijven wij wat de aannemers moeten doen. Voor het dagelijks onderhoud van het stedelijk groen hebben we een contract met de DAR. Zij voert het onderhoud in het groeiseizoen uit met ongeveer 20 medewerkers van het Werkbedrijf Rijk van Nijmegen (WBRN). In de wintermaanden schalen ze af en zijn dit er ongeveer 10.

Het onderhoud van gazon, bermen en sloten besteden wij uit. Het gazonbestek moeten we over twee jaar opnieuw aanbesteden en het bermenbestek volgend jaar.

Naast regulier onderhoud moeten we groen regelmatig vernieuwen. Bijvoorbeeld als er veel planten uitgevallen zijn. Elk najaar vervangen wij ruim 15.000 planten en struiken. Bomen vervangen we als ze ziek of dood zijn. Uitgangspunt is dat wij minimaal één nieuwe boom planten voor iedere boom die wij kappen. Door groen en bomen tijdig te vervangen ontstaat er geen achterstand en blijft het gemeentelijk groen op peil.

Daarnaast zetten we in op het groen inrichten van nieuwe wijken en het vergroenen van bestaande wijken. Groen draagt bij aan allerlei actuele onderwerpen, zoals hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimte voor water

Voor bomen hebben wij een zorgplicht. Dat betekent dat we ze regelmatig moeten controleren en onderhouden. De controle doet een externe partij en de buitendienst onderhoudt de bomen. Inmiddels is een kleine achterstand in het boomonderhoud ontstaan. Dit komt vooral door personeelwisselingen. We willen dit oplossen door een deel van het boomonderhoud eenmalig aan te besteden.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Voor herplant hanteren we inmiddels een andere norm. Indien mogelijk, planten we twee bomen ter compensatie voor iedere boom die we kappen. Dit naar aanleiding van een raadsbesluit.

In het 1e kwartaal hebben we de aanbesteding voor het wegwerken van de achterstand in boomonderhoud uitgezet. Zodra deze opdracht uitgevoerd is, hebben we de achterstand ingelopen. Dat is in ieder geval eind dit jaar.

Stand van zaken Jaarrekening

[De achterstand in het boomonderhoud hebben we weggewerkt. Daardoor sluit het onderhoud weer aan op de vooruitlopende boominspecties.](#)

Wat kost het?

Voor klein en groot onderhoud van stedelijk groen zoals plantsoenen, hagen en grasvelden is in de exploitatie in totaal ongeveer € 870.000 opgenomen.

Voor onderhoud van natuurlijk groen zoals landschapselementen, parken en bermen is in de exploitatie ongeveer € 300.000 opgenomen.

Voor onderhoud en inspectie én het vervangen van enkele bomen is jaarlijks ongeveer € 100.000 beschikbaar in de exploitatie. Vervangen we bomenlanen of liften we mee in projecten, dan vragen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP) om budget.

Stand van zaken Voorjaarsnota
Zie mutatie Voorjaarsnota bij programma Onze buurt (2.15).

Stand van zaken Jaarrekening

Het vervangen van dode bomen en beplanting heeft beduidend meer gekost. Dat er zo veel dood is gegaan, heeft te maken met langdurige droge periodes.

5. Gebouwen

Wat willen we?

Het onderhoudsniveau van alle overheidsgebouwen zo optimaal mogelijk houden. Hierbij maken we onderscheid tussen het gemeentehuis en overige gemeentelijke gebouwen. Het gemeentehuis onderhouden we op niveau 2 en andere gebouwen onderhouden we op niveau 3 en 4 (1 is optimaal en 6 is de ondergrens).

De wens is om al onze gebouwen energiezuinig te maken, waarbij de ondergrens op energielabel c ligt. Energielabel C is de minimale wettelijke eis voor overheidsgebouwen en geldt met name voor panden met een groot verbruik.

We onderhouden al onze panden doelmatig en sober. Het gemeentehuis dient daarbij in conditie redelijk tot goed te blijven. Voor de overige panden geldt een redelijke conditie. Veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en circulariteit (hergebruik van materialen) zijn hierin de belangrijkste onderhoudsaspecten.

Iedere drie jaar laten we onze gebouwen inspecteren en stellen we een onderhoudsplan op. We vervangen conform planning en op natuurlijke momenten, maar wel door duurzamere alternatieven.

We werken met vier voorzieningen:

1. gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf
2. sportaccommodaties, zoals de sporthallen en het zwembad
3. welzijnsaccommodaties, zoals de Mallemolen en het kulturhus in Millingen a/d Rijn
4. overige accommodaties, zoals het draisine gebouw en parkeergarage Bellevue

Stand van zaken Voorjaarsnota

Gemeentelijke gebouwen

Gepland onderhoud aan het gemeentehuis stellen we uit in verband met de huisvestingsplannen. Zodra de huisvestingsplannen gereed zijn en in uitvoering gaan, voeren we ook het onderhoud uit. Op deze manier kunnen we werk met werk maken.

Sportaccommodaties

De conditie van zwembad de Lubert blijkt slechter te zijn dan we dachten. Hierover is een rapport in de maak. In dit rapport staat onder andere iets over de constructieve veiligheid van dit gebouw.

In algemene zin zien we dat met name de eigen sportaccommodaties op leeftijd raken. Gevolg hiervan is dat (groot) onderhoud steeds vaker nodig is. Hierop willen we ons onderhoud afstemmen. Voor de schoolgebouwen stellen we na de zomer een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op.

Stand van zaken Jaarrekening

Zwembad De Lubert

Het rapport voor zwembad De Lubert is gereed. Op basis daarvan volgde het advies van de ODRN om het zwembad in 2026 te sluiten.

Voorzieningshart Op de Heuvel

De raad heeft ingestemd met een voorstel het Voorzieningshart over te nemen. Dit gebouw is aan het gemeentelijke vastgoed toegevoegd. Het stichtingsbestuur blijft bestaan en Oosterpoort trekt zich terug.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	26.289	m ² /bvo
Gemeentelijke gebouwen	9	stuks
Sportaccommodaties	4	stuks
Welzijnsaccommodaties	4	stuks
Overige accommodaties	15	stuks

Wat is nodig?

Wij organiseren aanbestedingen en stellen contracten op voor een periode van minimaal drie jaar. Deze contracten gaan over dakwerk, schilderwerk, bouwkundig onderhoud, werktuigbouwkundig onderhoud en elektrotechnisch onderhoud. Het elektrotechnisch en werktuigbouwkundig onderhoud hebben we aanbesteed. Beide werken zijn door dezelfde aannemer aangenomen. Daarmee is het onderhoud voor maximaal vier jaar geregeld. Vorig jaar hebben we het schilderwerk aanbesteedt.

Overige projecten zijn:

- Bouw zoutloods in Millingen aan de Rijn.
- Verduurzamen de Duffelt.
- Revitalisering van de Mallemolen.
- Verder verduurzamen van het gemeentehuis naar duurzaamheidslabel A++, een Bijna Energieneutrale Gebouw (BENG).

Stand van zaken Voorjaarsnota

- We hebben twee keer aanvullend krediet aan moeten vragen voor de bouw van een zoutloods. Dit had met verontreiniging van de grond te maken. De aannemer staat in de startblokken om te beginnen. De vergunningen voor de bouw van de zoutloods zijn verleend.
- Verduurzaming van de Duffelt laat nog even op zich wachten. Dat heeft vooral te maken met het gegeven dat de huidige dakconstructie waarop zonnepanelen moeten komen te licht is gebleken.
- De kostenraming voor revitalisering van de Mallemolen valt aanzienlijk hoger uit dan verwacht. We zijn nu aan het onderzoeken welke maatregelen we moeten nemen om het gebouw überhaupt open te kunnen houden en aan wet- en regelgeving te voldoen.
- Het verduurzamen van het gemeentehuis moet een project worden. Hiermee moeten we nog starten.

Stand van zaken Jaarrekening

- De bouw van de zoutloods in Millingen aan de Rijn is gereed.
- Revitalisering van de Mallemolen. De plannen voor revitalisering van de Mallemolen waren gereed om in te brengen in de raad. Omdat de raad inzage wil hebben in de investeringen voor de komende jaren voor alle projecten is pas op de plaats gemaakt.

Wat kost het?

Voor financiering van groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud gebouwen. De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening is € 354.000. Daarnaast is er in de exploitatie € 331.000 beschikbaar voor dagelijks en contractueel onderhoud.

In 2022 zijn we gestart met de herinspectie van alle gemeentelijke gebouwen. In 2023 zijn alle toevoegingen aan de voorzieningen geactualiseerd. We voorzien een forse stijging in loon- en materiaalkosten.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

Het onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2023-2025 is in oktober 2023 door de raad vastgesteld. We hebben € 440.000 toegevoegd aan de voorziening. Binnen de onderhoudsvoorziening is voldoende ruimte.

De toevoeging van het Voorzieningshart aan ons vastgoed leidt tot hogere onderhoudskosten.

6. Openbare verlichting

Wat willen we?

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp en speerpunt. Onze gezamenlijke doelstelling is om in 2030 nog maar de helft van de stroom te verbruiken ten opzichte van 2013. Dat hebben de gemeenten in Nederland met elkaar afgesproken. De oude lampen verbruiken gemiddeld 40 Watt stroom. Daarom gebruiken we sinds 2013 ledlampen. Deze verbruiken nog maar 16 Watt.

In de gemeente Berg en Dal staan ongeveer 7.000 lichtmasten. Daarvan heeft ongeveer 50% al zuinige LED-lampen. De overige lichtmasten zijn nog niet afgeschreven en vervangen we zodra dat nodig is door LED-lampen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De kosten voor stroom zijn aanzienlijk toegenomen. Daardoor is het extra interessant om de oude lampen door de nieuwe zuinigere lampen te vervangen.

Stand van zaken Jaarrekening

We hebben besloten om de snelheid waarmee we lampen vervangen door LED niet te versnellen. Voornaamste reden hiervoor is dat we dan (oude) lampen die nog goed zijn vroegtijdig vervangen en dat is kapitaalvernietiging.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Verlichting: masten en armaturen	7.000	stuks

Wat is nodig?

Dit jaar vervangen we lichtmasten in een gedeelte van de Breedeweg (westen) en gaan we vooral in Beek en Ooij aan de slag. Daar vervangen we ruim 200 oude lichtmasten door ledverlichting.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De openbare verlichting in de Breedeweg (onder anderen de Schoolweg, Eikstraat, Kruksebaan, Wilgstraat en Acaciastraat) is vervangen. De openbare verlichting in Ooij

hebben we ook al vervangen. Daardoor is bijna alle openbare verlichting in Ooij LED. Na de zomer gaan we in de Hermelijnstraat in Beek verder met het vervangen van de openbare verlichting.

Stand van zaken Jaarrekening

De openbare verlichting in de Hermelijnstraat en de Elzenkamp in Beek hebben we in het najaar vervangen. Daarmee zijn alle geplande vervangingen uitgevoerd.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 371.000 beschikbaar voor onderhoud en vervanging van lichtmasten en openbare verlichting. Dit bedrag bestaat uit een budget voor het vervangen van lichtmasten (€321.000) en een budget voor het onderhoud (€50.000).

Stand van zaken Voorjaarsnota

Zie mutaties Voorjaarsnota bij programma Onze buurt (2.13 en 2.14).

Stand van zaken Jaarrekening

Het budget voor onderhoud is verhoogd met € 25.000 in verband met toenemende kosten. De kosten voor vervanging zijn gelijk gebleven.

7. Speelruimten

Wat willen we?

Wij willen speelplekken heel en veilig houden. Ook moeten wij voldoen aan wet- en regelgeving. Voor speeltoestellen is het 'Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen' van toepassing. Daarin staat exact beschreven waaraan speeltoestellen in de openbare ruimte moeten voldoen.

Wij kiezen ervoor om alle speeltoestellen op één plek tegelijkertijd te vervangen. Hierdoor kunnen we met het volledige budget een totaal nieuwe speeltuin maken. Samen met de kinderen uit de buurt maken wij een ontwerp. De kinderen mogen dan zelf kiezen welke speeltoestellen zij het leukste vinden.

Onze ervaring is dat metalen speeltoestellen na 18 jaar aan vervanging toe zijn. Houten toestellen zijn na 12 jaar al aan vervanging toe. Na die periodes zien we dat de kwaliteit snel achteruit gaat. Toestellen zijn niet meer op verantwoorde manieren te herstellen. Dit leidt tot onveilige situaties en/of opmerkingen van de inspecteur.

We hebben een vervangingsplan dat gebaseerd is op de leeftijd van de speelplekken. Dit plan hebben we in 2022 geactualiseerd.

Speeltoestellen vervangen wij in principe na 12 (hout) of 18 jaar (kunststof en metaal). Dit is afhankelijk van het materiaal en hoeveel de toestellen gebruikt zijn. Op basis van de kwaliteit en inspectieresultaten passen wij het onderhouds- en vervangingsplan aan. Zodra de afschrijvingstermijn bereikt is, beslissen we of we de speelplek gaan vernieuwen. Dit is ook afhankelijk van de behoefte in de wijk.

Soms is een speelplek eerder aan vervanging toe doordat toestellen slecht zijn. Dit verwerken wij in de actualisatie van het vervangingsplan.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Speelruimten: aantal speelplekken in de openbare ruimte	73 stuks	

Wat is nodig?

Een externe specialist inspecteert de speeltoestellen één keer per jaar. Daarnaast controleert onze buitendienst de speeltoestellen. Dat doen wij twee tot drie keer per jaar. Als er iets kapot is, dan maken we dat meteen. Als we iets niet meer kunnen maken, dan verwijderen we het toestel.

Voor 2023 staat het vervangen van speelplekken op de volgende locatie gepland:

- De torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth

Stand van zaken Voorjaarsnota

Naast de Torteltuin, vervangen we dit jaar nog twee speelplekken

- De speelplek aan de 17 Septemberstraat in Groesbeek
- De speelplek aan de Market Garden in Groesbeek

Vorig jaar zijn de speelplekken aan de 17 Septemberstraat en Market Garden in Groesbeek niet vervangen. Deze speelplekken zijn in de planning voor 2023 opgenomen. In totaal vervangen we dit jaar dus drie speelplekken en maken we één nieuwe speelplek in Leuth (aan de zuidzijde van de Steenheuvelsestraat).

Stand van zaken Jaarrekening

De speelplek aan de 17 Septemberstraat in Groesbeek en de speelplek aan de Market Garden in Groesbeek zijn in het geactualiseerde vervangingsschema uitgesteld. Deze staan nu voor 2024 op de planning.

We zijn in gesprek over de nieuwe inrichting van de Torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth. Een nieuwe speelplek in Leuth (aan de zuidzijde van de Steenheuvelsestraat) is nog niet gerealiseerd. Dit heeft de maken met de afstemming op naastgelegen nieuwbouwplannen.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 90.000 beschikbaar voor klein en groot onderhoud, én € 5.000 voor keuringen van speeltoestellen. Vervangingen boven de € 25.000 nemen we op in het Meerjaren Investeringsplan.

Vanaf 2020 werken we met een bestemmingsreserve voor speelruimten. Na afloop van het jaar storten wij het niet uitgegeven budget in deze reserve, zodat dit geld beschikbaar blijft voor de speeltuinen.

Stand van zaken Voorjaarsnota

We hebben de bedragen voor de vervanging van speelplekken verhoogd in het Vervangingsschema 2023-2026. Daardoor is er jaarlijks €137.650 beschikbaar voor klein en groot onderhoud. Op deze manier houden we het niveau van de speelplekken op peil en zorgen we ervoor dat ze veilig zijn.

Stand van zaken Jaarrekening

Bij de jaarrekening verrekenen we overschotten of tekorten met de bestemmingsreserve speelruimten, zodat het geld beschikbaar blijft voor de speeltuinen. In 2023 is € 77.000 toegevoegd aan de reserve.

Financiering

Op grond van het BBV, Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, moeten we een paragraaf financiering opstellen. In deze paragraaf staat hoe wij de risico's op het geld dat we uitlenen en lenen beheersen. De risico's die we moeten beheersen zijn koersrisico's en renterisico's.

Financiering

Financieringsstatuut

In het financieringsstatuut zijn door het college de richtlijnen vastgesteld voor het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet)

Met het vaststellen van de financiële verordening heeft de raad de kaders aangegeven voor de inrichting van de financiële functie en de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer. Er is een relatie gelegd met het financieringsstatuut.

Financieringspositie

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte van de gemeente aan.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Financieringspositie	31-12-2022	31-12-2023
<u>Financieringsbehoefte</u>		
Totaal vaste activa (a)	92.139	92.061
<u>Financieringsmiddelen</u>		
Reserves en voorzieningen	68.586	74.511
Langlopende leningen	31.062	28.769
Voorziening grondexploitatie	96	-
Totaal financieringsmiddelen (b)	99.744	103.281
Financieringspositie (b-a)	7.605	11.220

Bovenstaande berekening geeft aan dat er eind 2022 een financieringsoverschot. Eind 2023 was er wederom een financieringsoverschot.

Langlopende leningen

Op 1 januari 2023 was het totaal aan opgenomen geldleningen € 31,1 miljoen. In 2023 is € 2,3 miljoen afgelost. Het totaalbedrag aan langlopende geldleningen is op 31 december 2023 € 28,8 miljoen.

Liquiditeitenplanning

Op 31 december 2023 was er sprake van een liquiditeitsoverschot van ongeveer € 11,2 miljoen.

Wij zijn binnen de wettelijk voorgeschreven kasgeldlimiet gebleven. Dit is een norm die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan een jaar. Zolang deze situatie zich

voordoet en we binnen de kasgeldlimiet blijven kan het liquiditeitstekort met kort geld gefinancierd blijven. Omdat er geheel 2023 sprake is van een liquiditeitsoverschot is dit voor Berg en Dal niet aan de orde. Het verloop van de liquiditeiten is sterk afhankelijk van de tijd en de mate waarin de voorgenomen investeringen feitelijk worden gerealiseerd. Per kwartaal brengen we de liquiditeiten in beeld.

Relatiebeheer

De NV Bank voor Nederlandse Gemeenten is de huisbankier van de gemeente. Dit betekent dat nagenoeg al het gemeentelijk betalingsverkeer via deze bank loopt. Uit oogpunt van doelmatig kasbeheer proberen wij het contante geldverkeer zo veel mogelijk te beperken.

Schatkistbankieren

Per 15 december 2013 is Schatkistbankieren wettelijk verplicht. Dagelijks worden alle overtollige liquiditeiten boven een drempelbedrag afgeroomd en aangehouden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën. De drempel is vastgesteld op 2,0% van het jaarlijkse begrotingstotaal (2,0% van afgerond € 106.116.000), met een minimum van € 1.000.000. Dit betekent voor ons dat wij 2 miljoen buiten de schatkist mogen houden. Overigens hebben wij met de BNG een automatische saldogregulatie schatkistbankieren afgesproken. Alle overtollige geldmiddelen boven de € 2.000.000 worden automatisch afgeroomd naar schatkistbankieren. Het voordeel hiervan is om te voorkomen dat wij creditrente aan de BNG moeten betalen zodra wij meer dan € 2.000.000 in kas hebben. Het doel van de deelname aan schatkistbankieren is om de EMU-schuld van de collectieve sector te verlagen. De decentrale overheden krijgen geen leenfaciliteit bij de schatkist.

Rente

Koersrisico

Het koersrisico is het risico dat de waarde van aandelen of obligaties daalt door koersontwikkelingen. Wij lopen weinig koersrisico, omdat onze gelden zijn uitgezet op vastrentende waarden die niet gevoelig zijn voor koersontwikkelingen.

Renterisico

Er zijn twee normen die aangeven hoe groot het renterisico is.

1. Kasgeldlimiet

Dit is een norm die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan een jaar. De kasgeldlimiet voor 2023 bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal naar de stand van 1 januari. Volgens deze norm mogen wij 8,5% van € 106.116.000 = € 9,0 miljoen lenen.

In de Wet financiering decentrale overheden staat dat de kasgeldlimiet gedurende twee achtereenvolgende kwartalen mag worden overschreden. Wij voldoen in 2023 aan de gestelde norm. In onderstaand overzicht is het verloop per kwartaal aangegeven.

2. Renterisiconorm

Deze norm geeft aan dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzelingen van huidige en nieuwe leningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (€106.116.000). Voor onze gemeente betekent dit dat de aflossingen en de renteherzelingen onder de € 21,2 miljoen moeten blijven. In 2023 zijn de lasten voor renteherziening en aflossing € 2,3 miljoen. Wij blijven in 2023 dus ruim onder de norm.

Rentebeleid

Zowel de korte als de lange rente is gestaag gestegen. De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank

(ECB). De ECB heeft in 2023 de rente al verhoogd en zal dit blijven doen om de inflatie te dempen. Op dit moment voorzien wij geen nieuwe langlopende schulden. In de jaarrekening 2023 hebben wij gerekend met een rente percentage van 1,50% voor de reserves en vaste activa. Voor de grondexploitatie zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 0,87%.

(bedragen x € 1.000)

	1e kwartaal 2023	2e kwartaal 2023	3e kwartaal 2023	4e kwartaal 2023
1) <u>Toegestane kasgeldlimiet</u>				
- in procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
- in bedragen	9.020	9.020	9.020	9.020
<u>Netto vlottende schuld</u>				
2) Omvang vlottende korte schuld	4.751	2.399	1.821	5.029
3) Vlottende middelen	33.740	28.738	25.434	27.864
4) Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-28.989	-26.339	-23.612	-22.834
Ruimte+/Overschrijding- (1-4)	38.009	35.359	32.632	31.854

De commissie BBV adviseert een schema rentetoerekening op te nemen. Doelstelling is het bevorderen van een eenduidige handelswijze over rente door gemeenten. Dit schema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering en het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Hieronder vindt u het schema rentetoerekening.

Schema rentetoerekening zonder bespaarde rente

Externe rente korte en lange financiering		517.900
Externe rentebaten		-52.909
		<u>464.991</u>
Af : rente grondexploitatie		-1.103
Af: rente projectfinanciering		<u>0</u>
Saldo door te rekenen externe rente		463.888
Rente eigen vermogen		873.173
Rente voorzieningen contante waarde		<u>155.616</u>
Toe te rekenen rente taakvelden		1.492.677
Werkelijk aan taakvelden toegerekend	1,50%	<u>1.382.087</u>
Renteresultaat		-110.590

Staat herkomst en besteding van middelen

De Staat herkomst en besteding van middelen geeft inzicht in de achterliggende bronnen die de ingaande en uitgaande kasstromen veroorzaken. Operationele activiteiten die bestaan uit transacties die veelal direct leiden tot opbrengsten en kosten.

Investeringsactiviteiten zijn de investeringen in en de desinvesteringen van immateriële, materiële en financiële vaste activa.
Financieringsactiviteiten bestaan uit de activiteiten ter financiering van de operationele en investeringsactiviteiten.

Bedragen x €1.000

Kasstroom uit operationele activiteiten	2023
Saldo programmarekening	3.708
Afschrijvingen	7.163
Mutatie werkkapitaal:	
- Mutatie voorraden	696
- Mutatie vorderingen	-9.428
- Mutatie kortlopende schulden excl. Bankschulden	4.983
Totaal mutatie werkkapitaal	-3.749
Onttrekkingen reserves	-15.132
Toevoegingen reserves	17.121
Onttrekkingen / vrijval voorzieningen	-2.391
Toevoegingen voorzieningen	2.620
Totaal uit operationele activiteiten	9.338
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	
Investerings immateriële vaste activa	-74
Desinvesteringen immateriële vaste activa	-
Investerings materiële vaste activa	-8.509
Desinvesteringen materiële vaste activa (bijdrage derden)	952
Investerings financiële vaste activa	-500
Desinvesteringen financiële vaste activa	1.046
Totaal investeringsactiviteiten	-7.085
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	
Opname langlopende geldleningen	-
Aflossing langlopende geldleningen	-2.292
Mutatie kasgeldleningen	-
Totaal financieringsactiviteiten	-2.292
Mutatie geldmiddelen	-38
De mutatie in geldmiddelen is als volgt te specificeren:	
Liquide middelen ultimo vorig dienstjaar:	530
Liquide middelen ultimo dienstjaar:	493
Afname liquide middelen	-38

Bedrijfsvoering

Wij blijven de dienstverlening ontwikkelen. Daardoor krijgt ook de bedrijfsvoering, de organisatie van de gemeente, doorlopend aandacht. In deze paragraaf gaan wij in op ons beleid rond de bedrijfsvoering en de maatregelen die we treffen om de bedrijfsvoering ook in 2023 en volgende jaren bij de tijd te houden.

Personeel

Goed werkgeverschap

De komende jaren is het nog belangrijker dan voorheen om goed personeel binnen te halen en juist ook zittend personeel te behouden (binden en boeien). Goede oplossingen en ideeën moeten we (direct) door kunnen voeren. We denken hierbij bijvoorbeeld aan het aanpassen en uitbreiden van secundaire arbeidsvoorwaarden of opleiding & coaching mogelijkheden. Maar we moeten bijvoorbeeld ook denken aan manieren om weer meer verbinding met elkaar te creëren en een eenheid te vormen ('wij, Berg en Dal'). We hebben hiervoor extra budget opgenomen omdat de huidige budgetten niet toereikend zijn om extra oplossingen en ideeën uit te kunnen voeren.

Diversiteit

Binnen de gemeente Berg en Dal willen we met ons personeelsbestand een afspiegeling van de samenleving zijn. Als maatschappelijke organisatie vinden wij dat we hierin een voorbeeldfunctie hebben. Verschillen tussen mensen binnen onze organisatie maken ons juist krachtig. Door een divers én inclusief personeelsbestand zijn we beter in staat om ontwikkelingen en spanningen in de samenleving te begrijpen en hierop in te spelen. We vinden het belangrijk dat er binnen de teams aandacht is voor de sociale veiligheid. Door verschillen te accepteren en collega's onderling te stimuleren om met elkaar in gesprek te blijven. Zo zorgen we er samen voor dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn binnen de gemeente Berg en Dal.

Arbeidsmarktcommunicatie

Het vinden van de juiste persoon voor een functie is een steeds grotere uitdaging geworden. Dit komt door de krapte op de arbeidsmarkt. Het aanbod van actieve baanzoekers is nog nooit zo laag geweest. Gelijktijdig groeit de vraag naar personeel juist. Om deze uitdaging als organisatie aan te kunnen, moeten wij meer aandacht besteden aan onze arbeidsmarktcommunicatie.

Arbeidsmarktcommunicatie komt in het kort neer op de vraag; hoe en waar presenteren we gemeente Berg & Dal als werkgever? Het gaat hierbij zowel om het bereiken van naamsbekendheid als om het zorgen voor een positieve houding tegenover de organisatie. Deze communicatie is niet alleen gericht op potentiële, maar ook op huidige en oud-medewerkers. Het is namelijk belangrijk aandacht te besteden aan de werving van nieuwe medewerkers én aan het onderhouden van contact met huidige medewerkers. Bij het neerzetten van een positief werkgeversimago, moet dit intern ook zo uitgevoerd en gevoeld worden.

Ontwikkeling formatie

In bijlage Formatie is het verloop van de formatie van de begroting 2022 (primaire) naar de begroting 2023 opgenomen.

Daarin is te zien dat de formatie in de begroting 2023 met 16 Fte stijgt. Hierbij is het belangrijk om te benoemen dat deze stijging ten opzichte van de primaire begroting 2022 is. Bij de vaststelling van de begroting 2022 zijn er ook een aantal formatieaanpassingen besloten (7,3 Fte), welke in dit aantal Fte is opgenomen. Daarnaast is een deel van de flexibele schil en generatiepact ingezet.

Hieronder volgt een toelichting/verklaring van deze stijging op hoofdlijnen.

Team directie (+2,0 Fte)

Er is een stijging van 2 Fte. Dit komt doordat de keuze is gemaakt dat het Sociaal Team onderdeel wordt van onze organisatie. De manager van dit team is hiermee verplaatst naar het MT (team directie). Daarnaast is bij de vaststelling van de begroting 2022 formatie beschikbaar voor de controlfunctie.

Team Ruimtelijke Ontwikkeling (+3,0 Fte)

Bij de behandeling van de begroting 2022 is 3 Fte opgenomen in de begroting. De capaciteit is ingezet om onze woonopgave te behalen. Hiervoor zijn enkele nieuwe functies binnen het team ontwikkeld, waaronder een functie beleidsuitvoering wonen en projectondersteuning.

Team Informatie (+2.8 Fte)

Bij de behandeling van de begroting 2022 is 0,8 Fte opgenomen in de begroting. Dit was om binnen het applicatiebeheer van Join (document management systeem) meer ruimte te creëren om strategisch vooruit te kunnen denken.

In de begroting 2023 is formatie opgenomen voor datagedreven werken. De vraag van de het bestuur en de organisatie naar datagedreven werken neemt toe. Vandaar dat er structureel extra formatie nodig is (1,0 Fte).

Daarnaast moet we aan veel eisen voldoen op het gebied van informatiemanagement. De uitvoerende taken kan de informatiemanager niet allemaal uitvoeren. Hier heeft de informatiemanager ondersteuning bij nodig in de vorm van een informatieadviseur (1,0 Fte).

Team Beheer Openbare Ruimte (+2,0 Fte)

Bij de behandeling van de begroting 2022 is 2,5 Fte opgenomen in de begroting. Dit was omdat binnen team Beheer Openbare Ruimte extra capaciteit nodig is, als het gaat om de advisering op het gebied van beheer en onderhoud, klimaat adaptieve maatregelen en de toegenomen participatie bij initiatieven. Het aantal is gebaseerd op het toevoegen van extra capaciteit op het gebied van integrale advisering, participatie en projectondersteuning. In de begroting 2023 voegen we 0,89 Fte structureel toe aan team BOR. Deze uitbreiding is gebaseerd op het toevoegen van extra capaciteit op het gebied van nutsvoorzieningen zoals kabels & leidingen en middenspanningsruimtes en wegbeheer.

Daarnaast is er een kleine uitbreiding voor de bouwkundig medewerker voor een goede invulling van vastgoedbeheer van onze gemeentelijke gebouwen. Tenslotte is er 1,3 Fte minder formatie door de pensionering van een tweetal interieurverzorgers, waarvan de invulling op een andere wijze gebeurt.

Team Buitendienst (+3,0 Fte)

Om het beheer van onze openbare ruimte op een goed niveau te kunnen uitvoeren, is extra formatie nodig binnen onze buitendienst. 1,0 Fte voor groen en 2,0 Fte voor servicedienst. Met name ook omdat buitendienst meer gaat doen voor het Sociaal team, bijvoorbeeld kleine woningaanpassingen en aanpassingen stoepen.

Team Inkomen en Participatie (+2,5 Fte)

Om te kunnen anticiperen op de komende ontwikkelingen is extra formatie nodig. Deze ontwikkelingen zijn onder andere de nieuwe Wet Inburgering, toename van opvang vluchtelingen en statushouders en de tijdelijke regelingen in verband met koopkrachtverlies.

We zetten de tijdelijke formatie schuldhulpverlening die bij de begroting 2022 is opgenomen om naar structurele formatie conform coalitieplan.

Sociaal Team (+0,50 Fte)

Dit betreft het terugdraaien van de laatste taakstellende bezuiniging op personele kosten Sociaal Team conform coalitieplan. Daarnaast een uitbreiding van het regieteam in verband

met toenemende aanvragen en complexere casuïstiek jeugd en Wmo begeleiding. Tenslotte is de manager verplaatst naar Team Directie.

Team Juridische zaken en Handhaving (+2,0 Fte)

In de begroting 2023 is extra formatie geraamd voor de volgende onderwerpen.

De BOA's zijn op dit moment veel tijd kwijt met het afhandelen van afvalmeldingen, terwijl dit ook uitgevoerd kan worden door een toezichthouder. We willen hiervoor een pilot starten met een toezichthouder voor 1 jaar. De extra BOA gelden vanuit de Rijksoverheid willen we hiervoor inzetten, maar we hebben nog een aanvulling nodig.

We willen inwoners ondersteunen bij het indienen van een aanvraag. We gaan in 2023 bezien of we dit doen in de vorm van extra handjes of in de vorm een financiële tegemoetkoming. Vooralsnog is dit in de vorm van extra handjes vertaald in de begroting.

Door inzet van bijvoorbeeld een straatcoach en/of extra BOA capaciteit willen wij de jeugdoverlast beter aanpakken.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Uitstroompercentage	Het uitstroompercentage 2022 was 15.4%. Voor het jaar 2023 is het uitstroompercentage 18.1%. Het landelijk gemiddelde uitstroompercentage van vergelijkbare gemeenten over 2023 is 10.8%.	We streven naar een uitstroompercentage dat in de pas loopt met qua omvang vergelijkbare gemeenten. De doelstelling is een percentage van 10% of lager. Daarbij zijn we extra alert op vermijdbaar verloop.
2.	Inhuur tijdelijke medewerkers	Van het totale personeelsbestand in 2023 is 16.3% ingehuurd. Het gaat hier om FTE en niet om daadwerkelijke medewerkers. De uitgaven voor het jaar 2023 zijn voor externe inhuur in procenten van de loonsom uitgekomen op 17.6%. Het landelijk gemiddelde van vergelijkbare gemeenten is 18.8% voor het jaar 2023.	We streven naar een verhouding 80:20 tussen medewerkers met een gemeentelijk dienstverband en inhuurkrachten.
3.	Ziekteverzuim (in %)	Voor het jaar 2023 is het verzuimpercentage van onze gemeente uitgekomen op 6.87%. Het landelijk gemiddelde verzuimpercentage vergelijkbare gemeenten is in 2023 6.3%.	We willen een verzuim dat ligt op het niveau van het gemiddelde. Dit betekent een verzuimpercentage van 6% of lager. We hebben daarbij extra aandacht voor de langdurige uitval.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Stand van zaken Jaarrekening

Goed werkgeverschap

We hebben een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) uitgevoerd, in dit onderzoek zijn diverse onderwerpen aanbod gekomen. Over het algemeen hebben we tevreden medewerkers en er zijn ook onderwerpen die we op moeten pakken. Die onderwerpen zijn in de teams besproken en hebben een vervolg in diverse projecten die uitgevoerd worden en op de planning staan.

Daarnaast hebben we een vitaliteitsbeleid en regeling geïmplementeerd. We vinden het als werkgever belangrijk om gezonde werknemers te hebben die goed in hun vel zitten. Om werknemers hierbij te helpen krijgen ze een persoonlijk vitaliteitsbudget om in te zetten voor doelen die bijdragen aan vitaliteit.

Ook hebben we diverse bijeenkomsten georganiseerd voor alle medewerkers waarbij werkstress en diversiteit de thema's waren en we hebben meer ingezet op opleiding en ontwikkeling van medewerkers.

Diversiteit

Zoals hiervoor al aangegeven hebben we een bijeenkomst georganiseerd over diversiteit en inclusie, daarnaast zijn we gestart met een inventarisatie om langdurig diverse doelgroepen in onze organisatie goed te vertegenwoordigen.

Arbeidsmarktcommunicatie

We hebben in 2023 de arbeidsmarktcommunicatie verder gerold. We hebben impressievideo's en foto's laten maken zodat we goed kunnen laten zien wie we als werkgever zijn; soms zegt een beeld meer dan woorden. Daarnaast hebben we ook een website gelanceerd waar we ons als werkgever presenteren; Werken bij de gemeente Berg en Dal | Berg en Dal. Daarvoor is ook promotiemateriaal gemaakt zoals een rugtas met werkenbijbergendal er op zodat er meer bekendheid komt voor de organisatie als mogelijke werkgever.

Informatievoorziening

Informatiemanagement en nieuwe wetgeving

Door technologische ontwikkelingen verandert de wereld om ons heen razendsnel. Nieuwe technieken/methoden zoals bijvoorbeeld datagedreven werken worden door de gemeente Berg en Dal inmiddels ingezet om de dienstverlening en het beleid te verbeteren. Rollen en functies zijn aan het veranderen omdat er steeds meer applicaties als Software as a Service (SaaS) worden aangeboden. Applicaties en gegevens verhuizen hierdoor naar cloud-omgevingen in plaats van dat deze door de gemeente zelf beheerd worden. Al deze ontwikkelingen en nieuwe technologie bieden veel kansen, maar vragen om extra zorgvuldigheid met betrekking tot veiligheid en privacy. Met informatiemanagement houden wij grip op onze informatievoorziening en zorgen we dat we voorbereid zijn op ontwikkelingen binnen het informatiedomein. Hierbij geeft het Informatiebeleid 2020-2024 ons richting. Het bijhorende Uitvoeringsplan geeft aan hoe wij onze doelen en ambities realiseren.

Naast de technologische ontwikkelingen is er ook nieuwe wetgeving in 2023 waaraan de gemeente Berg en Dal moet voldoen, bijvoorbeeld de wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk verkeer. Het wetsvoorstel geeft de burger recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Hier moet de informatievoorziening op zijn voorbereid. Ook moet de nieuwe Wet Open Overheid (WOO) verder worden doorgevoerd in de organisatie. Hierbij is het streven om steeds meer

informatie pro-actief openbaar te maken aan onze inwoners. Voor het realiseren van deze doelen wordt zoveel als mogelijk in de regio samengewerkt zonder de gemeentelijke behoeften uit het oog te verliezen.

Informatiebeveiliging en privacy

Het beveiligen van onze informatie en beschermen van de privacy van onze inwoners, blijft een doorlopend proces. We nemen dit als aandachtspunt mee in elke nieuwe taak en bij de inrichting van elk werkproces en systeem dat we gebruiken. Hierbij blijft altijd het uitgangspunt dat we de beste dienstverlening bieden aan onze inwoners en partners. De juiste maatregelen rondom privacy en informatiebeveiliging, dragen hieraan bij.

Een van de belangrijkste dreigingen voor Nederlandse overheidsorganen bestaat uit het gijzelen van verschillende data voor losgeld. In 2023 besteden we daarom extra aandacht aan monitoring en detectie om bedreigingen zo vroeg mogelijk op te sporen en af te kunnen slaan. Daarnaast wordt aandacht aan preventie besteed. Dit organiseren we in samenwerking met de iRvN en regiogemeenten.

Archiefbeheer

In 2023 gaat de nieuwe archiefwet van kracht. We hebben ons voorbereid op de komst van de nieuwe wet door het zetten van verschillende stappen. Er is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). In het kader hiervan is ruim 430 meter te bewaren archieven naar het RAN verplaatst. Het RAN zorgt voor professioneel beheer en het beschikbaar stellen voor onze inwoners. Zij kunnen in de ruime studiezaal onze archieven raadplegen. We sluiten met de overeenkomst ook aan bij het E-depot, dit is een opslagplaats voor digitaal archief. We gaan verder met het digitaliseren van bestaande papieren dossiers.

Gegevensbeheer

In 2023 zal het huidige beheerprogramma van Openbare Ruimte worden vervangen door een moderne variant waarbij een directe gegevensuitwisseling met de BGT (Basisregistratie Groot-schalige Topografie) mogelijk is. Dan wordt er gewerkt volgens het principe 'eenmalige registratie, meervoudig gebruik'. Dit vraagt een goede samenwerking tussen team Informatie en team Beheer Openbare Ruimte

Het wel of niet invoeren van de Omgevingswet op 1-1-2023 heeft ook zijn uitwerking op de werkzaamheden van gegevensbeheer. Indien nodig passen wij onze werkprocessen hierop aan. Er zal (nog) meer afstemming gezocht moeten worden met Ruimtelijke Ordening en Omgevingsdienst om de informatie vroegtijdig te ontvangen, zodat registratie in de BAG-administratie aan de wettelijke termijnen blijft voldoen.

De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is de afgelopen jaren stap voor stap opgebouwd. Met ingang van 1 januari 2023 is deze volledig in werking. In de BRO zijn gegevens en modellen over de ondergrond opgenomen. Bronhouders leveren deze gegevens per registratieobject aan. De gemeente ziet erop toe dat de gegevens worden geregistreerd.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Aantal informatie categorieën welke in het kader van de Wet Open Overheid (WOO) pro-actief openbaar worden gemaakt (gepubliceerd).	De Wet Open Overheid eist dat de gemeente in 5 jaar (vanaf invoeringsdatum 1-5-2022) 11 vastgestelde informatie categorieën pro-actief openbaar gaat maken. Informatie categorieën zijn bijvoorbeeld: wet & regelgeving, WOO-	In 2023 willen wij tenminste 3 van de 11 benoemde informatie categorieën pro-actief openbaar maken.

		verzoeken, Klachten, Beschikkingen, bestuurlijke stukken en dergelijke.	
2.	Aantal beveiligingsincidenten	Het gaat hier onder andere om het activeren van een linkje dat je beter niet had kunnen doen. Maar ook om het verliezen van je toegangsdruppel, laptop of mobiel van de gemeente. Eigenlijk al die zaken die kwaadwillende mogelijk kunnen gebruiken om toegang te krijgen tot onze gebouwen, ict of analoge gegevens.	Door regelmatig te informeren over de beveiligingsincidenten willen wij het aantal beveiligingsincidenten blijven monitoren waarbij de doelstelling is om dit jaarlijks met 10% terug brengen tegenover het voorgaande jaar.

Stand van zaken Voorjaarsnota

De gemeente Berg en Dal heeft diverse projecten lopen om de doelen te behalen. Een overzicht van de meeste invloedrijke:

1. Implementatie X-works sociaal domein. Met de applicatie op het sociaal domein krijgen we eind 2023 een applicatie van een hoog niveau. Digitale dienstverlening komt in een stroomversnelling met onder een digitaal inwonersportaal, een webshop, een applicatie voor meerdere domeinen en een serviceportaal voor bedrijven die dienstverlening leveren op dit gebied.
2. Omgevingswet: De omgevingswet gaat definitief in per 1 januari 2024. Alle benodigde applicaties zijn al aangeschaft en we zijn op dit moment bezig met de inrichting van die applicaties.
3. Nieuwe software voor sporthal en zwembad. Met nieuwe software voor onze sporthallen en het zwembad bieden we betere dienstverleningen aan onze inwoners. De software zal in 2023 geïmplementeerd worden. Inmiddels is de keuze voor een leverancier gemaakt en treffen we de voorbereidingen voor implementatie.
4. Het platform Plooi voor bekendmakingen in het kader van de WOO gaat niet door. We zijn hierdoor genoodzaakt een ander platform te zoeken om informatie op te publiceren. Diverse gesprekken met leveranciers vinden op dit moment plaats om een keuze te maken.
5. Bewustwording: in het kader van het verminderen van beveiligingsincidenten zijn we aan leveranciers aan het verkennen die ons gaan helpen bij het verhogen van het bewustwordingsniveau van onze medewerkers.

Stand van zaken Jaarrekening

Terugkomend op de Voorjaarsnota:

1. De applicatie X-Works is nu operationeel, maar tijdens de implementatie zijn enkele problemen naar voren gekomen. We bieden ondersteuning aan de teams in het sociaal domein om ervoor te zorgen dat de implementatie succesvol wordt afgerond.
2. De Omgevingswet is inwerking getreden en hier zijn verder geen bijzonderheden voor team Informatie.
3. De software voor de sporthallen en zwembad is in gebruik genomen.
4. Landelijk komt er een verwijzindex met zoekfunctie beschikbaar voor inwoners. Als gemeente moeten wij regelen waar we documenten gaan publiceren. Hier zijn we momenteel mee bezig. We hebben inmiddels software voor anonimiseren in gebruik genomen.
5. Er is een overeenkomst gesloten met een externe partner die een driejarig bewustwordingsprogramma uitvoert.
6. Voor het beheren van objecten/assets in de openbare ruimte hebben we nieuwe software aangeschaft: Gisib (van leverancier DG Groep). Dit vervangt de verouderde software van GBI (van leverancier Antea Group).

Update bedrijfsvoeringsindicatoren:

De eerste bedrijfsvoeringsindicator was om in 2023 tenminste 3 van de 11 benoemde informatiecategorieën pro-actief openbaar te maken. Dit is gelukt en betreft

- (1) wet- en regelgeving (via overheid.nl),
- (2) organisatie-gegevens (via organisaties.overheid.nl) en
- (3) raadstukken (via het raadsinformatiesysteem iBabs op bergendal.bestuurlijkeinformatie.nl).

De tweede doelstelling was om jaarlijks de beveiligingsincidenten met 10% terug brengen tegenover het voorgaande jaar.

Daar waar we in 2021 nog 30 datalek meldingen ontvingen, waren dat in 2022 slechts 17 meldingen. Voor 2023 zette de afname door en waren er 11 datalekken, allen met zeer beperkte gevolgen voor betrouwbaarheid, integriteit of beschikbaarheid. Wel namen het aantal phishing-pogingen en spookfacturen toe. Deze leidden echter niet tot veiligheidsincidenten.

Organisatie

Wij willen een betrouwbare en service verlenende organisatie zijn. Hierbij luisteren we goed naar de klant en bieden we waar nodig maatwerk aan. Onze omgeving verandert voortdurend. Daarom moeten wij als moderne organisatie ons werk hierop aanpassen.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie gaat over de regels, procedures en werkafspraken van onze organisatie. Die regels zijn er om onze organisatie goed en betrouwbaar te laten werken. Aandachtsgebied van de huidige ontwikkeling op gebied van rechtmatigheid is de zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording. Introductie hiervan zal vanaf het jaar 2023 gaan gelden. Het College moet dan in staat gesteld worden om de rechtmatigheidsaspecten voldoende in de greep te hebben en te toetsen. Dit wordt tot op dit moment nog gedaan door de externe accountant.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Na enkele malen uitstel zijn de gemeentes verplicht vanaf boekjaar 2023 een Rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Hiermee leggen de gemeentes verantwoording af over de naleving van de regels bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

Dit betekent dat het College van Burgemeester en wethouders zelf verantwoording moet afleggen aan de Raad over de rechtmatigheid van het begrotingscriterium, voorwaarden criterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Inmiddels is er een Verbijzonderd intern controle plan (Vic-plan) inclusief risicoanalyse opgesteld. Na vaststelling van dit Vic-plan zullen de bevindingen uit het interne onderzoek de basis zijn voor de Rechtmatigheidsverantwoording.

Voor de invoering van de Rechtmatigheidsverantwoording zijn er ook aanpassingen aan de Financiële verordening art 212, de Controleverordening art 213 en de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid art 213a noodzakelijk. Deze leggen we voor vaststelling voor aan de Raad.

Stand van zaken Jaarrekening

De aanpassingen aan de Financiële verordening art 212, de Controleverordening art 213 en de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid art 213a zijn aangepast en door de Raad op 13 juli 2023 vastgesteld.

Huisvesting

De overheid faciliteert allerlei vormen van energiebesparing met subsidies en stimuleringsfondsen voor particulieren en bedrijven. Ook voor onze gemeentelijke panden zijn er uitdagingen om zoveel mogelijk gas en elektra te besparen. We hebben immers een voorbeeldfunctie. Zo proberen we onze gebruikers aan te zetten om de vraag en aanbod van energie beter af te stemmen. Ook is het belangrijk om de vraag naar werkplekken inzichtelijk te maken, te concentreren en daar de energie dan ook in te zetten. Andere ruimten worden afwijkend verwarmt of gekoeld. Dit voorkomt veel energieverpilling. Dit geldt met name voor de m2 die we zelf gebruiken.

Onze huisvesting voldoet niet aan alle eisen voor het hybride en flexibel werken. In 2023 worden kleinere aanpassingen aan het gemeentehuis doorgevoerd om hybride werken te faciliteren. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld goede werkplekken voor online vergaderingen en vooral meer en andere vormen van vergaderruimtes.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Elektriciteitsverbruik (kwh) Gas verbruik (m3)	Door de ontwikkelingen die zich momenteel voordoen op Europees en wereldniveau zijn we nog meer doordrongen van de noodzaak om ons energieverbruik te verminderen. Wij realiseren ons dat maatregelen om het energiegebruik terug te brengen kunnen zorgen voor een gevoel van comfort verlies. Dat accepteren wij.	5% minder verbruik dan in 2022 in kwh en m3.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Het energieverbruik in het gemeentehuis is in 2022 ten opzichte van 2021 afgenomen met 15% voor elektra en 35% voor gas. Naast het gegeven dat we bewuster met energie zijn omgegaan zijn deze resultaten ook te herleiden naar een zachtere winter, een lagere bezetting en het aanpassen van het gebouwbeheersysteem/ regeling als gevolg van Corona. Onze ambitie om in 2023 5% minder aan energie te gebruiken wordt waarschijnlijk lastig te realiseren omdat er al veel duurzaamheidsmaatregelen zijn doorgevoerd. Bovendien wordt het gemeentehuis frequenter gebruikt doordat we meer personeel hebben. Vanuit de opgave duurzaamheid starten we een campagne om meer bewustwording bij onze medewerkers te creëren zoals het uitdoen van de verlichting en het lager draaien van de thermostaat als men er niet is.

Het project huisvesting is gestart. Het doel van dit project is invulling geven aan de plannen voor het realiseren van een nieuw fysiek werk- en publieksgebied in het gemeentehuis, die medewerkers en 'klanten' optimaal faciliteert en prettig werken en ontmoeten mogelijk maakt, zodat er blijvend goede dienstverlening kan plaatsvinden aan inwoners en bedrijven.

Stand van zaken Jaarrekening

In 2023 hebben we kleinere wijzigingen doorgevoerd om het hybride werken beter mogelijk te maken. Daarbij zijn door herschikking van werkplekken meer overlegplekken ingericht en wordt het cleandesk principe gehanteerd om meer flexibel gebruik te maken van de werkplekken.

Er is een eerste schetsontwerp gemaakt voor het gemeentehuis met een kantoorconcept waarbij gastvrijheid, duurzaamheid en toekomstbestendigheid centraal staan. Daarvoor is er een werkplekbezettingsonderzoek gedaan om te betrekken in deze ontwerpen. In 2024 zal dit verder uitgewerkt worden in deze plannen.

Energieverbruik: Onze ambitie voor 2023 was 5% minder energie te gebruiken. Voor Electra is dat gelukt en hebben we in vergelijking met 2022 9% minder verbruikt (2022: 814.897 v.s. 2023: 807.391*). Kijken we naar gas, dan zien we helaas andere cijfers. Namelijk een toename van 12% ten opzichte van 2022 (2022: 140.977 v.s. 2023:158.411*). Voornaamste reden is de relatief koude winter.

*Deze cijfers op basis van de som van de zes grootste gebruikers

Toelichting rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op drie criteria. Hieronder is per criterium een toelichting opgenomen en de uitkomsten van de controles hierop.

Begrotingscriterium

De begrotingsrechtmatigheid gaat over het financiële handelen binnen het kader van de vastgestelde begroting door de gemeenteraad. De realisatie wordt hierbij afgezet tegen de gewijzigde begroting. Alle afwijkingen worden als onrechtmatig aangemerkt. Ook als deze afwijkingen ontstaan binnen de afspraken in de financiële verordening. De afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn in de rechtmatigheidsverantwoording toegelicht. Hierbij is vastgesteld dat deze afwijkingen onrechtmatig zijn, maar wel passen binnen de afspraken in de financiële verordening. Hierdoor zijn deze dus onrechtmatig, maar wel acceptabel.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium gaat over de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van het financiële beheer. De eisen/ voorwaarden zijn afkomstig uit verschillende wet- en regelgeving, zowel intern als extern. Deze wet- en regelgeving is opgenomen in het Normenkader 2023, dat is vastgesteld door de gemeenteraad.

Fouten die zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid raken blijven onderdeel van de accountantscontrole. Dat betekent dat de accountant fouten rapporteert als deze leiden tot een aanpassing van de cijfers in de jaarrekening. Het college rapporteert in de rechtmatigheidsverantwoording over fouten die niet leiden tot een aanpassing van de cijfers in de jaarrekening.

De controle op zowel de getrouwheid als rechtmatigheid is vastgelegd in het controleplan 2023. De financiële rechtmatigheid bij het voorwaardencriterium ziet vooral toe op de wetgeving met betrekking tot Europese aanbestedingen. Deze moeten voldoen aan de Aanbestedingswet.

Er is een volledige controle uitgevoerd op crediteuren met een uitgaaf van meer dan € 200.000 in de afgelopen 4 jaar en/of een uitgaaf van meer dan € 50.000 in 2023. Ook is op basis van een steekproef een controle uitgevoerd op kleinere uitgaven in 2023, omdat hier wel een contract onder kan liggen wat we Europees hadden moeten aanbesteden. Hierbij is vastgesteld dat wij de meeste contracten rechtmatig hebben aanbesteed. Vijf inhuurdossiers zijn onrechtmatig. De kosten hebben de aanbestedingsgrens overschreden en deze opdrachten zijn niet Europees aanbesteed. Dit leidt tot een fout van € 665.000 in 2023. Voor 2024 zal strakkere monitoring plaatsvinden om deze onrechtmatigheden te voorkomen.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Dit criterium ziet erop toe dat de gemeente voldoende waarborgen treft om ervoor te zorgen dat burgers of bedrijven geen misbruik maken van de regelingen die de gemeente aanbiedt. De commissie BBV adviseert om hiervoor een M&O (Misbruik en Oneigenlijk gebruik)-beleid op te stellen. Dit hebben wij niet gedaan, omdat de regelingen zo verschillend zijn dat een overkoepelend beleid niet bijdraagt aan het voorkomen van misbruik. Wij nemen het risico op misbruik altijd mee bij de inrichting van onze processen. Daarnaast zorgen we dat er voldoende maatregelen in het proces zijn opgenomen om misbruik te voorkomen. Bij de uitvoering van de interne controle is gebleken dat in de processen voldoende maatregelen zijn opgenomen om misbruik zo goed als mogelijk te voorkomen. Daarnaast zijn uit de controles ook geen aanwijzingen gekomen dat misbruik heeft plaatsgevonden.

Wet Open Overheid

Op grond van de BBV moeten we een openbaarheidsparagraaf opnemen. In de begroting moeten we aandacht besteden aan de beleidsvoornemens betreffende de uitvoering van de Wet open overheid (Woo) en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Het doel van de Woo is een open overheid, die zorgdraagt voor een adequate en toegankelijke informatievoorziening op basis van een goede informatiehuishouding.

WOO contactfunctionaris

Stand van zaken Voorjaarsnota

We hebben inmiddels een WOO contactfunctionaris aangewezen.

Stand van zaken Jaarrekening

Geen nieuwe informatie.

Passieve openbaarmaking

Stand van zaken Voorjaarsnota

Passieve openbaarheid betekent dat je reageert op verzoeken om documenten openbaar te maken. We hebben geregeld dat verzoeken voortaan digitaal kunnen worden ingediend. De Woo-coördinator, die ook de Woo- contactpersoon is, regelt centraal dat verzoeken worden beantwoord. Zij haalt die informatie uit onze systemen en bij medewerkers en bestuurders. De werkwijze wijkt niet veel af van de werkwijze onder de Wob. Wel worden bijvoorbeeld steeds hogere eisen gesteld aan het anonimiseren van documenten. De keerzijde van het openbaar maken is het afschermen van de privacy van anderen. Omdat het handmatig anonimiseren van documenten te arbeidsintensief is, moeten we hiervoor nog software aanschaffen.

Stand van zaken Jaarrekening

Passieve openbaarheid betekent dat je reageert op verzoeken om documenten openbaar te maken. We hebben geregeld dat verzoeken voortaan digitaal kunnen worden ingediend. Dat maakt dat het indienen van verzoeken klantvriendelijker is geworden. Ook vanwege het vaak noodzakelijke anonimiseren van documenten is de beantwoording van de toegenomen verzoeken echter arbeidsintensief. Om ons hierbij te helpen, hebben we hiervoor inmiddels software aangeschaft. We gaan regelen dat nog meer medewerkers hiervan in de dagelijkse praktijk gebruik kunnen maken. Ondanks deze software blijft een zorgvuldige ambtelijke verwerking van documenten noodzakelijk. Kennis van de Woo ook in relatie tot privacy blijft voor medewerkers belangrijk. Waar deze kennis ontbreekt, gaan wij die kennis bevorderen.

Actieve openbaarmaking

Stand van zaken Voorjaarsnota

Bij actieve openbaarheid maak je als overheid uit eigen beweging stukken openbaar. Voor een aantal informatie categorieën wordt dit wettelijk verplicht. Het was de bedoeling dat de Rijksoverheid hiervoor een landelijk bruikbaar platform (PLOOI) zou inrichten. De ontwikkeling hiervan heeft de Rijksoverheid inmiddels stopgezet, omdat dit niet tot het gewenste resultaat zou leiden. Nu zoekt de Rijksoverheid naar gemakkelijke, gebruiksvriendelijke alternatieven. We wachten hierop om op een voor onze gemeente passende en betaalbare wijze aan te kunnen sluiten. Als we mogelijkheden zien om hierop toch vooruit te lopen, dan doen we dat.

Stand van zaken Jaarrekening

Bij actieve openbaarheid maak je als overheid uit eigen beweging stukken openbaar. Voor 11 informatie categorieën wordt dit wettelijk verplicht voor de gemeente. De Rijksoverheid heeft inmiddels besloten dat het openbaren van documenten via een Woo-index moet gebeuren. Dat is ondergebracht bij het Register van Overheidsorganisaties (ROO). Vanaf september kunnen we hiervan gebruik maken. De Woo-index moet een link bevatten naar de plek waar de informatie is opgeslagen. Dat is een lastig punt omdat we niet alle documenten op de website kunnen opslaan. We zijn hiervoor op zoek naar goede oplossingen, zoals ook het gebruik van publicatietools die door bedrijven worden aangeboden. Voor de categorie bestuurlijke stukken van het college gaan we iBabs inzetten, net zoals dat nu voor de raad gebeurt.

Informatiehuishouding op orde

Stand van zaken Voorjaarsnota

Medewerkers van verschillende teams dragen bij aan het interne project team. In verband met de vele personele wisselingen en genoemde landelijke ontwikkelingen hebben we in 2022 niet de vorderingen kunnen maken die we bij de start voor ogen hadden. In 2023 hopen we een flinke slag te maken. Uiteraard zijn we daarbij ook afhankelijk van het landelijke systeem dat zal worden ingericht. De vraag daarbij is wat we uiteindelijk zelf nog moeten inrichten om aan de wettelijke eisen te voldoen.

Binnen het Rijk van Nijmegen werken we hiervoor samen. We kijken hoe we van elkaar kunnen leren en of we elkaar kunnen versterken, zoals bijvoorbeeld bij de opzet van communicatie of het ontwikkelen van passende lesstof.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Aantal informatie categorieën welke in het kader van de Wet Open Overheid (WOO) pro-actief openbaar worden gemaakt (gepubliceerd).	De Wet Open Overheid eist dat de gemeente in 5 jaar (vanaf invoeringsdatum 1 mei 2022) 11 vastgestelde informatie categorieën pro-actief openbaar gaat maken. Informatie categorieën zijn bijvoorbeeld: wet & regelgeving, WOO-verzoeken, Klachten, Beschikkingen, bestuurlijke stukken en dergelijke.	In 2023 willen wij tenminste 3 van de 11 benoemde informatie categorieën pro-actief openbaar maken.

Stand van zaken Jaarrekening

Medewerkers van verschillende teams dragen bij aan het interne project team. In verband met veranderde keuzes op landelijk niveau hebben wij nog niet alle vorderingen kunnen maken die we voor ogen hadden. Landelijk wordt nu gewerkt aan de definities van de informatie categorieën. Het overgangsrecht om deze verplichting in werking te laten treden, is nog niet vastgesteld. Toch zijn 3 van de 11 benoemde informatie categorieën pro-actief openbaar gemaakt. De vraag blijft wat we uiteindelijk zelf nog moeten inrichten om aan de wettelijke eisen te voldoen. De kosten en middelen die hiermee gepaard gaan, zullen we moeten afwegen.

De bedrijfsvoeringsindicator was om in 2023 tenminste 3 van de 11 benoemde informatie categorieën pro-actief openbaar te maken. Dit is gelukt en betreft:

1. wet- en regelgeving via overheid.nl;
2. organisatie-gegevens via organisaties.overheid.nl;
3. raadsstukken via het raadsinformatiesysteem iBabs op bergendal.bestuurlijkeinformatie.nl.

Verbonden partijen

Wij spreken van een Verbonden partij als het een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie betreft waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Aanleidingen voor start van een samenwerking / verbonden partij zijn:

- Risicospreiding
- Efficiencyvoordeel
- Kennisvoordeel
- Katalysatorfunctie
- Vermindering van de kwetsbaarheid
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit

Deze redenen geven mede inhoud aan het (bestuurlijke) belang.

Op grond van het BBV, besteedt de gemeente in de jaarrekening aandacht aan partijen, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er zijn bestuurlijke en financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten voortvloeien. Op het moment dat er financiële risico's zijn, nemen we dit op in de tabel hieronder en nemen we deze op in het risicoregister, als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Advies gemeenschappelijke regelingen

Met de gemeentes in de regio Nijmegen zijn afspraken gemaakt over de advisering van begroting- en jaarrekeningstukken van de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- GGD Gelderland Zuid
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)
- Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN)
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN)
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR)

De afdeling stadscontrol van de gemeente Nijmegen adviseert de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en de gemeentebesturen. Per gemeente komt een advies ook bij een centrale coördinator. Wij zijn vrij om dit advies over te nemen, te wijzigen of te negeren. De bevoegdheid om te beslissen over begroting- en jaarrekeningstukken ligt bij het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling.

Stand van zaken Voorjaarsnota

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen over de verbonden partijen.

Stand van zaken Jaarrekening

De gemeente Berg en Dal neemt deel in de volgende verbonden partijen. Daarbij is het openbaar belang per verbonden partij weergegeven. Ook is per verbonden partij aangegeven of het risico is opgenomen in het risicoregister.

Verbonden partij	Openbaar belang	Risico
Gemeenschappelijke regeling		
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	De vervoersorganisatie heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.	✓
Euregio (Rhein-Waal)	Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duits grensgebied.	-

Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid	De GGD voert de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid en Jeugdwet uit. Daarnaast voert de GGD-Gelderland Zuid ook andere taken uit bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke opvang en jeugd.	✓
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	Na de opheffing van de Stadsregio Arnhem – Nijmegen is in de regio Arnhem-Nijmegen de wens blijven bestaan om op een aantal gebieden samen te blijven werken. Dit zijn de gebieden economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. Deze samenwerking is geregeld in een lichte vorm van een gemeenschappelijke regeling: het Gemeenschappelijk Orgaan (GO). Het GO richt zich op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de Arnhem Nijmegen City Region, in zowel nationaal als internationaal perspectief. Het doel van het GO is om op de gebieden economie, mobiliteit, wonen en duurzaamheid het beleid onderling en met de provincie af te stemmen. Het GO bestaat uit een Bestuurlijk Overleg (hier nemen over het algemeen de burgemeesters in plaats). Onder dit Bestuurlijk Overleg hangen 4 regionale portefeuillehoudersoverleggen: economie, wonen, duurzaamheid en mobiliteit.	–
Instituut Bijzonder Onderzoek	Opsporing van oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden.	✓
Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen	De MARN is een samenwerking tussen een tiental gemeenten in de regio Nijmegen. Deze samenwerking richt zich op het brede terrein van milieu. Door de regionalisering van de Dar en de komst van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is het (regionale) belang van MARN op het gebied van projecten voor afval en milieu afgenomen. MARN heeft als gemeenschappelijke regeling nog wel een belangrijke rol om met de regiogemeenten onze belangen in de ARN te behartigen.	✓
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	De MGR heeft twee modules, het Werkbedrijf en IRvN. De gemeente Berg en Dal is deelnemer in beide modules. Het Werkbedrijf voert voor de regiogemeenten de wettelijke re-integratie taken uit op grond van de Participatiewet. Daarnaast voert ze de wettelijke taken uit op grond van de Wet sociale werkvoorziening. De module IRvN voert een aantal ICT-taken uit voor de regiogemeenten.	✓
Munitax Gemeentelijk belastingkantoor	Munitax is de uitvoeringsorganisatie van vijf regiogemeenten op het gebied van belastingen. Deze organisatie is ondergebracht bij de centrumgemeente Beuningen, op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen. De taken van Munitax zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit: a. de heffing en invordering van belastingen; b. de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ); c. het administreren van de relevante vastgoedgegevens; d. het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en aan derden.	–
Omgevingsdienst Rijk van	De ODRN behartigt de belangen van de deelnemers op het	✓

Nijmegen	gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Het doel van de vorming van de ODRN is het bereiken van een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en door bundeling van deze taken de efficiency te verbeteren. Alle deelnemende gemeenten hebben hun milieutaken ingebracht (verplichting vanuit het Rijk). De gemeente Berg en Dal, gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland hebben ook de uitvoering van de bouwtaken (Wabo-breed) ingebracht.	
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	De VRGZ behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.	✓
Stichtingen en verenigingen		
Stichting Rijk van Nijmegen@	In onderlinge samenwerking de vele kwaliteiten van het Rijk van Nijmegen aan elkaar te verbinden en te versterken. Het doel van de stichting is de sociaal economische ontwikkeling van onze regio te stimuleren	-
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen	Het vergroten van het toeristisch marktaandeel van de Regio Arnhem Nijmegen.	-
Vennootschappen en coöperaties		
Bank Nederlandse gemeenten	BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.	-
Dar N.V.	Verwerking van afval in de regio Nijmegen.	
Grenzland Draisine GMBH	Toeristische exploitatie van het spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve	-
Leisurelands	Het in stand houden, optimaliseren en laagdrempelig toegankelijk houden van openbare recreatieplassen.	-
Vitens N.V.	Het voorzien in schoon en veilig drinkwater.	-

Voor de financiële informatie is gebruik gemaakt van de cijfers uit de jaarrekeningen 2023 van de verbonden partijen.

Bedragen x € 1.000

Verbonden partij	Aandeel belang (%)	Eigen vermogen 31-12-2022	Eigen vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 31-12-2023	Bijdrage Berg en Dal
Gemeenschappelijke regeling						
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	3,8	0	0	10.313	10.690	826
Euregio (Rhein-Waal)	0	1.747	1.735	2.918	2.800	8
Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid	5,41	2.547	3.144	20.632	28.945	2.043
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	4,43	347	380	4.901	5.298	261

Instituut Bijzonder Onderzoek	21,30	0	0	147	160	103
Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen	10,75	9.094	8.864	2.377	2.095	47
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	8,48	0	0	29.665	27.511	7.161
Munitax Gemeentelijk belastingkantoor	23,98	0	0	0	0	1.137
Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen	10,43	443	203	4.986	5.541	2.522
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	5,78	7.783	10.151	66.131	65.252	2.636
Stichtingen en verenigingen						
Stichting Rijk van Nijmegen@	0	-1	0	174	107	32
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen	0	187	174	1.907	1.880	49
Vennootschappen en coöperaties						
Bank Nederlandse gemeenten	0,19	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000	0
Dar N.V.	8,78	14.134	13.053	12.023	12.154	4.326
Grenzland Draisine GMBH	33,33	48	42	53	80	0
Leisurelands	1,57	77.432	81.273	15.023	16.593	0
Vitens N.V.	0,23	650	678	1.447	1.560	0

Grondbeleid

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat in artikel 9.2 dat de paragraaf grondbeleid een verplicht onderdeel vormt van de begroting. De paragraaf grondbeleid moet ten minste ingaan op (artikel 16 van het BBV):

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie op en wijze van het grondbeleid

Vanuit de Omgevingswet stellen we momenteel een Omgevingsvisie op, die een vertaling maakt van eerdere visies aangevuld met door de gemeenteraad vast te stellen ruimtelijke kaders/thema's.

De Wet op de ruimtelijke ordening verplicht de gemeente om haar ruimtelijk beleid vast te leggen in een of meerdere structuurvisies. Sinds de herindeling per 1 januari 2015 zijn de vastgestelde visies ten aanzien van de kernen geldig gebleven.

De gemeenteraad van Millingen aan de Rijn heeft op 29 januari 2013 de Structuurvisie Millingen aan de Rijn 2025 "Millingen is het Waard" vastgesteld. De gemeente legt in de structuurvisie de hoofdlijnen vast van het ruimtelijk beleid tot 2025. Ook benoemt de gemeente de manier waarop zij dit wil bereiken. Aan de structuurvisie is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. De gemeenteraad heeft een strategische visie vastgesteld. Dit is een aanvulling op de structuurvisie.

De gemeenteraad van Ubbergen heeft op 6 oktober 2011 de structuurvisie "Buitengewoon Ubbergen 2020" vastgesteld. De structuurvisie geeft het ruimtelijk beleid voor een periode van 10 jaar weer.

De gemeenteraad van Groesbeek heeft op 21 juni 2012 de Strategische Visie Groesbeek 2025 vastgesteld. De gemeente schetst hiermee de koers van de gemeente richting het jaar 2025. Deze koers is integraal, gemeentebreed en vraagt om een nadere ruimtelijke concretisering in de vorm van een structuurvisie. De gemeenteraad van Groesbeek heeft op 27 juni 2013 dan ook de Structuurvisie Groesbeek 2025 vastgesteld. Het gemeentebestuur schetst met deze structuurvisie de strategie en kaders op hoofdlijnen voor de ruimtelijke ontwikkeling van Groesbeek. De structuurvisie zelf volgt in haar opbouw de pijlers uit de strategische visie.

Economie en werkgelegenheid

Begin 2020 is het bedrijventerrein De Hulsbeek bouwrijp opgeleverd. De verkoop van de kavels liep voorspoedig. De laatste kavel is in 2023 verkocht. Wanneer de vraag naar bedrijfskavels hoog blijft, bestaat de optie om de 2^e fase van Hulsbeek in Groesbeek te ontwikkelen.

Wonen

In 2020 is het Actieplan Wonen vastgesteld met als doel 1.200 woningen in 10 jaar tijd, waarvan 30% sociale huur en 20% middelduur. Dit betekent 120 woningen per jaar. In 2022 en 2023 haalden we dat aantal en ook voor 2024 en 2025 ziet het er goed uit. Inmiddels is bekend dat nieuwe behoeftecijfers vragen dat cijfer verder op te hogen. In december 2023 is

daarvoor een goede stap gezet, er zijn toen plannen voor in totaal 550 woningen ter inzage gelegd. Wanneer deze plannen tot oplevering komen hangt af van externe factoren zoals de hoeveelheid bezwaren. De lijst kent veelal inbreidingslocaties en transformaties. We zetten daarop in om het buitengebied te beschermen en om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren door verouderde functies een nieuwe bestemming te geven.

Grondzaken

Doelstelling is het opzetten van actuele beleidskaders en een administratie. Deze zijn nodig om gepast te kunnen handelen bij vastgoed - en grondtransacties in het algemeen en bij verboden situaties in het bijzonder. De contracten zijn digitaal beschikbaar in onze eigendomsadministratie (vastgoed- en grondregistratiesysteem).

Nota grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. De wijze waarop we deze doelstellingen willen bereiken, is vastgelegd in de Nota grondbeleid.

Het grondbeleid van de gemeente Berg en Dal is verantwoord in de Nota grondbeleid gemeente Berg en Dal. De gemeenteraad heeft deze nota op 14 december 2023 vastgesteld. De raad geeft hierin de kaders aan waarbinnen het college en de ambtelijke organisatie het grondbeleid moeten uitvoeren. Wij kiezen er in de nota voor een situationeel grondbeleid te voeren. Dit betekent dat wij geen uitspraak doen om óf een meer actief óf een meer faciliterend grondbeleid te voeren, maar per situatie kijken wat de best passende grondpolitiek is.

In de Nota Grondbeleid is ook de manier van kostenverhaal vastgelegd. Uitgangspunt voor het kostenverhaal is om waar mogelijk dit privaatrechtelijk via een anterieure overeenkomst te regelen en alleen indien nodig een exploitatieplan of kostenverhaalsregels vast te stellen om het kostenverhaal te regelen.

Grondprijzen gemeente Berg en Dal

Alle kavels in de huidige grondexploitaties zijn uitgegeven. Er is dus geen sprake van een actualisatie van de uitgifteprijzen van nog uit te geven kavels. In het geval we een nieuwe grondexploitatie openen, laten we de uit te geven (bedrijfs)kavels extern taxeren.

Vennootschapsbelasting

De gemeente Berg en Dal heeft een positie in het kader van de vennootschapsbelasting voor het grondbedrijf. Dat komt doordat een aantal verliesgevende complexen zijn afgesloten (Centrumplan Groesbeek) en een winstgevend complex (bedrijventerrein Hulsbeek) is toegevoegd. Dit betekent niet dat we al daadwerkelijk vennootschapsbelasting moeten betalen, maar wel dat we hierover afspraken moeten maken met de belastingdienst. Een kantoor gespecialiseerd in fiscaliteit en overheid ondersteunt ons bij dit onderwerp.

Te verwachten resultaat

Complexen

In de administratie van de gronden maken we onderscheid in:

- Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)
- Overige gronden (Materieel Vast Actief)
- Faciliterend beleid

Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)

De raad van gemeente Berg en Dal heeft in 2023 de lopende grondexploitaties met peildatum 1 januari 2023 vastgesteld als financieel kader (13 juli 2023). De vastgestelde grondexploitaties zijn voor deze jaarrekening geactualiseerd naar peildatum 1 januari 2024.

Het complex Bouwgrond In Exploitatie staat op de balans onder vlottende activa (voorraad gronden onderhanden werken). Het gaat hier om projecten waarvoor kaders door de raad zijn vastgesteld (waaronder het financieel kader). Voor elk van deze projecten heeft de raad een grondexploitatiebegroting vastgesteld. Hierbij is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodrager is. Daarbij moeten we denken aan het zelf aankopen van gronden, het bouw – en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten dekken we door het uitgeven van bouwrijpe gronden.

In het volgende overzicht staan de grondexploitaties inclusief aanvankelijk beoogde einddatum en bijgestelde einddatum (zoals verwerkt in de geactualiseerde grondexploitatie):

Bouwgrond in Exploitatie	01.01.2023 prognose einddatum	01.01.2024 prognose einddatum
--------------------------	----------------------------------	----------------------------------

Bedrijventerrein

Mies (Groesbeek)	31.12.2023	Afgesloten
Hulsbeek (Groesbeek)	31.12.2023	31.12.2024

Woningbouw

Schoollocatie 3e fase (Millingen a/d Rijn)	31.12.2024	Ongewijzigd
--	------------	-------------

Het project Mies (Groesbeek) is per 31-12-2023 afgerond. Het grondexploitatiecomplex Mies sluiten we daarom af.

Uit het overzicht blijkt tevens dat binnen een periode van een jaar naar verwachting alle lopende grondexploitaties afgesloten zijn. Het overzicht hieronder geeft het boekwaardeverloop in 2023 weer:

Project	Boekwaarde		Mutatie 2023			Boekwaarde	
	Per 31.12.2022	Regulier	Tussentijds winst	Afsluiten	Totaal	Per 31.12.2023	
	A	B	C	D	E = B + C + D	F = A + E	
<i>Bedrijventerrein</i>							
Mies (Groesbeek)	-450	303	-	147	450	-	
Hulsbeek (Groesbeek)	112	174	53	-	227	339	
Totaal Bedrijventerrein	-338	477	53	147	677	339	
<i>Woningbouw</i>							
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	30	152	-37	-	115	145	
Totaal Woningbouw	30	152	-37	-	115	145	
Totaal	-308	629	16	147	792	484	

Naast de reguliere mutaties in 2023 is tussentijds voor een bedrag van € 53.322,- aan winst teruggeboekt op basis van het principe "Percentage Of Completion" voor bedrijventerrein Hulsbeek. Voor de grondexploitatie Schoollocatie 3^e fase is € 36.628 aan tussentijdse winst genomen. Tot slot is de grondexploitatie voor Mies afgesloten met een resultaat van € 146.806,- negatief. Uit het overzicht volgt dat, voor de drie grondexploitaties, de boekwaarde per saldo uitkomt op € 484.000 positief per 31 december 2023.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd naar 1 januari 2024 en een samenvatting van de resultaten is hieronder opgenomen:

Bedragen x €1.000

Project	Gerealiseerd	Nog te realiseren na 01.01.2024		Eindwaarde	Einddatum
	per 31.12.2023	Kosten	Opbrengsten		
	A	B	C	D = B + C	E = A + D
<i>Bedrijventerrein</i>					
Mies (Groesbeek)	0	0	0	0	0 31.12.2023
Hulsbeek (Groesbeek)	339	-142	3	-139	200 31.12.2024
Totaal Bedrijventerrein	339	-142	3	-139	
<i>Woningbouw</i>					
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	145	-72	1	-71	74 31.12.2024
Totaal Woningbouw	145	-72	1	-71	
Totaal	484	-214	4	-210	

Uit het overzicht volgt dat er geen grondexploitaties zijn met een tekort. In het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven dat het treffen van een afboeking of een voorziening direct gebeurt bij een verwacht verlies ter grootte van dit volledige verlies. Als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, dan moeten we die presenteren als een correctie op de post bouwgrond in exploitatie. Voor Mies is vorig jaar een voorziening getroffen van in totaal € 96.275, met het afsluiten van de grondexploitatie is deze voorziening afgeboekt.

Het overzicht hieronder geeft het saldo voorraad gronden onderhanden werken per 31 december 2023 weer:

Bedragen x € 1.000

Project	Boekwaarde	Voorziening	Saldo voorraad gronden
	per 31.12.2023 (A)	per 31.12.2023 (B)	per 31.12.2023 (C = A + B)
<i>Bedrijventerrein</i>			
Mies (Groesbeek)	0	0	0
Hulsbeek (Groesbeek)	339	0	339
Totaal Bedrijventerrein	339	0	339
<i>Woningbouw</i>			
Schoollocatie 3e fase	145	0	145
Totaal Woningbouw	145	0	145
Totaal	484	0	484

Uit het overzicht volgt dat voor er geen voorzieningen zijn getroffen voor verwachte tekorten in de grondexploitaties. Dat leidt tot een saldo onderhanden werken van € 484.000.

Per lopend project zoals verantwoord in het complex Bouwgrond In Exploitatie volgt een korte toelichting.

Bedrijventerrein Mies (Groesbeek)

In de grondexploitatie voor bedrijventerrein Mies is de grond inmiddels geheel bouwrijp gemaakt en uitgegeven. In 2023 zijn de laatste werkzaamheden om het project af te ronden uitgevoerd. Daarmee is de grondexploitatie per 31 december 2023 afgesloten. Het project is afgesloten met een tekort van € 146.806. We boeken ook de voorziening met € 96.275 af.

Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)

De grondexploitatie voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Hulsbeek laat een overschot zien. Alle kavels zijn uitgegeven. Omdat de grondexploitatie een positieve eindwaarde kent en de meeste kosten en opbrengsten al gemaakt zijn, hebben we tussentijds winst genomen. In totaal gaat het om € 999.689 waarvan € 475.595 in 2021 en € 524.094 in 2022. Doordat de kosten hoger uitvallen dan bij de vorige actualisatie werd verwacht, moet een deel van de eerder genomen winst teruggeboekt worden. Het gaat om een bedrag van € 53.322. Naar verwachting sluiten we in 2024 deze grondexploitatie.

Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)

Het college heeft begin 2017 ingestemd met een verkenning naar de herontwikkeling van de Schoollocatie 3e fase in Millingen aan de Rijn. Inmiddels zijn de gemeente en Waardwonen bezig om op deze locatie 26 sociale huurappartementen voor senioren te realiseren. Er is begonnen met het bouw- en woonrijpmaken, naar verwachting is de ontwikkeling in 2024 klaar.

Inzicht in gronden als materieel vaste activa

Wij zijn eigenaar van enkele percelen binnen de gemeente die we (nog) niet ontwikkelen. Deze gronden moeten we verantwoorden als materieel vaste activa. In onderstaande tabel is op hoofdlijnen een overzicht opgenomen van de boekwaarde per 31 december 2023.

Project	Bedragen x €1.000		
	Boekwaarde per 31.12.2022	Mutaties in 2023	Boekwaarde per 31.12.2023
Complex Algemeen	314	0	314
Hemeltje (Groesbeek)	53	0	53
Derdebaan (Groesbeek)	120	0	120
Totaal	487	0	487

In het complex Algemeen zijn de gemeentelijke eigendommen verantwoord welke in het verleden zijn verworven. We verwachten op korte termijn geen ontwikkeling van plannen op deze gronden. Een voorbeeld is de mogelijke ontwikkeling van de 2e fase bedrijventerrein Hulsbeek. Binnen het complex is een onderscheid te maken in verhuurde gronden en in gronden die we als voorraad vermelden. In 2023 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Vorderingen op de balans

Algemeen

Voor een aantal projecten geldt, dat we als gemeente een ondersteunende rol innemen en daarmee dus niet actief risicodragend deelnemen. Deze projecten zijn op de balans verantwoord als vooruitbetaalde dan wel vooruit ontvangen bedragen. Het gaat om de volgende lopende projecten:

- Dekkerswald (Groesbeek)
- Vijverhof
- DAC terrein
- Muntberg
- Reomie terrein
- Zonnepark Lage Wald
- Zonnepark Millingen Leuth

In alle gevallen geldt dat een (anterieure) overeenkomst gesloten is met de betreffende ontwikkelaar. In deze overeenkomsten is bijvoorbeeld een bijdrage aan de gemeente opgenomen.

Dekkerswald

De gemeente heeft een overeenkomst gesloten betreffende de herontwikkeling en transformatie van het aan de Nijmeegsebaan gelegen woon – zorg complex Dekkerswald. In deze overeenkomst is het kostenverhaal geregeld voor de door de gemeente te maken kosten in het kader van haar faciliterende rol. Daarbij gaat het om kosten voor het voeren van de benodigde planologische procedures. Het risico van de ontwikkeling ligt bij de zorggroep. De zorggroep heeft de exploitatiebijdrage al volledig aan de gemeente betaald.

Inmiddels verkennen we samen met Oosterpoort en ZZG de ontwikkelmogelijkheden van de realisatie van een zorgzame buurt op Dekkerswald. Voor deze haalbaarheidsfase maken we opnieuw financiële afspraken over inzet van mens en middelen.

Vijverhof

Tegen de grens van Nijmegen aan ligt Vijverhof. In de huidige situatie bevinden zich hier seniorenwoningen van ZZG, zowel flats als bungalows. Het plan is om een deel van het gebied te herontwikkeling om meer (reguliere) woningbouw te realiseren. Het bestemmingsplan is vastgesteld en het project is inmiddels in uitvoering. De bedragen voor het kostenverhaal zijn betaald.

DAC-terrein

Op dit terrein wordt de bouw van ongeveer 88 woningen beoogd, waarvan het merendeel grondgebonden. De gemeente faciliteert enkel. De overeenkomst is getekend en het ontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. De grondprijs voor de inbreng grond van de gemeente is al bepaald.

Muntberg

Het bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. De overeenkomst wordt ondertekend voor vaststelling van het bestemmingsplan.

Reomie terrein

Om aan de woningbehoefte te voldoen is besloten om woningbouw op het huidige Reomieterrein mogelijk te maken. De gemeente was al langere tijd voornemens om dit terrein te herontwikkelen. Inmiddels is er een intentieovereenkomst getekend met ontwikkelaar Schipper Bosch. Schipper Bosch is inmiddels eigenaar van de voormalige

Reomie (automaterialen) terrein. Zij ontwikkelen een plan voor ongeveer 220 wooneenheden. Het plan heeft ter visie gelegen en er wordt nu gekeken naar de zienswijzen. De gemeente heeft een faciliterende rol, het kostenverhaal regelen we in een anterieure overeenkomst.

Zonnepark Lage Wald

De gemeente faciliteert de aanleg van een zonneveld van ongeveer 16.000 zonnepanelen op 11 hectare. De planologie is inmiddels rond en het plan ligt bij de raad van state.

Zonnepark Millingen Leuth

De gemeente faciliteert de aanleg van een zonneveld van 100 hectare, waarbij 50 ha natuur (groenvoorzieningen/inpassing) wordt gecreëerd en waarbij 43 ha zonnepanelen op land en 7 ha zonnepanelen op water worden gerealiseerd. Het bestemmingsplan is eind 2023 ter visie gelegd.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen

Reserves

Er zijn op dit moment geen reserves die een directe relatie hebben met grondexploitaties.

Voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven dat het treffen van een afboeking of een voorziening direct gebeurt bij een verwacht verlies ter grootte van dit volledige verlies. Als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, dan moeten we die opnemen als een waarde correctie op de post bouwgrond in exploitatie (voorraden). Op 1 januari 2024 is de grondexploitatie voor Mies afgesloten met een resultaat van € 146.806 negatief waarmee de eerder genomen voorziening van € 96.275 vrij valt.

Jaarrekening

Overzicht baten en lasten

Hier gaan we in op de volgende onderdelen:

- het overzicht van baten en lasten
- de toelichting op de baten en lasten (verschillenanalyse begroting - rekening)
- Wet normering Topinkomens
- begrotingsrechtmatigheid

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

	Begroting 2023 Primair			Begroting 2023 Actueel			Rekening 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Inwoner	-51.574	12.256	-39.318	-72.191	23.415	-48.776	-59.454	22.344	-37.110
Onze buurt	-26.787	11.441	-15.345	-29.317	12.087	-17.230	-31.023	12.822	-18.201
Onze gemeente	-8.441	2.299	-6.143	-10.866	2.594	-8.272	-10.496	3.561	-6.935
Ons geld	-7.740	79.462	71.722	-6.576	85.490	78.914	-9.540	89.405	79.865
Overhead	-11.574	0	-11.574	-10.894	0	-10.894	-11.923	1	-11.923
Saldo rekening baten en lasten	-106.116	105.458	-659	-129.844	123.586	-6.258	-122.436	128.133	5.697
Toevoeging reserves	-330		-330	-7.433		-7.433	-17.121		-17.121
Onttrekking reserves		1.337	1.337		18.216	18.216		15.132	15.132
Resultaat rekening baten en lasten	-106.447	106.795	348	-137.277	141.801	4.524	-139.557	143.265	3.708

Toelichting baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de (totale) verschillen tussen de begroting en de rekening over het jaar 2023 weergegeven.

Daaronder is per programma een analyse opgenomen waarin we de verschillen tussen de begroting en de rekening 2023 toelichten (- = nadelig).

Bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2023 Primair Saldo	Begroting 2023 Actueel Saldo	Rekening 2023 Saldo	Vershil Begroting Rekening
Inwoner	-39.318	-48.776	-37.110	11.666
Onze buurt	-15.345	-17.230	-18.201	-971
Onze gemeente	-6.143	-8.272	-6.935	1.337
Ons geld	71.722	78.914	79.865	951
Overhead	-11.574	-10.894	-11.923	-1.029
Saldo rekening baten en lasten	-659	-6.258	5.697	11.955
Toevoeging aan reserves	-330	-7.433	-17.121	-9.688
Onttrekking aan reserves	1.337	18.216	15.132	-3.084
Resultaat rekening baten en lasten	348	4.524	3.708	-816

Hieronder is per programma een analyse opgenomen waarin de verschillen tussen de begroting 2023 en de rekening 2023 zijn toegelicht (- = nadelig).

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Toelichting	Vershil
Inwoner		
Lasten:		
	- Kentalisgebouw terug naar gemeente, € 98.000 ontvangen voor noodzakelijk onderhoud. Het niet bestede budget is toegevoegd aan de reserve lopende projecten.	103
	- Schoolgebouw De Bron terug naar gemeente. We hebben € 236.000 ontvangen voor achterstallig onderhoud. Dit geld zetten we in om het gebouw in stand te houden en geschikt te maken voor onderwijs aan de alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV-ers) in onze gemeente. Het niet bestede deel is toegevoegd aan de reserve lopende projecten.	198
	- Het project 'dagbesteding AMV-ers' is afgerond en heeft minder gekost dan verwacht. Hier staat een lagere bijdrage uit de algemene reserve tegenover.	126
	- De rijksbijdrage voor opvang Oekraïners is grotendeels gebaseerd op een normvergoeding (totale bijdrage € 8.287.850). Deze inkomsten hebben we ook aan de lastenkant geraamd. Per saldo zijn de uitgaven € 7,4 mln lager dan geraamd. Conform de najaarsnota 2023 storten we het niet benodigde deel van de rijksuitkering uit 2023 in de algemene reserve.	7.752
	- De blokhuismiddelen (coronagelden van 2021) hebben we deels ingezet voor Jeugdhulp. Hier staat een lagere bijdrage uit de reserve lopende projecten tegenover.	279

- Voor de transformatie Sociaal Domein is een deel van de rijksbijdrage over 2021 en 2022 niet in 2023 uitgegeven. Dit deel hevelen we over naar 2024.	147
- Voor de implementatie van de nota minimabeleid en schuldhulpverlening is een deel van het budget uitgegeven. Hier staat een lagere bijdrage uit de reserve lopende projecten tegenover.	209
- De rijksuitkering voor uitbetaling energietoeslag en het noodfonds energiearmoede is niet volledig besteed. Het niet uitgegeven deel hevelen we over naar 2024 door storting in de reserve lopende projecten.	646
- Voor cultuurverandering bij het Sociaal Team is een deel van de rijksbijdrage over 2021 en 2022 niet in 2023 uitgegeven. Dit deel hevelen we over naar 2024.	100

De hierboven genoemde onderdelen worden verrekend met de algemene reserve of de reserve lopende projecten. Deze hebben daardoor geen invloed op het jaarrekeningresultaat.

Overige voor- en nadelen:

- We hebben minder statushouders gehuisvest dan verwacht/begroot eind 2023 is de taakstelling naar beneden aangepast vanuit het rijk, omdat we aan minder mensen een woning konden toezeggen. Daarnaast hebben we ook niet de gehele taakstelling kunnen uitvoeren, vanwege woningtekort. Tot slot ontvangen we eenmalig inkomsten vanuit het rijk voor onderwijstrajecten die 3 jaar lopen waardoor de opbrengsten in een jaar vallen en de uitgaven over 3 jaar verspreid worden.	191
- Er is € 126.000 minder aan bijstandsuitkeringen verstrekt, hiervan is €101.000 minder uitkeringen Participatiewet.	126
- Aan uitkeringen minimabeleid hebben we minder uitgegeven, omdat het Kindpakket is komen te vervallen en er minder aanvragen zijn binnengekomen op de DoeMee! Regeling.	171
- Vanwege een positief resultaat over 2023 betalen we een lagere bijdrage aan de MGR. Het betreft arbeidsmatige dagbesteding (€ 130.000) en sociale werkvoorziening (€ 87.000).	217
- De advies- en inhuurkosten voor de uitvoering van de BBZ/TOZO regeling zijn lager uitgevallen doordat minder gebruik wordt gemaakt van deze voorziening.	53
- De kosten voor regionaal wmo-vervoer zijn lager uitgevallen.	63
- Aan Huishoudelijke hulp hebben we minder besteed.	368
- Aan zorgkosten WMO (dagbesteding en begeleiding) hebben we minder besteed. Hiervan heeft € 240.000 betrekking op minder begeleiding en € 146.000 op de afrekening 2022 van de subsidie voor inloop en ontmoeting.	749
- Er is steeds meer sprake van duurdere specialistische begeleiding binnen de Jeugdhulp.	-138
- We zien een toename in de Gezinshuiszorg waardoor de bestedingen hoger uitvallen.	-231
- Op de behandeling Jeugd-GGZ met verblijf, waar ook het Moeder Kind Huis onder valt, is minder uitgegeven.	243
- Aan zorgkosten Jeugdbehandeling GGZ zonder verblijf is meer besteed, zie ook de lagere kosten van Jeugd GGZ met verblijf.	-148
- Aan zorgkosten crisis Jeugdhulp is in 2023 minder uitgegeven dan begroot.	109
- Aan zorgkosten Gesloten plaatsing hebben we minder besteed.	75
- De directe personele kosten zijn toegerekend aan de programma's. Ten opzichte van de begroting is er een voordeel ontstaan op dit programma.	661

- Op basis van de gemeentelijke verslaggevingsvoorschriften mogen wij bijdragen in activa van derden afschrijven in maximaal de termijn die de ontvangen partij hanteert. Doordat de bijdrage van de gemeente, inclusief de overige subsidies die de ontvangende partij ontvangt vaak volledig dekkend is voor de investering activeren zij deze investeringen niet op hun balans. Hierdoor wordt door hen niet afgeschreven en mogen wij dus ook niet afschrijven. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 hebben wij dit vastgesteld bij de controles hierop. Dit betekent op dit programma een vrijval (extra afschrijvingslast) in 2023.	-513

Baten:

- We hebben een lagere rijksbijdrage ontvangen voor de opvang van Oekraïners.	-340

Onze buurt

Lasten:

- In 2023 was eenmalig budget beschikbaar voor het vergroenen grijze straten/centra (€ 250.000) en het vergroenen van het Dorpsplein (€ 50.000) ten laste van de algemene reserve. Deze budgetten zijn niet volledig uitgegeven in 2023. Daarom hevelen we deze bedragen over naar 2024 door storting in de reserve lopende projecten.	295
- We hebben de bedragen voor de uitvoering van het klimaatakkoord nog niet uitgegeven en bedragen uit voorgaande jaren ook nog niet. We nemen een groot deel mee naar 2024, ter hoogte van ongeveer € 500.000. Deze houden we daarmee beschikbaar voor onze duurzaamheidsambities. Daarnaast is een deel van een bijdrage van het Rijk (de CDOKE gelden) vrij gevallen. Hiermee was geen rekening gehouden in de begroting.	500
- In 2023 zijn er minder speeltoestellen vervangen, wat leidde tot een voordeel van € 77.000. Dit voordeel is gestort in de bestemmingsreserve Speeltuinen. Zie ook programma Ons geld.	77

De hierboven genoemde onderdelen worden verrekend met de algemene reserve of de reserve lopende projecten. Deze hebben daardoor geen invloed op het jaarrekeningresultaat.

Overige voor- en nadelen:

- Hogere bijdrage aan de VRGZ volgens gewijzigde begroting door prijs- en loonstijging 2023.	-184
- Hogere energiekosten door nieuw contract voor de parkeergarages, sporthallen, zwembad, kermis, openbaar vervoer en rioolgemalen.	-94
- SPUK IZA, deze uitkering is bestemd voor activiteiten in het kader van de ambities en doelen zoals gesteld in het integraal zorgakkoord (IZA). Hiervoor is een bestedingsplan opgesteld. Voorbeelden van kosten (naast personele kosten), zijn kosten aan GGD, RIBW, IXTa Noa & Pro Persona.	123
- We hebben de bedragen voor de uitvoering van het klimaatakkoord nog niet uitgegeven en bedragen uit voorgaande jaren ook nog niet. We nemen een groot deel mee naar 2024, ter hoogte van ongeveer € 500.000. Deze houden we daarmee beschikbaar voor onze duurzaamheidsambities. Daarnaast is een deel van een bijdrage van het Rijk (de CDOKE gelden) vrij gevallen. Hiermee was geen rekening gehouden in de begroting.	224
- De directe personele kosten zijn toegerekend aan de programma's. Ten opzichte van de begroting is er een voordeel ontstaan op dit programma.	361

- Op basis van de gemeentelijke verslaggevingsvoorschriften mogen wij bijdragen in activa van derden afschrijven in maximaal de termijn die de ontvangende partij hanteert. Doordat de bijdrage van de gemeente, inclusief de overige subsidies die de ontvangende partij ontvangt vaak volledig dekkend is voor de investering activeren zij deze investeringen niet op hun balans. Hierdoor wordt door hen niet afgeschreven en mogen wij dus ook niet afschrijven. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 hebben wij dit vastgesteld bij de controles hierop. Dit betekent op dit programma een vrijval (extra afschrijvingslast) in 2023. -2.735

Baten:

- Meer leges voor Kabels & leidingen ontvangen door de start van een groot glasvezelproject.	58
- Voor de sporthallen Heuvelland en Morgenfit hebben we een hoger voorschot SPUK Stimulering sport ontvangen in 2023. Voor zwembad De Lubert hebben we een hogere afrekening SPUK ontvangen over de jaren 2021 en 2022.	134
- Een deel van een bijdrage van het Rijk (de CDOKE gelden) zijn vrij gevallen. Hiermee was geen rekening gehouden in de begroting.	294

Onze gemeente

Lasten:

- Projectkosten beschikbaar gesteld bij begroting 2023 ten laste van de algemene reserve nog niet uitgevoerd, versterken bedrijventerrein I en II en parkeerplekken De Ren. Bedrag van € 100.000 voor versterken bedrijventerrein moet naar 2024.	115
- Lagere investeringsbijdrage Project Omgevingswet. Door uitstel van de wet is het project vertraagd. Ook de uitgaven verschuiven deels naar de toekomst. Hiertegenover staat ook een lagere bijdrage uit de reserve lopende projecten. Zie hiervoor programma Ons Geld.	346
- Het project vitale vakantieparken is nog niet afgerond en loopt door in 2024. Hier staat ook lagere bijdrage uit reserve lopende projecten tegenover. Zie programma Ons geld.	170

De hierboven genoemde onderdelen worden verrekend met de algemene reserve of de reserve lopende projecten. Deze hebben daardoor geen invloed op het jaarrekeningresultaat.

Overige voor- en nadelen:

- Een deel van de voorziening wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders is vrijgevallen doordat de betreffende personen een nieuwe baan hebben.	125
- De kosten voor het organiseren van de twee verkiezingen in 2024 zijn lager uitgevallen, mede door de projectleiding in eigen beheer uit te voeren.	53
- De verwachting was dat we in 2023 een positief bedrag zouden realiseren op de grondexploitatie Hulsbeek. Maar doordat we de in het verleden genomen winst moeten corrigeren is deze een stuk lager. In 2024 sluiten we deze grondexploitatie af. De totale grondexploitatie is nog steeds positief.	-283
- De kosten voor het uniform wandelpadennetwerk zijn lager en we hebben minder subsidies verstrekt doordat we minder aanvragen kregen.	68
- Voor de geraamde re-integratietrajecten 2023 is minder uitgegeven. Ideeën over dit budget zijn in 2023 nog niet van de grond gekomen.	98
- De bijdrage aan de ODRN is lager dan geraamd. De indexatie van de bijdrage is later nog bijgesteld en we hebben iets minder afgenomen dan verwacht.	77
- Er zijn geen kosten gemaakt voor wet Goed verhuurderschap en het Woningmarktonderzoek is uitgesteld.	51

- De directe personele kosten zijn toegerekend aan de programma's. Ten opzichte van de begroting is er een voordeel ontstaan op dit programma. 255

Baten:

- Hogere opbrengsten uit anterieure overeenkomsten en leges, maar daardoor zijn ook de advieskosten hoger. Per saldo een voordeel van € 101.000. 101

Ons geld

Lasten:

- De bijdrage aan Munitax over 2023 is lager dan begroot. Dit komt doordat de (inhuur)kosten voor het afhandelen van de vele woz- bezwaren lager waren. Daarnaast hebben we een lagere afrekening over 2022 ontvangen (€ 20.000). 182
- De stelpost coronagelden voor lokale cultuur en dorps-/ buurthuizen is in 2023 niet ingezet. 82

Baten:

- In het laatste kwartaal 2023 was het saldo van Schatkistbankieren hoger dan verwacht, daarvoor hebben we ook meer rente ontvangen. 89
- De ozb opbrengst is € 120.000 hoger dan verwacht. € 27.000 daarvan heeft betrekking op voorgaande belastingjaren. 120
- We hebben een hogere algemene uitkering ontvangen. Dit komt door een afrekening over 2021 en 2022 (€ 90.000) en de bijstelling van diverse maatstaven voor 2023 (€339.000). 429

Reserves

Lasten (toevoegingen aan reserves):

- Conform de Najaarsnota is het restant budget voor de opvang Oekraïners toegevoegd aan de Algemene reserve. -7.293
- Voor een aantal projecten is het restant budget gestort in de reserve lopende projecten, omdat de betreffende projecten niet zijn afgerond in 2023. Dit betreft energiebesparende maatregelen Den Ienloop (- € 25.000), Herinrichting Planning & Control (- € 192.000), werkervaringsplaatsen en vrijwilligersplekken (- € 50.000), watertappunten (- € 38.000), flankerend beleid energiearmoede (- € 49.000), dienstverlening gemeenten aanpak schulden en armoede (- € 75.000), energietoeslag (- € 590.000), noodfonds energiearmoede (- € 33.000), schoolgebouw Kentalis (- € 95.000), schoolgebouw De Bron (- € 198.000), vroegsignalering (- € 52.000), sociale basis ouderen (- € 28.000), Integraal Huisvestingplan (- € 75.000), vrijwillige vervoersdienst Forte (- € 15.000), vergroenen grijze woonstraten/wijken/dorpscentra (- € 245.000), vergroenen Dorpsplein Groesbeek (- € 50.000), aanpak De Groesbeek (- € 46.000), snoeien bomen (- € 53.000), operatie Steenbreek (- € 96.000), versterken bedrijventerrein I en II Groesbeek (- € 100.000), project vitale streekproducten (- € 20.000) vervangen beheersysteem wegen/riool/groen (- € 15.000), archief (- € 50.000) en vervangende applicatie Sociaal Domein (- € 120.000). -2.308
- De dotatie aan de reserve Speeltuinen bepalen we op basis van de werkelijke uitgaven in 2023. Op het budget voor speeltuinen is geld overgehouden. Dit is conform de nota reserves en voorzieningen toegevoegd aan de reserve. -77

Baten (onttrekkingen aan reserves):

- De algemene reserve is ingezet voor diverse taakvelden/projecten. Er is een lagere onttrekking uit de algemene reserve geweest door lagere lasten op diverse taakvelden/projecten. Dit betreft parkeerplekken De Ren (- € 15.000), ontmoetingsplek Millingen (- € 15.000), uniform wandelpadennetwerk Gelderland (- € 12.000), project streekproducten (- € 30.000), archief (- € 73.000), middelen dagbesteding AMV'ers (- € 126.000), extra bijdrage Munitax (- € 163.000), aanwijzing interim griffie (- € 8.000), bijstelling grondexploitatie Hulsbeek (- € 17.000) en budget werving/selectie nieuwe griffier (- € 8.000).	-467
- Er was geen onttrekking uit de reserve rekeningresultaten nodig, omdat er geen tekort is over 2023.	-355
- Er is een lagere onttrekking uit de reserve lopende projecten geweest door lagere lasten op diverse taakvelden/projecten. Dit betreft versterking gemeentelijke dienstverlening (- € 209.000), uitvoering Klimaatakkoord (- € 237.500), verwijderen obstakels in de openbare ruimte (- € 71.000), invoering Omgevingswet (- € 346.000), opvang Oekraïners (- € 118.000), project vitale vakantieparken (- € 170.000), ambulantisering GGZ wmo (- € 98.000), inrichting wmo-ruimtes (- € 36.000), Actieplan duurzaamheid (- € 240.000), Kerkenvisie (- € 15.000), actieplan Stekkenberg (- € 17.000), implementatie nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening (- € 21.000), tijdelijke uitbreiding formatie IP participatie en schuldhulpverlening (+ € 9.000), inburgering problematiek statushouders (- € 53.000), ouderenzorg vervoer Forte (- € 8.000), voorkomen dak- en thuisloosheid (- € 50.000), extra rijks gelden jeugdhulp (- € 426.000), coronagelden lokale cultuur en dorps-/buurthuizen (- € 82.000), Toerisme (- € 16.000), advieskosten plan iBOR (- € 3.000) en project Herinrichten Planning & Control (- € 30.000). Er is ook een onttrekkingen gedaan voor het project centrum Beek (€ 5.000).	-2.232

Overhead

Lasten:

- Dit is de toerekening van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt. Hier staan voordelen op de andere programma's tegenover, want de totale salaris- en inhuurkosten zijn voordeliger dan groot.	-1.128
- De overige toerekeningen vanuit de kostenverdeelstaat (= kosten organisatie) zijn € 55.000 nadelig. De grootste oorzaken van dit verschil zijn: een nadeel van € 454.000 als verplichte dotatie aan de voorziening voormalig personeel en de voorziening verlofuren personeel, een voordeel van € 123.000 door een hogere UWV-uitkering en doorbelasting aan derden. Daarnaast is er een voordeel van € 209.000 op project Herontwikkeling P&C-cyclus. Dit bedrag schuiven we door naar 2024. Hier staat ook een storting aan de reserve lopende projecten tegenover. Zie programma Ons Geld. Verder is er een voordeel van € 78.000 doorontwikkeling Sociaal team en zijn er diverse kleine verschillen die per saldo leiden tot een nadeel van € 11.000.	-55
- Hogere doorbelasting naar projecten, dit leidt tot een voordeel van € 158.000. Het gaat hier om uren die aan projecten zijn besteed en die dus niet ten laste van de reguliere exploitatie komen.	158

Begrotingsrechtmatigheid

De begrotingsrechtmatigheid bekijken we binnen het totaal van een programma. Volgens de Commissie BBV hoeven we alleen de lastenkant in de rechtmatigheidstoets voor het begrotingscriterium te betrekken. Volgens de bepalingen in artikel 189, lid 3 van de Gemeentewet is alleen voor de lasten een begroot maximum vastgelegd.

Het Normenkader is daar ook op gericht. De gemeenteraad autoriseert het college op programmaniveau. Blijven de lasten binnen het totaal van het programma dan zijn deze rechtmatig. De mutaties en (afwijkende) activiteiten die zich binnen een programma hebben voorgedaan zijn toegelicht in het verslag over de uitvoering van de programma's.

Bedragen x € 1.000

Begrotingsafwijking lasten			Verklaring verschil	Conclusie
Begroot	Werkelijk	Verschil		
Programma Inwoner				
-72.191	-59.454	12.737	Geen overschrijding van het lastenbudget	
Programma Onze buurt				
-29.317	-31.023	-1.706	De hogere lasten zijn veroorzaakt door een extra afschrijving op de immateriële vaste activa (bijdragen aan derden). Op basis van de gemeentelijke verslaggevingsvoorschriften mogen wij bijdragen in activa van derden afschrijven in maximaal de termijn die de ontvangen partij hanteert. Doordat de bijdrage van de gemeente, inclusief de overige subsidies die de ontvangende partij ontvangt vaak volledig dekkend is voor de investering activeren zij deze investeringen niet op hun balans. Hierdoor wordt door hen niet afgeschreven en mogen wij dus ook niet afschrijven. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 hebben wij dit vastgesteld bij de controles hierop.	De extra lasten komen voort uit informatie die pas in 2024 is verkregen. De bijdragen hebben wij gedaan aan diverse verenigingen die vanuit het reguliere proces geen financiële informatie overleggen met de gemeente. Deze is in 2024 opgevraagd en ontvangen. Hierdoor kon de overschrijding van lasten niet eerder worden gemeld aan de gemeenteraad en is de correctie doorgevoerd bij het opstellen van de jaarrekening 2023.
Programma Onze gemeente				
-10.866	-10.496	370	Geen overschrijding van het lastenbudget	
Programma Ons geld				
-6.576	-9.540	-2.964	De hogere lasten zijn veroorzaakt door een extra afschrijving op de immateriële vaste activa (bijdragen aan derden). Op basis van de gemeentelijke verslaggevingsvoorschriften mogen wij bijdragen in activa van derden afschrijven in maximaal de termijn die de ontvangen partij hanteert. Doordat de bijdrage van de gemeente, inclusief de overige subsidies die de ontvangende partij ontvangt vaak volledig dekkend is voor de investering activeren zij deze investeringen niet op hun balans. Hierdoor wordt door hen niet afgeschreven en mogen wij dus ook niet afschrijven. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 hebben wij dit vastgesteld bij de controles hierop.	De extra lasten komen voort uit informatie die pas in 2024 is verkregen. De bijdragen hebben wij gedaan aan diverse verenigingen die vanuit het reguliere proces geen financiële informatie overleggen met de gemeente. Deze is in 2024 opgevraagd en ontvangen. Hierdoor kon de overschrijding van lasten niet eerder worden gemeld aan de gemeenteraad en is de correctie doorgevoerd bij het opstellen van de jaarrekening 2023.

Programma Overhead				
-10.894	-11.923	-1.029	De hogere lasten zijn in hoofdzaak veroorzaakt door een hogere doorbelasting vanuit de kostenverdeelstaat op het programma Overhead.	De extra uitgaven worden gecompenseerd door een lagere doorbelasting vanuit de kostenverdeelstaat naar de overige programma's, want de totale doorbelasting vanuit de kostenverdeelstaat is € 521.000 lager dan begroot. Dit verschil heeft dus geen effect op het oordeel over de rechtmatigheid.
Reserves				
-7.433	-17.121	-9.688	De hogere 'lasten' zijn veroorzaakt doordat meer is toegevoegd aan de reserves dan begroot. De grootste afwijkingen zijn de toevoegingen voor diverse projecten aan de algemene reserve en de reserve lopende projecten. Een toelichting hierop is opgenomen in de verschillenverklaring bij programma Ons geld.	Tegenover de hogere 'lasten' staan voordelen op de verschillende programma's. Het betreft uitvoering van de bestaande werkwijze en besluitvorming van de raad. Dit verschil heeft dus geen effect op het oordeel over de rechtmatigheid.
Investeringen				
-997	-1.084	-87	Reconstructie Gooiseweg Noord	Evaluatienota in raad op 16-5-2024: overschrijding door wijzigen keerwand Drentselaan, archeologische begeleiding en onvoorziene nutskosten.
-98	-159	-61	Herinrichting Ooijse Bandijk	Subsidie Rijk op dit project was k€98, hiervan k€20 ontvangen. Door vertraging in project wordt restant bedrag niet meer ontvangen. Dit bedrag komt ten laste van het project Mobiliteitsvisie 2018-2021.
-312	-418	-106	Noodopvang vluchtelingen Oekraïne	In 2022 is er een krediet geraamd voor de uitgaven die betrekking hadden op de verbouwing van de Kentering, omdat er dekking moest zijn voor de kosten. Toen het krediet beschikbaar is gesteld bestond de transitiekosten regeling vanuit het rijk nog niet. Via die regeling kan de gemeente de gemaakte kosten die zijn gemaakt ter verbouwing van een gebouw voor de opvang van Oekraïners terugvragen. De kosten die zijn gemaakt zijn via de transitiekosten regeling teruggevraagd aan het rijk. Hier staat dus een rijksbijdrage in de exploitatie tegenover.

Wet Normering Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is op 1 januari 2013 in werking getreden. Het doel van deze wet is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT mag in 2023 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het minister salaris zijn. Dat komt in 2023 neer op € 223.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever en betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

Als topfunctionaris worden expliciet genoemd: de gemeentesecretaris en de griffier.

Bovengenoemd maximum wordt jaarlijks bij ministeriële regeling vastgesteld. De onderdelen vormen communicerende vaten. Dat wil zeggen dat een topfunctionaris in 2023 alleen boven het maximuminkomen komt als de som van de drie onderdelen meer bedraagt dan € 223.000.

De gemeente Berg en Dal heeft in 2023 geen medewerkers in dienst waarvan het salaris hoger is dan de maximale norm.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1.a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2023		
Bedragen x € 1	v.d. Velde E.	Winters G.
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12	01/01 - 31/10
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	118.473	96.524
Beloningen betaalbaar op termijn	19.102	12.720
<i>Subtotaal</i>	<i>137.575</i>	<i>109.243</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Totale bezoldiging	137.575	109.243
Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
De reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2022

Bedragen x € 1	v.d. Velde E.	Winters G.
----------------	---------------	------------

Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12	01/11 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.976	93.686
Beloningen betaalbaar op termijn	19.783	15.849
<i>Subtotaal</i>	<i>133.759</i>	<i>109.534</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Totale bezoldiging	133.759	109.534
Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
De reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand

Gegevens 2023	
Bedragen x € 1	v. Workum J.A.M.
Functiegegevens	Griffier
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	21/09 - 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	4
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	nee
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	212
Maxima op basis van de normbedragen per maand	118.000
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	69.536
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Bezoldiging in de betreffende periode	26.280
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	26.280
(-/-) Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	0
Totale bezoldiging, exclusief BTW	26.280
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.700 of minder
Niet van toepassing

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.700
Niet van toepassing

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.700 waarop de anticumulatie bepaling van toepassing is
Niet van toepassing

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.700 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen
Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans met toelichting

Hieronder vindt u de volgende onderdelen:

- de balans
- de toelichting op de balans
- de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Balans

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
ACTIVA	31-12-2022	31-12-2023
<u>Vaste activa</u>		
Immateriële vaste activa	4.918	1.381
<i>Kosten voor onderzoek en ontwikkeling:</i>	-	-
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden:</i>	4.918	1.381
Materiële vaste activa	78.464	82.470
<i>Investerings met een economisch nut</i>	33.670	33.180
<i>Overige investeringen economisch nut met heffing</i>	22.553	22.595
<i>Investerings met een maatschappelijk nut</i>	22.241	26.695
Financiële vaste activa	8.757	8.210
<i>Kapitaalverstrekkingen aan:</i>		
<i>- Deelnemingen/effecten</i>	1.031	1.031
<i>Leningen aan:</i>		
<i>- Geldlening SVN</i>	4.385	4.109
<i>Overige langlopende leningen:</i>		
<i>- Overige langlopende leningen</i>	3.341	3.071
Totaal vaste activa	92.139	92.061
<u>Vlottende activa</u>		
Vorraden	212	483-
<i>Voorraad grond zonder kostprijsberekening</i>	-	-
<i>Onderhanden werk</i>	212	483-
Vorderingen	19.825	27.676
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>	10.195	7.438
<i>Vorderingen op 's Rijks Schatkist</i>	5.162	16.038

Overige vorderingen	4.468	3.423	
Overige uitzettingen	-	776	
Liquide middelen		530	493
Banksaldi	530		493
Overlopende activa		70	1.646
Totaal vlottende activa		20.637	29.331
Totaal activa		112.776	121.392

Bedragen x € 1.000

P A S S I V A	31-12-2022	31-12-2023	
----------------------	-------------------	-------------------	--

Vaste passiva

Eigen vermogen	58.212	63.908	
Algemene reserves	26.346	38.299	
Bestemmingsreserves	24.028	21.902	
Gerealiseerd resultaat	7.838	3.708	
Voorzieningen	10.374	10.603	
Voorzieningen voor verplichtingen	4.538	4.492	
Voorzieningen voor door derden bekleemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	3.746	4.100	
Voorzieningen voor lastenegalisatie	2.091	2.010	
Langlopende schulden			
Geldleningen op lange termijn	31.062	28.769	
Totaal vaste passiva	99.648	103.281	

Vlottende passiva

Kortlopende schulden	5.869	7.621	
Kasgeldleningen	-	-	
Banksaldi	0	0	
Overige kortlopende schulden	5.869	7.621	
Overlopende passiva	7.260	10.490	
Vooruitontvangen bedragen	4.633	7.439	
Overige overlopende passiva	2.626	3.052	

Totaal vlottende passiva	13.128	18.111
Totaal passiva	112.776	121.392
Gewaarborgde geldleningen	147.705	146.196
Garantstellingen	514	326

Toelichting op de balans

Hieronder vindt u de toelichting op de balans.

Vaste activa

Immateriële vaste activa € 1.381.000

Immateriële vaste activa bestaan uit bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerderingen in 2023	Verminderings in 2023	Afschrijving in 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Kosten voor onderzoek en ontwikkeling	-	-	-	-	-
Bijdr. aan activa in eigendom van derden	4.918	74	-	3.612	1.381
Totaal	4.918	74	-	3.612	1.381

Materiële vaste activa € 82.470.000

Materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2023
Investerings met economisch nut	33.670	33.180
Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.553	22.595
Totaal investeringen met economisch nut	56.223	55.775
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	22.241	26.695
Totaal	78.464	82.470

De investeringen met economisch nut zijn als volgt onderverdeeld:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Invest. in 2023	Vermind./ desinvest. in 2023	Afschrijving in 2023	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	2.824	107	30	0	-	2.901
Bedrijfsgebouwen	7.041	430	-	309	-	7.162
Grond-, weg- & waterbouwkundige werken *	22.553	737	5	691	-	22.595
Machines, apparaten en installaties	2.284	510	-	245	-	2.550
Overige materiële vaste activa	21.521	189	-	1.142	-	20.568
Totaal	56.223	1.973	34	2.387	-	55.775

* In deze opstelling zijn alle investeringen met een economisch nut meegenomen. Het aandeel van de uitgaven waarvoor een heffing kan worden geheven bedraagt: € 22.595.011.

De belangrijkste investeringen met economisch nut waren:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Besteed in 2023	Bijdragen van derden	Cumulatief uitgegeven
Opknappen begraafplaats Vossengraaf	84	101	-	101
Nieuwbouw Zoutloods	482	275	-	276
Vervanging riool Pr.Mauritsstraat	362	316	-	316
Herwendaalsehoek e.o.	1.820	248	-	1.579
Aanschaf materieel 2022 (vertraagde levering)	293	164	-	332
Aanschaf materieel 2023	240	140	-	140
Renovatie pompgemalen 2022	175	62	-	115
Renovatie pompgemalen 2023	175	86	-	86
Overige investeringen met een economisch nut:	-	546	-	-
Totaal	3.631	1.939	-	2.946

De investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn als volgt onderverdeeld:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Invest. in 2023	Vermind./ desinvest. in 2023	Afschrijving in 2023	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen t/m 2016	274	-	-	19	-	255
Gronden en terreinen vanaf 2017*	49	30	-	2	-	76
Grond-, weg- & waterbouwkundige werken t/m 2016	10.995	1.473	-	756	903	10.809
Grond-, weg- & waterbouwkundige werken vanaf 2017*	10.923	5.033	5	386	9	15.555
Totaal	22.241	6.536	5	1.164	913	26.695

Vanaf 2017 zijn de voorschriften gewijzigd en moeten alle investeringen met maatschappelijk nut geactiveerd worden. Voorheen had je als gemeente de keuze om deze investeringslasten in één keer te nemen of te activeren. Daarom is onderscheid gemaakt in investeringen vóór 2016 en investeringen vanaf 2017.

De belangrijkste investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut waren:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Besteed in 2023	Bijdragen van derden	Cumulatief uitgegeven
Rec.Hendrikstr-Wilhelminastr.Ooij	1.253	526	-	1.196
Reconstructie Gooiseweg Noord	997	517	-	1.084
Reconstructie Das- Eekhoorn- Fretstraat	865	537	-	848
Reconstructie Bongerdstraat Beek aanp.rijbaan	636	102	-	176
Reconstructie Lynden-Rivier-Zalmstr.verv.asfalt	1.460	926	-	1.034
Biezenkamp Beek wegen	216	249	-	265
Herwendaalsehoek e.o.	1.820	1.286	-	1.579

Project aanpak wateroverlast Bredeweg groesbeek	4.133	1.321	-	1.096
Aanp.wateroverlast/klimaatadaptatie div.kernen	-	147	-	-
Overige investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut:	-	920	-	-
Totaal	11.380	6.531	-	7.276

Financiële vaste activa € 8.210.000

Een financieel vast actief is aanwezig als we een duurzaam financieel belang hebben. Onder de overige langlopende leningen valt ook de BBZ leenbijstand. Nominaal heeft deze vordering een waarde van € 356.000 hiervan is € 89.000 voorzien voor oninbaar (25% van de vordering).

Het verloop van de financiële vaste activa is in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving	Bedragen x € 1.000					
	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerd. in 2023	Vermind. in 2023	(Extra) Aflossing in 2023	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2023
<u>Kapitaalverstrekkingen aan:</u>						
Leningen aan overige verbonden partijen	1.031	-	-	-	-	1.031
<u>Leningen aan:</u>						
Geldleningen SVN	4.385	500	776	-	-	4.109
Overige langlopende leningen	3.341	-	270	-	-	3.071
Totaal	8.757	500	1.046	-	-	8.210

Flottende activa

Voorraden € - 483.000

	Bedragen x € 1.000	
	31-12-2022	31-12-2023
<u>Grond en hulpstoffen</u>		
Onderhanden werk	308	-483
af: voorziening exploitatietekort grondexploitaties	-96	-
Totaal	212	-483

De voorziening exploitatietekort grondexploitaties is getroffen voor dekking van de nadelige resultaten van de grondexploitaties. De voorziening is op het niveau van het exploitatietekort gebracht dat de raad heeft vastgesteld. Op deze boekwaarde is het saldo van de voorziening van € 0 in mindering gebracht.

Bedragen x €1.000

Project	Boekwaarde		Mutatie 2023		Totaal	Boekwaarde
	Per 31.12.2022	Regulier	Tussentijds winst	Afsluiten		Per 31.12.2023
	A	B	C	D	E = B + C + D	F = A + E
<i>Bedrijventerrein</i>						
Mies (Groesbeek)	-450	303	-	147	450	-
Hulsbeek (Groesbeek)	112	174	53	-	227	339
Totaal Bedrijventerrein	-338	477	53	147	677	339
<i>Woningbouw</i>						
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	30	152	-37	-	115	145
Totaal Woningbouw	30	152	-37	-	115	145
Totaal	-308	629	16	147	792	484

Bedragen x € 1.000

Project	Boekwaarde	Voorziening	Saldo voorraad gronden
	per 31.12.2023 (A)	per 31.12.2023 (B)	per 31.12.2023 (C = A + B)
<i>Bedrijventerrein</i>			
Mies (Groesbeek)	0	0	0
Hulsbeek (Groesbeek)	339	0	339
Totaal Bedrijventerrein	339	0	339
<i>Woningbouw</i>			
Schoollocatie 3e fase	145	0	145
Totaal Woningbouw	145	0	145
Totaal	484	0	484

Bedragen x €1.000

Project	Gerealiseerd	Nog te realiseren na 01.01.2024		Eindwaarde	Einddatum
	per 31.12.2023	Kosten	Opbrengsten		
	A	B	C	D = B + C	E = A + D
<i>Bedrijventerrein</i>					
Mies (Groesbeek)	0	0	0	0	0 31.12.2023
Hulsbeek (Groesbeek)	339	-142	3	-139	200 31.12.2024
Totaal Bedrijventerrein	339	-142	3	-139	
<i>Woningbouw</i>					
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	145	-72	1	-71	74 31.12.2024
Totaal Woningbouw	145	-72	1	-71	
Totaal	484	-214	4	-210	

Uit het overzicht volgt dat, voor de drie resterende grondexploitaties, de boekwaarde per saldo uitkomt op € 484.000 per 31 december 2023. Naast de reguliere mutaties in 2023 is tussentijds voor een bedrag van € 53.322,- aan winst teruggeboekt op basis van het principe "Percentage Of Completion" voor bedrijventerrein Hulsbeek. Voor de grondexploitatie

Schoollocatie 3^e fase is € 36.628 aan tussentijdse winst genomen. Tot slot is de grondexploitatie voor Mies afgesloten met een resultaat van € 146.806,- negatief.

Per project zoals verantwoord in het complex Bouwgrond In Exploitatie volgt een korte toelichting.

Bedrijventerrein Mies (Groesbeek)

In de grondexploitatie voor bedrijventerrein Mies is de grond inmiddels geheel bouwrijp gemaakt en uitgegeven. In 2023 zijn de laatste werkzaamheden om het project af te ronden uitgevoerd. Daarmee is de grondexploitatie per 31 december 2023 afgesloten. Het project is afgesloten met een tekort van € 146.806. We boeken ook de voorziening met € 96.275 af.

Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)

De grondexploitatie voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Hulsbeek laat een overschot zien. Alle kavels zijn uitgegeven. Omdat de grondexploitatie een positieve eindwaarde kent en de meeste kosten en opbrengsten al gemaakt zijn, hebben we tussentijds winst genomen. In totaal gaat het om € 999.689 waarvan € 475.595 in 2021 en € 524.094 in 2022. Doordat de kosten hoger uitvallen dan bij de vorige actualisatie werd verwacht, moet een deel van de eerder genomen winst teruggeboekt worden. Het gaat om een bedrag van € 53.322. Naar verwachting sluiten we in 2024 deze grondexploitatie.

Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)

Het college heeft begin 2017 ingestemd met een verkenning naar de herontwikkeling van de Schoollocatie 3e fase in Millingen aan de Rijn. Inmiddels zijn de gemeente en Waardwonen bezig om op deze locatie 26 sociale huurappartementen voor senioren te realiseren. Er is begonnen met het bouw- en woonrijpmaken, naar verwachting is de ontwikkeling in 2024 klaar.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (vorderingen)

€ 7.438.000

De uitzettingen korter dan één jaar bestaan uit vordering op openbare lichamen, vorderingen op Rijks schatkist en overige vorderingen.

Vorderingen op openbare lichamen

Hieronder staat een overzicht van de vorderingen op openbare lichamen.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	31-12-2022	31-12-2023
Belastingdienst	4.926	6.900
Vorderingen provincie	229	-
Vorderingen ministeries	956	164
Vorderingen gemeenten	4.051	374
Overige vorderingen op openbare lichamen	33	-
Totaal	10.195	7.438

Vorderingen op Rijks schatkist

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	31-12-2022	31-12-2023
1021070 BNG7 Internetfac.SKB 20712	5.162	16.038
Totaal	5.162	16.038

\De berekening van het drempelbedrag schatkistbankieren ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	1e kw 2023	2e kw 2023	3e kw 2023	4e kw 2023
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	326	830	1.154	1.202
Af: Drempelbedrag	2.122	2.122	2.122	2.122
Over-/onderschrijding van het drempelbedrag	-1.796	-1.292	-968	-920

Sinds 15 december 2013 is de verplichte wet schatkistbankieren van kracht. Het doel van deze wet is het terugdringen van de Nederlandse staatsschuld. De decentrale overheden (waaronder gemeenten) moeten hun te veel aan liquide middelen naar de Nederlandse staatskas overmaken. De gemeente Berg en Dal heeft een drempel van € 2.122.320 (2,00% van het begrotingstotaal). Wanneer het tegoed de drempel overschrijdt wordt dit automatisch naar de staatskas overgemaakt. Is het tegoed lager dan de drempel, dan kunnen we het weer opnemen uit de staatskas. Op 31 december 2023 heeft de gemeente Berg en Dal een bedrag van € 16.038.013 tegoed.

Overige vorderingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2023
Debiteuren algemene dienst	945	783
Debiteuren gemeentelijke belastingen	688	401
Debiteuren sociale zaken	2.040	1.932
Debiteuren zwembad De Lubert	5	-
Overige vorderingen	2.042	1.550
Totaal vorderingen	5.720	4.667
af: dubieuze debiteuren (algemene dienst)	-0	-3
dubieuze debiteuren (belastingen)	-35	-35
dubieuze debiteuren (sociale zaken)	-1.217	-1.206
Saldo vorderingen	4.468	3.423

Specificatie debiteuren algemene dienst

Dit betreft de openstaande posten per 31 december 2023. Per 10 maart 2024 moesten we hiervan nog € 61.177 ontvangen. De globale specificatie ziet er als volgt uit.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31-12-2023		Ontvangst in 2024	Stand 10-3-24
Tussen 0 en 3 maanden oud	720	91,90%	708	12
Tussen 3 en 6 maanden oud	3	0,36%	1	2
Tussen 6 en 9 maanden oud	3	0,38%	3	-
Tussen 9 en 12 maanden oud	5	0,63%	2	3
Ouder dan 1 jaar, jonger dan 4 jaar	13	1,69%	8	5
Ouder dan 4 jaar	39	5,04%	-	39
Totaal	783	100,00%	722	61

Specificatie debiteuren gemeentelijke belastingen

Van de belastingdebiteuren kunnen we een gedeelte niet invorderen. Dit gedeelte is opgenomen onder de dubieuze debiteuren. Hieronder staat de specificatie van de debiteuren gemeentelijke belastingen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Stand 31-12-2023	Ontvangst in 2024	Stand 10-3-2024
Te vorderen belastingen gemeente Berg en Dal	401	165	236
Totaal	401	165	236

Specificatie debiteuren sociale zaken

Van de debiteuren sociale zaken kunnen we een gedeelte niet invorderen. Het 'percentage invorderbaar' is per subregeling uitgesplitst. De specificatie van de debiteuren sociale zaken ziet er als volgt uit.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Stand 31-12-2022	Stand 31-12-2023	Invorderbaar in %	Dubieus	Invorderbaar
PW leenbijstand	429	455	71%	132	323
PW terugvordering	1.458	1.330	29%	944	386
PW verhaal	134	129	7%	120	9
PW boete	18	18	48%	10	9
Totaal	2.040	1.932		1.206	727

* Tot en met 2018 werd het percentage dubieus beoordeeld op basis van ervaringscijfers. Vanaf 2019/2020 zijn de debiteuren PW terugvordering individueel beoordeeld.

Specificatie overige vorderingen

De overige vorderingen zijn nog te ontvangen inkomsten. Hiervoor waren op de balansdatum nog geen facturen verstuurd of was de beschikking van het ministerie/ provincie nog niet ontvangen.

Hieronder staat de specificatie van de overige vorderingen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Stand 31-12-2023
Munitax diverse heffingen (o.a. Toeristen en forensenbelasting) 2023	757
Rentevergoeding SVn-leningen 2018-2023	125
Waterschap Rivierenland	278
MGR afrekening diverse projecten 2023	248
Overige vorderingen per 31-12-2023	143
Totaal	1.550

Voorziening dubieuze debiteuren

We maken jaarlijks een voorstel voor (gedeeltelijke) afboeking van de dubieuze vorderingen. Het verloop van de voorziening dubieuze debiteuren staat in onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Stand 31-12-2022	Onttrekking 2023	Toevoeging 2023	Stand 31-12-2023
Debiteuren algemene dienst	0	0	3	3
Debiteuren belastingen	35	28	28	35
Debiteuren sociale zaken	1.217	11	-	1.206
Totaal	1.252	39	31	1.244

Overige uitzettingen

De gemeente Berg en Dal stimuleert het verduurzamen van woningen en heeft daarvoor een rekening courant geopend bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (Svn). Het verloop van de rekening courant positie (wat nog niet is uitgeleend) is als volgt berekend:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	FVA leningen	Rente 2023	Uitstaande leningen 2023	Rekening courant 31-12-2023
Rekening courant Svn	4.885	125	4.234	776
Totaal Rekening courant Svn	4.885	125	4.234	776

Liquide middelen € 493.000

Hieronder staat een overzicht van de liquide middelen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Kasgeld	-	-
NL78 BNGH 028.50.03.089	500	466
NL67 RABO 011.74.08.425	13	5
NL31 RABO 010.51.00.161	-	-
NL53 RABO 013.44.04.920	1	1
NL78 RABO 018.74.15.552	-	-
NL19 RABO 013.44.40.064	4	9
NL44 RABO 016.03.14.364	13	11
ICS Creditcard 71598250011	-	1
Totaal	530	493

Overlopende activa € 1.646.000

Dit bedrag zijn vooruitbetaalde bedragen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Stand 31-12-2023
Vooruitbetaalde bedragen die betrekking hebben op 2024	65
Overige vorderingen welke naar verwachting geen problemen opleveren	240
Vorderingen openbare lichamen (Rijk, Provincie en gemeenten)	1.341
Totaal	1.646

De specificatie van de vorderingen op openbare lichamen ziet er als volgt uit.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Stand 31-12-2022	Onttrekking 2023	Toevoeging 2023	Stand 31-12-2023
Rijk: RvO	-	-	1.276	1.276
Provincie Gelderland	55	-81	63	36
Gemeenten	29	-	-	29
Totaal	84	-81	1.338	1.341

Passiva

Eigen vermogen € 63.908.000

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen.

Bedragen x € 1.000

Eigen vermogen	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	26.346	38.299
Bestemmingsreserves	24.028	21.902
Gerealiseerd resultaat	7.838	3.708
Totaal	58.212	63.908

In onderstaand overzicht zijn per reserve de toevoegingen en onttrekkingen in 2023 weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Naam reserve	Stand 31-12-2022	Onttrekking 2023	Toevoeging 2023	Stand 31-12-2023*
Algemene reserves				
Algemene reserve vrij aanwendbaar	7.350	-3.205	15.157	19.302
Vaste algemene reserve	17.220	-	-	17.220
Reserve rekeningresultaat	1.777	-	-	1.777
Rekeningsaldo dienstjaar	7.838	-7.838	-	-
Totaal Algemene reserves	34.184	-11.043	15.157	38.299
Bestemmingsreserves				
Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	109	-	38	146
Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	145	-	8	153
Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.484	-57	22	1.450
Reserve speeltuinen	116	-	77	193
Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-14	14	900
Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	7.230	-4.135	2.418	5.513
Bestemmingsreserve Kapitaallasten	14.044	-709	211	13.546
Totaal Bestemmingsreserves	24.028	-4.914	2.788	21.902
Totaal reserves	58.212	-15.957	17.946	60.200

* Dit betreft de standen per 31-12-2023 op basis van de werkelijke uitgaven en inkomsten. Reeds genomen besluiten, die nog niet geleid hebben tot werkelijke uitgaven en inkomsten zijn hierin dus niet meegenomen.

Algemene reserves

Algemene reserve vrij aanwendbaar

Deze reserve wordt afgezet tegen de risico's bij het bepalen van het weerstandsvermogen. De benodigde omvang is afhankelijk van de weerstandsratio en de vaste algemene reserve en wordt jaarlijks bepaald bij de vaststelling van de begroting.

In 2023 is het rekeningsaldo 2022 van € 7.838.000 toegevoegd aan de algemene reserve. Hiervan is € 825.000 onttrokken voor de budgetoverhevelingen die bij de jaarstukken 2022 zijn besloten door de raad. Daarnaast is € 7.293.470 toegevoegd van opvang Oekraïners en € 26.500 voor uitvoering van het Amendement Toeristenbelasting (begroting 2020).

In 2023 is in totaal € 3.205.000 onttrokken aan de algemene reserve. In onderstaand overzicht is aangegeven waarvoor dit bedrag is ingezet.

Naam project	Bedragen x € 1.000
	Onttrekking 2023
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	75
Herinrichting buitenruimte Vriendenkring Leuth	10
Vrijwillige vervoersdienst Forte	30
Ontwikkeling Sporthal Ooij	100
Het vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra	250
Vergroenen Dorpsplein Groesbeek	50
Aanpak De Groesbeek	50
Snoeien bomen	100
Extra speelplek in Leuth	30
Schaatsbaan in Berg en Dal	10
Uitbreiden operatie Steenbreek	100
Versterken van Bedrijventerrein I en II in Groesbeek	100
Aansluiten op uniform wandelnetwerk Gelderland	88
Project streekproducten	20
Vervangen Beheersysteem Wegen, Riool en Groen	90
Archief	67
Vervangende applicatie Sociaal Domein	230
Middelen dagbesteding AMV-ers	186
Extra bijdrage Munitax	282
Noodlokalen voor het Agora onderwijs Montessori college Groesbeek	120
Herinrichten P&C - Rapportage	30
Aanwijziging interim griffier	26
Bijstellen grex Bedrijventerrein Hulsbeek (fase 1)	53
Budget werving en selectie nieuwe griffier	6
Herinrichten P&C - Implementatieplan	230
Aanvraag subsidie keerwand Stichting Sportpark Noord	47
Aanpak energiearmoede	745
Vroegsignalering	52
Versterking sociale basis ouderen	28
Totaal inzet algemene reserve	3.205

Vaste algemene reserve

Deze reserve is gevormd om de risico's die wij als gemeente lopen af te dekken, bijvoorbeeld voor

1. de lopende ontwikkelingen, waar we op dit moment mee te maken hebben, bijvoorbeeld in het Sociaal Domein
2. mogelijke nieuwe ontwikkelingen (wijziging in de regelgeving, beleidswijzigingen Den Haag).

De rente over deze reserve voegen we toe aan de exploitatie. Daardoor is deze reserve niet vrij besteedbaar, omdat inzet van de reserve leidt tot een nadeel (lagere rente-inkomst) op de exploitatie.

Reserve rekeningresultaten

Het doel van deze reserve is om toekomstige tekorten te dekken in de (meerjaren)begroting. De onttrekking uit deze reserve ramen we structureel in de begroting. We onttrekken het bedrag alleen als we werkelijk een tekort hebben over een boekjaar. In 2023 is er niks aan de reserve onttrokken.

Bestemmingsreserves

Reserve Onderhoud Gymzalen

Deze reserve heeft als doel het dekken van de kosten voor groot onderhoud van de gymzalen en de egalisatie van de exploitatiekosten over een langere periode. De geraamde dotatie van € 37.675 toegevoegd aan de reserve.

Reserve Natuur en Landschap

De werkelijke uitgaven en de begrote uitgaven van diverse landschapsprojecten worden niet altijd binnen een boekjaar afgewikkeld. Daarom verrekenen we tekorten of overschotten via deze reserve. In 2023 is € 8.124 aan de reserve toegevoegd.

Reserve Groenblauwe diensten

Deze reserve heeft als doel het dekken van de kosten voor de uitvoering van het project Groen-Blauwe diensten. In 2023 is € 56.925 onttrokken ter dekking van de exploitatiekosten van het project. De berekende rente (€ 22.266) is aan de reserve toegevoegd.

Reserve Speeltuinen

De werkelijke uitgaven en de begrote uitgaven van diverse speeltuinen worden niet altijd binnen een boekjaar afgewikkeld. Daarom verrekenen we tekorten of overschotten via deze reserve. In 2023 is € 77.367 aan de reserve toegevoegd.

Reserve aanpak extreme wateroverlast

Het doel van deze reserve is het dekken van de uitgaven voor de aanpak van extreme wateroverlast. In 2023 is € 13.500 onttrokken ter dekking van de exploitatiekosten van het project. De geraamde dotatie van € 13.500 is aan de reserve toegevoegd.

Reserve Lopende projecten (gelabeld)

Deze reserve heeft als doel het dekken van de uitgaven aan lopende projecten, waarvoor de raad een krediet beschikbaar heeft gesteld. Het verloop van de reserve in 2023 is in onderstaand overzicht per investering weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Naam project	Stand 31-12-2022	Onttrekking 2023	Toevoeging 2023	Stand 31-12-2023
Irichting WMO ruimten	36	-	-	36
Centrum Beek	341	5	-	336
Uitvoering Iustrum Vrijheid & Herinnering	40	-	20	60
Stimuleringslening duurzaamheidsmaatregelen non-profitorganisati	110	18	-	92
Behoud Museumpark Oriëntalis	400	400	-	-
Actieplan Duurzaamheid Pilot aardgasvrij maken woningen	50	-	-	50
Decembercirculaire 2019 Duurzaamheidsprogramma	190	-	-	190
Invoering Omgevingswet	517	170	-	346
Kerkenvisie 2019	15	-	-	15
Actieplan Stekkenberg/ NJN	29	12	-	17
Verkiezingen/ NJN	11	11	-	-
Pilot inburgering veranderopgave	21	21	-	-
Implementatie nieuw nota minimabeleid en schuldhulpverlening/ N	208	187	-	21
Coronabudget impuls reintegratie/NJN	149	149	-	-
Tijdelijke uitbreiding formatie IP participatie en statushouders	206	115	-	90
Aanvullende Tijdelijke uitbreiding formatie IP participatie en status	258	102	-	156
Personele kosten ST	166	166	-	-
Inburgering/Problematiek statushouders	53	-	-	53
Opvang Oekrainers	2.132	2.013	-	118
Projectleider jeugd	31	31	-	-
Ouderenzorg	15	7	-	8
Wmo kwetsbare groepen	23	23	-	-
Voorkomen dak- en thuisloosheid/ NJN	50	-	-	50
Extra gelden jeugdhulp 2021/ NJN	584	157	-	426
initiatieven jongeren sport/ontmoetingsplekken	53	53	-	-
Coronagelden lokale cultuur en dorps/buurthuizen/NJN	82	-	-	82
Ambulantisering GGZ wmo/ NJN	124	26	-	98
Versterking dienstverlening gemeenten (decembercirc.2021)	254	44	-	209
Kwaliteitsborging bouw en woningtoezicht (decembercirc.2021)	18	18	-	-
Toerisme (co-fin.wandelnetwerk Gelderland en Inwulling Berg en D	16	-	-	16
Wet Open Overheid	112	-	-	112
Controles Drank- en Horecawet (DHW)	22	-	-	22
Uitvoering Klimaataakkoord	238	-	-	238
Verwijderen obstakels	71	-	-	71
Toezicht aanpak jeugdoverlast	31	31	-	-
Advieskosten plan iBOR	11	8	-	3
Herstel steensleuven (kabels&leidingen)	93	93	-	-
Project Organisatieontwikkeling	50	50	-	-
Project Herinrichten Planning en Control	30	-	192	222
ICT inhuur ondersteuning adviseur informatie	50	50	-	-
Project vitale vakantieparken	250	80	-	170
Ondergrondse containers locatie Spoorlaan (Jan Linders/Aldi)	65	65	-	-
Integriteitsonderzoek raad	31	31	-	-
Speeltuin Steense gemeente	-	-	90	90
Energiebesparende maatregelen Den Ienloop	-	-	25	25
Werkervaringsplaatsen en vrijwilligersplekken	-	-	50	50
Watertappunten	-	-	38	38
Flankerend beleid energiearmoede	-	-	49	49
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	-	-	75	75
Energietoeslag	-	-	590	590
Noodfonds energiearmoede	-	-	33	33
Schoolgebouw Kentalis	-	-	95	95
Schoolgebouw De Bron	-	-	198	198
Vroegsignalering	-	-	52	52
Sociale basis ouderen	-	-	28	28

Integraal Huisvestingsplan (IHP)	-	-	75	75
Vrijwillige vervoersdienst Forte	-	-	15	15
Het vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra	-	-	245	245
Vergroenen Dorpsplein Groesbeek	-	-	50	50
Aanpak De Groesbeek	-	-	46	46
Snoeien bomen	-	-	53	53
Uitbreiden operatie Steenbreek	-	-	96	96
Versterken van Bedrijventerrein I en II in Groesbeek	-	-	100	100
Project streekproducten	-	-	20	20
Vervangen Beheersysteem Wegen, Riool en Groen	-	-	15	15
Archief	-	-	50	50
Vervangende applicatie Sociaal Domein	-	-	120	120
Totaal reserve lopende projecten	7.230	4.135	2.418	5.513

Reserve Kapitaallasten

De reserve heeft tot doel het dekken van de kapitaallasten van diverse geactiveerde investeringen. In 2023 is € 210.660 rente aan de reserve toegevoegd. Daarnaast is er € 708.829 aan de reserve onttrokken ter dekking van de kapitaallasten van diverse investeringen.

Gerealiseerd resultaat

Het resultaat over het boekjaar 2023 is € 3.707.831 en is op de balans opgenomen.

	Bedragen x € 1.000	
	31-12-2022	31-12-2023
Resultaat boekjaar	7.838	3.708

Voorzieningen € 10.603.000

In onderstaand overzicht zijn per voorziening de toevoegingen en onttrekkingen in 2023 weergegeven.

	Bedragen x € 1.000				
Naam voorziening	Stand 31-12-2022	Onttrekking 2023	Toevoeging 2023	Vrijval 2023	Stand 31-12-2023
Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's					
Voorziening Pens.verpl.vm wethouders	3.531	-205	94	-33	3.387
Voorziening Wachtgeldverplichting voormalig wethouders	387	-155	-	-125	108
Voorziening (voormalig) personeel	82	-76	92	-	99
Voorziening verlofuren personeel	537	-	362	-	899
Totaal Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's	4.538	-436	548	-157	4.492
Voorzieningen t.b.v. lastenegalisatie					
Voorziening onderhoud wegen	1.042	-1.442	1.278	-	879
Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen sport	222	-96	141	-	267
Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen welzijn	352	-128	104	-	328
Voorziening onderhoud overige gemeentelijke gebouwen	474	-132	194	-	536
Totaal Voorzieningen t.b.v. lastenegalisatie	2.091	-1.798	1.718	-	2.010
Voorzieningen t.b.v. door derden beklemde middelen					
Voorziening Riool	3.746	-	77	-	3.823
Voorziening Afval	-	-	278	-	278
Totaal Voorzieningen t.b.v. door derden beklemde middelen	3.746	-	355	-	4.100
Totaal voorzieningen	10.374	-2.234	2.620	-157	10.603

Vorzieningen voor verplichtingen en/of risico's

Voorziening pensioenverplichtingen voormalige wethouders

Deze voorziening heeft tot doel het afdekken van de pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders. De dotatie in 2023 van € 93.681 is gebaseerd op de pensioenopbouw van de huidige wethouders. De vrijval van € 32.650 in 2023 is gebaseerd op de extreme stijging van de rekenrente. Hierdoor is de voorziening per 31 december 2023 weer op noodzakelijke peil gebracht.

De onttrekking van € 205.343 betreft de uitbetaling pensioenverplichting aan de voormalige bestuurders.

Voorziening wachtgeldverplichting voormalige wethouders

Deze voorziening heeft tot doel het afdekken van de wachtgeldverplichtingen van voormalige wethouders. In 2023 is € 124.589 vrijgevallen om de voorziening op het noodzakelijke peil te brengen. De onttrekking van € 154.633 betreft de uitbetaling van de wachtgelden.

Voorziening (voormalig) personeel

Het doel van de voorziening is het egaliseren van de verplichtingen voor voormalig personeel. De onttrekking in 2023 van € 76.076 betreft de uitbetaling van personeel gerelateerde lasten en andere verplichtingen van voormalig personeel. De dotatie in 2023 is € 92.451. Op basis van de herberekening van de benodigde middelen is dit bedrag toegevoegd aan de voorziening. Daarmee is de voorziening weer op het noodzakelijke peil.

Voorziening verlofuren personeel

Het doel van de voorziening is het egaliseren van de verplichtingen voor verlofsparen van personeel. Er is € 361.781 toegevoegd om de voorziening op het noodzakelijke peil te brengen.

Voorziening voor lastenegalisatie

Voorziening onderhoud wegen

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan de wegen. Op 1 april 2021 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan 'Beheerplan wegen 2021-2025' vastgesteld. In 2023 is voor € 14.441.667 aan planmatig onderhoud uit de voorziening betaald. Om de voorziening op het noodzakelijke peil te brengen is in 2023 € 1.278.000 aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening gemeentelijke gebouwen: Sport

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de sportaccommodaties.

Op 12 oktober 2023 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. In 2023 is voor € 96.373 aan planmatig onderhoud uit de voorziening betaald. Om de voorziening op het noodzakelijke peil te brengen is in 2023 € 141.290 aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening gemeentelijke gebouwen: Welzijn

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de welzijnsaccommodaties.

Op 12 oktober 2023 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. In 2023 is voor € 127.815 aan planmatig onderhoud uit de voorziening betaald. Om de voorziening op het noodzakelijke peil te brengen is in 2023 € 104.241 aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening overige gemeentelijke gebouwen

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de overige gemeentelijke gebouwen.

Op 12 oktober 2023 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. In 2023 is voor € 132.174 aan planmatig onderhoud uit de voorziening betaald. Om de voorziening op het noodzakelijke peil te brengen is in 2023 € 194.117 aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening voor door derden bekleemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting

Voorziening egalisatie riolering

In de notitie riolering van de commissie BBV is bepaald dat de overschotten inzake rioolheffing in een voorziening moeten worden opgenomen. De reden hiervan is dat een voorziening niet vrij inzetbaar is en dat de middelen beschikbaar blijven voor de riolering. Het doel van de voorziening is het opvangen van schommelingen in de exploitatie voor wat betreft de kosten en opbrengsten van het rioolstelsel. In 2023 is het overschot van € 76.882 aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening afval

In de notitie lokale heffingen van de commissie BBV is bepaald dat de overschotten op het product afval in een voorziening moeten worden opgenomen. De reden hiervan is dat een voorziening niet vrij inzetbaar, doordat het overschot ontstaat uit meer opbrengsten uit de afvalstoffenheffing ten opzichte van de kosten voor de afvalinzameling. Door deze voorziening blijven de middelen beschikbaar voor de afvalinzameling. Het doel van de voorziening is het opvangen van schommelingen in de exploitatie voor wat betreft de kosten en opbrengsten van het afvalstelsel. In 2023 is het overschot van € 277.665 aan de voorziening toegevoegd.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (Langlopende schulden)

Geldleningen op lange termijn € 28.769.000

Hieronder staat het overzicht van de langlopende geldleningen. Dit zijn alleen schulden die vallen onder de categorie:

- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Looptijd in jaren	Stand 31-12-2022	Opname in 2023	Aflossing in 2023	Stand 31-12-2023
NWB (4,945%)	1.500	25	360	-	60	300
BNG 40.101876.00 (4,275%)	5.000	25	1.800	-	200	1.600
NWB (4,970%)	6.000	40	3.900	-	150	3.750
BNG 40.99948.00 (4,070%)	2.700	25	864	-	108	756
BNG 40.102901.00 (4,845%)	2.000	25	780	-	80	700
NWB (4,790%)	1.361	25	218	-	54	163
BNG 40.98091.00 (4,610%)	1.000	25	240	-	40	200
BNG 40.108124.00 (2,110%)	2.000	10	200	-	200	-
BNG 40.109992 (0,878%)	4.000	10	1.200	-	400	800
BNG 40.109993 (1,537%)	4.000	20	2.600	-	200	2.400

BNG 40.109994 (1,940%)	4.000	40	3.300	-	100	3.200
BNG 40.111613 (0,920%)	500	15	333	-	33	300
BNG 40.111909 (1,040%)	1.000	15	733	-	67	667
BNG 40.112354 (1,040%)	2.000	15	1.467	-	133	1.333
BNG 40.113967 (0,400%)	14.000	30	13.067	-	467	12.600
Totaal	51.061		31.062	-	2.292	28.769

In 2023 hebben we in totaal € 554.007 aan rente betaald voor de geldleningen op lange termijn.

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar (Kortlopende schulden)
€ 0

Per 31 december 2023 zijn er geen kasgeldleningen aangetrokken.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Stand kasgeldlening	31-12-2022	31-12-2023
BNG bank	-	-
Totaal	-	-

Banksaldi

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Stand banksaldi	31-12-2022	31-12-2023
NL78 BNGH 028.50.03.089	0	0
NL95 BNGH 028.50.71.653	-	-
Totaal	0	0

Overige kortlopende schulden

De afwikkeling van de crediteuren heeft een normaal verloop.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Stand kortlopende schulden	31-12-2022	31-12-2023
Crediteuren	2.636	3.197
Nog te betalen bedragen	3.233	4.424
Totaal	5.869	7.621

Hieronder staat een specificatie van de nog te betalen bedragen.

De afwikkeling van de nog te betalen bedragen heeft een normaal verloop.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>
Omschrijving	31-12-2023
NTB rente leningen BNG en NWB	235
NTB Zorgkosten Jeugd	920
NTB zorgkosten WMO	245
NTB subsidies 2023	134
NTB Munitax 2023	282
NTB Sociaal Domein inz. RV-VV-WV-HH enz	373
NTB voorschot rijksbijdrage BBZ en afr.ToZo Min.SZW	119

NTB leningen debiteuren BBZ en afr.ToZo Min.SZW	532
NTB afrekening opvang Oekraïners	337
NTB uitkering gemeentefonds 2023	377
Overige nog te betalen kosten	871
Totaal	4.424

Overlopende passiva € 10.490.000

Vooruitontvangen bedragen

Deze vooruitontvangen bedragen zijn subsidieverplichtingen (uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel). Hieronder staat de specificatie van de stand per 31 december 2023.

Vooruitontvangen bedragen/subsidieverplichting	Bedragen x € 1.000			
	Stand 31-12-2022	Onttrekking in 2023	Toevoeging in 2023	Stand 31-12-2023
Vooruitontvangen bedragen / subsidieverplichting Rijk				
VBT subsidie 107 woningen	59	-	-	59
VBT subsidie 27 woningen	16	-	-	16
VBT subsidie woningen	-	-	10	10
Subsidie Min van Justitie inzake CTB 2021	50	-50	-	-
Subsidie Min van Justitie inzake CTB 2022	105	-105	-	-
Subsidie Min Infra en Waterstaat maatregelen verkeersveiligheid 2020-2021	838	-257	-	581
Subsidie Min.VWS: sportakkoord 2022	15	-15	-	-
Subsidie TIR Klimaatadaptie deel Berg en Dal	614	-325	-	289
Subsidie TIR Klimaatadaptie deel West Maas en Waal	337	-122	-	215
Subsidie TIR Klimaatadaptie deel Nijmegen	85	-	-	85
Subsidie TIR Klimaatadaptie deel Heumen	100	-	-	100
Subsidie TIR Klimaatadaptie deel Beuningen en WSRL	574	-	-	574
Subsidie Min.Infrastructuur Impuls klimaatadaptatie 2021-2027	-	-	763	763
Subsidie Min.Volkshuisvesting "Energiearmoede" 2022	382	-275	-	107
Subsidie Min.Volkshuisvesting "Energiearmoede" aanvulling 2022	517	-	-	517
Subsidie Min.Volkshuisvesting "Energiearmoede" 2023	-	-	336	336
Subsidie Min.Volkshuisvesting Klimaat en Energiebeleid tranche 2024	-	-349	629	280
Subsidie Min.Volkshuisvesting Klimaat en Energiebeleid tranche 2025	-	-	635	635
Subsidie Min.Volkshuisvesting Klimaat en Energiebeleid tranche 2026	-	-	641	641
Subsidie SPUK Min.Klimaat en Energiebeleid aanpak isolatie	-	-	802	802
Subsidie SPUK Min.Klimaat en Energiebeleid aanpak isolatie (aanvulling)	-	-	410	410
Subsidie Min.OCW verl.spuk tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemde n2022	65	-65	-	-
Subsidie Min.OCW Covid19 gerelateerde onderwijs vertragingen 2022	163	-163	-	-
Subsidie Min.OCW Covid19 gerelateerde onderwijs vertragingen 2021	95	-95	-	-
Subsidie Min SoZa Wet Inburgering 2022	118	-118	-	-
Subsidie Min SoZa uitk.Onderwijsroute 2022	30	-30	-	-
Subsidie Min.VWS Brede SPUK (vooruitontvangen deel 2024)	-	-	88	88
Subsidie Min VWS subsidie clientondersteuning 2023	-	-	50	50
Subsidie Min.OCW Vooruit.ontv.subs.Nat.progr.Onderwijs	-	-	184	184
Subsidie Min.OCW Vooruit.ontv.subs.ODW-huisv.Ontheemden	-	-	69	69
Subsidie Min.OCW Vooruit.ontv.subs.Inburgering	-	-	134	134
Subsidie Min.OCW Vooruit.ontv.subs.OAB 2023-2026	-	-	144	144
	4.164	-1.970	4.894	7.088
Vooruitontvangen bedragen / subsidieverplichting overige Overheden				
Subsidie Provincie Gelderland toezicht energiebesparing bedrijven 2021-2024	10	-	-	10
Subsidie Provincie Gelderland regioarcheologie 2021-2024	40	-20	-	20
Subsidie Provincie Gelderland natuur- en landschapsprojecten 2021-2022 (Biodiversiteit)	58	-58	-	-

Subsidie Provincie Gelderland "Hitteprojecten" kerkplein Bredeweg	50	-13	-	37
Subsidie Provincie Gelderland "Hitteprojecten" Reiner van Ooiplein	96	-	-	96
Subsidie Provincie Gelderland inzake overdracht "Bodemtaken"	50	-	-	50
Subsidie Provincie Gelderland "Gelders Winterfonds"	166	-28	-	137
Subsidie Provincie Gelderland "Gemeentelijke Monumenten"	-	-63	63	-
	470	-182	63	350
Totaal	4.633	-2.152	4.957	7.439

Overige overlopende passiva

Hieronder staat een overzicht van de overige overlopende passiva. De afwikkeling hiervan verloopt normaal.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	31-12-2022	31-12-2023
Vooruitontvangen bedragen	121	-
Faciliterend grondbeleid	39	253
Betalingen onderweg Inkomen en Participatie	749	752
Betalingen onderweg WMO en Jeugd	127	102
Afdrachten omzetbelasting, loonheffing en pensioenpremie	1.528	1.940
Overige overlopende passiva	62	4
Totaal	2.626	3.052

Gebeurtenissen na balansdatum

In dit kader zijn hier geen bijzonderheden te vermelden.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Naast de hieronder vermelde waarborgen en garantstellingen zijn er nog andere "niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen". Deze andere rechten en verplichtingen zijn echter wel opgenomen in de meerjarenbegroting.

De gemeente heeft een kredietfaciliteit van € 1.100.000.

Gewaarborgde geldleningen

Hieronder staat een overzicht van de gewaarborgde geldleningen.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	Hoofdsom	31-12-2022	31-12-2023
Oosterpoort Wooncombinatie inz. WSW* (Gemeente neemt slechts een achtervangpositie in)	132.500	128.371	126.832
Waard Wonen inz. WSW* (Gemeente neemt slechts een achtervangpositie in)	29.706	17.089	17.141
Stichting Mooiland (Gemeente neemt slechts een achtervangpositie in)	45.685	46	46
Stichting Vestia (Gemeente neemt slechts een achtervangpositie in)	-	22	-
Oosterpoort Wooncombinatie 100% garantstelling	336	336	336
BNG inzake 't Höfke 100% garantstelling tbv verwerving	1.753	1.753	1.753
Verenigingen 100% garantstelling	87	87	87
Totaal	210.067	147.705	146.196

* Sinds 1995 staat het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) borg voor leningen van woningcorporaties. De gemeente tekent mee als achtervang. Er zijn diverse zekerheden ingebouwd en het risico dat de gemeente als achtervang loopt is theoretisch en zeer klein.

Het WSW biedt primaire en secundaire zekerheid. In het uiterste geval bestaat de mogelijkheid dat de gemeente en het Rijk bijdragen in de vorm van een renteloze geldlening, de tertiaire zekerheid. In het overzicht zijn de volledige garanties weergegeven (100%), de gemeente staat voor 50% hiervan garant. Het WSW moet deze renteloze geldlening vervolgens terugbetalen. Het WSW is zelfs in afgelopen jaren niet aangesproken door bankinstellingen. Hieruit is de kracht van de zekerheidsstructuur gebleken.

Garantstellingen

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
		31-12-2022	31-12-2023
Garantstellingen *	60% garantstelling	514	326

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt op basis van de voorschriften uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Verder is de Verordening Financieel beleid, beheer en organisatie (art. 212 Gemeentewet) Berg en Dal 2023 van toepassing. Deze is vastgesteld door de gemeenteraad op 13 juli 2023.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs), tenzij de marktwaarde lager is.

De baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten nemen we slechts mee, als zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die ontstaan zijn voor het einde van het begrotingsjaar, nemen we mee als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten van deelnemingen nemen we als bate in het jaar waarin het besluit tot uitbetalen door de algemene vergadering van aandeelhouders is genomen.

Personeelslasten rekenen we in principe toe aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Sommige personele lasten moeten we toerekenen aan de periode waarin ze worden uitbetaald. Dit komt omdat we geen voorzieningen of schulden mogen opnemen voor jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbare grootte. Daarbij gaat het om onderdelen zoals ziektekostenpremie voor gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofafspraken en dergelijke.

Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) moeten we wel een verplichting vormen.

Algemene grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV van november 2023. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 8 februari 2024 door de raad is vastgesteld;
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
 - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023 alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:

- Een verantwoordingsgrens van 1% (zijnde € 1.330.000) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van € 266.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen

Balans

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa waarderen we tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling schrijven we in 5 jaar af. Dit geldt ook voor het saldo van agio en disagio (afsluitkosten van financiële transacties).

De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling start bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

De bijdragen in activa van derden schrijven wij af conform ons afschrijvingsbeleid, mits deze gelijk is of lager aan de afschrijvingstermijn van de derden waaraan wij de bijdrage hebben verstrekt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa, zoals bedoeld in artikel 35 van het BBV, schrijven we lineair af. De aard van de investering bepaalt de levensduur en de daarmee samenhangende afschrijvingstermijn. Dit geldt voor de investeringen met economisch nut én de investeringen met maatschappelijk nut.

De materiële vaste activa waarderen we tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden brengen we in mindering op de betreffende investering. In die gevallen schrijven we af op het saldo van de investering.

Als de technische en/of economische levensduur korter is dan de hiervoor aangegeven termijnen, hanteren we de kortere afschrijvingstermijn.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 activeren we niet, uitgezonderd gronden en terreinen.

Voor de materiële vaste activa hanteren wij de afschrijvingstermijnen zoals opgenomen in de Verordening Financieel beleid, beheer en organisatie (art. 212 Gemeentewet) Berg en Dal 2023 bijlage bij artikel 14.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen (uitgeleende gelden) zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal deze worden afgewaardeerd. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Flottende activa

Voorraden

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs of de lagere marktwaarde.

De vervaardigingsprijs omvat de kosten, die we rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen toerekenen (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Daarnaast rekenen we aan de vervaardigingsprijs ook een aandeel in de rentekosten en de plankosten toe. Verwachte verliezen in de grondexploitatie vangen we op door middel van een voorziening verliesgevende complexen. Winsten uit de grondexploitatie nemen we als

voldoende zeker is dat we deze maken en er reeds opbrengsten zijn gerealiseerd. Zolang dat niet het geval is brengen we de volledige vervaardigingskosten in mindering op de verkoopopbrengsten. We hanteren hierbij de methode percentage of completion zoals voorgeschreven in de notitie grondbeleid van de commissie BBV.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor vorderingen die waarschijnlijk niet kunnen worden geïnd is een voorziening oninbaarheid in mindering gebracht. De voorziening bepalen we op basis van de geschatte inningskansen per vordering die langer dan zes maanden open staat.

Voor openstaande vorderingen van gemeentelijke belastingen en sociale zaken is een voorziening gevormd betreffende oninbaarheid ter grootte van het historische percentage van oninbaarheid.

Facilitaire grondbeleid wordt gewaardeerd op de balans voor het saldo van de ontvangen bedragen van de contractant verminderd met de gemaakte kosten door de gemeente. Bij verwachte verliezen wordt hiervoor een verliesvoorziening getroffen.

Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Alle liquide middelen zijn vrij opneembaar.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene- en bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat dat volgt uit het overzicht van baten en lasten.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting of het voorzienbare verlies.

De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders waarderen we op de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan de gemeentelijke kapitaalgoederen. Daarbij is rekening gehouden met de geformuleerde kwaliteitseisen.

In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" is het beleid nader uiteengezet.

Vaste schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is het totaalbedrag van de geborgde restschulden per einde van het boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is hierover nadere informatie opgenomen.

Overzicht taakvelden

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023 Primair	Begroting 2023 Actueel	Rekening 2023	Verschil Begroting Rekening
TV010 Bestuur	-1.657	-1.771	-1.877	-1.655	221
TV020 Burgerzaken	-311	-506	-712	-519	193
TV030 Beheer overige gebouwen en gronden	-103	-63	40	76	36
TV040 Overhead	-10.921	-11.574	-10.894	-11.923	-1.029
TV050 Treasury	1.088	1.038	1.416	1.518	102
TV061 OZB woningen	3.764	4.019	3.638	3.743	105
TV062 OZB niet-woningen	1.991	2.017	1.852	2.064	212
TV064 Belastingen overig	0	0	0	0	0
TV070 Algem. uitk. en ov. uitk. gem.fonds	68.261	65.560	72.185	72.613	428
TV080 Overige baten en lasten	0	-910	-138	-35	103
TV090 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	-38	-38	0
TV098 Mutaties reserves	-1.630	1.007	10.783	-1.989	-12.771
TV110 Crisisbeheersing en brandweer	-2.441	-2.563	-2.563	-2.704	-141
TV120 Openbare orde en veiligheid	-628	-692	-868	-875	-8
TV210 Verkeer en vervoer	-4.349	-5.451	-5.308	-5.079	229
TV220 Parkeren	-173	-185	-236	-261	-26
TV240 Economische havens en waterwegen	11	7	7	8	1
TV250 Openbaar vervoer	-64	-122	-120	-112	8
TV310 Economische ontwikkeling	-88	-124	-124	-118	6
TV320 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	534	304	119	-104	-223
TV330 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-50	-47	-63	-56	7
TV340 Economische promotie	425	225	240	304	64
TV410 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
TV420 Onderwijshuisvesting	-1.843	-1.884	-2.090	-1.747	343
TV430 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.051	-1.105	-1.596	-1.391	205
TV510 Sportbeleid en activering	-605	-650	-531	-500	32
TV520 Sportaccommodaties	-1.271	-1.529	-2.146	-4.648	-2.503
TV530 Cult.presentatie,productie,participatie	-361	-373	-450	-424	26
TV540 Musea	-168	-77	-479	-477	2
TV550 Cultureel erfgoed	-202	-253	-276	-234	42
TV560 Media	-800	-820	-835	-823	12
TV570 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.635	-2.763	-3.405	-2.842	563

TV610	Samenkracht en burgerparticipatie	615	-1.949	-5.025	1.939	6.964
TV620	Wijkteams	-921	-1.413	-1.866	-1.322	543
TV630	Inkomensregelingen	-7.593	-5.135	-8.918	-7.347	1.571
TV640	Begeleide participatie	-3.952	-4.012	-4.232	-4.016	216
TV650	Arbeidsparticipatie	-2.124	-2.165	-2.327	-1.944	383
TV660	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.981	-1.826	-1.467	-1.296	170
TV671	Maatwerkdienstverlening 18+	-8.905	0	0	0	0
TV671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	0	-4.699	-5.105	-4.661	443
TV671B	Begeleiding (WMO)	0	-4.138	-4.344	-3.915	430
TV671C	Dagbesteding (WMO)	0	-1.409	-1.364	-1.007	357
TV671D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	-96	-200	-31	169
TV672	Maatwerkdienstverlening 18-	-5.705	0	0	0	0
TV672A	Jeugdhulp begeleiding	0	-2.214	-2.804	-2.641	164
TV672B	Jeugdhulp behandeling	0	-1.117	-1.163	-1.190	-27
TV672C	Jeugdhulp dagbesteding	0	-1.086	-1.248	-1.363	-114
TV673A	Pleegzorg	0	0	-210	-268	-57
TV673B	Gezinsgericht	0	-1.013	-1.554	-1.873	-318
TV673C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	-2.679	-1.747	-1.276	471
TV674A	Jeugdbehandeling GGZ zonder verblijf	0	-1.972	-2.357	-2.421	-63
TV674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	-395	-445	-393	52
TV674C	Gesloten plaatsing	0	-159	-75	0	75
TV681	Geëscaleerde zorg 18+	-172	0	0	0	0
TV681A	Beschermde wonen (WMO)	0	-25	-25	-25	0
TV681B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	-121	-160	-128	32
TV682	Geëscaleerde zorg 18-	-4.792	0	0	0	0
TV682A	Jeugdbescherming	0	-845	-715	-676	39
TV682B	Jeugdreclassering	0	-26	-66	-64	2
TV710	Volksgezondheid	-1.400	-1.435	-1.479	-1.438	41
TV720	Riolering	1.140	1.350	1.241	1.314	73
TV730	Afval	1.581	1.308	1.238	1.159	-78
TV740	Milieubeheer	-892	-1.169	-1.597	-865	732
TV750	Begraafplaatsen en crematoria	-66	-58	-56	-57	-1
TV810	Ruimtelijke ordening	-668	-460	-1.261	-744	517
TV820	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	31	-52	-19	-14	5
TV830	Wonen en bouwen	-1.080	-1.353	-1.657	-1.504	152

Totaal taakvelden	7.838	348	4.524	3.708	-816
-------------------	-------	-----	-------	-------	------

Incidentele baten en lasten

Een goed beeld van de financiële positie van de gemeente vereist ook inzicht in de incidentele baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt. Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten. Onder de tabel staat een toelichting op de bedragen groter dan € 100.000.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	Begroting 2023	Rekening 2023
Programma Inwoner		
1.1 Asiel(inburgering)	-84	-
1.2 Integraal HuisvestingsPlan (IHP) onderwijshuisvesting	-75	-
1.3 Vrijwillige vervoersdienst	-30	-15
1.4 Energiecompensatie verenigingen en stichtingen met maatschappelijk vastgoed	-128	-127
1.5 Uitvoeringsagenda onderwijs	-30	-30
1.6 Nationaal Programma Onderwijs		
- rijksbijdrage	391	207
- kosten	-391	-207
1.7 Onderwijshuisvesting Oekraïne		
- rijksbijdrage	129	60
- kosten	-129	-60
1.8 Versterking clientondersteuning	-	-
- rijksbijdrage	50	-
- kosten	-50	-
1.9 Opvang vluchtelingen Oekraïne		
- rijksbijdrage	8.628	8.288
- kosten opvang	-10.800	-3.052
1.10 Middelen dagbesteding amv-ers	-312	-186
1.11 Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	-120	-128
1.12 Versterking gemeentelijke dienstverlening	-254	-44
1.13 Inrichting Wmo-ruimten	-36	-
1.14 Actieplan Stekkenberg	-29	-12
1.15 Implementatie nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening	-208	-187
1.16 Inburgering problematiek statushouders	-53	-
1.17 Voorkomen dak- en thuisloosheid (corona)	-50	-
1.18 Energietoeslag	-2.989	-2.399
1.19 Bijzondere bijstand vroegsignalering	-52	-
1.20 Versterken sociale basis ouderen	-28	-0
1.21 Extra gelden jeugdhulp (corona)	-584	-157
1.22 Initiatieven jongeren sport/ontmoetingsplekken (corona)	-53	-53
Totaal programma Inwoner	-7.286	1.895
Programma Onze Buurt		
2.1 Achterstallig onderhoud kunstwerken	-25	-19
2.2 Vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra	-250	-5
2.3 Extra speelplek in Leuth	-30	-
2.4 Reservering aanpak De Groesbeek	-50	-
2.5 Snoeien van bomen	-100	-47
2.6 Vergroenen Dorpsplein Groesbeek voor leefbaarder centrum	-50	-
2.7 Inhuur advies ontwikkeling Sporthal Ooij	-100	-138
2.8 Uitbreiden operatie Steenbreek	-100	-4
2.9 Energiecompensatie verenigingen en stichtingen met maatschappelijk vastgoed	-42	-79
2.10 Ondergrondse containers locatie Spoorlaan	-65	-64

2.11 Pilot aardgasvrij maken woningen	-50	-
2.12 Decembercirculaire duurzaamheid	-190	-
2.13 Uitvoering Klimaatakkoord	-238	-
2.14 Plaatsen openbare watertappunten	-38	-

Totaal programma Onze Buurt	-1.327	-356
------------------------------------	---------------	-------------

Programma Onze Gemeente

3.1 Opbrengst grondverkoop Hulsbeek	230	214
3.2 Versterken Bedrijventerrein I en II in Groesbeek	-100	-
3.3 Aansluiten op uniform wandelnetwerk Gelderland	-100	-88
3.4 Project streekproducten	-50	-
3.5 Invoering Omgevingswet	-517	-170
3.6 Project vitale vakantieparken	-250	-80
3.7 Integriteitsonderzoek gemeenteraad	-31	-39
3.8 Aanwijzing interim griffier	-35	-26
3.9 Subsidie behoud Museumpark Orientalis	-400	-400
3.10 Coronabudget impuls re-integratie	-149	-
3.11 Verduurzamen MKB Berg en Dal		
- subsidie Winterfonds provincie Gelderland	166	46
- kosten	-166	-46

Totaal programma Onze Gemeente	-1.401	-590
---------------------------------------	---------------	-------------

Programma Ons geld

4.1 Inzet stelpost inflatie voor energiecompensatie verenigingen en stichtingen met maatschappelijk vastgoed	171	171
4.2 Donatie aardbeving Turkije/Syrië	-35	-35
4.3 Extra bijdrage Munitax	-445	-282
4.4 Coronagelden lokale cultuur en dorps-/buurthuizen	-82	-
4.5 Algemene uitkering: Energietoeslag	2.758	2.758

Totaal programma Ons geld	2.367	2.612
----------------------------------	--------------	--------------

Programma Overhead

5.1 Vervangen Beheersysteem Wegen, Riool en Groen	-90	-90
5.2 Volledig digitaal archief	-140	-17
5.3 Vervangende applicatie Sociaal Domein	-230	-110
5.4 Herinrichten Planning en Control (P&C)	-290	-68

Totaal programma Overhead	-750	-284
----------------------------------	-------------	-------------

Totaal exploitatie	-8.397	3.277
---------------------------	---------------	--------------

Reserves

R1 Bijdrage algemene reserve:		
- Vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra	250	250
- Extra speelplek in Leuth	30	30
- Reservering aanpak De Groesbeek	50	50
- Snoeien van bomen	100	100
- Vergroenen Dorpsplein Groesbeek voor leefbaarder centrum	50	50
- Inhuur advies ontwikkeling Sporthal Ooij	100	100
- Integraal HuisvestingsPlan (IHP) onderwijshuisvesting	75	75
- Versterken Bedrijventerrein I en II in Groesbeek	100	100
- Uitbreiden operatie Steenbreek	100	100
- Vervangen Beheersysteem Wegen, Riool en Groen	90	90
- Aansluiten op uniform wandelnetwerk Gelderland	100	88
- Project streekproducten	50	20
- Volledig digitaal archief	140	67

- Vervangende applicatie Sociaal Domein	260	260
- Vrijwillige vervoersdienst	30	30
- Middelen dagbesteding amv-ers	312	186
- Extra bijdrage Munitax	445	282
- Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	120	120
- Aanwijzing interim griffier	35	26
- Herinrichten P&C	260	260
R2 Bijdrage reserve lopende projecten:		
- Versterking gemeentelijke dienstverlening	254	44
- Uitvoering Klimaatakkoord	238	-
- Verwijderen obstakels openbare ruimte	70	-
- Invoering Omgevingswet	517	170
- Opvang vluchtelingen Oekraïne	2.132	2.013
- Project vitale vakantieparken	250	80
- Ondergrondse containers Spoorlaan	65	65
- Integriteitsonderzoek raad	31	31
- Herinrichten Planning en Control (P&C)	30	-
- Inrichting Wmo-ruimten	36	-
- Subsidie behoud Museumpark Orientalis	400	400
- Pilot aardgasvrij maken woningen	50	-
- Decembercirculaire duurzaamheid	190	-
- Actieplan Stekkenberg	29	12
- Pilot inburgering veranderopgave	21	21
- Implementatie nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening	208	187
- Coronabudget impuls re-integratie	149	149
- Inburgering problematiek statushouders	53	-
- Voorkomen dak- en thuisloosheid	50	-
- Coronagelden lokale cultuur en dorps-/buurthuizen	82	-
- Extra gelden jeugdhulp (corona)	584	157
- Initiatieven jongeren sport/ontmoetingsplekken (corona)	53	53
- Project Herinrichten Planning & Control	30	-
R3 Toevoeging reserve lopende projecten:		
- Herinrichting Planning & Control	-	-192
- Plaatsen watertappunten	-	-38
- Energietoeslag	-	-590
- Bijzondere bijstand vroegsignalering	-	-52
- versterken sociale basis ouderen	-	-28
- Integraal HuisvestingsPlan (IHP) onderwijshuisvesting	-	-75
- Vrijwillige vervoersdienst	-	-15
- Vergroenen Dorpsplein Groesbeek voor leefbaarder centrum	-	-245
- Vergroenen Dorpsplein Groesbeek voor leefbaarder centrum	-	-50
- Reservering aanpak De Groesbeek	-	-46
- Snoeien van bomen	-	-53
- Versterken Bedrijventerrein I en II in Groesbeek	-	-100
- Uitbreiden operatie Steenbreek	-	-96
- Volledig digitaal archief	-	-50
- Vervangende applicatie Sociaal Domein	-	-120

R4 Toevoeging algemene reserve:		
- Restant budget opvang Oekraïners	-	-7.293

Totaal reserves	8.216	-3.375
Totaal incidentele baten en lasten	-181	-98
<i>waarvan baten</i>	20.569	17.240
<i>waarvan lasten</i>	-20.749	-17.338
Gerealiseerd resultaat 2023	4.524	3.708
Saldo incidentele baten en lasten	-181	-98
Structureel resultaat 2023	4.705	3.806

1.4/4.1 Energiecompensatie verenigingen en stichtingen met maatschappelijk vastgoed

Naar aanleiding van een aangenomen motie heeft de raad op 9 februari 2023 besloten om aan verenigingen en stichtingen in onze gemeente met een eigen accommodatie een eenmalige tegemoetkoming te verstrekken voor de hoge energiekosten. Het gaat in totaal om een bedrag van € 600.000 dat we dekken uit de stelpost inflatie.

1.6 Nationaal Programma Onderwijs

Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) ontvangen we € 391.395. Dit programma is bedoeld om onderwijsvertragingen (onder andere op cognitief en sociaal emotioneel vlak) als gevolg van corona in te lopen en moet leerlingen ondersteunen die het moeilijk hebben door schoolsluitingen en corona. Dit geld zetten we daarvoor in.

1.7 Onderwijshuisvesting Oekraïne

We krijgen een rijksbijdrage van € 129.113 voor de tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden. Dit bedrag moeten we hiervoor inzetten. Het niet bestede bedrag gaat terug naar het rijk.

1.9/R2 Opvang vluchtelingen Oekraïne

Voor de gemeentelijke opvang van vluchtelingen uit Oekraïne ontvangen we € 83 per opvangplek per dag. Voor de particuliere opvang krijgen we de uitbetaalde leefgelden en woonkosten vergoed plus een normvergoeding voor de uitvoering. De rijksuitkering ramen we voor 2023 op € 8,3 miljoen.

Dit bedrag ramen we ook bij aan de uitgavenkant, inclusief het restant budget uit 2022 (€ 2,1 miljoen uit de reserve lopende projecten). We verwachten dat we ruimschoots met de rijksuitkering uitkomen. We verwachten ook dat er een groter verzoek op voorzieningen ontstaat en dat een deel van de Oekraïners (langer) zal blijven.

Daarnaast ontvangen we van het rijk € 328.000 voor het realiseren van 56 nieuwe opvangplekken bij de Kentering.

1.10/R1 Middelen dagbesteding amv-ers

In mei 2023 heeft de raad besloten om incidenteel € 312.000 beschikbaar te stellen voor dagbesteding en onderwijs voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv-ers). Hier staat een bijdrage uit de algemene reserve tegenover.

1.11/R1 Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek

De raad heeft op 13 juli 2023 besloten om voor een periode van 3 jaar noodlokalen ter beschikking te stellen voor het Agora onderwijs van het Montessori college in Groesbeek. De kosten hiervan zijn € 482.000. Hier staat een bijdrage uit de algemene reserve tegenover.

1.12/R22 Versterking gemeentelijke dienstverlening

Naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) over de toeslagenaffaire heeft het kabinet voorstellen gedaan om de dienstverlening vanuit

de overheid fundamenteel te verbeteren. Het kabinet stelt onder andere voor om de uitvoeringscapaciteit bij de overheid te versterken en extra ondersteuning te bieden aan mensen in kwetsbare posities. De ontvangen rijks gelden van € 254.000 zijn in 2022 gestort in de reserve lopende projecten. Dat bedrag zetten we nu hiervoor in.

1.15/R2 Implementatie nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening

Voor de nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening ramen we eenmalig € 250.000. Het project is in 2022 niet afgerond. Het restant budget van € 208.000 is doorgeschoven naar 2023 door storting in de reserve lopende projecten.

1.18/4.5 Energietoeslag

We ontvangen van het Rijk een budget van € 2,9 miljoen voor de uitbetaling en uitvoering van de energietoeslag voor 2023. Hiervan is € 0,7 miljoen al in 2022 ontvangen. Het in 2022 uitgekeerde bedrag hebben we via de reserve lopende projecten gestort en overgeheveld naar 2023. We verwachten met deze uitkering uit te komen. Omdat de uitvoering doorloopt naar 2024 hevelen we het niet bestede bedrag bij de jaarrekening via de storting in de lopende projecten over naar 2024.

1.21/R2 Extra gelden jeugdhulp (corona)

Het Rijk heeft in 2021 geld beschikbaar gesteld voor problematiek in de jeugdhulp. Het restantbudget zetten we onder meer in voor uitvoering visie preventie jeugd, vergroten mentale weerbaarheid jeugd en uitwerking opgaven sociaal Domein. Dit bedrag is in 2021 gestort in de reserve lopende projecten. Zo kunnen we het in 2023 besteden.

2.2/R1 Vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra

Groen heeft ook een aantal belangrijke functies, zoals wateropvang, waterafvoer, biodiversiteit, verkoeling en belevingswaarde. Dat laatste bleek bijvoorbeeld tijdens de omgevingstour (participatietraject over de omgevingswet). Inwoners gaven aan het groen in en rondom onze gemeente erg te waarderen. Het zorgt voor leefplezier en woongenot. Sommige plekken in onze gemeente zijn relatief grijs. Daarmee bedoelen we dat er vooral stenen of asfalt ligt. Functioneel, maar in strijd met voornoemde. Daarom stellen we voor om de meest grijze gebieden in onze gemeente te vergroenen. Daaronder vallen ook de dorpscentra. Hiervoor is € 250.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

2.5/R1 Snoeien van bomen

Wij lopen alle bomen één keer per drie jaar langs. Dit om de veiligheid te garanderen. Vanwege een tekort aan personeel bij de gemeentewerf is er een achterstand van een jaar opgelopen. Wij willen in 2023 een inhaalslag maken door een externe partij in te schakelen. Hiervoor is eenmalig € 100.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

2.7/R1 Inhuur advies ontwikkeling Sporthal Ooij

Vanuit het Coalitieplan is Sporthal Ooij een groot extra vraagstuk om op te pakken. Hiervoor is extra capaciteit nodig en mogelijk extra budget voor onderzoek/specifieke expertise. Daarnaast zien we nog een aantal accommodatievraagstukken op ons afkomen die net wel, net niet binnen de huidige capaciteit kan worden opgevangen. Hiervoor is € 100.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

2.8/R1 Uitbreiden operatie Steenbreek

De gemeente doet mee aan het speerpunt 'stenen eruit, groen erin!' uit de Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas en Waal. Om daadwerkelijk handen en voeten te kunnen geven aan dit speerpunt is het nodig dat de operatie Steenbreek, die nu nog beperkt is tot Breedeweg, wordt uitgerold over de gehele gemeente. Hierbij verspreidt Steenbreek de boodschap, doet de communicatie, organiseert evenementen en ontzorgt burgers bij het ontstenen. Hiervoor is € 100.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

2.12/R2 Decembercirculaire duurzaamheid

We hebben in de decembercirculaire 2019 € 190.000 ontvangen via de algemene uitkering voor duurzaamheid. Het bedrag is beschikbaar in de reserve lopende projecten, zodat we het in 2023 kunnen besteden.

2.13/R2 Uitvoering Klimaatakkoord

We hebben in 2022 € 237.500 ontvangen via de algemene uitkering voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Het bedrag is beschikbaar in de reserve lopende projecten, zodat we het in 2023 kunnen besteden.

3.1 Opbrengst grondverkoop Hulsbeek

We verwachten in 2023 de ontwikkeling van het plan Hulsbeek voor een bedrag van € 300.000 aan kavels te verkopen. Daarna is de verwachting dat alle grond is verkocht.

3.2/R1 Versterken Bedrijventerrein I en II in Groesbeek

Dit terrein is verouderd en ziet er op sommige plekken niet fraai uit. Over 2 á 3 jaar gaan wij daar een groot deel van de openbare ruimte vernieuwen. Dit is een goed moment om in gezamenlijkheid met de ondernemers het gehele bedrijventerrein een impuls te geven. Hiervoor is € 100.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve. Met het gevraagde budget bekostigen wij het traject met de ondernemers om te komen tot een plan van aanpak.

3.3/R1 Aansluiten op uniform wandelnetwerk Gelderland

De provincie Gelderland wil een uniform wandelnetwerk stimuleren en heeft hiervoor een subsidieregeling opengesteld. Gemeenten moeten 50% cofinancieren. Gemeenten rondom Berg en Dal en zelfs onze Duitse buurgemeenten willen zo'n uniform wandelnetwerk. Gemeenten als Druten, Lingewaard en Zevenaar hebben vorig jaar al (een deel) van dit netwerk gerealiseerd. Met zo'n uniform wandelnetwerk kunnen inwoners en bezoekers nog gemakkelijker gemeentegrensoverschrijdend wandelen. Als wandelgemeente van het jaar 2020 willen we graag aangesloten zijn op onze buurgemeenten met onze wandelmogelijkheden. De incidentele kosten zijn afhankelijk van het aantal kilometers aan wandelnetwerk. Hiervoor is € 100.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

3.5/R2 Invoering Omgevingswet

In oktober 2019 heeft de raad € 765.000 beschikbaar gesteld voor de invoering van de Omgevingswet. Dit bedrag is uit de algemene reserve gehaald en gestort in de reserve lopende projecten. Voor 2023 is hiervoor nog € 517.000 beschikbaar.

3.6/R2 Project vitale vakantieparken

We willen vitale vakantieparken waar in overeenstemming met het bestemmingsplan recreatief verbleven wordt. Vitale vakantieparken kunnen bijdragen aan de lokale economie (op de parken en daarbuiten) en zorgen voor een versterking van de toeristische waarde van het recreatieve aanbod binnen de gemeente. Ook wordt met vitale vakantieparken ondermijning tegen gegaan. Hiervoor heeft de raad in september 2022 € 250.000 beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve. Dit bedrag is in 2022 gestort in de reserve lopende projecten. Zo kunnen we het in 2023 besteden.

3.9/R2 Subsidie behoud Museumpark Orientalis

Op 25 april 2019 heeft de raad besloten om uit de Algemene reserve € 600.000 te reserveren voor het behoud van Museumpark Orientalis. Het resterende bedrag van € 400.000 staat in de reserve lopende projecten. Dit bedrag stellen we (deels) betaalbaar na goedkeuring door het college op verschillende momenten.

3.10/R2 Coronabudget impuls reïntegratie

Het kabinet neemt in verband met corona aanvullende maatregelen om mensen die hun baan verliezen een beter perspectief te bieden op nieuw werk en inkomen. Hiervoor hebben we € 382.000 ontvangen. Een deel van het budget is doorgeschoven naar 2023 door storting in de reserve lopende projecten (€ 149.000).

3.11 Verduurzamen MKB Berg en Dal

In 2022 hebben we van de Provincie Gelderland een subsidie ontvangen van € 165.697. Deze subsidie Gelders Winterfonds is bedoeld om maatschappelijke-, publieke- en sportvoorzieningen en dat deel van het Gelders bedrijfsleven, in het bijzonder het MKB, dat door de sterk gestegen energieprijzen in de problemen dreigt te geraken, bij te staan (Gelders Winterfonds).

Wij kiezen er voor om deze subsidie vooral in te zetten voor het MKB van onze gemeente. Hiervoor zijn we een aantal projecten gestart.

4.3/R1 Extra bijdrage Munitax

Munitax heeft in 2023 ruim het dubbele aantal bezwaren ontvangen ten opzichte van 2022. Met name het aantal bezwaren van no cure no pay-bureaus is enorm gestegen. Daardoor is extra capaciteit nodig om alle bezwaarschriften (tijdig) af te handelen. Daarom heeft de raad ingestemd met een extra bijdrage aan Munitax van € 445.000. Deze extra kosten brengen we ten laste van de algemene reserve.

5.2/R1 Volledig digitaal archief

In de huidige situatie bestaat ons archief uit zowel analoge (fysieke) stukken als digitale opslag (hybride situatie). Zolang we in deze hybride situatie zitten groeit zowel ons analoge als digitale archief. We hebben het over “dubbele opslag”. Voor de overgang naar een situatie waarbij we enkel nog maar digitaal archiveren is het noodzakelijk dat we een substitutiebesluit laten vaststellen (aan een digitaal archief worden wettelijke eisen gesteld waaraan we moeten voldoen) en dat we onze analoge achterstanden wegwerken door deze te digitaliseren. Hiervoor is € 140.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

5.3/R1 Vervangende applicatie Sociaal Domein

De applicaties die we binnen het sociaal domein gebruiken, moeten we vervangen. Hiervoor moeten we een aanbesteding houden. Een externe partij ondersteunt onze organisatie hierbij. Daarnaast hebben we eenmalige implementatiekosten en kosten voor het overzetten van data naar de nieuwe applicaties. Hiervoor is € 230.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Algemene reserve.

5.4 Herinrichten Planning en Control (P&C)

In de raadsvergaderingen van 13 juli (VB/Raad/23/01541) en 12 oktober (VB/Raad/23/01618) is in totaal € 260.000 beschikbaar gesteld voor de herinrichting Planning en Control. Dit bedrag halen we uit de Algemene reserve. Het project heeft een langere doorlooptijd, waarschijnlijk tot en met 2025.

Verantwoordingsinformatie SiSa specifieke uitkeringen

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			<i>Aard controle R Indicator: A16/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/06</i>
			€ 8.035.562			€ 76.230	€ 6.080	€ 107.608
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
<i>Aard controle R Indicator: A16/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10</i>					
			€ 0	€ 62.370	€ 8.287.850	€ 13.382.679		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)
			<i>Aard controle R Indicator: B2/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: B2/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06</i>
			2	36	2	5	Ja	Ja

			Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1			
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)			
			N.V.T.	Nee	Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/09	Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10			
			Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11	Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/12	Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/13	Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/14	Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/15	Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/16	Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/17
			€ 13.216	€ 19.504					
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/18	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/19	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/20	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/22	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23
			€ 760	€ 13.680	€ 6.936	€ 17.340	€ 3.590	€ 3.590	€ 3.590
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal	Totaal	Totaal
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totale verantwoordings (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	Totale verantwoordings (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	Totale verantwoordings (jaar T) voor de SPUK B2 regeling
			Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/24	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/25	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/26	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/27	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/28	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/29
			€ 0	€ 12.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 26.502	€ 26.502	€ 26.502
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle R Indicator: C55/06	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07
			125	€ 51.306	€ 51.306	76	€ 31.194	€ 31.194	€ 31.194

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energiegebruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoede kosten				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>				
			223	€ 192.640	€ 192.640				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energiegebruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>	
			492	940	0	0	223	94	
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>					
			€ 0	Nee					
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen		
			<i>Aard controle R Indicator: C92/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C92/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05</i>		
			€ 34.749	€ 0	3	163	427		
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/06</i>	
			1 LAI/23-03619802	€ 0	0	0	0	€ 0	
			2						
			100						

			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling <i>Aard controle R Indicator: C94/07</i>	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b <i>Aard controle R Indicator: C94/08</i>	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. <i>Aard controle R Indicator: C94/09</i>	Eindverantwoording (ja/nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10</i>	
			1 2 100	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) <i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) <i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) <i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	Correctie besteding (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicator: D8/05</i>
			€ 551.490	€ 21.000	€ 3.240	-€ 153.837	€ 133.221
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06</i>	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag <i>Aard controle R Indicator: D8/07</i>	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08</i>	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag <i>Aard controle R Indicator: D8/09</i>	
			1 2 100				
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld <i>Aard controle R Indicator: D14/02</i>	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen <i>Aard controle R Indicator: D14/02</i>	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs <i>Aard controle R Indicator: D14/03</i>	Correctie besteding (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicator: D14/04</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicator: D14/05</i>
			€ 188.946	€ 0	€ 0	€ 18.496	€ 258.211

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/09</i>		
			1					
			2					
			10					
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: D19/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D19/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D19/03</i>			
			€ 59.880	€ 59.880	Nee			
OCW	D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: D22/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D22/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D22/03</i>			
			1 € 13.020	€ 13.020	Ja			
			2					
			100					
IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	<i>Aard controle R Indicator: E20/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E20/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04</i>		
			€ 9.450	€ 48.444	€ 0	Nee		
			Naam/hummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08</i>		
			1 102 Saneren paaltjes en verticale elementen op of naast fietspaden aantal in st	Ja	0			
			2 101 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden aantal in meters	Ja	0			
			3 108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	0			
			4 109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Ja	0			
			5 122 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	0			

			6	123 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwerkeer) aantal in st	Ja	0					
			7	124 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen aantal in meters	Ja	0					
			8	205 Verbreden van fietspaden aantal in meters	Nee	0					
			9	207 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg aantal in meters	Nee	0					
			50								
IenW	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	Beschikkingsnummer		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/01		Aard controle R Indicator: E44/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/03	Aard controle R Indicator: E44/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/06		
			1	5000004846	€ 324.750	€ 653.126	€ 649.500	€ 1.306.252	Nee		
			2								
			3								
			Kopie beschikkingsnummer		Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/07		Aard controle n.v.t. Indicator: E44/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/09					
			1	5000004846	Breedeweg maakt ruimte voor water	Nee					
			2								
			3								
			Kopie beschikkingsnummer		Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/10		Aard controle n.v.t. Indicator: E44/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/12	Aard controle R Indicator: E44/13				
1	5000004846	Nee	€ 122.285	€ 244.570							
2											
3											
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel		Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten		
			Aard controle R Indicator: F28/01		Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06		
			€ 128.266		€ 188.958	€ 0	€ 317.224	€ 31.972	€ 31.972		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)								
Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07											
Nee											

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/01</i>	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/02</i>	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicator: G2/03</i>	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicator: G2/04</i>	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicator: G2/05</i>	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicator: G2/06</i>
			€ 10.770.159	€ 314.598	€ 624.208	€ 0	€ 66.325	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicator: G2/09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/11</i>	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/12</i>
			€ 62.387	€ 1.333	€ 0	€ 505.182	€ 0	€ 0
		Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2 Indicator: G2/13</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14</i>					
		€ 0	Ja					
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/01</i>	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/02</i>	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/03</i>	Besteding (jaar T) Bob Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/04</i>	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/05</i>	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 763	€ 4.282	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/07</i>	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/08</i>	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/09</i>	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/10</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/06</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 57.581	€ 0
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 31.805	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.494	€ 0
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 113.880	€ 0
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10</i>		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/17	Gemeente Aard controle D2 Indicator: G4/18	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/19		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	0	0	0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
		Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03			
			€ 306.864	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
		Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle R Indicator: G13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 48.822	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende subsidie				
			Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 139.683	€ 193.248				

			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>
			1.2 - Onroerende zaken - Renovatie	€ 1.288	€ 1.288	€ 0	€ 0	
			2 1.2 - Onroerende zaken - Investerings	€ 15.041	€ 15.041	€ 0	€ 0	
			3 1.3 - Onroerende zaken - Onderhoud	€ 15.507	€ 15.507	€ 0	€ 0	
			4 3.3 Overige - Exploitatie Sporthal Heuvelland	€ 33.312	€ 0	€ 0	€ 33.312	
			5 3.3 Overige - Exploitatie Sportzaal Biga	€ 7.096	€ 0	€ 0	€ 7.096	
			6 3.3 Overige - Exploitatie Sporthal de Duffelt	€ 30.606	€ 0	€ 0	€ 30.606	
			7 3.3 Overige - Exploitatie Sportzaal Morgenfit	€ 9.407	€ 0	€ 0	€ 9.407	
			8 3.3 Overige - Exploitatie Zwembad de Lubert	€ 80.991	€ 0	€ 0	€ 80.991	
			100					
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle R Indicator: H8/03</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle R Indicator: H8/04</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06</i>
			1 2005123-1042070	€ 37.717	€ 0	€ 14.643	€ 0	€ 38.128
			2					
			3					
			4					
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08</i>				
			1 2005123-1042070	Ja				
			2					
			3					
			4					
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R Indicator: H12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: H12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04</i>		
			€ 22.139	€ 22.139	Ja	Ja		

VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02	Aard controle R Indicator: H21/03	Aard controle R Indicator: H21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05	
			Nee	Project is in februari 2024 gestart	€ 0	€ 0	Nee	
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 28.830	€ 27.432	€ 1.398	€ 27.432	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 198.483	€ 161.959	€ 36.524	€ 161.959	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 44.354	€ 21.199	€ 8.871	€ 21.199	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 33.265	€ 51.856	€ 0	€ 51.856	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 15.524	€ 5.257	€ 0	€ 5.257	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 38.810	€ 572	€ 7.762	€ 572	Ja
			7 Valpreventie	€ 114.211	€ 79.417	€ 17.663	€ 79.417	Ja
			8 Leefomgeving	€ 22.177	€ 22.000	€ 177	€ 22.000	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 5.544	€ 4.773	€ 310	€ 4.773	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 80.946	€ 93.060	€ 5.018	€ 93.060	Ja
			11 Mantelzorg	€ 22.177	€ 20.250	€ 1.457	€ 20.250	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 22.177	€ 5.296	€ 4.435	€ 5.296	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 12.197	€ 12.668	€ 0	€ 12.668	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 5.544	€ 5.738	€ 0	€ 5.738	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 19.737	€ 13.884	€ 3.947	€ 13.884	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08				
			1 Lokaal Sportakkoord	N.v.t.				
			2 Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.				
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.				
			4 Kansrijke Start	N.v.t.				
			5 Mentale Gezondheid	N.v.t.				
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.				
			7 Valpreventie	N.v.t.				
			8 Leefomgeving	N.v.t.				
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.				
			10 Versterken sociale basis	N.v.t.				
			11 Mantelzorg	N.v.t.				
			12 Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.				

			13 Welzijn op recept	N.v.t.				
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.				
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09					
			Nee					
VWS	H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H31/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H31/02	Aard controle R Indicator: H31/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H31/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H31/05	
			SPUKNEAS230080	€ 47.694	€ 47.964	Ja		
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03			
			MEOZ23149	€ 36.766	€ 36.766			
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05	Aard controle R Indicator: H32/06	Aard controle D1 Indicator: H32/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08	
			1 Zwembad De Lubert	€ 36.766	€ 36.766	Ja		
			2					
			20					
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01	Aard controle R Indicator: H35B/02				
			060268 Gemeente Nijmegen	€ 122.777				

Rechtmatigheidsverantwoording van burgemeester en wethouders

De baten en lasten en de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Hieruit blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties deze criteria zijn nageleefd.

Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders, zoals de begroting, gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 8 februari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag, omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.330.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De afwijkingen die zijn geconstateerd in het kader van de begrotingsrechtmatigheid staan in onderstaande tabel. Op de overige rechtmatigheidscriteria zijn geen afwijkingen groter dan de verantwoordingsgrens bekend.

Begrotingscriterium	Totaal bedrag	Specificatie
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	5.699	
Programma Onze Buurt		1.706
Programma Ons Geld		2.964
Overzicht Overhead		1.029
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	268	
2. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld (hangt af van de intern vastgelegde spelregels in bijvoorbeeld de financiële verordening art. 212 Gemeentewet over de planning & controlcyclus, budgetafwijkingen, budgetoverheveling etc.)	19.795	
Programma Inwoner		13.808
Programma Onze buurt		735
Programma Onze gemeente		1.337
Programma Ons geld		3.915
<i>Totaal begrotingsonrechtmatigheden</i>	25.762	
3. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geïdentificeerd en verwezen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	25.762	
4. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering)	-	

Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de gemeenteraad van de gemeente Berg en Dal

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Berg en Dal te Groesbeek gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van het vermogen van de gemeente Berg en Dal per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. het overzicht van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 8 februari 2024 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Berg en Dal zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 187. Het college van burgemeester en wethouders heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 25.762.000, bestaande uit fouten ten aanzien van het begrotingscriterium, ligt boven de door de gemeenteraad vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie

ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.395.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 69.750 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van ons proces van het identificeren van frauderisico's evalueren wij factoren met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, het oneigenlijk toe eigenen van activa, omkoping en corruptie. Het college van burgemeester en wethouders bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken.

Wij besteden bij de controle aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders door werkzaamheden uit te voeren op het gebied van journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; schattingen en schattingsprocessen; significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening en uitgaande geldstromen in het betalingsproces. Om bovenstaand frauderisico te mitigeren hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het autoriseren van betalingen, uitgaande van een risico op doorbreking van dat proces. Tevens hebben wij aandacht gegeven aan de toegangsbeveiliging in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken. Wij hebben niet gesteund op de effectieve werking van de voor onze controle relevante interne beheersingsmaatregelen.
- wij hebben handmatige journaalposten geselecteerd die in het boekjaar en tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn verwerkt. Waar wij op basis van onze risicocriteria opvallende boekingen hebben geïdentificeerd, hebben wij specifieke gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht. Tevens hebben wij significante schattingen van vorig boekjaar ten aanzien van de gehanteerde veronderstellingen bij het bepalen van de omvang opnieuw beoordeeld met de kennis die wij hebben opgedaan bij de controle van het huidige boekjaar en de belangrijkste oordeelsvormingen en veronderstellingen die het college van burgemeester en wethouders heeft gehanteerd bij deze schattingen geëvalueerd op relevantie en consistentie. Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het risico van vooringenomenheid van het college van burgemeester en wethouders bij schattingen.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het college van burgemeester en wethouders heeft de jaarrekening opgesteld onder de veronderstelling dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag heeft het college van burgemeester en wethouders ter zake verantwoording afgelegd met het opnemen van een toelichting op de door haar geïdentificeerde en gekwantificeerde risico's, en een evaluatie van het cumulatieve risico ten opzichte van de hiervoor beschikbare weerstandscapaciteit. Wij hebben deze beoordeling door het college van burgemeester en wethouders geëvalueerd.

Hiertoe hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- wij hebben risico-inschattingswerkzaamheden verricht, waarbij wij hebben overwogen of sprake is van gebeurtenissen of omstandigheden die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de gemeente om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder;
- wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college van burgemeester en wethouders de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken;
- wij hebben om inlichtingen verzocht bij het college van burgemeester en wethouders, management en de gemeenteraad of zij gebeurtenissen of omstandigheden hebben geïdentificeerd, die afzonderlijk of collectief, gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de gemeente om haar continuïteit te handhaven;
- wij hebben geëvalueerd of de beoordeling door het college van burgemeester en wethouders alle relevante informatie bevat, waarvan wij naar aanleiding van de controle kennis hebben verkregen;
- wij hebben op basis van de jaarrekening 2023 en de begroting 2024 - 2027 de ontwikkeling beoordeeld van de voor de gemeente relevante en in het BBV voorgeschreven kengetallen, zijnde de kengetallen voor de netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit;
- inwinnen van inlichtingen bij het college van burgemeester en wethouders over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het college van burgemeester en wethouders verrichte continuïteitsbeoordeling.

Op basis van deze werkzaamheden is onze conclusie dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;

- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenteraad, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader 2023 dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 8 februari 2024 en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 8 februari 2024, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Utrecht, 3 juli 2024
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Jelle Smit

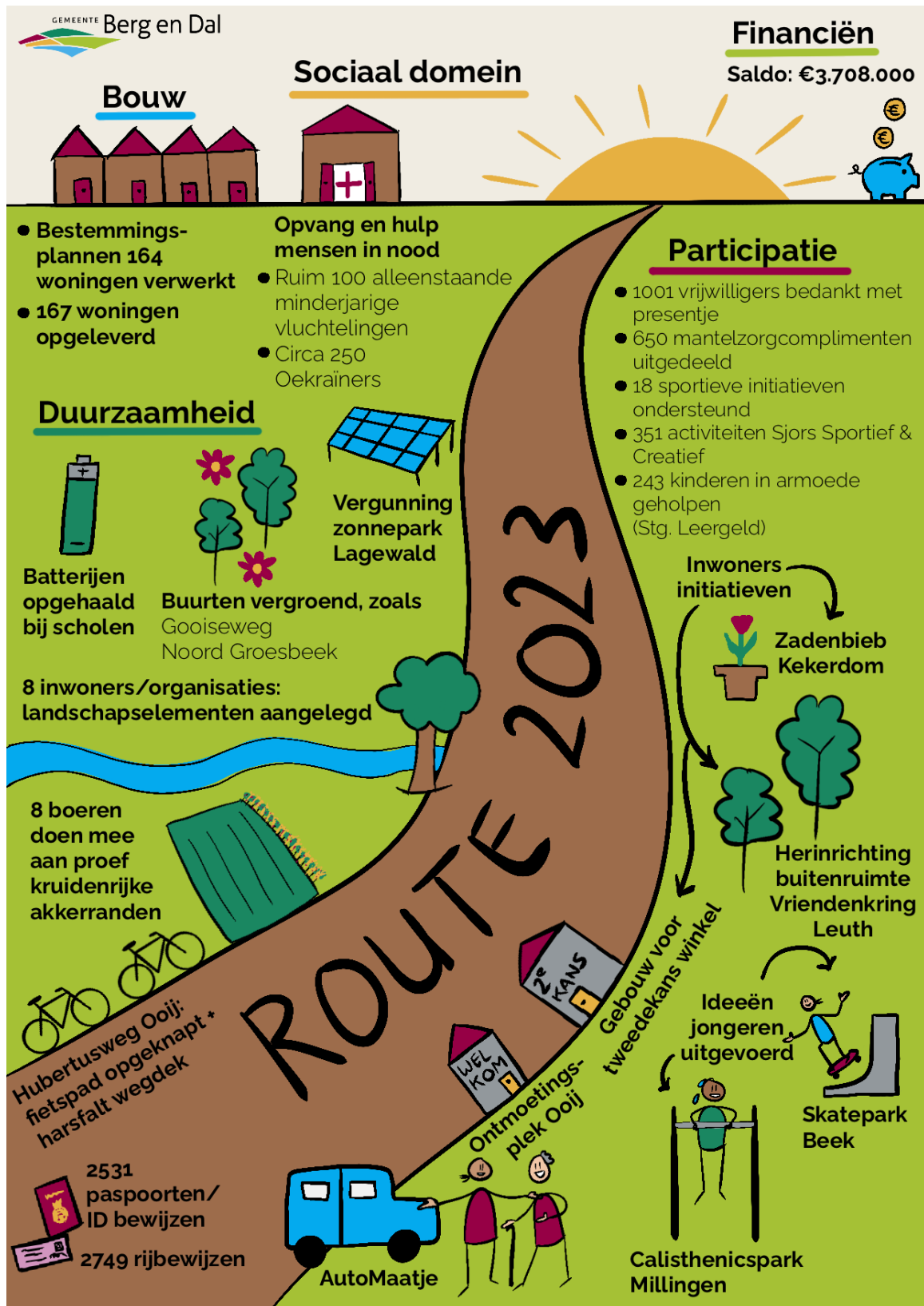
J. Smit RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

 J.S.

Bijlagen

Jaarverslag in beeld

Onderwerp:	Jaarstukken 2023: jaarrekening en jaarverslag
Datum B&W-vergadering	11 juni 2024
Datum raadsvergadering	4 juli 2024
Datum carroussel:	26 juni 2024
Portefeuillehouder:	M.A. Barber
Ambtenaar:	Ellen Cooijmans
E-mailadres:	E.Cooijmans@bergendal.nl
Zaaknummer:	Z-24-109013
Documentnummer:	VB/Raad/24/01894

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De jaarstukken 2023 vast te stellen met een voordelig resultaat van € 3.708.000.
2. Een bedrag van € 112.000 over te hevelen naar 2024 ten laste van het jaarrekeningsaldo voor:
 - a. € 84.000 voor extra werkzaamheden cluster inburgering voor grote huisvestingsvraagstukken, COA en IND problematiek.
 - b. € 28.000 uitvoeringskosten voor gebiedsgerichte aanpak.
3. Het restant saldo van € 3.596.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen reserve 'Verwachte begrotingstekorten'.
4. Een bedrag van € 4.677.550 over te hevelen naar 2024 (via de reserve lopende projecten en algemene reserve) op basis van reeds genomen besluiten in de Najaarsnota.

Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 (jaarverslag en jaarrekening 2023) aan. Met deze documenten verantwoorden wij ons als college aan uw raad over de uitvoering van de programmabegroting 2023. Bij de Voorjaarsnota 2023 en de Najaarsnota 2023 bent u tussentijds geïnformeerd over het verloop van de begroting 2023.

De jaarstukken bieden we digitaal aan via onze portal programmavan.bergendal.nl.

Toelichting Jaarstukken

De bevindingen van de accountant zijn op dit moment nog niet beschikbaar, de controle is nog niet afgerond. Op 1 juli a.s. licht de accountant zijn bevindingen toe in de Auditcommissie. Zodra de controleverklaring en het accountantsverslag beschikbaar zijn, leggen we u deze voor ter inzage.

Rechtmatigheidsverantwoording:

Bij de jaarstukken 2023 staat voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en een toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording in de paragraaf bedrijfsvoering. In deze verantwoording geeft het college weer of zij rechtmatig heeft gehandeld. Als dit niet het geval is leggen zij uit waardoor dit komt en wat zij eraan doen om

onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen. De rechtmatigheidsverantwoording gaat in op 3 criteria:

- het begrotingscriterium; heeft het college de budgetten volgens de afspraken met de gemeenteraad en volgens de begroting besteed.
- het voorwaardencriterium; zijn de financiële transacties conform wet en regelgeving
- het Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium; heeft de gemeente voldoende gedaan om vast te stellen dat burgers of bedrijven geen misbruik maken van de geboden regelingen, zoals subsidieregelingen of WMO-voorzieningen.

Voorheen controleerde de accountant de jaarrekening op getrouwheid en op rechtmatigheid. Voor 2023 zullen zij alleen een controleverklaring afgeven over de getrouwheid en toetsen zij of de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is (juist en volledig).

Rekeningsaldo

Het rekeningsaldo over 2023 is (afgerond) € 3.708.000. Bij de Najaarsnota 2023 gingen we uit van een voordelig saldo van € 4.524.000. Het werkelijke saldo is € 816.000 nadeliger dan begroot.

In de volgende tabel ziet u de begrote en werkelijke saldi 2023 per programma en in totaal.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023 Primair			Begroting 2023 Actueel			Rekening 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Inwoner	-51.574	12.256	-39.318	-72.191	23.415	-48.776	-59.454	22.344	-37.110
Onze buurt	-26.787	11.441	-15.346	-29.317	12.087	-17.230	-31.023	12.822	-18.201
Onze gemeente	-8.441	2.299	-6.142	-10.866	2.594	-8.272	-10.496	3.561	-6.935
Ons geld	-7.740	79.462	71.722	-6.576	85.490	78.914	-9.540	89.405	79.865
Overhead	-11.574	-	-11.574	-10.894	-	-10.894	-11.923	1	-11.922
Saldo rekening baten en lasten	-106.116	105.458	-659	-129.844	123.586	-6.258	-122.436	128.133	5.697
Toevoeging reserves	-330		-330	-7.433		-7.433	-17.121		-17.121
Onttrekking reserves		1.337	1.337		18.216	18.216		15.132	15.132
Resultaat rekening baten en lasten	-106.447	106.795	348	-137.277	141.801	4.524	-139.558	143.264	3.708

De grootste verschillen ten opzichte van de Najaarsnota zijn hieronder vermeld. Voor een nadere verklaring van de verschillen ten opzichte van de Najaarsnota 2023 verwijzen wij u naar het voorwoord in de jaarstukken 2023.

De belangrijkste oorzaken van de verschillen zijn:

- Algemene uitkering	+ 429.000
- Extra afschrijving immateriële vaste activa	-3.248.000
- Kosten bedrijfsvoering	+ 252.000
- Inburgering/ statushouders	+ 191.000
- Bijdrage Werkbedrijf	+ 217.000
- Bijstandsuitkeringen/ minimabeleid	+ 297.000
- Huishoudelijke hulp	+ 368.000
- Sociaal domein	+547.000

- Grex project Hulsbeek	-283.000
- Overige mutaties	+ 414.000

Beoogd effect

De gemeenteraad in staat te stellen om de controlerende taak te vervullen.

Argumenten

1.1 Decharge college

Door het vaststellen van de jaarstukken 2023 verleent u decharge aan het college. Dit betekent dat de bestuurders worden ontlast van aansprakelijkheid voor het gevoerde (financiële) beleid.

2.1 Toevoeging resultaat aan nieuwe reserve 'verwachte begrotingstekorten'

We stellen voor om het grootste deel van het resultaat over 2023 toe te voegen aan de nieuw te vormen reserve 'verwachte begrotingstekorten'. Deze zetten we de komende jaren in om het begrotingstekort te dekken.

3.1 Budgetoverheveling

We stellen voor om een deel van het positieve rekeningresultaat over 2023, € 112.000, over te hevelen naar 2024. Het betreft hier gelden die zijn ontvangen via de algemene uitkering in december 2023 en worden uitgegeven in 2024.

Daarnaast is door eerdere besluitvorming een bedrag van € 4.677.550 overgeheveld naar 2024 via de reserve lopende projecten en de algemene reserve. Het gaat hier om activiteiten die in 2023 geraamd waren, maar nog niet (volledig) zijn uitgevoerd. Deze bedragen zijn al verwerkt in het resultaat 2023.

Zie onderstaande tabel voor een totaaloverzicht van de budgetoverhevelingen.

<u>Dekking uit jaarrekeningresultaat</u>		
Uitvoeringskosten gebiedsgericht aanpak	28.000	
Cluster inburgering extra werkzaamheden huisvesting - COA - IND	84.000	
Subtotaal		112.000
<u>Dekking uit Reserve lopende projecten</u>		
Irichting WMO ruimten	36.000	
Actieplan Duurzaamheid	50.000	
Decembercirculaire 2019 Duurzaamheid	190.000	
Implementatie Omgevingswet	346.000	
Kerkensvisie	15.000	
Actieplan Stekkenberg	17.000	
Implementatie nieuw nota minimale beleid en schuldhulpverlening	21.000	
Inburgering/Problematiek statushouders	53.000	
Ouderenzorg	8.000	
Voorkomen dak- en thuisloosheid	50.000	
Extra gelden jeugdhulp 2021	426.000	
Coronagelden lokale cultuur en dorps/ buurthuizen	82.000	
Ambulantisering GGZ wmo	98.000	
Versterking dienstverlening gemeenten	209.000	
Toerisme (Invulling gastheerschap Berg en Dal)	15.000	
Wet Open Overheid	112.000	
Controles Drank- en Horecawet (DHW)	22.000	
Uitvoering Klimaatakkoord	237.500	
Verwijderen obstakels	71.000	
Advieskosten plan iBOR	3.000	
Project Herinrichten Planning en Control	222.000	
Project vitale vakantieparken	170.000	
Speeltuin Steense gemeente	90.000	
Energiebesparende maatregelen Den Ienloop	25.000	
Werk ervaringsplaatsen en vrijwilligersplekken	50.000	
Watertappunten	37.500	
Flankerend beleid energiearmoede	49.000	
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	75.000	
Energietoeslag	590.000	
Noodfonds energiearmoede	33.000	
Schoolgebouw Kentalis	95.000	
Schoolgebouw De Bron	198.000	
Vroegsignalering	52.000	
Sociale basis ouderen	27.550	
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	75.000	
Vrijwillige vervoersdienst Forte	15.000	
Het vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra	245.000	
Vergroenen Dorpsplein Groesbeek	50.000	
Aanpak De Groesbeek	46.000	
Snoeien bomen	53.000	
Uitbreiden operatie Steenbreek	96.000	
Versterken van Bedrijventerrein I en II in Groesbeek	100.000	
Project streekproducten	20.000	
Vervangen Beheersysteem Wegen, Riool en Groen	15.000	
Archief	50.000	
Vervangende applicatie Sociaal Domein	120.000	
Subtotaal		4.660.550
<u>Dekking uit algemene reserve</u>		
Grondexploitatie Bedrijventerrein Hulsbeek (fase 1)	17.000	
Subtotaal		17.000
Totaal		4.677.550

Kanttekening

Accountantscontrole

Onze accountant, Flynth, moet nog een controleverklaring verstrekken.

Algemene reserves

In 2023 is de reserve rekeningresultaat niet ingezet, omdat dat niet nodig was. Deze reserve is dus ongewijzigd gebleven. Hieronder ziet u een overzicht van onze algemene reserves.

Naam reserve	Bedragen x € 1.000			
	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Algemene reserve vast	17.220	17.220	17.220	17.220
Algemene reserve vrij aanwendbaar	6.657	6.081	7.350	19.302
Reserve rekeningresultaten	1.777	1.777	1.777	1.777
Saldo dienstjaar zonder overheveling	-	1.896	6.985	3.708
	25.654	26.974	33.332	42.007

Financiële onderbouwing

Zie de jaarstukken 2023.

Communicatie

We plaatsen de jaarstukken 2023 op onze portal <https://programmavan.bergendal.nl/>.

Aanpak/uitvoering

- Nadat u de jaarstukken 2023 heeft vastgesteld, sturen wij deze toe aan Gedeputeerde Staten (provincie Gelderland).

Bijlage

1. Jaarstukken 2023

Burgemeester en wethouders,

De secretaris
E.W.J. van der Velde

De burgermeester
mr. M. Slinkman

De raad van de gemeente Berg en Dal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 juni 2024.

overwegende dat:

- in het kader van de gemeentewet de gemeenteraad de jaarstukken 2023 moet vaststellen en dat deze vóór 15 juli a.s. ter goedkeuring moeten zijn verzonden naar de Provincie;
- dit besluit onder voorbehoud van de controleverklaring van de accountant genomen wordt;

b e s l u i t :

1. De jaarstukken 2023 vast te stellen met een voordelig resultaat van € 3.708.000.
2. Een bedrag van € 112.000 over te hevelen naar 2024 ten laste van het jaarrekeningsaldo voor:
 - a. € 84.000 voor extra werkzaamheden cluster inburgering voor grote huisvestingsvraagstukken, COA en IND problematiek.
 - b. € 28.000 uitvoeringskosten voor gebiedsgerichte aanpak.
3. Het restant saldo van € 3.596.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen reserve 'Verwachte begrotingstekorten'.
4. Een bedrag van € 4.677.550 over te hevelen naar 2024 (via de reserve lopende projecten en algemene reserve) op basis van reeds genomen besluiten in de Najaarsnota.

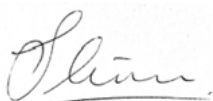
Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Berg en Dal op 4 juli 2024,

De raadsgriffier,

E.W.A.T. Pastoors

De voorzitter,

mr. M. Slinkman

Overzicht lopende kredieten

Hieronder staat een overzicht van de stand van zaken van de lopende projecten. Een positief bedrag in de kolom 'Restant krediet' betekent dat er nog budget beschikbaar is (voordeel). Een negatief bedrag betekent een kredietoverschrijding (nadeel).

Bedragen x € 1.000

Beschrijving project	Jaar	Team	Totaal Krediet	Besteed tot 2023	Besteed in 2023	Restant krediet	Stavaza
<i>Herinrichting winkelcentrum Beek</i>	<i>BOR</i>		50	114-	1-	64-	
<i>Herinrichting winkelcentrum Beek: bijdrage uit voorziening</i>	<i>BOR</i>		860	104-	5-	751	
<i>Riolering winkelcentrum Beek</i>	<i>BOR</i>		122	31-	-	91	
Totaal Herinrichting winkelcentrum Beek		<i>BOR</i>	1.032	249-	5-	778	Project gestart
Reconstructie Nassaustraat, Prins Willem Alexanderstraat Ooij	2017	BOR	1.074	963-	45	157	Krediet afsluiten (huidige status is afgesloten)
Vervangen asfaltrijbanen binnen bebouw de kom 2023	2023	BOR	79	-	-	79	Betreft jaarlijkse investering
Reconstructie Pr.Hendrikstraat-Kon. Wilhelminastraat Ooij	2018	BOR	1.253	333-	862-	57	Krediet afsluiten.
Rec.kern Beek door wateroverlast: uitvoering	2018	BOR	96	31-	-	65	Dit project staat onhold. Overleg noodzakelijk Waterschap
Reconstructie kern Ubbergen door wateroverlast	2018	BOR	24	-	-	24	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)
Aanpak school-thuis routes	2016	OpR	37	41-	-	4-	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)
Mobiliteitsvisie 2018	2018	RO	1.469	396-	30-	1.042	Vanuit mobiliteitsfonds zijn diverse bijdrages gedaan aan diverse projecten. Krediet hoort bij RO.

Verbreiding Meerwijkselaan:voorbereiding	2019	BOR	480	-	-	480	Krediet afsluiten, geen vooruitgang in initiatief
Reconstructie Gooiseweg Zuid	2019	BOR	1.979	5-	52-	1.922	Project is in voorbereiding
Reconstructie Gooiseweg Noord	2019	BOR	997	567-	517-	87-	Project is afgerond, nog niet afsluiten.
Renovatie "water werkt" Beek	2019	BOR	555	27-	16-	512	Project is aanbesteed
Centrum Ooij (omgeving Reinier van Ooijplein)	2020	BOR	1.351	116-	69-	1.166	Akkoord Waterschap, project in voorbereiding
Reconstructie Das-Eekhoorn-Fretstraat	2020	BOR	865	310-	537-	17	Project in afrondende fase,
Aanleg fietspad naar Leuth	2020	BOR	314	-	9-	304	Betreft Steenheuvelsestraat/Botsestraat, project on h
Reconstructie Burg.Ottenhofstraat (Dries-Stekkenberg)	2020	BOR	1.648	94-	31-	1.523	Project is aanbesteed
Nassaulaan-Pr.Christinalaan Berg en Dal	2020	BOR	744	525-	146-	73	Project is afgerond, nog niet afsluiten i.v.m. relinen begin 2
Leuthsestraat Pers.vervangen riool en herstel wegen	2021	BOR	765	37-	22-	705	Project is aanbesteed
Bongerdstraat Beek nieuwe bomen in rijbaan	2021	BOR	636	73-	102-	460	Uitvoering is gestart.
Rijlaan Groesbeek overlagen + aanplant bomen	2021	BOR	265	-	7-	258	Project is in voorbereiding
Pastoor Hoekstraat Breedeweg	2020	BOR	426	39-	10-	377	Uitvoering is gestart.

Wilgenlaan Beek	2020	BOR	570	21-	36-	513	Project is in voorbereiding
Afwikkeling centrum Groesbeek	2021	BOR	3.025	117-	31-	2.877	Uitvoering is gestart
Lynden,Rivier-Zalmstraat	2020	BOR	1.460	107-	926-	426	Uitvoering is gestart
Breedeweg verv.wegen: voorbereiding	2021	BOR	393	36-	24-	333	Project is in ontwerpfase.
Biezenkamp Beek	2022	BOR	216	16-	249-	49-	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)
Herwendaalsehoek Groesbeek	2022	BOR	1.820	45-	1.534-	241	Uitvoering is gestart
Rijksstraatweg (fietsstraat) Beek	2022	BOR	413	-	-	413	Project staat onhold, mogelijk herstart in 2023 in afwachting van onderzoek door Provincie.
Crumpsestraat Millingen	2022	BOR	531	17-	48-	466	Uitvoering is gestart
Mesdagweg Groesbeek	2022	BOR	993	8-	44-	941	Vorbereiding is gestart. Uitvoering is uitgesteld naar 2024
Chopinstraat Millingen	2022	BOR	54	-	-	54	Project is in voorbereiding
Nieuweweg/Stekkenberg oversteek	2022	BOR	370	1-	21-	349	Project is in voorbereiding
Spoorlaan Groesbeek	2022	BOR	991	-	3-	988	Project is in voorbereiding
Schoolstraat Millingen (kiss&ride)	2022	BOR	140	1-	1-	138	Project is in voorbereiding
Erlecomseweg Erlecom reconstructie	2022	BOR	1.430	19-	21-	1.389	Project is in voorbereiding
Händelstraat Groesbeek	2022	BOR	198	-	-	198	Project is uitgesteld naar 2026

Zevenheuvelenweg (Ottenhoff/nieuweweg)	2022	BOR	1.200	-	-	1.200	Project is uitgesteld naar 2026
Merelweg Berg en Dal	2022	BOR	102	9-	69-	24	Krediet afsluiten
Reconstructie Acaciastraat Groesbeek	2023	BOR	15	-	1-	14	Project is in voorbereiding
Reconstructie Vissersstraat Kekerdom	2023	BOR	59	-	-	59	Project start in 2024
Herinrichten Cranenburgsestr-Hulsbroek-Reestraat	2023	BOR	50	-	5-	45	Project start in 2024
Heer Zegerstraat/Kard.Gerardstraat Groesbeek	2022	BOR	1.301	21-	82-	1.198	Project start in 2024
Populierenstraat Breedeweg	2023	BOR	14	-	-	14	Project start in 2024
Reconstructie Bedrijventerrein Mies Groesbeek	2023	BOR	125	-	1-	124	Project is in voorbereiding met RO
St.Hubertusweg Ooij	2023	BOR	56	-	6-	51	Project uitgesteld
Reconstructie Margrietstraat eo Groesbeek	2023	BOR	136	-	64-	72	Project is in voorbereiding
van Nispenstraat/Secr.Luijbenstraat Groesbeek	2023	BOR	81	-	12-	69	Project is in voorbereiding
Herinrichting Ooijse Bandijk	2022	BOR	98	21-	138-	61-	Project is onderdeel van het krediet Mobiliteitsvisie 2018. Uitvoering is gestart.
Vergroenen Kerkplein Breedeweg	2023	BOR	15	-	4-	11	Project gestart
Vergroenen Cranenburgsestraat Groesbeek	2023	BOR	25	-	22-	3	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)

Vergr.transportriool Breedeweg/Bruuk: voorbereiding	2019	BOR	375	74-	1-	300	Projectvoorbereiding is gestart, na akkoord Waterschap kan het werk worden aanbesteed.
Relinen diverse rioleringen	2020	BOR	75	44-	-	31	Project deels uitgevoerd, gaat verder in 2024
Wylbergpark riolering	2020	BOR	204	1-	27-	176	Project gestart
Afkoppelkrediet 2020-2023 diverse rioleringen	2020/2023	BOR	246	177-	1-	68	Project deels uitgevoerd, loopt nog door in 2023 en 2024.
Heikant Groesbeek overstort riool: voorbereiding	2021/2022	BOR	2.230	50-	9-	2.171	Project is in voorbereiding, uitvoering verwacht in 2025 (2023 tijdelijke maatregel)
Breedeweg verv.riool/duiker: voorbereiding	2021	BOR	220	5-	9-	206	Project is in voorbereiding (Breedeweg)
Div.rioolrenovaties (kous) incl putrenovaties	2022	BOR	685	-	39-	646	Project is in voorbereiding
Renovatie pompgemalen 2021-2023	2021/2023	BOR	525	229-	147-	149	Uitvoering is gestart
Aanpak wateroverlast Breedeweg		BOR	4.128	678-	743-	2.707	Project is gestart. De uitvoering loopt van 2020 tot 2023
Maatregelen vermindering wateroverlast	2012	BOR	24	15-	-	8	Krediet afsluiten
Aanp.wateroverlast/klimaatadaptatie overige kernen	2023	BOR	750	-	147-	603	Uitvoering is gestart en loopt door in 2024.
Fiets-/voetveer Bemmel-Ooij	2020	RO	104	1-	-	103	Dit project gaat niet door op korte termijn. Dit krediet kan worden afgesloten.
Aanschaf materieel 2021	2021	Buitendienst	284	162-	-	122	Vanwege langere levertijden is dit materieel deels in 2023 geleverd

Aanschaf materieel 2022	2022	Buitendienst	293	168-	164-	39-	Vanwege langere levertijden is dit materieel deels in 2023 geleverd
Aanschaf materieel 2023	2023	Buitendienst	240	-	140-	100	Vanwege langere levertijden zal dit materieel deels in 2024 worden geleverd
Zoutloods Millingen aan de Rijn	2020	BOR	512	219-	285-	8	Uitvoering is gestart
Nieuw dakpakket sporthal Heuvelland	2023	BOR	237	-	7-	230	Project is in voorbereiding
Nieuwe software zwembad en sporthallen	2023	BOR	100	-	86-	14	Uitvoering is gestart
Verv.armaturen sporthal Heuvelland	2023	BOR	88	-	-	88	Project is nog niet gestart.
Herstel betonnen perronvloeren de Lubert	2019	BOR	130	92-	13-	24	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)
Verv.systeemw/afwerklaag sanitair de Lubert	2022	BOR	158	-	89-	68	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)
Vervangen installaties de Lubert	2022	BOR	70	-	-	70	Project is nog niet gestart.
Verduurzamen sporthal De Duffelt	2020	BOR	50	2-	-	48	Project is in voorbereiding
Kleedkamers DVSG	2018	MO	578	552-	-	26	In 2024 is het restantkrediet uitbetaald.
Verbetering zwembad de Lubert	2021	BOR	120	127-	-	7-	Krediet afsluiten (huidige status afgesloten)
SVO'68 verv.toplaag kunstgrasveld	2021	MO	300	300-	-	0-	Project is afgerond.
SVO-VVLK Lichtmasten (4 stuks)	2022	MO	20	-	20-	-	Project is afgerond.

SVO-VVLK Lichtarmaturen (8 stuks)	2022	MO	12	-	12-	-	Project is afgerond.
Groesbeekse Boys ver.toplaag kunstgrasveld	2021	MO	300	278-	-	22	Project is afgerond.
Sportpark Noord: hekwerk			-	-	32-	32-	Project is afgerond.
ICT-middelen	2020	INF	700	207-	9-	484	Dit project is gestart in 2022 en loopt door in 2023 en 2024.
Inrichting werkplekken	2020	INF	300	-	38-	262	Dit project is gestart in 2022 en loopt door in 2023 en 2024.
Aanpassing gemeentehuis	2021	BOR	660	25-	65-	570	Dit project is gestart in 2022 en loopt door in 2023 en 2024.
Regeling thuiswerkfaciliteiten	2020	INF	200	62-	12-	126	Dit project/Deze regeling loopt nog.
Revitalisering de Mallemolen voorbereiding	2021	MO	525	237-	73-	215	Project is in voorbereiding.
Noodopvang vluchtelingen Oekraïne	2022	MO	312	409-	10-	106-	Project is afgerond.
Opknappen begraafplaats Vossengraaf Millingen	2023	BOR	84	-	101-	17-	Project is gestart, laatste factuur wordt nog geboekt, krediet afsluiten in 2024
Verharding begraafplaats Heselenberg Groesbeek:voorbereiding	2023	BOR	4	-	-	4	Project is nog niet gestart.
Invoering Omgevingswet	2019	RO	845	-591	-170	83	De invoering van de omgevingswet is uitgesteld naar 1-2024. Het project heeft daarom een langere doorlooptijd.